ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീമദ്വാൽമീകീയരാമായണസ്യ

॥ അരണ്യകാണ്ഡം ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

വിഷയസൂചീ

1	പ്രഥമഃ സർഗഃ	**5**
2	ദ്വിതീയഃ സർഗഃ	**10**
3	തൃതീയഃ സർഗഃ	**15**
4	ചതുർഥഃ സർഗഃ	**20**
5	പഞ്ചമഃ സർഗഃ	**26**
6	ഷഷ്ഠഃ സർഗഃ	**34**
7	സപ്തമഃ സർഗഃ	**39**
8	അഷ്ടമഃ സർഗഃ	**44**
9	നവമഃ സർഗഃ	**48**
10	ദശമഃ സർഗഃ	**54**
11	ഏകാദശഃ സർഗഃ	**59**
12	ദ്വാദശഃ സർഗഃ	**76**
13	ത്രയോദശഃ സർഗഃ	**83**
14	ചതുർദശഃ സർഗഃ	**88**
15	പഞ്ചദശഃ സർഗഃ	**95**
16	ഷോഡശഃ സർഗഃ	**101**
17	സപ്തദശഃ സർഗഃ	**109**
18	അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ	**115**
19	ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ	**120**

20 വിംശഃ സർഗഃ **125**
21 ഏകവിംശഃ സർഗഃ **130**
22 ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ **135**
23 ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ **140**
24 ചതുർവിംശഃ സർഗഃ **147**
25 പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ **154**
26 ഷഡ്വിംശഃ സർഗഃ **163**
27 സപ്തവിംശഃ സർഗഃ **170**
28 അഷ്ടാവിംശഃ സർഗഃ **174**
29 ഏകോനത്രിംശഃ സർഗഃ **180**
30 ത്രിംശഃ സർഗഃ **186**
31 ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ **194**
32 ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ **203**
33 ത്രയസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ **208**
34 ചതുസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ **213**
35 പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗഃ **218**
36 ഷട്ത്രിംശഃ സർഗഃ **226**
37 സപ്തത്രിംശഃ സർഗഃ **231**
38 അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ **236**
39 ഏകോനചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **242**

40 ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **247**
41 ഏകചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **253**
42 ദ്വിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **257**
43 ത്രിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **264**
44 ചതുശ്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **274**
45 പഞ്ചചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **279**
46 ഷട്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **287**
47 സപ്തചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **294**
48 അഷ്ടചത്വാരിംശഃ സർഗഃ **303**
49 ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **308**
50 പഞ്ചാശഃ സർഗഃ **316**
51 ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **322**
52 ദ്വിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **331**
53 ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **339**
54 ചതുഃപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **344**
55 പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **350**
56 ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ **357**
57 സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **364**
58 അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സർഗഃ **369**
59 ഏകോനഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **374**

60 ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **378**

61 ഏകഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **383**

62 ദ്വിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **390**

63 ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **396**

64 ചതുഃഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **400**

65 പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **404**

66 ഷട്ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **418**

67 സപ്തഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **422**

68 അഷ്ടഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ **426**

69 ഏകോനസപ്തതിതമഃ സർഗഃ **432**

70 സപ്തതിതമഃ സർഗഃ **439**

71 ഏകസപ്തതിതമഃ സർഗഃ **448**

72 ദ്വിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ **452**

73 ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ **459**

74 ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ **464**

75 പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സർഗഃ **473**

76 ..... **480**

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പ്രഥമഃ സർഗഃ ॥

സീതാലക്ഷ്മണസഹിതസ്യ ശ്രീരാമസ്യ താപസാശ്രമമണ്ഡലേ സത്കാരഃ

പ്രവിശ്യ തു മഹാരണ്യം
ദണ്ഡകാരണ്യമാത്മവാൻ ।
രാമോ ദദർശ ദുർധർഷ -
സ്താപസാശ്രമമണ്ഡലം ॥ **3.1.1** ॥ 1

കുശചീരപരിക്ഷിപ്തം
ബ്രാഹ്മ്യാ ലക്ഷ്മ്യാ സമാവൃതം ।
യഥാ പ്രദീപ്തം ദുർദർശം
ഗഗനേ സൂര്യമണ്ഡലം ॥ **3.1.2** ॥ 2

ശരണ്യം സർവഭൂതാനാം
സുസമ്മൃഷ്ടാജിരം സദാ ।
മൃഗൈർബഹുഭിരാകീർണം
പക്ഷിസംഘൈഃ സമാവൃതം ॥ **3.1.3** ॥ 3

പൂജിതം ചോപനൃത്തം ച
നിത്യമപ്സരസാം ഗണൈഃ ।

വിശാലൈരഗ്നിശരണൈഃ
സ്രുഗ്ഭാണ്ഡൈരജിനൈഃ കുശൈഃ ॥ **3.1.4** ॥ 4

സമിദ്ഭിസ്തോയകലശൈഃ
ഫലമൂലൈശ്ച ശോഭിതം।
ആരൺയൈശ്ച മഹാവൃക്ഷൈഃ
പുൺയൈഃ സ്വാദുഫലൈർവൃതം ॥ **3.1.5** ॥ 5

ബലിഹോമാർചിതം പുൺയം
ബ്രഹ്മഘോഷനിനാദിതം।
പുഷ്പൈശ്ചാൻയൈഃ പരിക്ഷിപ്തം
പദ്മിൻയാ ച സപദ്മയാ ॥ **3.1.6** ॥ 6

ഫലമൂലാശനൈർദാന്തൈ -
ശ്ചീരകൃഷ്ണാജിനാംബരൈഃ।
സൂർയവൈശ്വാനരാഭൈശ്ച
പുരാണൈർമുനിഭിർയുതം ॥ **3.1.7** ॥ 7

പുൺയൈശ്ച നിയതാഹാരൈഃ
ശോഭിതം പരമർഷിഭിഃ।
തദ് ബ്രഹ്മഭവനപ്രഖ്യം
ബ്രഹ്മഘോഷനിനാദിതം ॥ **3.1.8** ॥ 8

ബ്രഹ്മവിദ്ഭിർമഹാഭാഗൈ -
ർബ്രാഹ്മണൈരുപശോഭിതം।
തദ് ദൃഷ്ട്വാ രാഘവഃ ശ്രീമാം -
സ്താപസാശ്രമമണ്ഡലം ॥ **3.1.9** ॥ 9

അഭ്യഗച്ഛൻമഹാതേജാ
വിജ്യം കൃത്വാ മഹദ് ധനുഃ।

ദിവ്യജ്ഞാനോപപന്നാസ്തേ
രാമം ദൃഷ്ട്വാ മഹർഷയഃ ॥ **3.1.10** ॥ 10

അഭിജഗ്മുസ്തദാ പ്രീതാ
വൈദേഹീം ച യശസ്വിനീം ।
തേ തു സോമമിവോദ്യന്തം
ദൃഷ്ട്വാ വൈ ധർമചാരിണം ॥ **3.1.11** ॥ 11

ലക്ഷ്മണം ചൈവ ദൃഷ്ട്വാ തു
വൈദേഹീം ച യശസ്വിനീം ।
മംഗലാനി പ്രയുഞ്ജാനാഃ
പ്രത്യഗൃഹ്ണൻ ദൃഢവ്രതാഃ ॥ **3.1.12** ॥ 12

രൂപസംഹനനം ലക്ഷ്മീം
സൗകുമാര്യം സുവേഷതാം ।
ദദൃശുർവിസ്മിതാകാരാ
രാമസ്യ വനവാസിനഃ ॥ **3.1.13** ॥ 13

വൈദേഹീം ലക്ഷ്മണം രാമം
നേത്രൈരനിമിഷൈരിവ ।
ആശ്ചർയഭൂതാൻ ദദൃശുഃ
സർവേ തേ വനവാസിനഃ ॥ **3.1.14** ॥ 14

അത്രൈനം ഹി മഹാഭാഗാഃ
സർവഭൂതഹിതേ രതാഃ ।
അതിഥിം പർണശാലായാം
രാഘവം സന്ന്യവേശയൻ ॥ **3.1.15** ॥ 15

തതോ രാമസ്യ സത്കൃത്യ
വിധിനാ പാവകോപമാഃ ।

ആജഹ്രുസ്തേ മഹാഭാഗാഃ
സലിലം ധർമചാരിണഃ ॥ **3.1.16** ॥ 16

മംഗലാനി പ്രയുഞ്ജാനാ
മുദാ പരമയാ യുതാഃ ।
മൂലം പുഷ്പം ഫലം സർവ -
മാശ്രമം ച മഹാത്മനഃ ॥ **3.1.17** ॥ 17

നിവേദയിത്വാ ധർമജ്ഞാ -
സ്തേ തു പ്രാഞ്ജലയോഽബ്രുവൻ ।
ധർമപാലോ ജനസ്യാസ്യ
ശരണ്യശ്ച മഹായശാഃ ॥ **3.1.18** ॥ 18

പൂജനീയശ്ച മാന്യശ്ച
രാജാ ദണ്ഡധരോ ഗുരുഃ ।
ഇന്ദ്രസ്യൈവ ചതുർഭാഗഃ
പ്രജാ രക്ഷതി രാഘവ ॥ **3.1.19** ॥ 19

രാജാ തസ്മാദ് വരാൻ ഭോഗാൻ
രമ്യാൻ ഭുങ്ക്തേ നമസ്കൃതഃ ।
തേ വയം ഭവതാ രക്ഷ്യാ
ഭവദ്വിഷയവാസിനഃ ।
നഗരസ്ഥാ വനസ്ഥാ വാ
ത്വം നോ രാജാ ജനേശ്വരഃ ॥ **3.1.20** ॥ 20

ൻയസ്തദണ്ഡാ വയം രാജ -
ഞ്ജിതക്രോധാ ജിതേന്ദ്രിയാഃ ।
രക്ഷണീയാസ്ത്വയാ ശശ്വദ്
ഗർഭഭൂതാസ്തപോധനാഃ ॥ **3.1.21** ॥ 21

ഏവമുക്ത്വാ ഫലൈർമൂലൈഃ
പുഷ്പൈരൻയൈശ്ച രാഘവം ।
വൻയൈശ്ച വിവിധാഹാരൈഃ
സലക്ഷ്മണമപൂജയൻ ॥ **3.1.22** ॥ 22

തഥാൻയേ താപസാഃ സിദ്ധാ
രാമം വൈശ്വാനരോപമാഃ ।
ൻയായവൃത്താ യഥാൻയായം
തർപയാമാസുരീശ്വരം ॥ **3.1.23** ॥ 23

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പ്രഥമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ॥

വനേ ശ്രീരാമാദീൻ പ്രതി വിരാധസ്യാക്രമണം

കൃതാതിഥ്യോഽഥ രാമസ്തു
സൂര്യസ്യോദയനം പ്രതി ।
ആമന്ത്ര്യ സ മുനീൻ സർവാൻ
വനമേവാൻവഗാഹത ॥ **3.2.1** ॥ 24

നാനാമൃഗഗണാകീർണ -
മൃക്ഷശാർദൂലസേവിതം ।
ധ്വസ്തവൃക്ഷലതാഗുൽമം
ദുർദർശസലിലാശയം ॥ **3.2.2** ॥ 25

നിഷ്കൂജമാനശകുനിം
ഝില്ലികാഗണനാദിതം ।
ലക്ഷ്മണാനുചരോ രാമോ
വനമധ്യം ദദർശ ഹ ॥ **3.2.3** ॥ 26

സീതയാ സഹ കാകുത്സ്ഥ -
സ്തസ്മിൻ ഘോരമൃഗായുതേ ।
ദദർശ ഗിരിശൃംഗാഭം
പുരുഷാദം മഹാസ്വനം ॥ **3.2.4** ॥ 27

ഗഭീരാക്ഷം മഹാവക്ത്രം
വികടം വികടോദരം।
ബീഭത്സം വിഷമം ദീർഘം
വികൃതം ഘോരദർശനം ॥ **3.2.5** ॥ 28

വസാനം ചർമ വൈയാഘ്രം
വസാർദ്രം രുധിരോക്ഷിതം।
ത്രാസനം സർവഭൂതാനാം
വ്യാദിതാസ്യമിവാന്തകം ॥ **3.2.6** ॥ 29

ത്രീൻ സിംഹാംശ്ചതുരോ വ്യാഘ്രാൻ
ദ്വൗ വൃകൗ പൃഷതാൻ ദശ।
സവിഷാണം വസാദിഗ്ധം
ഗജസ്യ ച ശിരോ മഹത് ॥ **3.2.7** ॥ 30

അവസജ്യായസേ ശൂലേ
വിനദന്തം മഹാസ്വനം।
സ രാമം ലക്ഷ്മണം ചൈവ
സീതാം ദൃഷ്ട്വാ ച മൈഥിലീം ॥ **3.2.8** ॥ 31

അഭ്യധാവത് സുസങ്ക്രുദ്ധഃ
പ്രജാഃ കാല ഇവാന്തകഃ।
സ കൃത്വാ ഭൈരവം നാദം
ചാലയന്നിവ മേദിനീം ॥ **3.2.9** ॥ 32

അങ്കേനാദായ വൈദേഹീ -
മപക്രമ്യ തദാബ്രവീത്।
യുവാം ജടാചീരധരൗ
സഭാര്യൗ ക്ഷീണജീവിതൗ ॥ **3.2.10** ॥ 33

പ്രവിഷ്ടൗ ദണ്ഡകാരണ്യം
ശരചാപാസിപാണിനൗ।
കഥം താപസയോർവാം ച
വാസഃ പ്രമദയാ സഹ ॥ **3.2.11** ॥ 34

അധർമചാരിണൗ പാപൗ
കൗ യുവാം മുനിദൂഷകൗ।
അഹം വനമിദം ദുർഗം
വിരാധോ നാമ രാക്ഷസഃ ॥ **3.2.12** ॥ 35

ചരാമി സായുധോ നിത്യ -
മൃഷിമാംസാനി ഭക്ഷയൻ।
ഇയം നാരീ വരാരോഹാ
മമ ഭാർയാ ഭവിഷ്യതി ॥ **3.2.13** ॥ 36

യുവയോഃ പാപയോശ്ചാഹം
പാസ്യാമി രുധിരം മൃധേ।
തസ്യൈവം ബ്രുവതോ ദുഷ്ടം
വിരാധസ്യ ദുരാത്മനഃ ॥ **3.2.14** ॥ 37

ശ്രുത്വാ സഗർവിതം വാക്യം
സംഭ്രാന്താ ജനകാത്മജാ।
സീതാ പ്രവേപിതോദ്വേഗാത്
പ്രവാതേ കദലീ യഥാ ॥ **3.2.15** ॥ 38

താം ദൃഷ്ട്വാ രാഘവഃ സീതാം
വിരാധാങ്കഗതാം ശുഭാം।
അബ്രവീൽലക്ഷ്മണം വാക്യം
മുഖേന പരിശുഷ്യതാ ॥ **3.2.16** ॥ 39

പശ്യ സൗമ്യ നരേന്ദ്രസ്യ
ജനകസ്യാത്മസംഭവാം।
മമ ഭാർയാം ശുഭാചാരാം
വിരാധാങ്കേ പ്രവേശിതാം ॥ **3.2.17** ॥ 40

അത്യന്തസുഖസംവൃദ്ധാം
രാജപുത്രീം യശസ്വിനീം।
യദഭിപ്രേതമസ്മാസു
പ്രിയം വരവൃതം ച യത് ॥ **3.2.18** ॥ 41

കൈകേയ്യാസ്തു സുസംവൃത്തം
ക്ഷിപ്രമദ്യൈവ ലക്ഷ്മണ।
യാ ന തുഷ്യതി രാജ്യേന
പുത്രാർഥേ ദീർഘദർശിനീ ॥ **3.2.19** ॥ 42

യയാഹം സർവഭൂതാനാം
പ്രിയഃ പ്രസ്ഥാപിതോ വനം।
അദ്യേദാനീം സകാമാ സാ
യാ മാതാ മധ്യമാ മമ ॥ **3.2.20** ॥ 43

പരസ്പർശാത് തു വൈദേഹ്യാ
ന ദുഃഖതരമസ്തി മേ।
പിതുർവിനാശാത് സൗമിത്രേ
സ്വരാജ്യഹരണാത് തഥാ ॥ **3.2.21** ॥ 44

ഇതി ബ്രുവതി കാകുത്സ്ഥേ
ബാഷ്പശോകപരിപ്ലുതഃ।
അബ്രവീൽലക്ഷ്മണഃ ക്രുദ്ധോ
രുദ്ധോ നാഗ ഇവ ശ്വസൻ ॥ **3.2.22** ॥ 45

അനാഥ ഇവ ഭൂതാനാം
നാഥസ്ത്വം വാസവോപമഃ।
മയാ പ്രേഷ്യേണ കാകുത്സ്ഥ
കിമർഥം പരിതപ്യസേ ॥ **3.2.23** ॥ 46

ശരേണ നിഹതസ്യാദ്യ
മയാ ക്രുദ്ധേന രക്ഷസഃ।
വിരാധസ്യ ഗതാസോർഹി
മഹീ പാസ്യതി ശോണിതം ॥ **3.2.24** ॥ 47

രാജ്യകാമേ മമ ക്രോധോ
ഭരതേ യോ ബഭൂവ ഹ।
തം വിരാധേ വിമോക്ഷ്യാമി
വജ്രീ വജ്രമിവാചലേ ॥ **3.2.25** ॥ 48

മമ ഭുജബലവേഗവേഗിതഃ
പതതു ശരോഽസ്യ മഹാൻ മഹോരസി।
വ്യപനയതു തനോശ്ച ജീവിതം
പതതു തതശ്ച മഹീം വിഘൂർണിതഃ ॥ **3.2.26** ॥ 49

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ തൃതീയഃ സർഗഃ ॥

വിരാധശ്രീരാമസംവാദഃ ശ്രീരാമേണ സലക്ഷ്മണേന വിരാധസ്യോപരി പ്രഹരണം വിരാധസ്യ തൗ ദ്വാവപി ഭ്രാതരൗ ഗൃഹീത്വാ വനാന്തരേ ഗമനം

അഥോവാച പുനർവാക്യം
വിരാധഃ പൂരയൻ വനം ।
പൃച്ഛതോ മമ ഹി ബ്രൂതം
കൗ യുവാം ക്വ ഗമിഷ്യഥഃ ॥ **3.3.1** ॥ 50

തമുവാച തതോ രാമോ
രാക്ഷസം ജ്വലിതാനനം ।
പൃച്ഛന്തം സുമഹാതേജാ
ഇക്ഷ്വാകുകുലമാത്മനഃ ॥ **3.3.2** ॥ 51

ക്ഷത്രിയൗ വൃത്തസമ്പന്നൗ
വിദ്ധി നൗ വനഗോചരൗ ।
ത്വാം തു വേദിതുമിച്ഛാവഃ
കസ്ത്വം ചരസി ദണ്ഡകാൻ ॥ **3.3.3** ॥ 52

തമുവാച വിരാധസ്തു
രാമം സത്യപരാക്രമം ।

ഹന്ത വക്ഷ്യാമി തേ രാജൻ
നിബോധ മമ രാഘവ ॥ **3.3.4** ॥ 53

പുത്രഃ കില ജവസ്യാഹം
മാതാ മമ ശതഹ്രദാ ।
വിരാധ ഇതി മാമാഹുഃ
പൃഥിവ്യാം സർവരാക്ഷസാഃ ॥ **3.3.5** ॥ 54

തപസാ ചാഭിസമ്പ്രാപ്താ
ബ്രഹ്മണോ ഹി പ്രസാദജാ ।
ശസ്ത്രേണാവധ്യതാ ലോകേ -
ഽച്ഛേദ്യാഭേദ്യത്വമേവ ച ॥ **3.3.6** ॥ 55

ഉത്സൃജ്യ പ്രമദാമേനാ -
മനപേക്ഷൗ യഥാഗതം ।
ത്വരമാണൗ പലായേഥാം
ന വാം ജീവിതമാദദേ ॥ **3.3.7** ॥ 56

തം രാമഃ പ്രത്യുവാചേദം
കോപസംരക്തലോചനഃ ।
രാക്ഷസം വികൃതാകാരം
വിരാധം പാപചേതസം ॥ **3.3.8** ॥ 57

ക്ഷുദ്ര ധിക് ത്വാം തു ഹീനാർഥം
മൃത്യുമൻവേഷസേ ധ്രുവം ।
രണേ പ്രാപ്സ്യസി സന്തിഷ്ഠ
ന മേ ജീവൻ വിമോക്ഷ്യസേ ॥ **3.3.9** ॥ 58

തതഃ സജ്യം ധനുഃ കൃത്വാ
രാമഃ സുനിശിതാഞ്ശരാൻ ।

സുശീഘ്രമഭിസന്ധായ
രാക്ഷസം നിജഘാന ഹ ॥ **3.3.10** ॥ 59

ധനുഷാ ജ്യാഗുണവതാ
സപ്ത ബാണാൻ മുമോച ഹ ।
രുക്മപുംഖാൻ മഹാവേഗാൻ
സുപർണാനിലതുൽയഗാൻ ॥ **3.3.11** ॥ 60

തേ ശരീരം വിരാധസ്യ
ഭിത്ത്വാ ബർഹിണവാസസഃ ।
നിപേതുഃ ശോണിതാദിഗ്ധാ
ധരൺയാം പാവകോപമാഃ ॥ **3.3.12** ॥ 61

സ വിദ്ധോ ൻയസ്യ വൈദേഹീം
ശൂലമുദ്യമ്യ രാക്ഷസഃ ।
അഭ്യദ്രവത് സുസങ്ക്രുദ്ധ -
സ്തദാ രാമം സലക്ഷ്മണം ॥ **3.3.13** ॥ 62

സ വിനദ്യ മഹാനാദം
ശൂലം ശക്രധ്വജോപമം ।
പ്രഗൃഹ്യാശോഭത തദാ
വ്യാത്താനന ഇവാന്തകഃ ॥ **3.3.14** ॥ 63

അഥ തൗ ഭ്രാതരൗ ദീപ്തം
ശരവർഷം വവർഷതുഃ ।
വിരാധേ രാക്ഷസേ തസ്മിൻ
കാലാന്തകയമോപമേ ॥ **3.3.15** ॥ 64

സ പ്രഹസ്യ മഹാരൗദ്രഃ
സ്ഥിത്വാജ്യംഭത രാക്ഷസഃ ।

ജൃംഭമാണസ്യ തേ ബാണാഃ
കായാന്നിഷ്പേതുരാശുഗാഃ ॥ **3.3.16** ॥ 65

സ്പർശാത് തു വരദാനേന
പ്രാണാൻ സംരോധ്യ രാക്ഷസഃ।
വിരാധഃ ശൂലമുദ്യമ്യ
രാഘവാവഭ്യധാവത ॥ **3.3.17** ॥ 66

തച്ഛൂലം വജ്രസങ്കാശം
ഗഗനേ ജ്വലനോപമം।
ദ്വാഭ്യാം ശരാഭ്യാം ചിച്ഛേദ
രാമഃ ശസ്ത്രഭൃതാം വരഃ ॥ **3.3.18** ॥ 67

തദ് രാമവിശിഖൈശ്ഛിന്നം
ശൂലം തസ്യാപതദ് ഭുവി।
പപാതാശനിനാ ഛിന്നം
മേരോരിവ ശിലാതലം ॥ **3.3.19** ॥ 68

തൗ ഖഡ്ഗൗ ക്ഷിപ്രമുദ്യമ്യ
കൃഷ്ണസർപാവിവോദ്യതൗ।
തൂർണമാപേതതുസ്തസ്യ
തദാ പ്രഹരതാം ബലാത് ॥ **3.3.20** ॥ 69

സ വധ്യമാനഃ സുഭൃശം
ഭുജാഭ്യാം പരിഗൃഹ്യ തൗ।
അപ്രകമ്പ്യൗ നരവ്യാഘ്രൗ
രൗദ്രഃ പ്രസ്ഥാതുമൈച്ഛത ॥ **3.3.21** ॥ 70

തസ്യാഭിപ്രായമാജ്ഞായ
രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത്।

വഹത്വയമലം താവത്
പഥാനേന തു രാക്ഷസഃ ॥ **3.3.22** ॥ 71

യഥാ ചേച്ഛതി സൗമിത്രേ
തഥാ വഹതു രാക്ഷസഃ ।
അയമേവ ഹി നഃ പന്ഥാ
യേന യാതി നിശാചരഃ ॥ **3.3.23** ॥ 72

സ തു സ്വബലവീർയേണ
സമുത്ക്ഷിപ്യ നിശാചരഃ ।
ബാലാവിവ സ്കന്ധഗതൗ
ചകാരാതിബലോദ്ധതഃ ॥ **3.3.24** ॥ 73

താവാരോപ്യ തതഃ സ്കന്ധം
രാഘവൗ രജനീചരഃ ।
വിരാധോ വിനദൻ ഘോരം
ജഗാമാഭിമുഖോ വനം ॥ **3.3.25** ॥ 74

വനം മഹാമേഘനിഭം പ്രവിഷ്ടോ
ദ്രുമൈർമഹദ്ഭിർവിവിധൈരുപേതം ।
നാനാവിധൈഃ പക്ഷികുലൈർവിചിത്രം
ശിവായുതം വ്യാലമൃഗൈർവികീർണം ॥ **3.3.26** ॥ 75

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ തൃതീയഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുർഥഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണകർതൃകോ വിരാധസ്യ വധഃ

ഹ്രിയമാണൗ തു കാകുത്സ്ഥൗ
ദൃഷ്ട്വാ സീതാ രഘൂത്തമൗ ।
ഉച്ചൈഃ സ്വരേണ ചുക്രോശ
പ്രഗൃഹ്യ സുമഹാഭുജൗ ॥ **3.4.1** ॥ 76

ഏഷ ദാശരഥീ രാമഃ
സത്യവാംഛീലവാഞ്ശുചിഃ ।
രക്ഷസാ രൗദ്രരൂപേണ
ഹ്രിയതേ സഹലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.4.2** ॥ 77

മാമൃക്ഷാ ഭക്ഷയിഷ്യന്തി
ശാർദൂലദ്വീപിനസ്തഥാ ।
മാം ഹരോത്സൃജ കാകുത്സ്ഥൗ
നമസ്തേ രാക്ഷസോത്തമ ॥ **3.4.3** ॥ 78

തസ്യാസ്തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
വൈദേഹ്യാ രാമലക്ഷ്മണൗ ।
വേഗം പ്രചക്രതുർവീരൗ
വധേ തസ്യ ദുരാത്മനഃ ॥ **3.4.4** ॥ 79

തസ്യ രൗദ്രസ്യ സൗമിത്രിഃ
സവ്യം ബാഹും ബഭഞ്ജ ഹ।
രാമസ്തു ദക്ഷിണം ബാഹും
തരസാ തസ്യ രക്ഷസഃ ॥ **3.4.5** ॥ 80

സ ഭഗ്നബാഹുഃ സംവിഗ്നഃ
പപാതാശു വിമൂർച്ഛിതഃ।
ധരണ്യാം മേഘസങ്കാശോ
വജ്രഭിന്ന ഇവാചലഃ ॥ **3.4.6** ॥ 81

മുഷ്ടിഭിർബാഹുഭിഃ പദ്ഭിഃ
സൂദയന്തൗ തു രാക്ഷസം।
ഉദ്യമ്യോദ്യമ്യ ചാപ്യേനം
സ്ഥണ്ഡിലേ നിഷ്പിപേഷതുഃ ॥ **3.4.7** ॥ 82

സ വിദ്ധോ ബഹുഭിർബാണൈഃ
ഖഡ്ഗാഭ്യാം ച പരിക്ഷതഃ।
നിഷ്പിഷ്ടോ ബഹുധാ ഭൂമൗ
ന മമാര സ രാക്ഷസഃ ॥ **3.4.8** ॥ 83

തം പ്രേക്ഷ്യ രാമഃ സുഭൃശ -
മവധ്യമചലോപമം।
ഭയേഷ്വഭയദഃ ശ്രീമാ -
നിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.4.9** ॥ 84

തപസാ പുരുഷവ്യാഘ്ര
രാക്ഷസോഽയം ന ശക്യതേ।
ശസ്ത്രേണ യുധി നിർജേതും
രാക്ഷസം നിഖനാവഹേ ॥ **3.4.10** ॥ 85

കുഞ്ജരസ്യേവ രൗദ്രസ്യ
രാക്ഷസസ്യാസ്യ ലക്ഷ്മണ।
വന്യേ‍ഽസ്മിൻ സുമഹച്ഛ്വഭ്രം
ഖൻയതാം രൗദ്രവർചസഃ ॥ **3.4.11** ॥ 86

ഇത്യുക്ത്വാ ലക്ഷ്മണം രാമഃ
പ്രദരഃ ഖൻയതാമിതി।
തസ്ഥൗ വിരാധമാക്രമ്യ
കംഠേ പാദേന വീർയവാൻ ॥ **3.4.12** ॥ 87

തച്ഛ്രുത്വാ രാഘവേണോക്തം
രാക്ഷസഃ പ്രശ്രിതം വചഃ।
ഇദം പ്രോവാച കാകുത്സ്ഥം
വിരാധഃ പുരുഷർഷഭം ॥ **3.4.13** ॥ 88

ഹതോ‍ഽഹം പുരുഷവ്യാഘ്ര
ശക്രതുൽയബലേന വൈ।
മയാ തു പൂർവം ത്വം മോഹാ -
ന്ന ജ്ഞാതഃ പുരുഷർഷഭ ॥ **3.4.14** ॥ 89

കൗസൽയാ സുപ്രജാസ്താത
രാമസ്ത്വം വിദിതോ മയാ।
വൈദേഹീ ച മഹാഭാഗാ
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹായശാഃ ॥ **3.4.15** ॥ 90

അഭിശാപാദഹം ഘോരാം
പ്രവിഷ്ടോ രാക്ഷസീം തനും।
തുംബുരുർനാമ ഗന്ധർവഃ
ശപ്തോ വൈശ്രവണേന ഹി ॥ **3.4.16** ॥ 91

പ്രസാദ്യമാനശ്ച മയാ
സോഽബ്രവീൻമാം മഹായശാഃ।
യദാ ദാശരഥീ രാമ -
സ്ത്വാം വധിഷ്യതി സംയുഗേ ॥ **3.4.17** ॥ 92

തദാ പ്രകൃതിമാപന്നോ
ഭവാൻ സ്വർഗം ഗമിഷ്യതി।
അനുപസ്ഥീയമാനോ മാം
സ ക്രുദ്ധോ വ്യാജഹാര ഹ ॥ **3.4.18** ॥ 93

ഇതി വൈശ്രവണോ രാജാ
രംഭാസക്തമുവാച ഹ।
തവ പ്രസാദാൻമുക്തോഽഹ -
മഭിശാപാത് സുദാരുണാത് ॥ **3.4.19** ॥ 94

ഭുവനം സ്വം ഗമിഷ്യാമി
സ്വസ്തി വോഽസ്തു പരന്തപ।
ഇതോ വസതി ധർമാത്മാ
ശരഭംഗഃ പ്രതാപവാൻ ॥ **3.4.20** ॥ 95

അധ്യർധയോജനേ താത
മഹർഷിഃ സൂര്യസന്നിഭഃ।
തം ക്ഷിപ്രമഭിഗച്ഛ ത്വം
സ തേ ശ്രേയോഽഭിധാസ്യതി ॥ **3.4.21** ॥ 96

അവടേ ചാപി മാം രാമ
നിക്ഷിപ്യ കുശലീ വ്രജ।
രക്ഷസാം ഗതസത്ത്വാനാ -
മേഷ ധർമഃ സനാതനഃ ॥ **3.4.22** ॥ 97

അവടേ യേ നിധീയന്തേ
തേഷാം ലോകാഃ സനാതനാഃ।
ഏവമുക്ത്വാ തു കാകുത്സ്ഥം
വിരാധഃ ശരപീഡിതഃ ॥ **3.4.23** ॥ 98

ബഭൂവ സ്വർഗസമ്പ്രാപ്തോ
ന്യസ്തദേഹോ മഹാബലഃ।
തച്ഛ്രുത്വാ രാഘവോ വാക്യം
ലക്ഷ്മണം വ്യാദിദേശ ഹ ॥ **3.4.24** ॥ 99

കുഞ്ജരസ്യേവ രൗദ്രസ്യ
രാക്ഷസസ്യാസ്യ ലക്ഷ്മണ।
വന്യേ്സ്മിൻസുമഹാഞ്ശ്വഭ്രഃ
ഖന്യതാം രൗദ്രകർമണഃ ॥ **3.4.25** ॥ 100

ഇത്യുക്ത്വാ ലക്ഷ്മണം രാമഃ
പ്രദരഃ ഖന്യതാമിതി।
തസ്ഥൗ വിരാധമാക്രമ്യ
കംഠേ പാദേന വീർയവാൻ ॥ **3.4.26** ॥ 101

തതഃ ഖനിത്രമാദായ
ലക്ഷ്മണഃ ശ്വഭ്രമുത്തമം।
അഖനത് പാർശ്വതസ്തസ്യ
വിരാധസ്യ മഹാത്മനഃ ॥ **3.4.27** ॥ 102

തം മുക്തകംഠമുത്ക്ഷിപ്യ ശങ്കുകർണം മഹാസ്വനം।
വിരാധം പ്രാക്ഷിപച്ഛ്വഭ്രേ നദന്തം ഭൈരവസ്വനം ॥ **3.4.28** ॥ 103

തമാഹവേ ദാരുണമാശുവിക്രമൗ
സ്ഥിരാവുഭൗ സംയതി രാമലക്ഷ്മണൗ।

മുദാൻവിതൗ ചിക്ഷിപതുർഭയാവഹം
നദന്തമുത്ക്ഷിപ്യ ബലേന രാക്ഷസം ॥ **3.4.29** ॥ 104

അവധ്യതാം പ്രേക്ഷ്യ മഹാസുരസ്യ തൗ
ശിതേന ശസ്ത്രേണ തദാ നരർഷഭൗ ।
സമർഥ്യ ചാത്യർഥവിശാരദാവുഭൗ
ബിലേ വിരാധസ്യ വധം പ്രചക്രതുഃ ॥ **3.4.30** ॥ 105

സ്വയം വിരാധേന ഹി മൃത്യുമാത്മനഃ
പ്രസഹ്യ രാമേണ യഥാർഥമീപ്സിതഃ ।
നിവേദിതഃ കാനനചാരിണാ സ്വയം
ന മേ വധഃ ശസ്ത്രകൃതോ ഭവേദിതി ॥ **3.4.31** ॥ 106

തദേവ രാമേണ നിശമ്യ ഭാഷിതം
കൃതാ മതിസ്തസ്യ ബിലപ്രവേശനേ ।
ബിലം ച തേനാതിബലേന രക്ഷസാ
പ്രവേശ്യമാനേന വനം വിനാദിതം ॥ **3.4.32** ॥ 107

പ്രഹൃഷ്ടരൂപാവിവ രാമലക്ഷ്മണൗ
വിരാധമുർവ്യാം പ്രദരേ നിപാത്യ തം ।
നനന്ദതുർവീതഭയൗ മഹാവനേ
ശിലാഭിരന്തർദധതുശ്ച രാക്ഷസം ॥ **3.4.33** ॥ 108

തതസ്തു തൗ കാഞ്ചനചിത്രകാർമുകൗ
നിഹത്യ രക്ഷഃ പരിഗൃഹ്യ മൈഥിലീം ।
വിജഹ്രതുസ്തൗ മുദിതൗ മഹാവനേ
ദിവി സ്ഥിതൗ ചന്ദ്രദിവാകരാവിവ ॥ **3.4.34** ॥ 109

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ചതുർഥഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചമഃ സർഗഃ ॥

ലക്ഷ്മണസീതാസഹിതസ്യ ശ്രീരാമസ്യ ശരഭംഗമുനേരാശ്രമേ ഗമനം തത്ര ദേവാൻ ദൃഷ്ട്വാ തസ്യ മുനിനാ സമ്മാനം ശരഭംഗസ്യ ബ്രഹ്മലോകേ ഗമനം ച

ഹത്വാ തു തം ഭീമബലം
വിരാധം രാക്ഷസം വനേ।
തതഃ സീതാം പരിഷ്വജ്യ
സമാശ്വാസ്യ ച വീർയവാൻ ॥ **3.5.1** ॥ 110

അബ്രവീദ് ഭ്രാതരം രാമോ
ലക്ഷ്മണം ദീപ്തതേജസം।
കഷ്ടം വനമിദം ദുർഗം
ന ച സ്മോ വനഗോചരാഃ ॥ **3.5.2** ॥ 111

അഭിഗച്ഛാമഹേ ശീഘ്രം
ശരഭംഗം തപോധനം।
ആശ്രമം ശരഭംഗസ്യ
രാഘവോഽഭിജഗാമ ഹ ॥ **3.5.3** ॥ 112

തസ്യ ദേവപ്രഭാവസ്യ
തപസാ ഭാവിതാത്മനഃ।

സമീപേ ശരഭംഗസ്യ
ദദർശ മഹദദ്ഭുതം ॥ **3.5.4** ॥ 113

വിഭ്രാജമാനം വപുഷാ
സൂര്യവൈശ്വാനരപ്രഭം ।
രഥപ്രവരമാരൂഢ -
മാകാശേ വിബുധാനുഗം ॥ **3.5.5** ॥ 114

അസംസ്പൃശന്തം വസുധാം
ദദർശ വിബുധേശ്വരം ।
സമ്പ്രഭാഭരണം ദേവം
വിരജോഽംബരധാരിണം ॥ **3.5.6** ॥ 115

തദ്വിധൈരേവ ബഹുഭിഃ
പൂജ്യമാനം മഹാത്മഭിഃ ।
ഹരിതൈർവാജിഭിർയുക്ത -
മന്തരിക്ഷഗതം രഥം ॥ **3.5.7** ॥ 116

ദദർശാദൂരതസ്തസ്യ
തരുണാദിത്യസന്നിഭം ।
പാണ്ഡുരാഭ്രഘനപ്രഖ്യം
ചന്ദ്രമണ്ഡലസന്നിഭം ॥ **3.5.8** ॥ 117

അപശ്യദ് വിമലം ഛത്രം
ചിത്രമാൽയോപശോഭിതം ।
ചാമരവ്യജനേ ചാഗ്ര്യേ
രുക്മദണ്ഡേ മഹാധനേ ॥ **3.5.9** ॥ 118

ഗൃഹീതേ വരനാരീഭ്യാം
ധൂയമാനേ ച മൂർധനി ।

ഗന്ധർവാമരസിദ്ധാശ്ച
ബഹവഃ പരമർഷയഃ ॥ **3.5.10** ॥ 119

അന്തരിക്ഷഗതം ദേവം
ഗീർഭിരഗ്ര്യാഭിരൈഡയൻ ।
സഹ സംഭാഷമാണേ തു
ശരഭംഗേന വാസവേ ॥ **3.5.11** ॥ 120

ദൃഷ്ട്വാ ശതക്രതും തത്ര
രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ।
രാമോഽഥ രഥമുദ്ദിശ്യ
ഭ്രാതുർദർശയതാദ്ഭുതം ॥ **3.5.12** ॥ 121

അർചിഷ്മന്തം ശ്രിയാ ജുഷ്ട -
മദ്ഭുതം പശ്യ ലക്ഷ്മണ ।
പ്രതപന്തമിവാദിത്യ -
മന്തരിക്ഷഗതം രഥം ॥ **3.5.13** ॥ 122

യേ ഹയാഃ പുരുഹൂതസ്യ
പുരാ ശക്രസ്യ നഃ ശ്രുതാഃ ।
അന്തരിക്ഷഗതാ ദിവ്യാ -
സ്ത ഇമേ ഹരയോ ധ്രുവം ॥ **3.5.14** ॥ 123

ഇമേ ച പുരുഷവ്യാഘ്ര
യേ തിഷ്ഠന്ത്യഭിതോ ദിശം ।
ശതം ശതം കുണ്ഡലിനോ
യുവാനഃ ഖഡ്ഗപാണയഃ ॥ **3.5.15** ॥ 124

വിസ്തീർണവിപുലോരസ്കാഃ
പരിഘായതബാഹവഃ ।

ശോണാംശുവസനാഃ സർവേ
വ്യാഘ്രാ ഇവ ദുരാസദാഃ ॥ **3.5.16** ॥ 125

ഉരോദേശേഷു സർവേഷാം
ഹാരാ ജ്വലനസന്നിഭാഃ।
രൂപം ബിഭ്രതി സൗമിത്രേ
പഞ്ചവിംശതിവാർഷികം ॥ **3.5.17** ॥ 126

ഏതദ്ധി കില ദേവാനാം
വയോ ഭവതി നിത്യദാ।
യഥേമേ പുരുഷവ്യാഘ്രാ
ദൃശ്യന്തേ പ്രിയദർശനാഃ ॥ **3.5.18** ॥ 127

ഇഹൈവ സഹ വൈദേഹ്യാ
മുഹൂർതം തിഷ്ഠ ലക്ഷ്മണ।
യാവജ്ജാനാമ്യഹം വ്യക്തം
ക ഏഷ ദ്യുതിമാൻ രഥേ ॥ **3.5.19** ॥ 128

തമേവമുക്ത്വാ സൗമിത്രി -
മിഹൈവ സ്ഥീയതാമിതി।
അഭിചക്രാമ കാകുത്സ്ഥഃ
ശരഭംഗാശ്രമം പ്രതി ॥ **3.5.20** ॥ 129

തതഃ സമഭിഗച്ഛന്തം
പ്രേക്ഷ്യ രാമം ശചീപതിഃ।
ശരഭംഗമനുജ്ഞാപ്യ
വിബുധാനിദമബ്രവീത് ॥ **3.5.21** ॥ 130

ഇഹോപയാത്യസൗ രാമോ
യാവൻമാം നാഭിഭാഷതേ।

നിഷ്ഠാം നയത താവത് തു
തതോ മാം ദ്രഷ്ടുമർഹതി ॥ **3.5.22** ॥ 131

ജിതവന്തം കൃതാർഥം ഹി
തദാഹമചിരാദിമം ।
കർമ ഹ്യനേന കർതവ്യം
മഹദൻയൈഃ സുദുഷ്കരം ॥ **3.5.23** ॥ 132

അഥ വജ്രീ തമാമന്തർയ
മാനയിത്വാ ച താപസം ।
രഥേന ഹയയുക്തേന
യയൗ ദിവമരിന്ദമഃ ॥ **3.5.24** ॥ 133

പ്രയാതേ തു സഹസ്രാക്ഷേ
രാഘവഃ സപരിച്ഛദഃ ।
അഗ്നിഹോത്രമുപാസീനം
ശരഭംഗമുപാഗമത് ॥ **3.5.25** ॥ 134

തസ്യ പാദൗ ച സംഗൃഹ്യ
രാമഃ സീതാ ച ലക്ഷ്മണഃ ।
നിഷേദുസ്തദനുജ്ഞാതാ
ലബ്ധവാസാ നിമന്ത്രിതാഃ ॥ **3.5.26** ॥ 135

തതഃ ശക്രോപയാനം തു
പർയപൃച്ഛത രാഘവഃ ।
ശരഭംഗശ്ച തത് സർവം
രാഘവായ ൻയവേദയത് ॥ **3.5.27** ॥ 136

മാമേഷ വരദോ രാമ
ബ്രഹ്മലോകം നിനീഷതി ।

ജിതമുഗ്രേണ തപസാ
ദുഷ്പ്രാപമകൃതാത്മഭിഃ ॥ **3.5.28** ॥ 137

അഹം ജ്ഞാത്വാ നരവ്യാഘ്ര
വർതമാനമദൂരതഃ ।
ബ്രഹ്മലോകം ന ഗച്ഛാമി
ത്വാമദൃഷ്ട്വാ പ്രിയാതിഥിം ॥ **3.5.29** ॥ 138

ത്വയാഹം പുരുഷവ്യാഘ്ര
ധാർമികേണ മഹാത്മനാ ।
സമാഗമ്യ ഗമിഷ്യാമി
ത്രിദിവം ചാവരം പരം ॥ **3.5.30** ॥ 139

അക്ഷയാ നരശാർദൂല
ജിതാ ലോകാ മയാ ശുഭാഃ ।
ബ്രാഹ്മ്യാശ്ച നാകപൃഷ്ഠ്യാശ്ച
പ്രതിഗൃഹ്ണീഷ്വ മാമകാൻ ॥ **3.5.31** ॥ 140

ഏവമുക്തോ നരവ്യാഘ്രഃ
സർവശാസ്ത്രവിശാരദഃ ।
ഋഷിണാ ശരഭംഗേന
രാഘവോ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **3.5.32** ॥ 141

അഹമേവാഹരിഷ്യാമി
സർവാൻ ലോകാൻ മഹാമുനേ ।
ആവാസം ത്വഹമിച്ഛാമി
പ്രദിഷ്ടമിഹ കാനനേ ॥ **3.5.33** ॥ 142

രാഘവൈണൈവമുക്തസ്തു
ശക്രതുൽയബലേന വൈ ।

ശരഭംഗോ മഹാപ്രാജ്ഞഃ
പുനരേവാബ്രവീദ് വചഃ ॥ **3.5.34** ॥ 143

ഇഹ രാമ മഹാതേജാഃ
സുതീക്ഷ്ണോ നാമ ധാർമികഃ।
വസത്യരണ്യേ നിയതഃ
സ തേ ശ്രേയോ വിധാസ്യതി ॥ **3.5.35** ॥ 144

സുതീക്ഷ്ണമഭിഗച്ഛ ത്വം
ശുചൗ ദേശേ തപസ്വിനം।
രമണീയേ വനോദ്ദേശേ
സ തേ വാസം വിധാസ്യതി ॥ **3.5.36** ॥ 145

ഇമാം മന്ദാകിനീം രാമ
പ്രതിസ്രോതാമനുവ്രജ।
നദീം പുഷ്പോഡുപവഹാം
തതസ്തത്ര ഗമിഷ്യസി ॥ **3.5.37** ॥ 146

ഏഷ പന്ഥാ നരവ്യാഘ്ര
മുഹൂർതം പശ്യ താത മാം।
യാവജ്ജഹാമി ഗാത്രാണി
ജീർണാം ത്വചമിവോരഗഃ ॥ **3.5.38** ॥ 147

തതോഽഗ്നിം സ സമാധായ
ഹുത്വാ ചാജ്യേന മന്ത്രവത്।
ശരഭംഗോ മഹാതേജാഃ
പ്രവിവേശ ഹുതാശനം ॥ **3.5.39** ॥ 148

തസ്യ രോമാണി കേശാംശ്ച
തദാ വഹിർമഹാത്മനഃ।

ജീർണാം ത്വചം തദസ്ഥീനി
യച്ച മാംസം ച ശോണിതം ॥ **3.5.40** ॥ 149

സ ച പാവകസങ്കാശഃ
കുമാരഃ സമപദ്യത ।
ഉത്ഥായാഗ്നിചയാത് തസ്മാ -
ച്ഛരഭംഗോ വ്യരോചത ॥ **3.5.41** ॥ 150

സ ലോകാനാഹിതാഗ്നീനാ -
മൃഷീണാം ച മഹാത്മനാം ।
ദേവാനാം ച വ്യതിക്രമ്യ
ബ്രഹ്മലോകം വ്യരോഹത ॥ **3.5.42** ॥ 151

സ പുൺയകർമാ ഭുവനേ ദ്വിജർഷഭഃ
പിതാമഹം സാനുചരം ദദർശ ഹ ।
പിതാമഹശ്ചാപി സമീക്ഷ്യ തം ദ്വിജം
നനന്ദ സുസ്വാഗതമിത്യുവാച ഹ ॥ **3.5.43** ॥ 152

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പഞ്ചമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷഷ്ഠഃ സർഗഃ ॥

വാനപ്രസ്ഥമുനീനാം രാക്ഷസാത്യാചാരതഃ സ്വരക്ഷണാർഥം ശ്രീരാമം പ്രതി പ്രാർഥനാ, ശ്രീരാമകർതൃകം തേഷാമാശ്വാസനം

ശരഭംഗേ ദിവം പ്രാപ്തേ
മുനിസംഘാഃ സമാഗതാഃ।
അഭ്യഗച്ഛന്ത കാകുത്സ്ഥം
രാമം ജ്വലിതതേജസം ॥ **3.6.1** ॥ 153

വൈഖാനസാ വാലഖില്യാഃ
സമ്പ്രക്ഷാലാ മരീചിപാഃ।
അശ്മകുട്ടാശ്ച ബഹവഃ
പത്രാഹാരാശ്ച താപസാഃ ॥ **3.6.2** ॥ 154

ദന്തോലൂഖലിനശ്ചൈവ
തഥൈവോന്മജ്ജകാഃ പരേ।
ഗാത്രശയ്യാ അശയ്യാശ്ച
തഥൈവാനവകാശികാഃ ॥ **3.6.3** ॥ 155

മുനയഃ സലിലാഹാരാ
വായുഭക്ഷാസ്തഥാപരേ।

ആകാശനിലയാശ്ചൈവ
തഥാ സ്ഥണ്ഡിലശായിനഃ ॥ **3.6.4** ॥ 156

തഥോർധ്വവാസിനോ ദാന്താ -
സ്തഥാഽഽർദ്രപടവാസസഃ।
സജപാശ്ച തപോനിഷ്ഠാ -
സ്തഥാ പഞ്ചതപോഽന്വിതാഃ ॥ **3.6.5** ॥ 157

സർവേ ബ്രാഹ്മ്യാ ശ്രിയാ യുക്താ
ദൃഢയോഗസമാഹിതാഃ।
ശരഭംഗാശ്രമേ രാമ -
മഭിജഗ്മുശ്ച താപസാഃ ॥ **3.6.6** ॥ 158

അഭിഗമ്യ ച ധർമജ്ഞാ
രാമം ധർമഭൃതാം വരം।
ഊചുഃ പരമധർമജ്ഞ -
മൃഷിസംഘാഃ സമാഗതാഃ ॥ **3.6.7** ॥ 159

ത്വമിക്ഷ്വാകുകുലസ്യാസ്യ
പൃഥിവ്യാശ്ച മഹാരഥഃ।
പ്രധാനശ്ചാപി നാഥശ്ച
ദേവാനാം മഘവാനിവ ॥ **3.6.8** ॥ 160

വിശ്രുതസ്ത്രിഷു ലോകേഷു
യശസാ വിക്രമേണ ച।
പിതൃവ്രതത്വം സത്യം ച
ത്വയി ധർമശ്ച പുഷ്കലഃ ॥ **3.6.9** ॥ 161

ത്വാമാസാദ്യ മഹാത്മാനം
ധർമജ്ഞം ധർമവത്സലം।

അർഥിത്വാന്നാഥ വക്ഷ്യാമ -
സ്തച്ച നഃ ക്ഷന്തുമർഹസി ॥ **3.6.10** ॥ 162

അധർമഃ സുമഹാൻ നാഥ
ഭവേത് തസ്യ തു ഭൂപതേഃ।
യോ ഹരേദ് ബലിഷഡ്ഭാഗം
ന ച രക്ഷതി പുത്രവത് ॥ **3.6.11** ॥ 163

യുഞ്ജാനഃ സ്വാനിവ പ്രാണാൻ
പ്രാണൈരിഷ്ടാൻ സുതാനിവ।
നിത്യയുക്തഃ സദാ രക്ഷൻ
സർവാൻ വിഷയവാസിനഃ ॥ **3.6.12** ॥ 164

പ്രാപ്നോതി ശാശ്വതീം രാമ
കീർതിം സ ബഹുവാർഷികീം।
ബ്രഹ്മണഃ സ്ഥാനമാസാദ്യ
തത്ര ചാപി മഹീയതേ ॥ **3.6.13** ॥ 165

യത് കരോതി പരം ധർമം
മുനിർമൂലഫലാശനഃ।
തത്ര രാജ്ഞശ്ചതുർഭാഗഃ
പ്രജാ ധർമേണ രക്ഷതഃ ॥ **3.6.14** ॥ 166

സോഽയം ബ്രാഹ്മണഭൂയിഷ്ഠോ
വാനപ്രസ്ഥഗണോ മഹാൻ।
ത്വന്നാഥോഽനാഥവദ് രാമ
രാക്ഷസൈർഹന്യതേ ഭൃശം ॥ **3.6.15** ॥ 167

ഏഹി പശ്യ ശരീരാണി
മുനീനാം ഭാവിതാത്മനാം।

ഹതാനാം രാക്ഷസൈർഘോരൈ -
ർബഹൂനാം ബഹുധാ വനേ ॥ **3.6.16** ॥ 168

പമ്പാനദീനിവാസാനാ -
മനുമന്ദാകിനീമപി ।
ചിത്രകൂടാലയാനാം ച
ക്രിയതേ കദനം മഹത് ॥ **3.6.17** ॥ 169

ഏവം വയം ന മൃഷ്യാമോ
വിപ്രകാരം തപസ്വിനാം ।
ക്രിയമാണം വനേ ഘോരം
രക്ഷോഭിർഭീമകർമഭിഃ ॥ **3.6.18** ॥ 170

തതസ്ത്വാം ശരണാർഥം ച
ശരണ്യം സമുപസ്ഥിതാഃ ।
പരിപാലയ നോ രാമ
വധ്യമാനാൻ നിശാചരൈഃ ॥ **3.6.19** ॥ 171

പരാ ത്വത്തോ ഗതിർവീര
പൃഥിവ്യാം നോപപദ്യതേ ।
പരിപാലയ നഃ സർവാൻ
രാക്ഷസേഭ്യോ നൃപാത്മജ ॥ **3.6.20** ॥ 172

ഏതച്ഛ്രുത്വാ തു കാകുത്സ്ഥ -
സ്താപസാനാം തപസ്വിനാം ।
ഇദം പ്രോവാച ധർമാത്മാ
സർവാനേവ തപസ്വിനഃ ॥ **3.6.21** ॥ 173

നൈവമർഹഥ മാം വക്തു -
മാജ്ഞാപ്യോഽഹം തപസ്വിനാം ।

കേവലേന സ്വകാർയേണ
പ്രവേഷ്ടവ്യം വനം മയാ ॥ **3.6.22** ॥ 174

വിപ്രകാരമപാക്രഷ്ടും
രാക്ഷസൈർഭവതാമിമം ।
പിതുസ്തു നിർദേശകരഃ
പ്രവിഷ്ടോഽഹമിദം വനം ॥ **3.6.23** ॥ 175

ഭവതാമർഥസിദ്ധ്യർഥ -
മാഗതോഽഹം യദൃച്ഛയാ ।
തസ്യ മേഽയം വനേ വാസോ
ഭവിഷ്യതി മഹാഫലഃ ॥ **3.6.24** ॥ 176

തപസ്വിനാം രണേ ശത്രൂൻ
ഹന്തുമിച്ഛാമി രാക്ഷസാൻ ।
പശ്യന്തു വീർയമൃഷയഃ
സഭ്രാതുർമേ തപോധനാഃ ॥ **3.6.25** ॥ 177

ദത്ത്വാ വരം ചാപി തപോധനാനാം
ധർമേ ധൃതാത്മാ സഹ ലക്ഷ്മണേന ।
തപോധനൈശ്ചാപി സഹാർയദത്തഃ
സുതീക്ഷ്ണമേവാഭിജഗാമ വീരഃ ॥ **3.6.26** ॥ 178

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഷഷ്ഠഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തമഃ സർഗഃ ॥

സീതാലക്ഷ്മണസഹിതസ്യ ശ്രീരാമസ്യ സുതീക്ഷ്ണസ്യാശ്രമം ഗത്വാ തേന സഹ വാർതാലാപസ്തേന ച സത്കൃതസ്യ തസ്യ തത്രൈവ രാത്രൗ നിവാസഃ

രാമസ്തു സഹിതോ ഭ്രാത്രാ
സീതയാ ച പരന്തപഃ ।
സുതീക്ഷ്ണസ്യാശ്രമപദം
ജഗാമ സഹ തൈർദ്വിജൈഃ ॥ **3.7.1** ॥ 179

സ ഗത്വാ ദൂരമധ്വാനം
നദീസ്തീർത്വാ ബഹൂദകാഃ ।
ദദർശ വിമലം ശൈലം
മഹാമേരുമിവോന്നതം ॥ **3.7.2** ॥ 180

തതസ്തദിക്ഷ്വാകുവരൗ
സതതം വിവിധൈർദ്രുമൈഃ ।
കാനനം തൗ വിവിശതുഃ
സീതയാ സഹ രാഘവൗ ॥ **3.7.3** ॥ 181

പ്രവിഷ്ടസ്തു വനം ഘോരം
ബഹുപുഷ്പഫലദ്രുമം ।

ദദർശാശ്രമമേകാന്തേ
ചീരമാലാപരിഷ്കൃതം ॥ **3.7.4** ॥ 182

തത്ര താപസമാസീനം
മലപങ്കജധാരിണം ।
രാമഃ സുതീക്ഷ്ണം വിധിവത്
തപോധനമഭാഷത ॥ **3.7.5** ॥ 183

രാമോഽഹമസ്മി ഭഗവൻ
ഭവന്തം ദ്രഷ്ടുമാഗതഃ ।
തൻമാഭിവദ ധർമജ്ഞ
മഹർഷേ സത്യവിക്രമ ॥ **3.7.6** ॥ 184

സ നിരീക്ഷ്യ തതോ ധീരോ
രാമം ധർമഭൃതാം വരം ।
സമാശ്ലിഷ്യ ച ബാഹുഭ്യാ -
മിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.7.7** ॥ 185

സ്വാഗതം തേ രഘുശ്രേഷ്ഠ
രാമ സത്യഭൃതാം വര ।
ആശ്രമോഽയം ത്വയാഽഽക്രാന്തഃ
സനാഥ ഇവ സാമ്പ്രതം ॥ **3.7.8** ॥ 186

പ്രതീക്ഷമാണസ്ത്വാമേവ
നാരോഹേഽഹം മഹായശഃ ।
ദേവലോകമിതോ വീര
ദേഹം ത്യക്ത്വാ മഹീതലേ ॥ **3.7.9** ॥ 187

ചിത്രകൂടമുപാദായ
രാജ്യഭ്രഷ്ടോഽസി മേ ശ്രുതഃ ।

ഇഹോപയാതഃ കാകുത്സ്ഥ
ദേവരാജഃ ശതക്രതുഃ ॥ **3.7.10** ॥ 188

ഉപാഗമ്യ ച മേ ദേവോ
മഹാദേവഃ സുരേശ്വരഃ ।
സർവാൻ ലോകാഞ്ജിതാനാഹ
മമ പുണ്യേന കർമണാ ॥ **3.7.11** ॥ 189

തേഷു ദേവർഷിജുഷ്ടേഷു
ജിതേഷു തപസാ മയാ ।
മത്പ്രസാദാത് സഭാര്യസ്ത്വം
വിഹരസ്വ സലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.7.12** ॥ 190

തമുഗ്രതപസം ദീപ്തം
മഹർഷിം സത്യവാദിനം ।
പ്രത്യുവാചാത്മവാൻ രാമോ
ബ്രഹ്മാണമിവ വാസവഃ ॥ **3.7.13** ॥ 191

അഹമേവാഹരിഷ്യാമി
സ്വയം ലോകാൻ മഹാമുനേ ।
ആവാസം ത്വഹമിച്ഛാമി
പ്രദിഷ്ടമിഹ കാനനേ ॥ **3.7.14** ॥ 192

ഭവാൻ സർവത്ര കുശലഃ
സർവഭൂതഹിതേ രതഃ ।
ആഖ്യാതം ശരഭംഗേന
ഗൗതമേന മഹാത്മനാ ॥ **3.7.15** ॥ 193

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
മഹർഷിർലോകവിശ്രുതഃ ।

അബ്രവീൻമധുരം വാക്യം
ഹർഷേണ മഹതാ യുതഃ ॥ **3.7.16** ॥ 194

അയമേവാശ്രമോ രാമ
ഗുണവാൻ രമ്യതാമിതി ।
ഋഷിസംഘാനുചരിതഃ
സദാ മൂലഫലൈർയുതഃ ॥ **3.7.17** ॥ 195

ഇമമാശ്രമമാഗമ്യ
മൃഗസംഘാ മഹീയസഃ ।
അഹത്വാ പ്രതിഗച്ഛന്തി
ലോഭയിത്വാകുതോഭയാഃ ॥ **3.7.18** ॥ 196

നാൻയോ ദോഷോ ഭവേദത്ര
മൃഗേഭ്യോഽൻയത്ര വിദ്ധി വൈ ।
തച്ഛ്രുത്വാ വചനം തസ്യ
മഹർഷേർലക്ഷ്മണാഗ്രജഃ ॥ **3.7.19** ॥ 197

ഉവാച വചനം ധീരോ
വിഗൃഹ്യ സശരം ധനുഃ ।
താനഹം സുമഹാഭാഗ
മൃഗസംഘാൻ സമാഗതാൻ ॥ **3.7.20** ॥ 198

ഹൻയാം നിശിതധാരേണ
ശരേണാനതപർവണാ ।
ഭവാംസ്തത്രാഭിഷജ്യേത
കിം സ്യാത് കൃച്ഛ്രതരം തതഃ ॥ **3.7.21** ॥ 199

ഏതസ്മിന്നാശ്രമേ വാസം
ചിരം തു ന സമർഥയേ ।

തമേവമുക്ത്വോപരമം
രാമഃ സന്ധ്യാമുപാഗമത് ॥ **3.7.22** ॥ 200

അൻവാസ്യ പശ്ചിമാം സന്ധ്യാം
തത്ര വാസമകൽപയത്।
സുതീക്ഷ്ണസ്യാശ്രമേ രമ്യേ
സീതയാ ലക്ഷ്മണേന ച ॥ **3.7.23** ॥ 201

തതഃ ശുഭം താപസയോഗ്യമന്നം
സ്വയം സുതീക്ഷ്ണഃ പുരുഷർഷഭാഭ്യാം।
താഭ്യാം സുസത്കൃത്യ ദദൗ മഹാത്മാ
സന്ധ്യാനിവൃത്തൗ രജനീം സമീക്ഷ്യ ॥ **3.7.24** ॥ 202

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ സപ്തമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടമഃ സർഗഃ ॥

പ്രാതഃ സുതീക്ഷ്ണേനാനുജ്ഞാതസ്യ ലക്ഷ്മണസീതാസഹിതസ്യ ശ്രീരാമസ്യ തതഃ പ്രസ്ഥാനം

രാമസ്തു സഹസൗമിത്രിഃ
സുതീക്ഷ്ണേനാഭിപൂജിതഃ ।
പരിണാമ്യ നിശാം തത്ര
പ്രഭാതേ പ്രത്യബുധ്യത ॥ **3.8.1** ॥ 203

ഉത്ഥായ ച യഥാകാലം
രാഘവഃ സഹ സീതയാ ।
ഉപസ്പൃശ്യ സുശീതേന
തോയേനോത്പലഗന്ധിനാ ॥ **3.8.2** ॥ 204

അഥ തേഽഗ്നിം സുരാംശ്ചൈവ
വൈദേഹീ രാമലക്ഷ്മണൗ ।
കാൽയം വിധിവദഭ്യർച്യ
തപസ്വിശരണേ വനേ ॥ **3.8.3** ॥ 205

ഉദയന്തം ദിനകരം
ദൃഷ്ട്വാ വിഗതകൽമഷാഃ ।

സുതീക്ഷ്ണമഭിഗമ്യേദം
ശ്ലക്ഷ്ണം വചനമബ്രുവൻ ॥ **3.8.4** ॥ 206

സുഖോഷിതാഃ സ്മ ഭഗവം -
സ്ത്വയാ പൂജ്യേന പൂജിതാഃ ।
ആപൃച്ഛാമഃ പ്രയാസ്യാമോ
മുനയസ്ത്വരയന്തി നഃ ॥ **3.8.5** ॥ 207

ത്വരാമഹേ വയം ദ്രഷ്ടും
കൃത്സ്നമാശ്രമമണ്ഡലം ।
ഋഷീണാം പുൺയശീലാനാം
ദണ്ഡകാരൺയവാസിനാം ॥ **3.8.6** ॥ 208

അഭ്യനുജ്ഞാതുമിച്ഛാമഃ
സഹൈഭിർമുനിപുംഗവൈഃ ।
ധർമനിത്യൈസ്തപോദാന്തൈ -
ർവിശിഖൈരിവ പാവകൈഃ ॥ **3.8.7** ॥ 209

അവിഷഹ്യാതപോ യാവത്
സൂർയോ നാതിവിരാജതേ ।
അമാർഗേണാഗതാം ലക്ഷ്മീം
പ്രാപ്യേവാൻവയവർജിതഃ ॥ **3.8.8** ॥ 210

താവദിച്ഛാമഹേ ഗന്തു -
മിത്യുക്ത്വാ ചരണൗ മുനേഃ ।
വവന്ദേ സഹസൗമിത്രിഃ
സീതയാ സഹ രാഘവഃ ॥ **3.8.9** ॥ 211

തൗ സംസ്പൃശന്തൗ ചരണാ -
വുത്ഥാപ്യ മുനിപുംഗവഃ ।

ഗാഢമാശ്ലിഷ്യ സസ്നേഹ -
മിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.8.10** ॥ 212

അരിഷ്ടം ഗച്ഛ പന്ഥാനം
രാമ സൗമിത്രിണാ സഹ।
സീതയാ ചാനയാ സാർധം
ഛായയേവാനുവൃത്തയാ ॥ **3.8.11** ॥ 213

പശ്യാശ്രമപദം രമ്യം
ദണ്ഡകാരണ്യവാസിനാം।
ഏഷാം തപസ്വിനാം വീര
തപസാ ഭാവിതാത്മനാം ॥ **3.8.12** ॥ 214

സുപ്രാജ്യഫലമൂലാനി
പുഷ്പിതാനി വനാനി ച।
പ്രശസ്തമൃഗയൂഥാനി
ശാന്തപക്ഷിഗണാനി ച ॥ **3.8.13** ॥ 215

ഫുൽലപങ്കജഖണ്ഡാനി
പ്രസന്നസലിലാനി ച।
കാരണ്ഡവവികീർണാനി
തടാകാനി സരാംസി ച ॥ **3.8.14** ॥ 216

ദ്രക്ഷ്യസേ ദൃഷ്ടിരമ്യാണി
ഗിരിപ്രസ്രവണാനി ച।
രമണീയാന്യരണ്യാനി
മയൂരാഭിരുതാനി ച ॥ **3.8.15** ॥ 217

ഗമ്യതാം വത്സ സൗമിത്രേ
ഭവാനപി ച ഗച്ഛതു।

ആഗന്തവ്യം ച തേ ദൃഷ്ട്വാ
പുനരേവാശ്രമം പ്രതി ॥ **3.8.16** ॥ 218

ഏവമുക്തസ്തഥേത്യുക്ത്വാ
കാകുത്സ്ഥഃ സഹലക്ഷ്മണഃ ।
പ്രദക്ഷിണം മുനിം കൃത്വാ
പ്രസ്ഥാതുമുപചക്രമേ ॥ **3.8.17** ॥ 219

തതഃ ശുഭതരേ തൂണീ
ധനുഷീ ചായതേക്ഷണാ ।
ദദൗ സീതാ തയോർഭ്രാത്രോഃ
ഖഡ്ഗൗ ച വിമലൗ തതഃ ॥ **3.8.18** ॥ 220

ആബധ്യ ച ശുഭേ തൂണീ
ചാപേ ചാദായ സസ്വനേ ।
നിഷ്ക്രാന്താവാശ്രമാദ് ഗന്തു -
മുഭൗ തൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **3.8.19** ॥ 221

ശീഘ്രം തൗ രൂപസമ്പന്നാ -
വനുജ്ഞാതൗ മഹർഷിണാ ।
പ്രസ്ഥിതൗ ധൃതചാപാസീ
സീതയാ സഹ രാഘവൗ ॥ **3.8.20** ॥ 222

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ അഷ്ടമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ നവമഃ സർഗഃ ॥

അനാഗസാം ദേഹിനാമഹിംസനായാഹിംസാധർമസ്യ പാലനായ ച സീതായാഃ ശ്രീരാമം പ്രതി പ്രാർഥനം

സുതീക്ഷ്ണേനാഭ്യനുജ്ഞാതം
പ്രസ്ഥിതം രഘുനന്ദനം।
ഹൃദ്യയാ സ്നിഗ്ധയാ വാചാ
ഭർതാരമിദമബ്രവീത് ॥ **3.9.1** ॥ 223

അധർമം തു സുസൂക്ഷ്മേണ
വിധിനാ പ്രാപ്യതേ മഹാൻ।
നിവൃത്തേന ച ശക്യോഽയം
വ്യസനാത് കാമജാദിഹ ॥ **3.9.2** ॥ 224

ത്രീൺയേവ വ്യസനാൻയത്ര
കാമജാനി ഭവന്ത്യുത।
മിഥ്യാവാക്യം തു പരമം
തസ്മാദ് ഗുരുതരാവുഭൗ ॥ **3.9.3** ॥ 225

പരദാരാഭിഗമനം
വിനാ വൈരം ച രൗദ്രതാ।

മിഥ്യാവാക്യം ന തേ ഭൂതം
ന ഭവിഷ്യതി രാഘവ ॥ **3.9.4** ॥ 226

കുതോഽഭിലഷണം സ്ത്രീണാം
പരേഷാം ധർമനാശനം।
തവ നാസ്തി മനുഷ്യേന്ദ്ര
ന ചാഭൂത് തേ കദാചന ॥ **3.9.5** ॥ 227

മനസ്യപി തഥാ രാമ
ന ചൈതദ് വിദ്യതേ ക്വചിത്।
സ്വദാരനിരതശ്ചൈവ
നിത്യമേവ നൃപാത്മജ ॥ **3.9.6** ॥ 228

ധർമിഷ്ഠഃ സത്യസന്ധശ്ച
പിതുർനിർദേശകാരകഃ।
ത്വയി ധർമശ്ച സത്യം ച
ത്വയി സർവം പ്രതിഷ്ഠിതം ॥ **3.9.7** ॥ 229

തച്ച സർവം മഹാബാഹോ
ശക്യം വോഢും ജിതേന്ദ്രിയൈഃ।
തവ വശ്യേന്ദ്രിയത്വം ച
ജാനാമി ശുഭദർശന ॥ **3.9.8** ॥ 230

തൃതീയം യദിദം രൗദ്രം
പരപ്രാണാഭിഹിംസനം।
നിർവൈരം ക്രിയതേ മോഹാത്
തച്ച തേ സമുപസ്ഥിതം ॥ **3.9.9** ॥ 231

പ്രതിജ്ഞാതസ്ത്വയാ വീര
ദണ്ഡകാരണ്യവാസിനാം।

ഋഷീണാം രക്ഷണാർഥായ
വധഃ സംയതി രക്ഷസാം ॥ **3.9.10** ॥ 232

ഏതന്നിമിത്തം ച വനം
ദണ്ഡകാ ഇതി വിശ്രുതം ।
പ്രസ്ഥിതസ്ത്വം സഹ ഭ്രാത്രാ
ധൃതബാണശരാസനഃ ॥ **3.9.11** ॥ 233

തതസ്ത്വാം പ്രസ്ഥിതം ദൃഷ്ട്വാ
മമ ചിന്താകുലം മനഃ ।
ത്വദ്വൃത്തം ചിന്തയന്ത്യാ വൈ
ഭവേന്നിഃശ്രേയസം ഹിതം ॥ **3.9.12** ॥ 234

നഹി മേ രോചതേ വീര
ഗമനം ദണ്ഡകാൻ പ്രതി ।
കാരണം തത്ര വക്ഷ്യാമി
വദന്ത്യാഃ ശ്രൂയതാം മമ ॥ **3.9.13** ॥ 235

ത്വം ഹി ബാണധനുഷ്പാണി -
ർഭ്രാത്രാ സഹ വനം ഗതഃ ।
ദൃഷ്ട്വാ വനചരാൻ സർവാൻ
കച്ചിത് കുർയാഃ ശരവ്യയം ॥ **3.9.14** ॥ 236

ക്ഷത്രിയാണാമിഹ ധനു -
ർഹുതാശസ്യേന്ധനാനി ച ।
സമീപതഃ സ്ഥിതം തേജോ -
ബലമുച്ഛ്രയതേ ഭൃശം ॥ **3.9.15** ॥ 237

പുരാ കില മഹാബാഹോ
തപസ്വീ സത്യവാംഛുചിഃ ।

കസ്മിംശ്ചിദഭവത് പുൺയേ
വനേ രതമൃഗദ്വിജേ ॥ **3.9.16** ॥ 238

തസ്യൈവ തപസോ വിഘ്നം
കർതുമിന്ദ്രഃ ശചീപതിഃ।
ഖഡ്ഗപാണിരഥാഗച്ഛ -
ദാശ്രമം ഭടരൂപധൃക് ॥ **3.9.17** ॥ 239

തസ്മിംസ്തദാശ്രമപദേ
നിഹിതഃ ഖഡ്ഗ ഉത്തമഃ।
സ ൻയാസവിധിനാ ദത്തഃ
പുൺയേ തപസി തിഷ്ഠതഃ ॥ **3.9.18** ॥ 240

സ തച്ഛസ്ത്രമനുപ്രാപ്യ
ൻയാസരക്ഷണതത്പരഃ।
വനേ തു വിചരത്യേവ
രക്ഷൻ പ്രത്യയമാത്മനഃ ॥ **3.9.19** ॥ 241

യത്ര ഗച്ഛത്യുപാദാതും
മൂലാനി ച ഫലാനി ച।
ന വിനാ യാതി തം ഖഡ്ഗം
ൻയാസരക്ഷണതത്പരഃ ॥ **3.9.20** ॥ 242

നിത്യം ശസ്ത്രം പരിവഹൻ
ക്രമേണ സ തപോധനഃ।
ചകാര രൗദ്രീം സ്വാം ബുദ്ധിം
ത്യക്ത്വാ തപസി നിശ്ചയം ॥ **3.9.21** ॥ 243

തതഃ സ രൗദ്രാഭിരതഃ
പ്രമത്തോഽധർമകർഷിതഃ।

തസ്യ ശസ്ത്രസ്യ സംവാസാ -
ജ്ജഗാമ നരകം മുനിഃ ॥ **3.9.22** ॥ 244

ഏവമേതത് പുരാവൃത്തം
ശസ്ത്രസംയോഗകാരണം।
അഗ്നിസംയോഗവദ്ധേതുഃ
ശസ്ത്രസംയോഗ ഉച്യതേ ॥ **3.9.23** ॥ 245

സ്നേഹാച്ച ബഹുമാനാച്ച
സ്മാരയേ ത്വാം തു ശിക്ഷയേ।
ന കഥഞ്ചന സാ കാർയാ
ഗൃഹീതധനുഷാ ത്വയാ ॥ **3.9.24** ॥ 246

ബുദ്ധിർവൈരം വിനാ ഹന്തും
രാക്ഷസാൻ ദണ്ഡകാശ്രിതാൻ।
അപരാധം വിനാ ഹന്തും
ലോകോ വീര ന മംസ്യതേ ॥ **3.9.25** ॥ 247

ക്ഷത്രിയാണാം തു വീരാണാം
വനേഷു നിയതാത്മനാം।
ധനുഷാ കാർയമേതാവ -
ദാർതാനാമഭിരക്ഷണം ॥ **3.9.26** ॥ 248

ക്വ ച ശസ്ത്രം ക്വ ച വനം
ക്വ ച ക്ഷാത്രം തപഃ ക്വ ച।
വ്യാവിദ്ധമിദമസ്മാഭി -
ർദേശധർമസ്തു പൂജ്യതാം ॥ **3.9.27** ॥ 249

കദർയകലുഷാ ബുദ്ധി -
ർജായതേ ശസ്ത്രസേവനാത്।

പുനർഗത്വാ ത്വയോധ്യായാം
ക്ഷത്രധർമം ചരിഷ്യസി ॥ **3.9.28** ॥ 250

അക്ഷയാ തു ഭവേത് പ്രീതിഃ
ശ്വശ്രൂശ്വശുരയോർമമ ।
യദി രാജ്യം ഹി സന്ന്യസ്യ
ഭവേസ്ത്വം നിരതോ മുനിഃ ॥ **3.9.29** ॥ 251

ധർമാദർഥഃ പ്രഭവതി
ധർമാത് പ്രഭവതേ സുഖം ।
ധർമേണ ലഭതേ സർവം
ധർമസാരമിദം ജഗത് ॥ **3.9.30** ॥ 252

ആത്മാനം നിയമൈസ്തൈസ്തൈഃ
കർഷയിത്വാ പ്രയത്നതഃ ।
പ്രാപ്തയേ നിപുണൈർധർമോ
ന സുഖാൽലഭതേ സുഖം ॥ **3.9.31** ॥ 253

നിത്യം ശുചിമതിഃ സൗമ്യ
ചര ധർമം തപോവനേ ।
സർവം തു വിദിതം തുഭ്യം
ത്രൈലോക്യാമപി തത്ത്വതഃ ॥ **3.9.32** ॥ 254

സ്ത്രീചാപലാദേതദുപാഹൃതം മേ
ധർമം ച വക്തും തവ കഃ സമർഥഃ ।
വിചാർയ ബുദ്ധ്യാ തു സഹാനുജേന
യദ് രോചതേ തത് കുരു മാചിരേണ ॥ **3.9.33** ॥ 255

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ നവമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദശമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമേണ മുനീനാം സംരക്ഷണായ രക്ഷസാം വധായ കൃതായാഃ പ്രതിജ്ഞായാഃ പാലനേ ദൃഢമവസ്ഥാനായ സ്വവിചാരസ്യ പ്രകടനം

വാക്യമേതത് തു വൈദേഹ്യാ
വ്യാഹൃതം ഭർതൃഭക്തയാ ।
ശ്രുത്വാ ധർമേ സ്ഥിതോ രാമഃ
പ്രത്യുവാചാഥ ജാനകീം ॥ **3.10.1** ॥ 256

ഹിതമുക്തം ത്വയാ ദേവി
സ്നിഗ്ധയാ സദൃശം വചഃ ।
കുലം വ്യപദിശന്ത്യാ ച
ധർമജ്ഞേ ജനകാത്മജേ ॥ **3.10.2** ॥ 257

കിം നു വക്ഷ്യാമ്യഹം ദേവി
ത്വയൈവോക്തമിദം വചഃ ।
ക്ഷത്രിയൈർധാർയതേ ചാപോ
നാർതശബ്ദോ ഭവേദിതി ॥ **3.10.3** ॥ 258

തേ ചാർതാ ദണ്ഡകാരണ്യേ
മുനയഃ സംശിതവ്രതാഃ ।

മാം സീതേ സ്വയമാഗമ്യ
ശരണ്യം ശരണം ഗതാഃ ॥ **3.10.4** ॥ 259

വസന്തഃ കാലകാലേഷു
വനേ മൂലഫലാശനാഃ ।
ന ലഭന്തേ സുഖം ഭീരു
രാക്ഷസൈഃ ക്രൂരകർമഭിഃ ॥ **3.10.5** ॥ 260

ഭക്ഷ്യന്തേ രാക്ഷസൈർഭീമൈ -
ർനരമാംസോപജീവിഭിഃ ।
തേ ഭക്ഷ്യമാണാ മുനയോ
ദണ്ഡകാരണ്യവാസിനഃ ॥ **3.10.6** ॥ 261

അസ്മാനഭ്യവപദ്യേതി
മാമൂചുർദ്വിജസത്തമാഃ ।
മയാ തു വചനം ശ്രുത്വാ
തേഷാമേവം മുഖാച്ച്യുതം ॥ **3.10.7** ॥ 262

കൃത്വാ വചനശുശ്രൂഷാം
വാക്യമേതദുദാഹൃതം ।
പ്രസീദന്തു ഭവന്തോ മേ
ഹ്രീരേഷാ തു മമാതുലാ ॥ **3.10.8** ॥ 263

യദീദൃശൈരഹം വിപ്രൈ -
രുപസ്ഥയൈരുപസ്ഥിതഃ ।
കിം കരോമീതി ച മയാ
വ്യാഹൃതം ദ്വിജസന്നിധൗ ॥ **3.10.9** ॥ 264

സർവൈരേവ സമാഗമ്യ
വാഗിയം സമുദാഹൃതാ ।

രാക്ഷസൈർദണ്ഡകാരണ്യേ
ബഹുഭിഃ കാമരൂപിഭിഃ ॥ **3.10.10** ॥ 265

അർദിതാഃ സ്മ ഭൃശം രാമ
ഭവാൻ നസ്തത്ര രക്ഷതു ।
ഹോമകാലേ തു സമ്പ്രാപ്തേ
പർവകാലേഷു ചാനഘ ॥ **3.10.11** ॥ 266

ധർഷയന്തി സുദുർധർഷാ
രാക്ഷസാഃ പിശിതാശനാഃ ।
രാക്ഷസൈർധർഷിതാനാം ച
താപസാനാം തപസ്വിനാം ॥ **3.10.12** ॥ 267

ഗതിം മൃഗയമാണാനാം
ഭവാൻ നഃ പരമാ ഗതിഃ ।
കാമം തപഃപ്രഭാവേണ
ശക്തോ ഹന്തും നിശാചരാൻ ॥ **3.10.13** ॥ 268

ചിരാർജിതം ന ചേച്ഛാമ -
സ്തപഃ ഖണ്ഡയിതും വയം ।
ബഹുവിഘ്നം തപോ നിത്യം
ദുശ്ചരം ചൈവ രാഘവ ॥ **3.10.14** ॥ 269

തേന ശാപം ന മുഞ്ചാമോ
ഭക്ഷ്യമാണാശ്ച രാക്ഷസൈഃ ।
തദർദ്യമാനാൻ രക്ഷോഭി -
ർദണ്ഡകാരണ്യവാസിഭിഃ ॥ **3.10.15** ॥ 270

രക്ഷ നസ്ത്വം സഹ ഭ്രാത്രാ
ത്വന്നാഥാ ഹി വയം വനേ ।

മയാ ചൈതദ്വചഃ ശ്രുത്വാ
കാർത്സ്ന്യേന പരിപാലനം ॥ **3.10.16** ॥ 271

ഋഷീണാം ദണ്ഡകാരണ്യേ
സംശ്രുതം ജനകാത്മജേ ।
സംശ്രുത്യ ച ന ശക്ഷ്യാമി
ജീവമാനഃ പ്രതിശ്രവം ॥ **3.10.17** ॥ 272

മുനീനാമന്യഥാ കർതും
സത്യമിഷ്ടം ഹി മേ സദാ ।
അപ്യഹം ജീവിതം ജഹ്യാം
ത്വാം വാ സീതേ സലക്ഷ്മണാം ॥ **3.10.18** ॥ 273

ന തു പ്രതിജ്ഞാം സംശ്രുത്യ
ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ വിശേഷതഃ ।
തദവശ്യം മയാ കാര്യ -
മൃഷീണാം പരിപാലനം ॥ **3.10.19** ॥ 274

അനുക്തേനാപി വൈദേഹി
പ്രതിജ്ഞായ കഥം പുനഃ ।
മമ സ്നേഹാച്ച സൗഹാർദാ -
ദിദമുക്തം ത്വയാ വചഃ ॥ **3.10.20** ॥ 275

പരിതുഷ്ടോഽസ്മ്യഹം സീതേ
ന ഹ്യനിഷ്ടോഽനുശാസ്യതേ ।
സദൃശം ചാനുരൂപം ച
കുലസ്യ തവ ശോഭനേ ।
സധർമചാരിണീ മേ ത്വം
പ്രാണേഭ്യോഽപി ഗരീയസീ ॥ **3.10.21** ॥ 276

ഇത്യേവമുക്ത്വാ വചനം മഹാത്മാ
സീതാം പ്രിയാം മൈഥിലരാജപുത്രീം ।
രാമോ ധനുഷ്മാൻ സഹ ലക്ഷ്മണേന
ജഗാമ രമ്യാണി തപോവനാനി ॥ **3.10.22** ॥ 277

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ദശമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകാദശഃ സർഗഃ ॥

പഞ്ചാപ്സരസ്തീർഥസ്യ മാണ്ഡകർണിമുനേശ്ച കഥാ
നാനാശ്രമേഷു വിഹൃത്യ ശ്രീരാമപ്രഭൃതീനാം
സുതീക്ഷ്ണസ്യാശ്രമേ സമാഗമനം തത്ര കിഞ്ചിത് കാലം
സ്ഥിത്വാ മുനേരാജ്ഞയാഗസ്ത്യഭ്രാതുരഗസ്ത്യസ്യ
ചാശ്രമയോർഗമനമഗസ്ത്യ പ്രഭാവസ്യ ച വർണനം

അഗ്രതഃ പ്രയയൗ രാമഃ
സീതാ മധ്യേ സുശോഭനാ।
പൃഷ്ഠതസ്തു ധനുഷ്പാണി -
ർലക്ഷ്മണോഽനുജഗാമ ഹ ॥ **3.11.1** ॥ 278

തൗ പശ്യമാനൗ വിവിധാ -
ഞ്ശൈലപ്രസ്ഥാൻ വനാനി ച।
നദീശ്ച വിവിധാ രമ്യാ
ജഗ്മതുഃ സഹ സീതയാ ॥ **3.11.2** ॥ 279

സാരസാംശ്ചക്രവാകാംശ്ച
നദീപുലിനചാരിണഃ।
സരാംസി ച സപദ്മാനി
യുതാനി ജലജൈഃ ഖഗൈഃ ॥ **3.11.3** ॥ 280

യൂഥബദ്ധാംശ്ച പൃഷതാൻ
മദോൻമത്താൻ വിഷാണിനഃ।
മഹിഷാംശ്ച വരാഹാംശ്ച
ഗജാംശ്ച ദ്രുമവൈരിണഃ ॥ **3.11.4** ॥ 281

തേ ഗത്വാ ദൂരമധ്വാനം
ലംബമാനേ ദിവാകരേ।
ദദൃശുഃ സഹിതാ രമ്യം
തടാകം യോജനായുതം ॥ **3.11.5** ॥ 282

പദ്മപുഷ്കരസംബാധം
ഗജയൂഥൈരലങ്കൃതം।
സാരസൈർഹംസകാദംബൈഃ
സങ്കുലം ജലജാതിഭിഃ ॥ **3.11.6** ॥ 283

പ്രസന്നസലിലേ രമ്യേ
തസ്മിൻ സരസി ശുശ്രുവേ।
ഗീതവാദിത്രനിർഘോഷോ
ന തു കശ്ചന ദൃശ്യതേ ॥ **3.11.7** ॥ 284

തതഃ കൗതൂഹലാദ് രാമോ
ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാരഥഃ।
മുനിം ധർമഭൃതം നാമ
പ്രഷ്ടും സമുപചക്രമേ ॥ **3.11.8** ॥ 285

ഇദമത്യദ്ഭുതം ശ്രുത്വാ
സർവേഷാം നോ മഹാമുനേ।
കൗതൂഹലം മഹജ്ജാതം
കിമിദം സാധു കഥ്യതാം ॥ **3.11.9** ॥ 286

തേനൈവമുക്തോ ധർമാത്മാ
രാഘവേണ മുനിസ്തദാ।
പ്രഭാവം സരസഃ ക്ഷിപ്ര -
മാഖ്യാതുമുപചക്രമേ ॥ **3.11.10** ॥ 287

ഇദം പഞ്ചാപ്സരോ നാമ
തടാകം സാർവകാലികം।
നിർമിതം തപസാ രാമ
മുനിനാ മാണ്ഡകർണിനാ ॥ **3.11.11** ॥ 288

സ ഹി തേപേ തപസ്തീവ്രം
മാണ്ഡകർണിർമഹാമുനിഃ।
ദശവർഷസഹസ്രാണി
വായുഭക്ഷോ ജലാശയേ ॥ **3.11.12** ॥ 289

തതഃ പ്രവ്യഥിതാഃ സർവേ
ദേവാഃ സാഗ്നിപുരോഗമാഃ।
അബ്രുവൻ വചനം സർവേ
പരസ്പരസമാഗതാഃ ॥ **3.11.13** ॥ 290

അസ്മാകം കസ്യചിത് സ്ഥാന -
മേഷ പ്രാർഥയതേ മുനിഃ।
ഇതി സംവിഗ്നമനസഃ
സർവേ തത്ര ദിവൗകസഃ ॥ **3.11.14** ॥ 291

തതഃ കർതും തപോവിഘ്നം
സർവദേവൈർനിയോജിതാഃ।
പ്രധാനാപ്സരസഃ പഞ്ച
വിദ്യുച്ചലിതവർചസഃ ॥ **3.11.15** ॥ 292

അപ്സരോഭിസ്തതസ്താഭി -
ർമുനിർദൃഷ്ടപരാവരഃ।
നീതോ മദനവശ്യത്വം
ദേവാനാം കാർയസിദ്ധയേ ॥ **3.11.16** ॥ 293

താശ്ചൈവാപ്സരസഃ പഞ്ച
മുനേഃ പത്നീത്വമാഗതാഃ।
തടാകേ നിർമിതം താസാം
തസ്മിന്നന്തർഹിതം ഗൃഹം ॥ **3.11.17** ॥ 294

തത്രൈവാപ്സരസഃ പഞ്ച
നിവസന്ത്യോ യഥാസുഖം।
രമയന്തി തപോയോഗാ -
ൻമുനിം യൗവനമാസ്ഥിതം ॥ **3.11.18** ॥ 295

താസാം സങ്ക്രീഡമാനാനാ -
മേഷ വാദിത്രനിഃസ്വനഃ।
ശ്രൂയതേ ഭൂഷണോന്മിശ്രോ
ഗീതശബ്ദോ മനോഹരഃ ॥ **3.11.19** ॥ 296

ആശ്ചർയമിതി തസ്യൈതദ്
വചനം ഭാവിതാത്മനഃ।
രാഘവഃ പ്രതിജഗ്രാഹ
സഹ ഭ്രാത്രാ മഹായശാഃ ॥ **3.11.20** ॥ 297

ഏവം കഥയമാനഃ സ
ദദർശാശ്രമമണ്ഡലം।
കുശചീരപരിക്ഷിപ്തം
ബ്രാഹ്മ്യാ ലക്ഷ്മ്യാ സമാവൃതം ॥ **3.11.21** ॥ 298

പ്രവിശ്യ സഹ വൈദേഹ്യാ
ലക്ഷ്മണേന ച രാഘവഃ।
തദാ തസ്മിൻ സ കാകുത്സ്ഥഃ
ശ്രീമത്യാശ്രമമണ്ഡലേ ॥ **3.11.22** ॥ 299

ഉഷിത്വാ സ സുഖം തത്ര
പൂജ്യമാനോ മഹർഷിഭിഃ।
ജഗാമ ചാശ്രമാംസ്തേഷാം
പർയായേണ തപസ്വിനാം ॥ **3.11.23** ॥ 300

യേഷാമുഷിതവാൻ പൂർവം
സകാശേ സ മഹാസ്ത്രവിത്।
ക്വചിത് പരിദശാൻ മാസാ -
നേകസംവത്സരം ക്വചിത് ॥ **3.11.24** ॥ 301

ക്വചിച്ച ചതുരോ മാസാൻ
പഞ്ച ഷട് ച പരാൻ ക്വചിത്।
അപരത്രാധികാൻ മാസാ -
നധ്യർധമധികം ക്വചിത് ॥ **3.11.25** ॥ 302

ത്രീൻ മാസാനഷ്ടമാസാംശ്ച
രാഘവോ ൻയവസത് സുഖം।
തത്ര സംവസതസ്തസ്യ
മുനീനാമാശ്രമേഷു വൈ ॥ **3.11.26** ॥ 303

രമതശ്ചാനുകൂൽയേന
യയുഃ സംവത്സരാ ദശ।
പരിസൃത്യ ച ധർമജ്ഞോ
രാഘവഃ സഹ സീതയാ ॥ **3.11.27** ॥ 304

സുതീക്ഷ്ണസ്യാശ്രമപദം
പുനരേവാജഗാമ ഹ।
സ തമാശ്രമമാഗമ്യ
മുനിഭിഃ പരിപൂജിതഃ ॥ **3.11.28** ॥ 305

തത്രാപി ൻയവസദ് രാമഃ
കിഞ്ചിത് കാലമരിംദമഃ।
അഥാശ്രമസ്ഥോ വിനയാത്
കദാചിത് തം മഹാമുനിം ॥ **3.11.29** ॥ 306

ഉപാസീനഃ സ കാകുത്സ്ഥഃ
സുതീക്ഷ്ണമിദമബ്രവീത്।
അസ്മിന്നരണ്യേ ഭഗവ -
ന്നഗസ്ത്യോ മുനിസത്തമഃ ॥ **3.11.30** ॥ 307

വസതീതി മയാ നിത്യം
കഥാഃ കഥയതാം ശ്രുതം।
ന തു ജാനാമി തം ദേശം
വനസ്യാസ്യ മഹത്തയാ ॥ **3.11.31** ॥ 308

കുത്രാശ്രമപദം രമ്യം
മഹർഷേസ്തസ്യ ധീമതഃ।
പ്രസാദാർഥം ഭഗവതഃ
സാനുജഃ സഹ സീതയാ ॥ **3.11.32** ॥ 309

അഗസ്ത്യമധിഗച്ഛേയ -
മഭിവാദയിതും മുനിം।
മനോരഥോ മഹാനേഷ
ഹൃദി സമ്പരിവർതതേ ॥ **3.11.33** ॥ 310

യദഹം തം മുനിവരം
ശുശ്രൂഷേയമപി സ്വയം।
ഇതി രാമസ്യ സ മുനിഃ
ശ്രുത്വാ ധർമാത്മനോ വചഃ ॥ **3.11.34** ॥ 311

സുതീക്ഷ്ണഃ പ്രത്യുവാചേദം
പ്രീതോ ദശരഥാത്മജം।
അഹമപ്യേതദേവ ത്വാം
വക്തുകാമഃ സലക്ഷ്മണം ॥ **3.11.35** ॥ 312

അഗസ്ത്യമഭിഗച്ഛേതി
സീതയാ സഹ രാഘവ।
ദിഷ്ട്യാ ത്വിദാനീമർഥോ്സ്മിൻ
സ്വയമേവ ബ്രവീഷി മാം ॥ **3.11.36** ॥ 313

അയമാഖ്യാമി തേ രാമ
യത്രാഗസ്ത്യോ മഹാമുനിഃ।
യോജനാൻയാശ്രമാത് താത
യാഹി ചത്വാരി വൈ തതഃ।
ദക്ഷിണേന മഹാംശ്രീമാ -
നഗസ്ത്യ ഭ്രാതുരാശ്രമഃ ॥ **3.11.37** ॥ 314

സ്ഥലീപ്രായവനോദ്ദേശേ
പിപ്പലീവനശോഭിതേ।
ബഹുപുഷ്പഫലേ രമ്യേ
നാനാവിഹഗനാദിതേ ॥ **3.11.38** ॥ 315

പദ്മിൻയോ വിവിധാസ്തത്ര
പ്രസന്നസലിലാശയാഃ।

ഹംസകാരണ്ഡവാകീർണാ -
ശ്ചക്രവാകോപശോഭിതാഃ ॥ **3.11.39** ॥ 316

തത്രൈകാം രജനീം വ്യുഷ്യ
പ്രഭാതേ രാമ ഗമ്യതാം।
ദക്ഷിണാം ദിശമാസ്ഥായ
വനഖണ്ഡസ്യ പാർശ്വതഃ ॥ **3.11.40** ॥ 317

തത്രാഗസ്ത്യാശ്രമപദം
ഗത്വാ യോജനമന്തരം।
രമണീയേ വനോദ്ദേശേ
ബഹുപാദപശോഭിതേ ॥ **3.11.41** ॥ 318

രംസ്യതേ തത്ര വൈദേഹീ
ലക്ഷ്മണശ്ച ത്വയാ സഹ।
സ ഹി രമ്യോ വനോദ്ദേശോ
ബഹുപാദപസംയുതഃ ॥ **3.11.42** ॥ 319

യദി ബുദ്ധിഃ കൃതാ ദ്രഷ്ടു -
മഗസ്ത്യം തം മഹാമുനിം।
അദ്യൈവ ഗമനേ ബുദ്ധിം
രോചയസ്വ മഹാമതേ ॥ **3.11.43** ॥ 320

ഇതി രാമോ മുനേഃ ശ്രുത്വാ
സഹ ഭ്രാത്രാഭിവാദ്യ ച।
പ്രതസ്ഥേ‍ഽഗസ്ത്യമുദ്ദിശ്യ
സാനുഗഃ സഹ സീതയാ ॥ **3.11.44** ॥ 321

പശ്യൻ വനാനി ചിത്രാണി
പർവതാംശ്ചാഭ്രസന്നിഭാൻ।

സരാംസി സരിതശ്ചൈവ
പഥി മാർഗവശാനുഗാൻ ॥ **3.11.45** ॥ 322

സുതീക്ഷ്ണേനോപദിഷ്ടേന
ഗത്വാ തേന പഥാ സുഖം।
ഇദം പരമസംഹൃഷ്ടോ
വാക്യം ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ॥ **3.11.46** ॥ 323

ഏതദേവാശ്രമപദം
നൂനം തസ്യ മഹാത്മനഃ।
അഗസ്ത്യസ്യ മുനേർഭ്രാതു -
ർദൃശ്യതേ പുണ്യകർമണഃ ॥ **3.11.47** ॥ 324

യഥാ ഹീമേ വനസ്യാസ്യ
ജ്ഞാതാഃ പഥി സഹസ്രശഃ।
സന്നതാഃ ഫലഭാരേണ
പുഷ്പഭാരേണ ച ദ്രുമാഃ ॥ **3.11.48** ॥ 325

പിപ്പലീനാം ച പക്വാനാം
വനാദസ്മാദുപാഗതഃ।
ഗന്ധോഽയം പവനോത്ക്ഷിപ്തഃ
സഹസാ കടുകോദയഃ ॥ **3.11.49** ॥ 326

തത്ര തത്ര ച ദൃശ്യന്തേ
സങ്ക്ഷിപ്താഃ കാഷ്ഠസഞ്ചയാഃ।
ലൂനാശ്ച പരിദൃശ്യന്തേ
ദർഭാ വൈദൂര്യവർചസഃ ॥ **3.11.50** ॥ 327

ഏതച്ച വനമധ്യസ്ഥം
കൃഷ്ണാഭ്രശിഖരോപമം।

പാവകസ്യാശ്രമസ്ഥസ്യ
ധൂമാഗ്രം സമ്പ്രദൃശ്യതേ ॥ **3.11.51** ॥ 328

വിവിക്തേഷു ച തീർഥേഷു
കൃതസ്നാനാ ദ്വിജാതയഃ।
പുഷ്പോപഹാരം കുർവന്തി
കുസുമൈഃ സ്വയമാർജിതൈഃ ॥ **3.11.52** ॥ 329

തതഃ സുതീക്ഷ്ണവചനം
യഥാ സൗമ്യ മയാ ശ്രുതം।
അഗസ്ത്യസ്യാശ്രമോ ഭ്രാതു -
ർനൂനമേഷ ഭവിഷ്യതി ॥ **3.11.53** ॥ 330

നിഗൃഹ്യ തരസാ മൃത്യും
ലോകാനാം ഹിതകാമ്യയാ।
യസ്യ ഭ്രാത്രാ കൃതേയം ദി -
ക്ശരൺയാ പുൺയകർമണാ ॥ **3.11.54** ॥ 331

ഇഹൈകദാ കില ക്രൂരോ
വാതാപിരപി ചേൽവലഃ।
ഭ്രാതരൗ സഹിതാവാസ്താം
ബ്രാഹ്മണഘ്നൗ മഹാസുരൗ ॥ **3.11.55** ॥ 332

ധാരയൻ ബ്രാഹ്മണം രൂപ -
മിൽവലഃ സംസ്കൃതം വദൻ।
ആമന്ത്രയതി വിപ്രാൻ സ
ശ്രാദ്ധമുദ്ദിശ്യ നിർഘൃണഃ ॥ **3.11.56** ॥ 333

ഭ്രാതരം സംസ്കൃതം കൃത്വാ
തതസ്തം മേഷരൂപിണം।

താൻ ദ്വിജാൻ ഭോജയാമാസ
ശ്രാദ്ധദൃഷ്ടേന കർമണാ ॥ **3.11.57** ॥ 334

തതോ ഭുക്തവതാം തേഷാം
വിപ്രാണാമിൽവലോഽബ്രവീത് ।
വാതാപേ നിഷ്ക്രമസ്വേതി
സ്വരേണ മഹതാ വദൻ ॥ **3.11.58** ॥ 335

തതോ ഭ്രാതുർവചഃ ശ്രുത്വാ
വാതാപിർമേഷവന്നദൻ ।
ഭിത്ത്വാ ഭിത്ത്വാ ശരീരാണി
ബ്രാഹ്മണാനാം വിനിഷ്പതത് ॥ **3.11.59** ॥ 336

ബ്രാഹ്മണാനാം സഹസ്രാണി
തൈരേവം കാമരൂപിഭിഃ ।
വിനാശിതാനി സംഹത്യ
നിത്യശഃ പിശിതാശനൈഃ ॥ **3.11.60** ॥ 337

അഗസ്ത്യേന തദാ ദേവൈഃ
പ്രാർഥിതേന മഹർഷിണാ ।
അനുഭൂയ കില ശ്രാദ്ധേ
ഭക്ഷിതഃ സ മഹാസുരഃ ॥ **3.11.61** ॥ 338

തതഃ സമ്പന്നമിത്യുക്ത്വാ
ദത്ത്വാ ഹസ്തേഽവനേജനം ।
ഭ്രാതരം നിഷ്ക്രമസ്വേതി
ചേൽവലഃ സമഭാഷത ॥ **3.11.62** ॥ 339

സ തദാ ഭാഷമാണം തു
ഭ്രാതരം വിപ്രഘാതിനം ।

അബ്രവീത് പ്രഹസൻ ധീമാ -
നഗസ്ത്യോ മുനിസത്തമഃ ॥ **3.11.63** ॥ 340

കുതോ നിഷ്ക്രമിതും ശക്തി -
ർമയാ ജീർണസ്യ രക്ഷസഃ।
ഭ്രാതുസ്തു മേഷരൂപസ്യ
ഗതസ്യ യമസാദനം ॥ **3.11.64** ॥ 341

അഥ തസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
ഭ്രാതുർനിധനസംശ്രിതം।
പ്രധർഷയിതുമാരേഭേ
മുനിം ക്രോധാന്നിശാചരഃ ॥ **3.11.65** ॥ 342

സോഽഭ്യദ്രവദ് ദ്വിജേന്ദ്രം തം
മുനിനാ ദീപ്തതേജസാ।
ചക്ഷുഷാനലകൽപേന
നിർദഗ്ധോ നിധനം ഗതഃ ॥ **3.11.66** ॥ 343

തസ്യായമാശ്രമോ ഭ്രാതു -
സ്തടാകവനശോഭിതഃ।
വിപ്രാനുകമ്പയാ യേന
കർമേദം ദുഷ്കരം കൃതം ॥ **3.11.67** ॥ 344

ഏവം കഥയമാനസ്യ
തസ്യ സൗമിത്രിണാ സഹ।
രാമസ്യാസ്തം ഗതഃ സൂര്യഃ
സന്ധ്യാകാലോഽഭ്യവർതത ॥ **3.11.68** ॥ 345

ഉപാസ്യ പശ്ചിമാം സന്ധ്യാം
സഹ ഭ്രാത്രാ യഥാവിധി।

പ്രവിവേശാശ്രമപദം
തമൃഷിം ചാഭ്യവാദയത് ॥ **3.11.69** ॥ 346

സമ്യക്പ്രതിഗൃഹീതസ്തു
മുനിനാ തേന രാഘവഃ ।
ന്യവസത് താം നിശാമേകാം
പ്രാശ്യ മൂലഫലാനി ച ॥ **3.11.70** ॥ 347

തസ്യാം രാത്ര്യാം വ്യതീതായാ -
മുദിതേ രവിമണ്ഡലേ ।
ഭ്രാതരം തമഗസ്ത്യസ്യ
ആമന്ത്രയത രാഘവഃ ॥ **3.11.71** ॥ 348

അഭിവാദയേ ത്വാം ഭഗവൻ
സുഖമസ്മ്യുഷിതോ നിശാം ।
ആമന്ത്രയേ ത്വാം ഗച്ഛാമി
ഗുരും തേ ദ്രഷ്ടുമഗ്രജം ॥ **3.11.72** ॥ 349

ഗമ്യതാമിതി തേനോക്തോ
ജഗാമ രഘുനന്ദനഃ ।
യഥോദ്ദിഷ്ടേന മാർഗേണ
വനം തച്ചാവലോകയൻ ॥ **3.11.73** ॥ 350

നീവാരാൻ പനസാൻ സാലാൻ
വഞ്ജുലാംസ്തിനിശാംസ്തഥാ ।
ചിരിബിൽവാൻ മധൂകാംശ്ച
ബിൽവാനഥ ച തിന്ദുകാൻ ॥ **3.11.74** ॥ 351

പുഷ്പിതാൻ പുഷ്പിതാഗ്രാഭി -
ർലതാഭിരുപശോഭിതാൻ ।

ദദർശ രാമഃ ശതശ -
സ്തത്ര കാന്താരപാദപാൻ ॥ **3.11.75** ॥ 352

ഹസ്തിഹസ്തൈർവിമൃദിതാൻ
വാനരൈരുപശോഭിതാൻ ।
മത്തൈഃ ശകുനിസംഘൈശ്ച
ശതശഃ പ്രതിനാദിതാൻ ॥ **3.11.76** ॥ 353

തതോഽബ്രവീത് സമീപസ്ഥം
രാമോ രാജീവലോചനഃ ।
പൃഷ്ഠതോഽനുഗതം വീരം
ലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മിവർധനം ॥ **3.11.77** ॥ 354

സ്നിഗ്ധപത്രാ യഥാ വൃക്ഷാ
യഥാ ക്ഷാന്താ മൃഗദ്വിജാഃ ।
ആശ്രമോ നാതിദൂരസ്ഥോ
മഹർഷേർഭാവിതാത്മനഃ ॥ **3.11.78** ॥ 355

അഗസ്ത്യ ഇതി വിഖ്യാതോ
ലോകേ സ്വൈനൈവ കർമണാ ।
ആശ്രമോ ദൃശ്യതേ തസ്യ
പരിശ്രാന്തശ്രമാപഹഃ ॥ **3.11.79** ॥ 356

പ്രാജ്യധൂമാകുലവന -
ശ്ചീരമാലാപരിഷ്കൃതഃ ।
പ്രശാന്തമൃഗയൂഥശ്ച
നാനാശകുനിനാദിതഃ ॥ **3.11.80** ॥ 357

നിഗൃഹ്യ തരസാ മൃത്യും
ലോകാനാം ഹിതകാമ്യയാ ।

ദക്ഷിണാ ദിക് കൃതാ യേന
ശരണ്യാ പുണ്യകർമണാ ॥ **3.11.81** ॥ 358

തസ്യേദമാശ്രമപദം
പ്രഭാവാദ് യസ്യ രാക്ഷസൈഃ।
ദിഗിയം ദക്ഷിണാ ത്രാസാദ്
ദൃശ്യതേ നോപഭുജ്യതേ ॥ **3.11.82** ॥ 359

യദാപ്രഭൃതി ചാക്രാന്താ
ദിഗിയം പുണ്യകർമണാ।
തദാപ്രഭൃതി നിർവൈരാഃ
പ്രശാന്താ രജനീചരാഃ ॥ **3.11.83** ॥ 360

നാമ്നാ ചേയം ഭഗവതോ
ദക്ഷിണാ ദിക്പ്രദക്ഷിണാ।
പ്രഥിതാ ത്രിഷു ലോകേഷു
ദുർധർഷാ ക്രൂരകർമഭിഃ ॥ **3.11.84** ॥ 361

മാർഗം നിരോദ്ധും സതതം
ഭാസ്കരസ്യാചലോത്തമഃ।
സന്ദേശം പാലയംസ്തസ്യ
വിന്ധ്യശൈലോ ന വർധതേ ॥ **3.11.85** ॥ 362

അയം ദീർഘായുഷസ്തസ്യ
ലോകേ വിശ്രുതകർമണഃ।
അഗസ്ത്യസ്യാശ്രമഃ ശ്രീമാൻ
വിനീതമൃഗസേവിതഃ ॥ **3.11.86** ॥ 363

ഏഷ ലോകാർചിതഃ സാധു -
ർഹിതേ നിത്യം രതഃ സതാം।

അസ്മാനധിഗതാനേഷ
ശ്രേയസാ യോജയിഷ്യതി ॥ **3.11.87** ॥ 364

ആരാധയിഷ്യാമ്യത്രാഹ -
മഗസ്ത്യം തം മഹാമുനിം ।
ശേഷം ച വനവാസസ്യ
സൗമ്യ വത്സ്യാമ്യഹം പ്രഭോ ॥ **3.11.88** ॥ 365

അത്ര ദേവാഃ സഗന്ധർവാഃ
സിദ്ധാശ്ച പരമർഷയഃ ।
അഗസ്ത്യം നിയതാഹാരാഃ
സതതം പർയുപാസതേ ॥ **3.11.89** ॥ 366

നാത്ര ജീവേൻമൃഷാവാദീ
ക്രൂരോ വാ യദി വാ ശഠഃ ।
നൃശംസഃ പാപവൃത്തോ വാ
മുനിരേഷ തഥാവിധഃ ॥ **3.11.90** ॥ 367

അത്ര ദേവാശ്ച യക്ഷാശ്ച
നാഗാശ്ച പതഗൈഃ സഹ ।
വസന്തി നിയതാഹാരാ
ധർമമാരാധയിഷ്ണവഃ ॥ **3.11.91** ॥ 368

അത്ര സിദ്ധാ മഹാത്മാനോ
വിമാനൈഃ സൂർയസന്നിഭൈഃ ।
ത്യക്ത്വാ ദേഹാൻ നവൈർദേഹൈഃ
സ്വർയാതാഃ പരമർഷയഃ ॥ **3.11.92** ॥ 369

യക്ഷത്വമമരത്വം ച
രാജ്യാനി വിവിധാനി ച ।

അത്ര ദേവാഃ പ്രയച്ഛന്തി
ഭൂതൈരാരാധിതാഃ ശുഭൈഃ ॥ **3.11.93** ॥ 370

ആഗതാഃ സ്മാശ്രമപദം
സൗമിത്രേ പ്രവിശാഗ്രതഃ।
നിവേദയേഹ മാം പ്രാപ്ത -
മൃഷയേ സീതയാ സഹ ॥ **3.11.94** ॥ 371

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഏകാദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വാദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമപ്രഭൃതീനാമഗസ്ത്യസ്യാശ്രമേ പ്രവേശസ്തത്ര
തേഷാമാതിഥ്യം മുനേഃ സകാശാച്ച തേഭ്യോ
ദിവ്യാസ്ത്രശസ്ത്രാണാം പ്രാപ്തിഃ

സ പ്രവിശ്യാശ്രമപദം
ലക്ഷ്മണോ രാഘവാനുജഃ।
അഗസ്ത്യശിഷ്യമാസാദ്യ
വാക്യമേതദുവാച ഹ ॥ **3.12.1** ॥ 372

രാജാ ദശരഥോ നാമ
ജ്യേഷ്ഠസ്തസ്യ സുതോ ബലീ।
രാമഃ പ്രാപ്തോ മുനിം ദ്രഷ്ടും
ഭാർയയാ സഹ സീതയാ ॥ **3.12.2** ॥ 373

ലക്ഷ്മണോ നാമ തസ്യാഹം
ഭ്രാതാ ത്വവരജോ ഹിതഃ।
അനുകൂലശ്ച ഭക്തശ്ച
യദി തേ ശ്രോത്രമാഗതഃ ॥ **3.12.3** ॥ 374

തേ വയം വനമത്യുഗ്രം
പ്രവിഷ്ടാഃ പിതൃശാസനാത്।

ദ്രഷ്ടുമിച്ഛാമഹേ സർവേ
ഭഗവന്തം നിവേദ്യതാം ॥ **3.12.4** ॥ 375

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
ലക്ഷ്മണസ്യ തപോധനഃ।
തഥേത്യുക്ത്വാഗ്നിശരണം
പ്രവിവേശ നിവേദിതും ॥ **3.12.5** ॥ 376

സ പ്രവിശ്യ മുനിശ്രേഷ്ഠം
തപസാ ദുഷ്പ്രധർഷണം।
കൃതാഞ്ജലിരുവാചേദം
രാമാഗമനമഞ്ജസാ ॥ **3.12.6** ॥ 377

യഥോക്തം ലക്ഷ്മണേനൈവ
ശിഷ്യോഽഗസ്ത്യസ്യ സമ്മതഃ।
പുത്രൗ ദശരഥസ്യേമൗ
രാമോ ലക്ഷ്മണ ഏവ ച ॥ **3.12.7** ॥ 378

പ്രവിഷ്ടാവാശ്രമപദം
സീതയാ സഹ ഭാർയയാ।
ദ്രഷ്ടും ഭവന്തമായാതൗ
ശുശ്രൂഷാർഥമരിന്ദമൗ ॥ **3.12.8** ॥ 379

യദത്രാനന്തരം തത് ത്വ -
മാജ്ഞാപയിതുമർഹസി।
തതഃ ശിഷ്യാദുപശ്രുത്യ
പ്രാപ്തം രാമം സലക്ഷ്മണം ॥ **3.12.9** ॥ 380

വൈദേഹീം ച മഹാഭാഗാ -
മിദം വചനമബ്രവീത്।

ദിഷ്ട്യാ രാമശ്ചിരസ്യാദ്യ
ദ്രഷ്ടും മാം സമുപാഗതഃ ॥ **3.12.10** ॥ 381

മനസാ കാങ്ക്ഷിതം ഹ്യസ്യ
മയാപ്യാഗമനം പ്രതി ।
ഗമ്യതാം സത്കൃതോ രാമഃ
സഭാര്യഃ സഹലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.12.11** ॥ 382

പ്രവേശ്യതാം സമീപം മേ
കിമസൗ ന പ്രവേശിതഃ ।
ഏവമുക്തസ്തു മുനിനാ
ധർമജ്ഞേന മഹാത്മനാ ॥ **3.12.12** ॥ 383

അഭിവാദ്യാബ്രവീച്ഛിഷ്യ -
സ്തഥേതി നിയതാഞ്ജലിഃ ।
തദാ നിഷ്ക്രമ്യ സംഭ്രാന്തഃ
ശിഷ്യോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ॥ **3.12.13** ॥ 384

കോഽസൗ രാമോ മുനിം ദ്രഷ്ടു -
മേതു പ്രവിശതു സ്വയം ।
തതോ ഗത്വാഽഽശ്രമപദം
ശിഷ്യേണ സഹ ലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.12.14** ॥ 385

ദർശയാമാസ കാകുത്സ്ഥം
സീതാം ച ജനകാത്മജാം ।
തം ശിഷ്യഃ പ്രശ്രിതം വാക്യ -
മഗസ്ത്യവചനം ബ്രുവൻ ॥ **3.12.15** ॥ 386

പ്രാവേശയദ് യഥാന്യായം
സത്കാരാർഹം സുസത്കൃതം ।

പ്രവിവേശ തതോ രാമഃ
സീതയാ സഹ ലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.12.16** ॥ 387

പ്രശാന്തഹരിണാകീർണ -
മാശ്രമം ഹ്യവലോകയൻ ।
സ തത്ര ബ്രഹ്മണഃ സ്ഥാന -
മഗ്നേഃ സ്ഥാനം തഥൈവ ച ॥ **3.12.17** ॥ 388

വിഷ്ണോഃ സ്ഥാനം മഹേന്ദ്രസ്യ
സ്ഥാനം ചൈവ വിവസ്വതഃ ।
സോമസ്ഥാനം ഭഗസ്ഥാനം
സ്ഥാനം കൗബേരമേവ ച ॥ **3.12.18** ॥ 389

ധാതുർവിധാതുഃ സ്ഥാനം ച
വായോഃ സ്ഥാനം തഥൈവ ച ।
സ്ഥാനം ച പാശഹസ്തസ്യ
വരുണസ്യ മഹാത്മനഃ ॥ **3.12.19** ॥ 390

സ്ഥാനം തഥൈവ ഗായത്ര്യാ
വസൂനാം സ്ഥാനമേവ ച ।
സ്ഥാനം ച നാഗരാജസ്യ
ഗരുഡസ്ഥാനമേവ ച ॥ **3.12.20** ॥ 391

കാർതികേയസ്യ ച സ്ഥാനം
ധർമസ്ഥാനം ച പശ്യതി ।
തതഃ ശിഷ്യൈഃ പരിവൃതോ
മുനിരപ്യഭിനിഷ്പതത് ॥ **3.12.21** ॥ 392

തം ദദർശാഗ്രതോ രാമോ
മുനീനാം ദീപ്തതേജസാം ।

അബ്രവീദ് വചനം വീരോ
ലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മിവർധനം ॥ **3.12.22** ॥ 393

ബഹിർലക്ഷ്മണ നിഷ്ക്രാമ -
ത്യഗസ്ത്യോ ഭഗവാനൃഷിഃ ।
ഔദാർയേണാവഗച്ഛാമി
നിധാനം തപസാമിമം ॥ **3.12.23** ॥ 394

ഏവമുക്ത്വാ മഹാബാഹു -
രഗസ്ത്യം സൂര്യവർചസം ।
ജഗ്രാഹാപതതസ്തസ്യ
പാദൗ ച രഘുനന്ദനഃ ॥ **3.12.24** ॥ 395

അഭിവാദ്യ തു ധർമാത്മാ
തസ്ഥൗ രാമഃ കൃതാഞ്ജലിഃ ।
സീതയാ സഹ വൈദേഹ്യാ
തദാ രാമഃ സലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.12.25** ॥ 396

പ്രതിഗൃഹ്യ ച കാകുത്സ്ഥ -
മർചയിത്വാ᳚ᳫ സനോദകൈഃ ।
കുശലപ്രശ്നമുക്ത്വാ ച
ആസ്യതാമിതി സോ᳚ᳫ ബ്രവീത് ॥ **3.12.26** ॥ 397

അഗ്നിം ഹുത്വാ പ്രദായാർഘ്യ -
മതിഥീൻ പ്രതിപൂജ്യ ച ।
വാനപ്രസ്ഥേന ധർമേണ
സ തേഷാം ഭോജനം ദദൗ ॥ **3.12.27** ॥ 398

പ്രഥമം ചോപവിശ്യാഥ
ധർമജ്ഞോ മുനിപുംഗവഃ ।

ഉവാച രാമമാസീനം
പ്രാഞ്ജലിം ധർമകോവിദം ॥ **3.12.28** ॥ 399

അഗ്നിം ഹുത്വാ പ്രദായാർഘ്യ -
മതിഥിം പ്രതിപൂജയേത് ।
അൻയഥാ ഖലു കാകുത്സ്ഥ
തപസ്വീ സമുദാചരൻ ।
ദുഃസാക്ഷീവ പരേ ലോകേ
സ്വാനി മാംസാനി ഭക്ഷയേത് ॥ **3.12.29** ॥ 400

രാജാ സർവസ്യ ലോകസ്യ
ധർമചാരീ മഹാരഥഃ ।
പൂജനീയശ്ച മാൻയശ്ച
ഭവാൻ പ്രാപ്തഃ പ്രിയാതിഥിഃ ॥ **3.12.30** ॥ 401

ഏവമുക്ത്വാ ഫലൈർമൂലൈഃ
പുഷ്പൈശ്ചാൻയൈശ്ച രാഘവം ।
പൂജയിത്വാ യഥാകാമം
തതോഽഗസ്ത്യസ്തമബ്രവീത് ॥ **3.12.31** ॥ 402

ഇദം ദിവ്യം മഹച്ചാപം
ഹേമവജ്രവിഭൂഷിതം ।
വൈഷ്ണവം പുരുഷവ്യാഘ്ര
നിർമിതം വിശ്വകർമണാ ॥ **3.12.32** ॥ 403

അമോഘഃ സൂർയസങ്കാശോ
ബ്രഹ്മദത്തഃ ശരോത്തമഃ ।
ദത്തൗ മമ മഹേന്ദ്രേണ
തൂണീ ചാക്ഷയ്യസായകൗ ॥ **3.12.33** ॥ 404

സമ്പൂർണൗ നിശിതൈർബാണൈ -
ർജ്വലദ്ഭിരിവ പാവകൈഃ।
മഹാരാജതകോശോഽയ -
മസിർഹേമവിഭൂഷിതഃ ॥ **3.12.34** ॥ 405

അനേന ധനുഷാ രാമ
ഹത്വാ സംഖ്യേ മഹാസുരാൻ।
ആജഹാര ശ്രിയം ദീപ്താം
പുരാ വിഷ്ണുർദിവൗകസാം ॥ **3.12.35** ॥ 406

തദ്ധനുസ്തൗ ച തൂണീ ച
ശരം ഖഡ്ഗം ച മാനദ।
ജയായ പ്രതിഗൃഹ്ണീഷ്വ
വജ്രം വജ്രധരോ യഥാ ॥ **3.12.36** ॥ 407

ഏവമുക്ത്വാ മഹാതേജാഃ
സമസ്തം തദ്വരായുധം।
ദത്ത്വാ രാമായ ഭഗവാ -
നഗസ്ത്യഃ പുനരബ്രവീത് ॥ **3.12.37** ॥ 408

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ദ്വാദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രയോദശഃ സർഗഃ ॥

**മഹർഷിണാഗസ്ത്യേന ശ്രീരാമം പ്രതി പരിതോഷം പ്രകട്യ
സീതായാഃ പ്രശംസനം ശ്രീരാമേണ പൃഷ്ടേന തേന
പഞ്ചവട്യാമാശ്രമം നിർമായ തത്രാവസ്ഥാതുമാജ്ഞാപ്രദാനം
ശ്രീരാമപ്രഭൃതീനാം തതഃ പ്രസ്ഥാനം ച**

രാമ പ്രീതോഽസ്മി ഭദ്രം തേ
പരിതുഷ്ടോഽസ്മി ലക്ഷ്മണ।
അഭിവാദയിതും യൻമാം
പ്രാപ്തൗ സ്ഥഃ സഹ സീതയാ ॥ **3.13.1** ॥ 409

അധ്വശ്രമേണ വാം ഖേദോ
ബാധതേ പ്രചുരശ്രമഃ।
വ്യക്തമുത്കംഠതേ വാപി
മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ ॥ **3.13.2** ॥ 410

ഏഷാ ച സുകുമാരീ ച
ഖേദൈശ്ച ന വിമാനിതാ।
പ്രാജ്യദോഷം വനം പ്രാപ്താ
ഭർതൃസ്നേഹപ്രചോദിതാ ॥ **3.13.3** ॥ 411

യഥൈഷാ രമതേ രാമ
ഇഹ സീതാ തഥാ കുരു।
ദുഷ്കരം കൃതവത്യേഷാ
വനേ ത്വാമഭിഗച്ഛതീ ॥ **3.13.4** ॥ 412

ഏഷാ ഹി പ്രകൃതിഃ സ്ത്രീണാ -
മാസൃഷ്ടേ രഘുനന്ദന।
സമസ്ഥമനുരജ്യന്തേ
വിഷമസ്ഥം ത്യജന്തി ച ॥ **3.13.5** ॥ 413

ശതഹ്രദാനാം ലോലത്വം
ശസ്ത്രാണാം തീക്ഷ്ണതാം തഥാ।
ഗരുഡാനിലയോഃ ശൈഘ്ര്യ -
മനുഗച്ഛന്തി യോഷിതഃ ॥ **3.13.6** ॥ 414

ഇയം തു ഭവതോ ഭാർയാ
ദോഷൈരേതൈർവിവർജിതാ।
ശ്ലാഘ്യാ ച വ്യപദേശ്യാ ച
യഥാ ദേവീഷ്വരുന്ധതീ ॥ **3.13.7** ॥ 415

അലങ്കൃതോഽയം ദേശശ്ച
യത്ര സൗമിത്രിണാ സഹ।
വൈദേഹ്യാ ചാനയാ രാമ
വത്സ്യസി ത്വമരിന്ദമ ॥ **3.13.8** ॥ 416

ഏവമുക്തസ്തു മുനിനാ
രാഘവഃ സംയതാഞ്ജലിഃ।
ഉവാച പ്രശ്രിതം വാക്യ -
മൃഷിം ദീപ്തമിവാനലം ॥ **3.13.9** ॥ 417

ധന്യോഽസ്മ്യനുഗൃഹീതോഽസ്മി
യസ്യ മേ മുനിപുംഗവഃ।
ഗുണൈഃ സഭ്രാതൃഭാർയസ്യ
ഗുരുർനഃ പരിതുഷ്യതി ॥ **3.13.10** ॥ 418

കിം തു വ്യാദിശ മേ ദേശം
സോദകം ബഹുകാനനം।
യത്രാശ്രമപദം കൃത്വാ
വസേയം നിരതഃ സുഖം ॥ **3.13.11** ॥ 419

തതോഽബ്രവീൻമുനിശ്രേഷ്ഠഃ
ശ്രുത്വാ രാമസ്യ ഭാഷിതം।
ധ്യാത്വാ മുഹൂർതം ധർമാത്മാ
തതോവാച വചഃ ശുഭം ॥ **3.13.12** ॥ 420

ഇതോ ദ്വിയോജനേ താത
ബഹുമൂലഫലോദകഃ।
ദേശോ ബഹുമൃഗഃ ശ്രീമാൻ
പഞ്ചവട്യഭിവിശ്രുതഃ ॥ **3.13.13** ॥ 421

തത്ര ഗത്വാഽഽശ്രമപദം
കൃത്വാ സൗമിത്രിണാ സഹ।
രമസ്വ ത്വം പിതുർവാക്യം
യഥോക്തമനുപാലയൻ ॥ **3.13.14** ॥ 422

വിദിതോ ഹ്യേഷ വൃത്താന്തോ
മമ സർവസ്തവാനഘ।
തപസശ്ച പ്രഭാവേണ
സ്നേഹാദ് ദശരഥസ്യ ച ॥ **3.13.15** ॥ 423

ഹൃദയസ്ഥം ച തേ ച്ഛന്ദോ
വിജ്ഞാതം തപസാ മയാ।
ഇഹ വാസം പ്രതിജ്ഞായ
മയാ സഹ തപോവനേ ॥ **3.13.16** ॥ 424

അതശ്ച ത്വാമഹം ബ്രൂമി
ഗച്ഛ പഞ്ചവടീമിതി।
സ ഹി രമ്യോ വനോദ്ദേശോ
മൈഥിലീ തത്ര രംസ്യതേ ॥ **3.13.17** ॥ 425

സ ദേശഃ ശ്ലാഘനീയശ്ച
നാതിദൂരേ ച രാഘവ।
ഗോദാവര്യാഃ സമീപേ ച
മൈഥിലീ തത്ര രംസ്യതേ ॥ **3.13.18** ॥ 426

പ്രാജ്യമൂലഫലൈശ്ചൈവ
നാനാദ്വിജഗണൈർയുതഃ।
വിവിക്തശ്ച മഹാബാഹോ
പുണ്യോ രമ്യസ്തഥൈവ ച ॥ **3.13.19** ॥ 427

ഭവാനപി സദാചാരഃ
ശക്തശ്ച പരിരക്ഷണേ।
അപി ചാത്ര വസൻ രാമ
താപസാൻ പാലയിഷ്യസി ॥ **3.13.20** ॥ 428

ഏതദാലക്ഷ്യതേ വീര
മധൂകാനാം മഹാവനം।
ഉത്തരേണാസ്യ ഗന്തവ്യം
ൻയഗ്രോധമപി ഗച്ഛതാ ॥ **3.13.21** ॥ 429

തതഃ സ്ഥലമുപാരുഹ്യ
പർവതസ്യാവിദൂരതഃ।
ഖ്യാതഃ പഞ്ചവടീത്യേവ
നിത്യപുഷ്പിതകാനനഃ ॥ **3.13.22** ॥ 430

അഗസ്ത്യേനൈവമുക്തസ്തു
രാമഃ സൗമിത്രിണാ സഹ।
സത്കൃത്യാമന്ത്രയാമാസ
തമൃഷിം സത്യവാദിനം ॥ **3.13.23** ॥ 431

തൗ തു തേനാഭ്യനുജ്ഞാതൗ
കൃതപാദാഭിവന്ദനൗ।
തമാശ്രമം പഞ്ചവടീം
ജഗ്മതുഃ സഹ സീതയാ ॥ **3.13.24** ॥ 432

ഗൃഹീതചാപൗ തു നരാധിപാത്മജൗ
വിഷക്തതൂണീ സമരേഷ്വകാതരൗ।
യഥോപദിഷ്ടേന പഥാ മഹർഷിണാ
പ്രജഗ്മതുഃ പഞ്ചവടീം സമാഹിതൗ ॥ **3.13.25** ॥ 433

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ത്രയോദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുർദശഃ സർഗഃ ॥

പഞ്ചവടീമാർഗേ ജടായുഷോ ദർശനം തസ്യ ശ്രീരാമം പ്രതി സ്വസ്യ വിസ്തരേണ പരിചയദാനം

അഥ പഞ്ചവടീം ഗച്ഛ -
ന്നന്തരാ രഘുനന്ദനഃ ।
ആസസാദ മഹാകായം
ഗൃധ്രം ഭീമപരാക്രമം ॥ **3.14.1** ॥ 434

തം ദൃഷ്ട്വാ തൗ മഹാഭാഗൗ
വനസ്ഥം രാമലക്ഷ്മണൗ ।
മേനാതേ രാക്ഷസം പക്ഷിം
ബ്രുവാണൗ കോ ഭവാനിതി ॥ **3.14.2** ॥ 435

തതോ മധുരയാ വാചാ
സൗമ്യയാ പ്രീണയന്നിവ ।
ഉവാച വത്സ മാം വിദ്ധി
വയസ്യം പിതുരാത്മനഃ ॥ **3.14.3** ॥ 436

സ തം പിതൃസഖം മത്വാ
പൂജയാമാസ രാഘവഃ ।

സ തസ്യ കുലമവ്യഗ്ര -
മഥ പപ്രച്ഛ നാമ ച ॥ **3.14.4** ॥ 437

രാമസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ
കുലമാത്മാനമേവ ച ।
ആചചക്ഷേ ദ്വിജസ്തസ്മൈ
സർവഭൂതസമുദ്ഭവം ॥ **3.14.5** ॥ 438

പൂർവകാലേ മഹാബാഹോ
യേ പ്രജാപതയോഽഭവൻ ।
താൻ മേ നിഗദതഃ സർവാ -
നാദിതഃ ശൃണു രാഘവ ॥ **3.14.6** ॥ 439

കർദമഃ പ്രഥമസ്തേഷാം
വികൃതസ്തദനന്തരം ।
ശേഷശ്ച സംശ്രയശ്ചൈവ
ബഹുപുത്രശ്ച വീർയവാൻ ॥ **3.14.7** ॥ 440

സ്ഥാണുർമരീചിരത്രിശ്ച
ക്രതുശ്ചൈവ മഹാബലഃ ।
പുലസ്ത്യശ്ചാംഗിരാശ്ചൈവ
പ്രചേതാഃ പുലഹസ്തഥാ ॥ **3.14.8** ॥ 441

ദക്ഷോ വിവസ്വാനപരോ -
ഽരിഷ്ടനേമിശ്ച രാഘവ ।
കശ്യപശ്ച മഹാതേജാ -
സ്തേഷാമാസീച്ച പശ്ചിമഃ ॥ **3.14.9** ॥ 442

പ്രജാപതേസ്തു ദക്ഷസ്യ
ബഭൂവുരിതി വിശ്രുതാഃ ।

ഷഷ്ടിർദുഹിതരോ രാമ
യശസ്വിൻയോ മഹായശഃ ॥ **3.14.10** ॥ 443

കശ്യപഃ പ്രതിജഗ്രാഹ
താസാമഷ്ടൗ സുമധ്യമാഃ।
അദിതിം ച ദിതിം ചൈവ
ദനൂമപി ച കാലകാം ॥ **3.14.11** ॥ 444

താമ്രാം ക്രോധവശാം ചൈവ
മനും ചാപ്യനലാമപി।
താസ്തു കൻയാസ്തതഃ പ്രീതഃ
കശ്യപഃ പുനരബ്രവീത് ॥ **3.14.12** ॥ 445

പുത്രാംസ്ത്രൈലോക്യഭർത്തൃൻ വൈ
ജനയിഷ്യഥ മത്സമാൻ।
അദിതിസ്തൻമനാ രാമ
ദിതിശ്ച ദനുരേവ ച ॥ **3.14.13** ॥ 446

കാലകാ ച മഹാബാഹോ
ശേഷാസ്ത്വമനസോഽഭവൻ।
അദിത്യാം ജജ്ഞിരേ ദേവാ -
സ്ത്രയസ്ത്രിംശദരിന്ദമ ॥ **3.14.14** ॥ 447

ആദിത്യാ വസവോ രുദ്രാ
അശ്വിനൗ ച പരന്തപ।
ദിതിസ്ത്വജനയത് പുത്രാൻ
ദൈത്യാംസ്താത യശസ്വിനഃ ॥ **3.14.15** ॥ 448

തേഷാമിയം വസുമതീ
പുരാഽഽസീത് സവനാർണവാ।

ദനുസ്ത്വജനയത് പുത്ര -
മശ്വഗ്രീവമരിംദമ ॥ **3.14.16** ॥ 449

നരകം കാലകം ചൈവ
കാലകാപി വ്യജായത ।
ക്രൗഞ്ചീം ഭാസീം തഥാ ശ്യേനീം
ധൃതരാഷ്ട്രീം തഥാ ശുകീം ॥ **3.14.17** ॥ 450

താമ്രാ തു സുഷുവേ കൻയാഃ
പഞ്ചൈതാ ലോകവിശ്രുതാഃ ।
ഉലൂകാഞ്ജനയത് ക്രൗഞ്ചീ
ഭാസീ ഭാസാൻ വ്യജായത ॥ **3.14.18** ॥ 451

ശ്യേനീ ശ്യേനാംശ്ച ഗൃധ്രാംശ്ച
വ്യജായത സുതേജസഃ ।
ധൃതരാഷ്ട്രീ തു ഹംസാംശ്ച
കലഹംസാശ്ച സർവശഃ ॥ **3.14.19** ॥ 452

ചക്രവാകാംശ്ച ഭദ്രം തേ
വിജജ്ഞേ സാപി ഭാമിനീ ।
ശുകീ നതാം വിജജ്ഞേ തു
നതായാം വിനതാ സുതാ ॥ **3.14.20** ॥ 453

ദശ ക്രോധവശാ രാമ
വിജജ്ഞേഽപ്യാത്മസംഭവാഃ ।
മൃഗീം ച മൃഗമന്ദാം ച
ഹരീം ഭദ്രമദാമപി ॥ **3.14.21** ॥ 454

മാതംഗീമഥ ശാർദൂലീം
ശ്വേതാം ച സുരഭീം തഥാ ।

സർവലക്ഷണസമ്പന്നാം
സുരസാം കദ്രുകാമപി ॥ **3.14.22** ॥ 455

അപത്യം തു മൃഗാഃ സർവേ
മൃഗ്യാ നരവരോത്തമ ।
ഋക്ഷാശ്ച മൃഗമന്ദായാഃ
സൃമരാശ്ചമരാസ്തഥാ ॥ **3.14.23** ॥ 456

തതസ്ത്വിരാവതീം നാമ
ജജ്ഞേ ഭദ്രമദാ സുതാം ।
തസ്യാസ്ത്വൈരാവതഃ പുത്രോ
ലോകനാഥോ മഹാഗജഃ ॥ **3.14.24** ॥ 457

ഹർയാശ്ച ഹരയോഽപത്യം
വാനരാശ്ച തപസ്വിനഃ ।
ഗോലാംഗൂലാശ്ച ശാർദൂലീ
വ്യാഘ്രാംശ്ചാജനയത് സുതാൻ ॥ **3.14.25** ॥ 458

മാതംഗ്യാസ്ത്വഥ മാതംഗാ
അപത്യം മനുജർഷഭ ।
ദിശാഗജം തു കാകുത്സ്ഥ
ശ്വേതാ വ്യജനയത് സുതം ॥ **3.14.26** ॥ 459

തതോ ദുഹിതരൗ രാമ
സുരഭിർദ്വേ വ്യജായത ।
രോഹിണീം നാമ ഭദ്രം തേ
ഗന്ധർവീം ച യശസ്വിനീം ॥ **3.14.27** ॥ 460

രോഹിൺയജനയദ് ഗാവോ
ഗന്ധർവീ വാജിനഃ സുതാൻ ।

സുരസാജനയന്നാഗാൻ
രാമ കദ്രൂശ്ച പന്നഗാൻ ॥ **3.14.28** ॥ 461

മനുർമനുഷ്യാഞ്ജനയത്
കശ്യപസ്യ മഹാത്മനഃ।
ബ്രാഹ്മണാൻ ക്ഷത്രിയാൻ വൈശ്യാ -
ഞ്ശൂദ്രാംശ്ച മനുജർഷഭ ॥ **3.14.29** ॥ 462

മുഖതോ ബ്രാഹ്മണാ ജാതാ
ഉരസഃ ക്ഷത്രിയാസ്തഥാ।
ഊരുഭ്യാം ജജ്ഞിരേ വൈശ്യാഃ
പദ്ഭ്യാം ശൂദ്രാ ഇതി ശ്രുതിഃ ॥ **3.14.30** ॥ 463

സർവാൻ പുൺയഫലാൻ വൃക്ഷാ -
നനലാപി വ്യജായത।
വിനതാ ച ശുകീപൗത്രീ
കദ്രൂശ്ച സുരസാസ്വസാ ॥ **3.14.31** ॥ 464

കദ്രൂർനാഗസഹസ്രം തു
വിജജ്ഞേ ധരണീധരാൻ।
ദ്വൗ പുത്രൗ വിനതായാസ്തു
ഗരുഡോഽരുണ ഏവ ച ॥ **3.14.32** ॥ 465

തസ്മാജ്ജാതോഽഹമരുണാത്
സമ്പാതിശ്ച മമാഗ്രജഃ।
ജടായുരിതി മാം വിദ്ധി
ശ്യേനീപുത്രമരിന്ദമ ॥ **3.14.33** ॥ 466

സോഽഹം വാസസഹായസ്തേ
ഭവിഷ്യാമി യദീച്ഛസി।

ഇദം ദുർഗം ഹി കാന്താരം
മൃഗരാക്ഷസസേവിതം।
സീതാം ച താത രക്ഷിഷ്യേ
ത്വയി യാതേ സലക്ഷ്മണേ ॥ **3.14.34** ॥ 467

ജടായുഷം തു പ്രതിപൂജ്യ രാഘവോ
മുദാ പരിഷ്വജ്യ ച സന്നതോഽഭവത്।
പിതുർഹി ശുശ്രാവ സഖിത്വമാത്മവാൻ
ജടായുഷാ സങ്കഥിതം പുനഃ പുനഃ ॥ **3.14.35** ॥ 468

സ തത്ര സീതാം പരിദായ മൈഥിലീം
സഹൈവ തേനാതിബലേന പക്ഷിണാ।
ജഗാമ താം പഞ്ചവടീം സലക്ഷ്മണോ
രിപൂൻ ദിധക്ഷഞ്ശലഭാനിവാനലഃ ॥ **3.14.36** ॥ 469

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ചതുർദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചദശഃ സർഗഃ ॥

പഞ്ചവട്യാം രമ്യേ പ്രദേശേ ശ്രീരാമസ്യാജ്ഞയാ ലക്ഷ്മണേന സുന്ദരപർണശാലായാ നിർമാണം തത്ര സീതാലക്ഷ്മണസഹിതസ്യ ശ്രീരാമസ്യ നിവാസശ്ച

തതഃ പഞ്ചവടീം ഗത്വാ
നാനാവ്യാലമൃഗായുതാം।
ഉവാച ലക്ഷ്മണം രാമോ
ഭ്രാതരം ദീപ്തതേജസം ॥ **3.15.1** ॥ 470

ആഗതാഃ സ്മ യഥോദ്ദിഷ്ടം
യം ദേശം മുനിരബ്രവീത്।
അയം പഞ്ചവടീദേശഃ
സൗമ്യ പുഷ്പിതകാനനഃ ॥ **3.15.2** ॥ 471

സർവതശ്ചാർയതാം ദൃഷ്ടിഃ
കാനനേ നിപുണോ ഹ്യസി।
ആശ്രമഃ കതരസ്മിൻ നോ
ദേശേ ഭവതി സമ്മതഃ ॥ **3.15.3** ॥ 472

രമതേ യത്ര വൈദേഹീ
ത്വമഹം ചൈവ ലക്ഷ്മണ।

താദൃശോ ദൃശ്യതാം ദേശഃ
സന്നികൃഷ്ടജലാശയഃ ॥ **3.15.4** ॥ 473

വനരാമണ്യകം യത്ര
ജലരാമണ്യകം തഥാ ।
സന്നികൃഷ്ടം ച യസ്മിംസ്തു
സമിത്പുഷ്പകുശോദകം ॥ **3.15.5** ॥ 474

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
ലക്ഷ്മണഃ സംയതാഞ്ജലിഃ ।
സീതാസമക്ഷം കാകുത്സ്ഥ -
മിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.15.6** ॥ 475

പരവാനസ്മി കാകുത്സ്ഥ
ത്വയി വർഷശതം സ്ഥിതേ ।
സ്വയം തു രുചിരേ ദേശേ
ക്രിയതാമിതി മാം വദ ॥ **3.15.7** ॥ 476

സുപ്രീതസ്തേന വാക്യേന
ലക്ഷ്മണസ്യ മഹാദ്യുതിഃ ।
വിമൃശൻ രോചയാമാസ
ദേശം സർവഗുണാൻവിതം ॥ **3.15.8** ॥ 477

സ തം രുചിരമാക്രമ്യ
ദേശമാശ്രമകർമണി ।
ഹസ്തേ ഗൃഹീത്വാ ഹസ്തേന
രാമഃ സൗമിത്രിമബ്രവീത് ॥ **3.15.9** ॥ 478

അയം ദേശഃ സമഃ ശ്രീമാൻ
പുഷ്പിതൈസ്തരുഭിർവൃതഃ ।

ഇഹാശ്രമപദം രമ്യം
യഥാവത് കർതുമർഹസി ॥ **3.15.10** ॥ 479

ഇയമാദിത്യസങ്കാശൈഃ
പദ്മൈഃ സുരഭിഗന്ധിഭിഃ।
അദൂരേ ദൃശ്യതേ രമ്യാ
പദ്മിനീ പദ്മശോഭിതാ ॥ **3.15.11** ॥ 480

യഥാഖ്യാതമഗസ്ത്യേന
മുനിനാ ഭാവിതാത്മനാ।
ഇയം ഗോദാവരീ രമ്യാ
പുഷ്പിതൈസ്തരുഭിർവൃതാ ॥ **3.15.12** ॥ 481

ഹംസകാരണ്ഡവാകീർണാ
ചക്രവാകോപശോഭിതാ।
നാതിദൂരേ ന ചാസന്നേ
മൃഗയൂഥനിപീഡിതാ ॥ **3.15.13** ॥ 482

മയൂരനാദിതാ രമ്യാഃ
പ്രാംശവോ ബഹുകന്ദരാഃ।
ദൃശ്യന്തേ ഗിരയഃ സൗമ്യ
ഫുൽലൈസ്തരുഭിരാവൃതാഃ ॥ **3.15.14** ॥ 483

സൗവർണൈ രാജതൈസ്താനൈ -
ർദേശേ ദേശേ തഥാ ശുഭൈഃ।
ഗവാക്ഷിതാ ഇവാഭാന്തി
ഗജാഃ പരമഭക്തിഭിഃ ॥ **3.15.15** ॥ 484

സാലൈസ്താലൈസ്തമാലൈശ്ച
ഖർജൂരൈഃ പനസൈർദ്രുമൈഃ।

നീവാരൈസ്തിനിശൈശ്ചൈവ
പുന്നാഗൈശ്ചോപശോഭിതാഃ ॥ **3.15.16** ॥ 485

ചൂതൈരശോകൈസ്തിലകൈഃ
കേതകൈരപി ചമ്പകൈഃ ।
പുഷ്പഗുൽമലതോപേതൈ -
സ്തൈസ്തൈസ്തരുഭിരാവൃതാഃ ॥ **3.15.17** ॥ 486

സ്യന്ദനൈശ്ചന്ദനൈർനീപൈഃ
പർണാസൈർലകുചൈരപി ।
ധവാശ്വകർണഖദിരൈഃ
ശമീകിംശുകപാടലൈഃ ॥ **3.15.18** ॥ 487

ഇദം പുൺയമിദം രമ്യ -
മിദം ബഹുമൃഗദ്വിജം ।
ഇഹ വത്സ്യാമ സൗമിത്രേ
സാർധമേതേന പക്ഷിണാ ॥ **3.15.19** ॥ 488

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ ।
അചിരേണാശ്രമം ഭ്രാതു -
ശ്ചകാര സുമഹാബലഃ ॥ **3.15.20** ॥ 489

പർണശാലാം സുവിപുലാം
തത്ര സംഘാതമൃത്തികാം ।
സുസ്തംഭാം മസ്കരൈർദീർഘൈഃ
കൃതവംശാം സുശോഭനാം ॥ **3.15.21** ॥ 490

ശമീശാഖാഭിരാസ്തീർയ
ദൃഢപാശാവപാശിതാം ।

കുശകാശശരൈഃ പർണൈഃ
സുപരിച്ഛാദിതാം തഥാ ॥ **3.15.22** ॥ 491

സമീകൃതതലാം രമ്യാം
ചകാര സുമഹാബലഃ।
നിവാസം രാഘവസ്യാർഥേ
പ്രേക്ഷണീയമനുത്തമം ॥ **3.15.23** ॥ 492

സ ഗത്വാ ലക്ഷ്മണഃ ശ്രീമാൻ
നദീം ഗോദാവരീം തദാ।
സ്നാത്വാ പദ്മാനി ചാദായ
സഫലഃ പുനരാഗതഃ ॥ **3.15.24** ॥ 493

തതഃ പുഷ്പബലിം കൃത്വാ
ശാന്തിം ച സ യഥാവിധി।
ദർശയാമാസ രാമായ
തദാശ്രമപദം കൃതം ॥ **3.15.25** ॥ 494

സ തം ദൃഷ്ട്വാ കൃതം സൗമ്യ -
മാശ്രമം സഹ സീതയാ।
രാഘവഃ പർണശാലായാം
ഹർഷമാഹാരയത് പരം ॥ **3.15.26** ॥ 495

സുസംഹൃഷ്ടഃ പരിഷ്വജ്യ
ബാഹുഭ്യാം ലക്ഷ്മണം തദാ।
അതിസ്നിഗ്ധം ച ഗാഢം ച
വചനം ചേദമബ്രവീത് ॥ **3.15.27** ॥ 496

പ്രീതോഽസ്മി തേ മഹത് കർമ
ത്വയാ കൃതമിദം പ്രഭോ।

പ്രദേയോ യന്നിമിത്തം തേ
പരിഷ്വംഗോ മയാ കൃതഃ ॥ **3.15.28** ॥ 497

ഭാവജ്ഞേന കൃതജ്ഞേന
ധർമജ്ഞേന ച ലക്ഷ്മണ।
ത്വയാ പുത്രേണ ധർമാത്മാ
ന സംവൃത്തഃ പിതാ മമ ॥ **3.15.29** ॥ 498

ഏവം ലക്ഷ്മണമുക്ത്വാ തു
രാഘവോ ലക്ഷ്മിവർധനഃ।
തസ്മിൻ ദേശേ ബഹുഫലേ
ൻയവസത് സ സുഖം സുഖീ ॥ **3.15.30** ॥ 499

കഞ്ചിത് കാലം സ ധർമാത്മാ
സീതയാ ലക്ഷ്മണേന ച।
അൻവാസ്യമാനോ ൻയവസത്
സ്വർഗലോകേ യഥാമരഃ ॥ **3.15.31** ॥ 500

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പഞ്ചദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷോഡശഃ സർഗഃ ॥

ലക്ഷ്മണേന ഹേമന്തർതോർവർണനം ഭരതസ്യ പ്രശംസനം ശ്രീരാമസ്യ ലക്ഷ്മണേന സീതയാ ച സഹ ഗോദാവർയാം സ്നാനം

വസതസ്തസ്യ തു സുഖം
രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ।
ശരദ്വ്യപായേ ഹേമന്ത -
ഋതുരിഷ്ടഃ പ്രവർതത ॥ **3.16.1** ॥ 501

സ കദാചിത് പ്രഭാതായാം
ശർവർയാം രഘുനന്ദനഃ।
പ്രയയാവഭിഷേകാർഥം
രമ്യാം ഗോദാവരീം നദീം ॥ **3.16.2** ॥ 502

പ്രഹ്വഃ കലശഹസ്തസ്തു
സീതയാ സഹ വീർയവാൻ।
പൃഷ്ഠതോഽനുവ്രജൻ ഭ്രാതാ
സൗമിത്രിരിദമബ്രവീത് ॥ **3.16.3** ॥ 503

അയം സ കാലഃ സമ്പ്രാപ്തഃ
പ്രിയോ യസ്തേ പ്രിയംവദ।

അലങ്കൃത ഇവാഭാതി
യേന സംവത്സരഃ ശുഭഃ ॥ **3.16.4** ॥ 504

നീഹാരപരുഷോ ലോകഃ
പൃഥിവീ സസ്യമാലിനീ ।
ജലാൻയനുപഭോഗ്യാനി
സുഭഗോ ഹവ്യവാഹനഃ ॥ **3.16.5** ॥ 505

നവാഗ്രയണപൂജാഭി -
രഭ്യർച്യ പിതൃദേവതാഃ ।
കൃതാഗ്രയണകാഃ കാലേ
സന്തോ വിഗതകൽമഷാഃ ॥ **3.16.6** ॥ 506

പ്രാജ്യകാമാ ജനപദാഃ
സമ്പന്നതരഗോരസാഃ ।
വിചരന്തി മഹീപാലാ
യാത്രാർഥം വിജിഗീഷവഃ ॥ **3.16.7** ॥ 507

സേവമാനേ ദൃഢം സൂര്യേ
ദിശമന്തകസേവിതാം ।
വിഹീനതിലകേവ സ്ത്രീ
നോത്തരാ ദിക് പ്രകാശതേ ॥ **3.16.8** ॥ 508

പ്രകൃത്യാ ഹിമകോശാഢ്യോ
ദൂരസൂര്യശ്ച സാമ്പ്രതം ।
യഥാർഥനാമാ സുവ്യക്തം
ഹിമവാൻ ഹിമവാൻ ഗിരിഃ ॥ **3.16.9** ॥ 509

അത്യന്തസുഖസഞ്ചാരാ
മധ്യാഹ്നേ സ്പർശതഃ സുഖാഃ ।

ദിവസാഃ സുഭഗാദിത്യാ -
ശ്ഛായാസലിലദുർഭഗാഃ ॥ **3.16.10** ॥ 510

മൃദുസൂര്യാഃ സുനീഹാരാഃ
പടുശീതാഃ സമാരുതാഃ ।
ശൂന്യാരണ്യാ ഹിമധ്വസ്താ
ദിവസാ ഭാന്തി സാമ്പ്രതം ॥ **3.16.11** ॥ 511

നിവൃത്താകാശശയനാഃ
പുഷ്യനീതാ ഹിമാരുണാഃ ।
ശീതവൃദ്ധതരായാമാ -
സ്ത്രിയാമാ യാന്തി സാമ്പ്രതം ॥ **3.16.12** ॥ 512

രവിസങ്ക്രാന്തസൗഭാഗ്യ -
സ്തുഷാരാരുണമണ്ഡലഃ ।
നിഃശ്വാസാന്ധ ഇവാദർശ -
ശ്ചന്ദ്രമാ ന പ്രകാശതേ ॥ **3.16.13** ॥ 513

ജ്യോത്സ്നാ തുഷാരമലിനാ
പൗർണമാസ്യാം ന രാജതേ ।
സീതേവ ചാതപശ്യാമാ
ലക്ഷ്യതേ ന ച ശോഭതേ ॥ **3.16.14** ॥ 514

പ്രകൃത്യാ ശീതലസ്പർശോ
ഹിമവിദ്ധശ്ച സാമ്പ്രതം ।
പ്രവാതി പശ്ചിമോ വായുഃ
കാലേ ദ്വിഗുണശീതലഃ ॥ **3.16.15** ॥ 515

ബാഷ്പച്ഛന്നാൻയരണ്യാനി
യവഗോധൂമവന്തി ച ।

ശോഭന്തേഽഭ്യുദിതേ സൂര്യേ
നദദ്ഭിഃ ക്രൗഞ്ചസാരസൈഃ ॥ **3.16.16** ॥ 516

ഖർജൂരപുഷ്പാകൃതിഭിഃ
ശിരോഭിഃ പൂർണതണ്ഡുലൈഃ।
ശോഭന്തേ കിഞ്ചിദാലംബാഃ
ശാലയഃ കനകപ്രഭാഃ ॥ **3.16.17** ॥ 517

മയൂഖൈരുപസർപദ്ഭി -
ർഹിമനീഹാരസംവൃതൈഃ।
ദൂരമഭ്യുദിതഃ സൂര്യഃ
ശശാങ്ക ഇവ ലക്ഷ്യതേ ॥ **3.16.18** ॥ 518

ആഗ്രാഹ്യവീര്യഃ പൂർവാഹ്ണേ
മധ്യാഹ്നേ സ്പർശതഃ സുഖഃ।
സംരക്തഃ കിഞ്ചിദാപാണ്ഡു -
രാതപഃ ശോഭതേ ക്ഷിതൗ ॥ **3.16.19** ॥ 519

അവശ്യായനിപാതേന
കിഞ്ചിത്പ്രക്ലിന്നശാദ്വലാ।
വനാനാം ശോഭതേ ഭൂമി -
ർനിവിഷ്ടതരുണാതപാ ॥ **3.16.20** ॥ 520

സ്പൃശൻ സുവിപുലം ശീത -
മുദകം ദ്വിരദഃ സുഖം।
അത്യന്തതൃഷിതോ വന്യഃ
പ്രതിസംഹരതേ കരം ॥ **3.16.21** ॥ 521

ഏതേ ഹി സമുപാസീനാ
വിഹഗാ ജലചാരിണഃ।

നാവഗാഹന്തി സലില -
മപ്രഗൽഭാ ഇവാഹവം ॥ **3.16.22** ॥ 522

അവശ്യായതമോനദ്ധാ
നീഹാരതമസാവൃതാഃ।
പ്രസുപ്താ ഇവ ലക്ഷ്യന്തേ
വിപുഷ്പാ വനരാജയഃ ॥ **3.16.23** ॥ 523

ബാഷ്പസംഛന്നസലിലാ
രുതവിജ്ഞേയസാരസാഃ।
ഹിമാർദ്രവാലുകൈസ്തീരൈഃ
സരിതോ ഭാന്തി സാമ്പ്രതം ॥ **3.16.24** ॥ 524

തുഷാരപതനാച്ചൈവ
മൃദുത്വാദ് ഭാസ്കരസ്യ ച।
ശൈത്യാദഗാഗ്രസ്ഥമപി
പ്രായേണ രസവജ്ജലം ॥ **3.16.25** ॥ 525

ജരാജർജരിതൈഃ പത്രൈഃ
ശീർണകേസരകർണികൈഃ।
നാലശേഷാ ഹിമധ്വസ്താ
ന ഭാന്തി കമലാകരാഃ ॥ **3.16.26** ॥ 526

അസ്മിംസ്തു പുരുഷവ്യാഘ്ര
കാലേ ദുഃഖസമൻവിതഃ।
തപശ്ചരതി ധർമാത്മാ
ത്വദ്ഭക്ത്യാ ഭരതഃ പുരേ ॥ **3.16.27** ॥ 527

ത്യക്ത്വാ രാജ്യം ച മാനം ച
ഭോഗാംശ്ച വിവിധാൻ ബഹൂൻ।

തപസ്വീ നിയതാഹാരഃ
ശേതേ ശീതേ മഹീതലേ ॥ **3.16.28** ॥ 528

സോഽപി വേലാമിമാം നൂന -
മഭിഷേകാർഥമുദ്യതഃ ।
വൃതഃ പ്രകൃതിഭിർനിത്യം
പ്രയാതി സരയൂം നദീം ॥ **3.16.29** ॥ 529

അത്യന്തസുഖസംവൃദ്ധഃ
സുകുമാരോ ഹിമാർദിതഃ ।
കഥം ത്വപരരാത്രേഷു
സരയൂമവഗാഹതേ ॥ **3.16.30** ॥ 530

പദ്മപത്രേക്ഷണഃ ശ്യാമഃ
ശ്രീമാൻ നിരുദരോ മഹാൻ ।
ധർമജ്ഞഃ സത്യവാദീ ച
ഹ്രീനിഷേവോ ജിതേന്ദ്രിയഃ ॥ **3.16.31** ॥ 531

പ്രിയാഭിഭാഷീ മധുരോ
ദീർഘബാഹുരരിന്ദമഃ ।
സന്ത്യജ്യ വിവിധാൻ സൗഖ്യാ -
നാർയം സർവാത്മനാശ്രിതഃ ॥ **3.16.32** ॥ 532

ജിതഃ സ്വർഗസ്തവ ഭ്രാത്രാ
ഭരതേന മഹാത്മനാ ।
വനസ്ഥമപി താപസ്യേ
യസ്ത്വാമനുവിധീയതേ ॥ **3.16.33** ॥ 533

ന പിത്ര്യമനുവർതന്തേ
മാതൃകം ദ്വിപദാ ഇതി ।

ഖ്യാതോ ലോകപ്രവാദോഽയം
ഭരതേനാന്യഥാ കൃതഃ ॥ **3.16.34** ॥ 534

ഭർതാ ദശരഥോ യസ്യാഃ
സാധുശ്ച ഭരതഃ സുതഃ।
കഥം നു സാംബാ കൈകേയീ
താദൃശീ ക്രൂരദർശിനീ ॥ **3.16.35** ॥ 535

ഇത്യേവം ലക്ഷ്മണേ വാക്യം
സ്നേഹാദ് വദതി ധാർമികേ।
പരിവാദം ജനൻയാസ്ത -
മസഹൻ രാഘവോഽബ്രവീത് ॥ **3.16.36** ॥ 536

ന ത്വേംബാ മധ്യമാ താത
ഗർഹിതവ്യാ കദാചന।
താമേവേക്ഷ്വാകുനാഥസ്യ
ഭരതസ്യ കഥാം കുരു ॥ **3.16.37** ॥ 537

നിശ്ചിതൈവ ഹി മേ ബുദ്ധി -
ർവനവാസേ ദൃഢവ്രതാ।
ഭരതസ്നേഹസന്തപ്താ
ബാലിശീക്രിയതേ പുനഃ ॥ **3.16.38** ॥ 538

സംസ്മരാമ്യസ്യ വാക്യാനി
പ്രിയാണി മധുരാണി ച।
ഹൃദ്യാന്യമൃതകൽപാനി
മനഃപ്രഹ്ലാദനാനി ച ॥ **3.16.39** ॥ 539

കദാ ഹ്യഹം സമേഷ്യാമി
ഭരതേന മഹാത്മനാ।

ശത്രുഘ്നേന ച വീരേണ
ത്വയാ ച രഘുനന്ദന ॥ **3.16.40** ॥ 540

ഇത്യേവം വിലപംസ്തത്ര
പ്രാപ്യ ഗോദാവരീം നദീം ।
ചക്രേഭിഷേകം കാകുത്സ്ഥഃ
സാനുജഃ സഹ സീതയാ ॥ **3.16.41** ॥ 541

തർപയിത്വാഥ സലിലൈ -
സ്തൈഃ പിതൄൻ ദൈവതാനപി ।
സ്തുവന്തി സ്മോദിതം സൂര്യ
ദേവതാശ്ച തഥാനഘാഃ ॥ **3.16.42** ॥ 542

കൃതാഭിഷേകഃ സ രരാജ രാമഃ
സീതാദ്വിതീയഃ സഹ ലക്ഷ്മണേന ।
കൃതാഭിഷേകസ്ത്വഗരാജപുത്ര്യാ
രുദ്രഃ സനന്ദിർഭഗവാനിവേശഃ ॥ **3.16.43** ॥ 543

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഷോഡശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമസ്യാശ്രമേ ശൂർപണഖായാ ആഗമനം തസ്യ പരിചയം ജ്ഞാത്വാ സ്വാത്മനഃ പരിചയം ദത്ത്വാഽഽത്മാനം ഭാർയാരൂപതയാ ഗ്രഹീതും തം പ്രതി തസ്യാ അനുരോധഃ

കൃതാഭിഷേകോ രാമസ്തു
സീതാ സൗമിത്രിരേവ ച ।
തസ്മാദ് ഗോദാവരീതീരാത്
തതോ ജഗ്മുഃ സ്വമാശ്രമം ॥ **3.17.1** ॥ 544

ആശ്രമം തമുപാഗമ്യ
രാഘവഃ സഹലക്ഷ്മണഃ ।
കൃത്വാ പൗർവാഹ്നികം കർമ
പർണശാലാമുപാഗമത് ॥ **3.17.2** ॥ 545

ഉവാസ സുഖിതസ്തത്ര
പൂജ്യമാനോ മഹർഷിഭിഃ ।
സ രാമഃ പർണശാലായാ -
മാസീനഃ സഹ സീതയാ ॥ **3.17.3** ॥ 546

വിരരാജ മഹാബാഹു -
ശ്ചിത്രയാ ചന്ദ്രമാ ഇവ ।

ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രാ
ചകാര വിവിധാഃ കഥാഃ ॥ **3.17.4** ॥ 547

തദാസീനസ്യ രാമസ്യ
കഥാസംസക്തചേതസഃ ।
തം ദേശം രാക്ഷസീ കാചി -
ദാജഗാമ യദൃച്ഛയാ ॥ **3.17.5** ॥ 548

സാ തു ശൂർപണഖാ നാമ
ദശഗ്രീവസ്യ രക്ഷസഃ ।
ഭഗിനീ രാമമാസാദ്യ
ദദർശ ത്രിദശോപമം ॥ **3.17.6** ॥ 549

ദീപ്താസ്യം ച മഹാബാഹും
പദ്മപത്രായതേക്ഷണം ।
ഗജവിക്രാന്തഗമനം
ജടാമണ്ഡലധാരിണം ॥ **3.17.7** ॥ 550

സുകുമാരം മഹാസത്ത്വം
പാർഥിവവ്യഞ്ജനാൻവിതം ।
രാമമിന്ദീവരശ്യാമം
കന്ദർപസദൃശപ്രഭം ॥ **3.17.8** ॥ 551

ബഭൂവേന്ദ്രോപമം ദൃഷ്ട്വാ
രാക്ഷസീ കാമമോഹിതാ ।
സുമുഖം ദുർമുഖീ രാമം
വൃത്തമധ്യം മഹോദരീ ॥ **3.17.9** ॥ 552

വിശാലാക്ഷം വിരൂപാക്ഷീ
സുകേശം താമ്രമൂർധജാ ।

പ്രിയരൂപം വിരൂപാ സാ
സുസ്വരം ഭൈരവസ്വനാ ॥ **3.17.10** ॥ 553

തരുണം ദാരുണാ വൃദ്ധാ
ദക്ഷിണം വാമഭാഷിണീ।
ന്യായവൃത്തം സുദുർവൃത്താ
പ്രിയമപ്രിയദർശനാ ॥ **3.17.11** ॥ 554

ശരീരജസമാവിഷ്ടാ
രാക്ഷസീ രാമമബ്രവീത്।
ജടീ താപസവേഷേണ
സഭാര്യഃ ശരചാപധൃക് ॥ **3.17.12** ॥ 555

ആഗതസ്ത്വമിമം ദേശം
കഥം രാക്ഷസസേവിതം।
കിമാഗമനകൃത്യം തേ
തത്ത്വമാഖ്യാതുമർഹസി ॥ **3.17.13** ॥ 556

ഏവമുക്തസ്തു രാക്ഷസ്യാ
ശൂർപണഖ്യാ പരന്തപഃ।
ഋജുബുദ്ധിതയാ സർവ -
മാഖ്യാതുമുപചക്രമേ ॥ **3.17.14** ॥ 557

ആസീദ് ദശരഥോ നാമ
രാജാ ത്രിദശവിക്രമഃ।
തസ്യാഹമഗ്രജഃ പുത്രോ
രാമോ നാമ ജനൈഃ ശ്രുതഃ ॥ **3.17.15** ॥ 558

ഭ്രാതായം ലക്ഷ്മണോ നാമ
യവീയാൻ മാമനുവ്രതഃ।

ഇയം ഭാർയാ ച വൈദേഹീ
മമ സീതേതി വിശ്രുതാ ॥ **3.17.16** ॥ 559

നിയോഗാത് തു നരേന്ദ്രസ്യ
പിതുർമാതുശ്ച യന്ത്രിതഃ।
ധർമാർഥം ധർമകാങ്ക്ഷീ ച
വനം വസ്തുമിഹാഗതഃ ॥ **3.17.17** ॥ 560

ത്വാം തു വേദിതുമിച്ഛാമി
കസ്യ ത്വം കാസി കസ്യ വാ।
ത്വം ഹി താവൻമനോജ്ഞാംഗീ
രാക്ഷസീ പ്രതിഭാസി മേ ॥ **3.17.18** ॥ 561

ഇഹ വാ കിന്നിമിത്തം ത്വ -
മാഗതാ ബ്രൂഹി തത്ത്വതഃ।
സാബ്രവീദ് വചനം ശ്രുത്വാ
രാക്ഷസീ മദനാർദിതാ ॥ **3.17.19** ॥ 562

ശ്രൂയതാം രാമ തത്ത്വാർഥം
വക്ഷ്യാമി വചനം മമ।
അഹം ശൂർപണഖാ നാമ
രാക്ഷസീ കാമരൂപിണീ ॥ **3.17.20** ॥ 563

അരണ്യം വിചരാമീദ -
മേകാ സർവഭയങ്കരാ।
രാവണോ നാമ മേ ഭ്രാതാ
യദി തേ ശ്രോത്രമാഗതഃ ॥ **3.17.21** ॥ 564

വീരോ വിശ്രവസഃ പുത്രോ
യദി തേ ശ്രോത്രമാഗതഃ।

പ്രവൃദ്ധനിദ്രശ്ച സദാ
കുംഭകർണോ മഹാബലഃ ॥ **3.17.22** ॥ 565

വിഭീഷണസ്തു ധർമാത്മാ
ന തു രാക്ഷസചേഷ്ടിതഃ।
പ്രഖ്യാതവീർയൗ ച രണേ
ഭ്രാതരൗ ഖരദൂഷണൗ ॥ **3.17.23** ॥ 566

താനഹം സമതിക്രാന്താ
രാമ ത്വാ പൂർവദർശനാത്।
സമുപേതാസ്മി ഭാവേന
ഭർതാരം പുരുഷോത്തമം ॥ **3.17.24** ॥ 567

അഹം പ്രഭാവസമ്പന്നാ
സ്വച്ഛന്ദബലഗാമിനീ।
ചിരായ ഭവ ഭർതാ മേ
സീതയാ കിം കരിഷ്യസി ॥ **3.17.25** ॥ 568

വികൃതാ ച വിരൂപാ ച
ന സേയം സദൃശീ തവ।
അഹമേവാനുരൂപാ തേ
ഭാർയാരൂപേണ പശ്യ മാം ॥ **3.17.26** ॥ 569

ഇമാം വിരൂപാമസതീം
കരാലാം നിർണതോദരീം।
അനേന സഹ തേ ഭ്രാത്രാ
ഭക്ഷയിഷ്യാമി മാനുഷീം ॥ **3.17.27** ॥ 570

തതഃ പർവതശൃംഗാണി
വനാനി വിവിധാനി ച।

പശ്യൻ സഹ മയാ കാമീ
ദണ്ഡകാൻ വിചരിഷ്യസി ॥ **3.17.28** ॥ 571

ഇത്യേവമുക്തഃ കാകുത്സ്ഥഃ
പ്രഹസ്യ മദിരേക്ഷണാം ।
ഇദം വചനമാരേഭേ
വക്തും വാക്യവിശാരദഃ ॥ **3.17.29** ॥ 572

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ സപ്തദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമേണ തദനുരോധസ്യാനംഗീകാരേ കൃതേ ശൂർപണഖായാ ലക്ഷ്മണം പ്രതി പ്രണയയാചനാ തേനാപി പ്രത്യാഖ്യാതായാസ്തസ്യാഃ സീതാം പ്രത്യാക്രമണം ലക്ഷ്മണേന തസ്യാ നാസികാകർണയോശ്ഛേദശ്ച

താം തു ശൂർപണഖാം രാമഃ
കാമപാശാവപാശിതാം ।
സ്വേച്ഛയാ ശ്ലക്ഷ്ണയാ വാചാ
സ്മിതപൂർവമഥാബ്രവീത് ॥ **3.18.1** ॥ 573

കൃതദാരോഽസ്മി ഭവതി
ഭാർയേയം ദയിതാ മമ ।
ത്വദ്വിധാനാം തു നാരീണാം
സുദുഃഖാ സസപത്നതാ ॥ **3.18.2** ॥ 574

അനുജസ്ത്വേഷ മേ ഭ്രാതാ
ശീലവാൻ പ്രിയദർശനഃ ।
ശ്രീമാനകൃതദാരശ്ച
ലക്ഷ്മണോ നാമ വീർയവാൻ ॥ **3.18.3** ॥ 575

അപൂർവീ ഭാര്യയാ ചാർഥീ
തരുണഃ പ്രിയദർശനഃ।
അനുരൂപശ്ച തേ ഭർതാ
രൂപസ്യാസ്യ ഭവിഷ്യതി ॥ **3.18.4** ॥ 576

ഏനം ഭജ വിശാലാക്ഷി
ഭർതാരം ഭ്രാതരം മമ।
അസപത്നാ വരാരോഹേ
മേരുമർകപ്രഭാ യഥാ ॥ **3.18.5** ॥ 577

ഇതി രാമേണ സാ പ്രോക്താ
രാക്ഷസീ കാമമോഹിതാ।
വിസൃജ്യ രാമം സഹസാ
തതോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ॥ **3.18.6** ॥ 578

അസ്യ രൂപസ്യ തേ യുക്താ
ഭാര്യാഹം വരവർണിനീ।
മയാ സഹ സുഖം സർവാൻ
ദണ്ഡകാൻ വിചരിഷ്യസി ॥ **3.18.7** ॥ 579

ഏവമുക്തസ്തു സൗമിത്രീ
രാക്ഷസ്യാ വാക്യകോവിദഃ।
തതഃ ശൂർപണഖീം സ്മിത്വാ
ലക്ഷ്മണോ യുക്തമബ്രവീത് ॥ **3.18.8** ॥ 580

കഥം ദാസസ്യ മേ ദാസീ
ഭാര്യാ ഭവിതുമിച്ഛസി।
സോഽഹമാർയേണ പരവാൻ
ഭ്രാത്രാ കമലവർണിനി ॥ **3.18.9** ॥ 581

സമൃദ്ധാർഥസ്യ സിദ്ധാർഥാ
മുദിതാമലവർണിനീ।
ആർയസ്യ ത്വം വിശാലാക്ഷി
ഭാർയാ ഭവ യവീയസീ ॥ **3.18.10** ॥ 582

ഏതാം വിരൂപാമസതീം
കരാലാം നിർണതോദരീം।
ഭാർയാം വൃദ്ധാം പരിത്യജ്യ
ത്വാമേവൈഷ ഭജിഷ്യതി ॥ **3.18.11** ॥ 583

കോ ഹി രൂപമിദം ശ്രേഷ്ഠം
സന്ത്യജ്യ വരവർണിനി।
മാനുഷീഷു വരാരോഹേ
കുർയാദ് ഭാവം വിചക്ഷണഃ ॥ **3.18.12** ॥ 584

ഇതി സാ ലക്ഷ്മണേനോക്താ
കരാലാ നിർണതോദരീ।
മൻയതേ തദ്വചഃ സത്യം
പരിഹാസാവിചക്ഷണാ ॥ **3.18.13** ॥ 585

സാ രാമം പർണശാലായാ -
മുപവിഷ്ടം പരന്തപം।
സീതയാ സഹ ദുർധർഷ -
മബ്രവീത് കാമമോഹിതാ ॥ **3.18.14** ॥ 586

ഇമാം വിരൂപാമസതീം
കരാലാം നിർണതോദരീം।
വൃദ്ധാം ഭാർയാമവഷ്ടഭ്യ
ന മാം ത്വം ബഹു മൻയസേ ॥ **3.18.15** ॥ 587

അദ്യേമാം ഭക്ഷയിഷ്യാമി
പശ്യതസ്തവ മാനുഷീം।
ത്വയാ സഹ ചരിഷ്യാമി
നിഃസപത്നാ യഥാസുഖം ॥ **3.18.16** ॥ 588

ഇത്യുക്ത്വാ മൃഗശാവാക്ഷീ -
മലാതസദൃശേക്ഷണാ।
അഭ്യഗച്ഛത് സുസങ്ക്രുദ്ധാ
മഹോൽകാ രോഹിണീമിവ ॥ **3.18.17** ॥ 589

താം മൃത്യുപാശപ്രതിമാ -
മാപതന്തീം മഹാബലഃ।
വിഗൃഹ്യ രാമഃ കുപിത -
സ്തതോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ॥ **3.18.18** ॥ 590

ക്രൂരൈരനാർയൈഃ സൗമിത്രേ
പരിഹാസഃ കഥഞ്ചന।
ന കാർയഃ പശ്യ വൈദേഹീം
കഥഞ്ചിത് സൗമ്യ ജീവതീം ॥ **3.18.19** ॥ 591

ഇമാം വിരൂപാമസതീ -
മതിമത്താം മഹോദരീം।
രാക്ഷസീം പുരുഷവ്യാഘ്ര
വിരൂപയിതുമർഹസി ॥ **3.18.20** ॥ 592

ഇത്യുക്തോ ലക്ഷ്മണസ്തസ്യാഃ
ക്രുദ്ധോ രാമസ്യ പശ്യതഃ।
ഉദ്ധൃത്യ ഖഡ്ഗം ചിച്ഛേദ
കർണനാസേ മഹാബലഃ ॥ **3.18.21** ॥ 593

നികൃത്തകർണനാസാ തു
വിസ്വരം സാ വിനദ്യ ച ।
യഥാഗതം പ്രദുദ്രാവ
ഘോരാ ശൂർപണഖാ വനം ॥ **3.18.22** ॥ 594

സാ വിരൂപാ മഹാഘോരാ
രാക്ഷസീ ശോണിതോക്ഷിതാ ।
നനാദ വിവിധാൻ നാദാൻ
യഥാ പ്രാവൃഷി തോയദഃ ॥ **3.18.23** ॥ 595

സാ വിക്ഷരന്തീ രുധിരം
ബഹുധാ ഘോരദർശനാ ।
പ്രഗൃഹ്യ ബാഹൂ ഗർജന്തീ
പ്രവിവേശ മഹാവനം ॥ **3.18.24** ॥ 596

തതസ്തു സാ രാക്ഷസസംഘസംവൃതം
ഖരം ജനസ്ഥാനഗതം വിരൂപിതാ ।
ഉപേത്യ തം ഭ്രാതരമുഗ്രതേജസം
പപാത ഭൂമൗ ഗഗനാദ് യഥാശനിഃ ॥ **3.18.25** ॥ 597

തതഃ സഭാര്യം ഭയമോഹമൂർഛിതാ
സലക്ഷ്മണം രാഘവമാഗതം വനം ।
വിരൂപണം ചാത്മനി ശോണിതോക്ഷിതാ
ശശംസ സർവം ഭഗിനീ ഖരസ്യ സാ ॥ **3.18.26** ॥ 598

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശൂർപണഖാതസ്തദീയദുർദശാവൃത്താന്തമാകർണ്യ കുപിതേന ഖരേണ രാമാദീനാം വധായ ചതുർദശസഹസ്രരാക്ഷസാനാം പ്രേഷണം

താം തഥാ പതിതാം ദൃഷ്ട്വാ
വിരൂപാം ശോണിതോക്ഷിതാം।
ഭഗിനീം ക്രോധസന്തപ്തഃ
ഖരഃ പപ്രച്ഛ രാക്ഷസഃ ॥ **3.19.1** ॥ 599

ഉത്തിഷ്ഠ താവദാഖ്യാഹി
പ്രമോഹം ജഹി സംഭ്രമം।
വ്യക്തമാഖ്യാഹി കേന ത്വ -
മേവംരൂപാ വിരൂപിതാ ॥ **3.19.2** ॥ 600

കഃ കൃഷ്ണസർപമാസീന -
മാശീവിഷമനാഗസം।
തുദത്യഭിസമാപന്ന -
മംഗുൽയഗ്രേണ ലീലയാ ॥ **3.19.3** ॥ 601

കാലപാശം സമാസജ്യ
കംഠേ മോഹാന്ന ബുധ്യതേ।

യസ്ത്വാമദ്യ സമാസാദ്യ
പീതവാൻ വിഷമുത്തമം ॥ **3.19.4** ॥ 602

ബലവിക്രമസമ്പന്നാ
കാമഗാ കാമരൂപിണീ ।
ഇമാമവസ്ഥാം നീതാ ത്വം
കേനാന്തകസമാഗതാ ॥ **3.19.5** ॥ 603

ദേവഗന്ധർവഭൂതാനാ -
മൃഷീണാം ച മഹാത്മനാം ।
കോഽയമേവം മഹാവീർയ -
സ്ത്വാം വിരൂപാം ചകാര ഹ ॥ **3.19.6** ॥ 604

നഹി പശ്യാമ്യഹം ലോകേ
യഃ കുർയാൻമമ വിപ്രിയം ।
അമരേഷു സഹസ്രാക്ഷം
മഹേന്ദ്രം പാകശാസനം ॥ **3.19.7** ॥ 605

അദ്യാഹം മാർഗണൈഃ പ്രാണാ -
നാദാസ്യേ ജീവിതാന്തകൈഃ ।
സലിലേ ക്ഷീരമാസക്തം
നിഷ്പിബന്നിവ സാരസഃ ॥ **3.19.8** ॥ 606

നിഹതസ്യ മയാ സംഖ്യേ
ശരസങ്കൃത്തമർമണഃ ।
സഫേനം രുധിരം കസ്യ
മേദിനീ പാതുമിച്ഛതി ॥ **3.19.9** ॥ 607

കസ്യ പത്രരഥാഃ കായാ -
ൻമാംസമുത്കൃത്യ സംഗതാഃ ।

പ്രഹൃഷ്ടാ ഭക്ഷയിഷ്യന്തി
നിഹതസ്യ മയാ രണേ ॥ **3.19.10** ॥ 608

തം ന ദേവാ ന ഗന്ധർവാ
ന പിശാചാ ന രാക്ഷസാഃ ।
മയാപകൃഷ്ടം കൃപണം
ശക്താസ്ത്രാതും മഹാഹവേ ॥ **3.19.11** ॥ 609

ഉപലഭ്യ ശനൈഃ സംജ്ഞാം
തം മേ ശംസിതുമർഹസി ।
യേന ത്വം ദുർവിനീതേന
വനേ വിക്രമ്യ നിർജിതാ ॥ **3.19.12** ॥ 610

ഇതി ഭ്രാതുർവചഃ ശ്രുത്വാ
ക്രുദ്ധസ്യ ച വിശേഷതഃ ।
തതഃ ശൂർപണഖാ വാക്യം
സബാഷ്പമിദമബ്രവീത് ॥ **3.19.13** ॥ 611

തരുണൗ രൂപസമ്പന്നൗ
സുകുമാരൗ മഹാബലൗ ।
പുണ്ഡരീകവിശാലാക്ഷൗ
ചീരകൃഷ്ണാജിനാംബരൗ ॥ **3.19.14** ॥ 612

ഫലമൂലാശനൗ ദാന്തൗ
താപസൗ ബ്രഹ്മചാരിണൗ ।
പുത്രൗ ദശരഥസ്യാസ്താം
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **3.19.15** ॥ 613

ഗന്ധർവരാജപ്രതിമൗ
പാർഥിവവ്യഞ്ജനാൻവിതൗ ।

ദേവൗ വാ ദാനവാവേതൗ
    ന തർകയിതുമുത്സഹേ ॥ **3.19.16** ॥ 614

തരുണീ രൂപസമ്പന്നാ
    സർവാഭരണഭൂഷിതാ ।
ദൃഷ്ടാ തത്ര മയാ നാരീ
    തയോർമധ്യേ സുമധ്യമാ ॥ **3.19.17** ॥ 615

താഭ്യാമുഭാഭ്യാം സംഭൂയ
    പ്രമദാമധിക്യത്യ താം ।
ഇമാമവസ്ഥാം നീതാഹം
    യഥാനാഥാസതീ തഥാ ॥ **3.19.18** ॥ 616

തസ്യാശ്ചാനൃജുവൃത്തായാ -
    സ്തയോശ്ച ഹതയോരഹം ।
സഫേനം പാതുമിച്ഛാമി
    രുധിരം രണമൂർധനി ॥ **3.19.19** ॥ 617

ഏഷ മേ പ്രഥമഃ കാമഃ
    കൃതസ്തത്ര ത്വയാ ഭവേത് ।
തസ്യാസ്തയോശ്ച രുധിരം
    പിബേയമഹമാഹവേ ॥ **3.19.20** ॥ 618

ഇതി തസ്യാം ബ്രുവാണായാം
    ചതുർദശ മഹാബലാൻ ।
വ്യാദിദേശ ഖരഃ ക്രുദ്ധോ
    രാക്ഷസാനന്തകോപമാൻ ॥ **3.19.21** ॥ 619

മാനുഷൗ ശസ്ത്രസമ്പന്നൗ
    ചീരകൃഷ്ണാജിനാംബരൗ ।

പ്രവിഷ്ടൗ ദണ്ഡകാരണ്യം
ഘോരം പ്രമദയാ സഹ ॥ **3.19.22** ॥ 620

തൗ ഹത്വാ താം ച ദുർവൃത്താ -
മുപാവർതിതുമർഹഥ ।
ഇയം ച ഭഗിനീ തേഷാം
രുധിരം മമ പാസ്യതി ॥ **3.19.23** ॥ 621

മനോരഥോഽയമിഷ്ടോഽസ്യാ
ഭഗിന്യാ മമ രാക്ഷസാഃ ।
ശീഘ്രം സമ്പാദ്യതാം ഗത്വാ
തൗ പ്രമഥ്യ സ്വതേജസാ ॥ **3.19.24** ॥ 622

യുഷ്മാഭിർനിഹതൗ ദൃഷ്ട്വാ
താവുഭൗ ഭ്രാതരൗ രണേ ।
ഇയം പ്രഹൃഷ്ടാ മുദിതാ
രുധിരം യുധി പാസ്യതി ॥ **3.19.25** ॥ 623

ഇതി പ്രതിസമാദിഷ്ടാ
രാക്ഷസാസ്തേ ചതുർദശ ।
തത്ര ജഗ്മുസ്തയാ സാർധം
ഘനാ വാതേരിതാ ഇവ ॥ **3.19.26** ॥ 624

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ വിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമകർതൃകഃ ഖരപ്രഹിതാനാം രാക്ഷസാനാം വധഃ

തതഃ ശൂർപണഖാ ഘോരാ
രാഘവാശ്രമമാഗതാ ।
രാക്ഷസാനാചചക്ഷേ തൗ
ഭ്രാതരൗ സഹ സീതയാ ॥ **3.20.1** ॥ 625

തേ രാമം പർണശാലായാ -
മുപവിഷ്ടം മഹാബലം ।
ദദൃശുഃ സീതയാ സാർധം
ലക്ഷ്മണേനാപി സേവിതം ॥ **3.20.2** ॥ 626

താം ദൃഷ്ട്വാ രാഘവഃ ശ്രീമാ -
നാഗതാംസ്താംശ്ച രാക്ഷസാൻ ।
അബ്രവീദ് ഭ്രാതരം രാമോ
ലക്ഷ്മണം ദീപ്തതേജസം ॥ **3.20.3** ॥ 627

മുഹൂർതം ഭവ സൗമിത്രേ
സീതായാഃ പ്രത്യനന്തരഃ ।
ഇമാനസ്യാ വധിഷ്യാമി
പദവീമാഗതാനിഹ ॥ **3.20.4** ॥ 628

വാക്യമേതത് തതഃ ശ്രുത്വാ
രാമസ്യ വിദിതാത്മനഃ।
തഥേതി ലക്ഷ്മണോ വാക്യം
രാഘവസ്യ പ്രപൂജയൻ ॥ **3.20.5** ॥ 629

രാഘവോഽപി മഹച്ചാപം
ചാമീകരവിഭൂഷിതം।
ചകാര സജ്യം ധർമാത്മാ
താനി രക്ഷാംസി ചാബ്രവീത് ॥ **3.20.6** ॥ 630

പുത്രൗ ദശരഥസ്യാവാം
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ।
പ്രവിഷ്ടൗ സീതയാ സാർധം
ദുശ്ചരം ദണ്ഡകാവനം ॥ **3.20.7** ॥ 631

ഫലമൂലാശനൗ ദാന്തൗ
താപസൗ ബ്രഹ്മചാരിണൗ।
വസന്തൗ ദണ്ഡകാരണ്യേ
കിമർഥമുപഹിംസഥ ॥ **3.20.8** ॥ 632

യുഷ്മാൻ പാപാത്മകാൻ ഹന്തും
വിപ്രകാരാൻ മഹാഹവേ।
ഋഷീണാം തു നിയോഗേന
സമ്പ്രാപ്തഃ സശരാസനഃ ॥ **3.20.9** ॥ 633

തിഷ്ഠതൈവാത്ര സന്തുഷ്ടാ
നോപവർതിതുമർഹഥ।
യദി പ്രാണൈരിഹാർഥോ വോ
നിവർതധ്വം നിശാചരാഃ ॥ **3.20.10** ॥ 634

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
രാക്ഷസാസ്തേ ചതുർദശ।
ഊചുർവാചം സുസങ്ക്രുദ്ധാ
ബ്രഹ്മഘ്നാഃ ശൂലപാണയഃ ॥ **3.20.11** ॥ 635

സംരക്തനയനാ ഘോരാ
രാമം സംരക്തലോചനം।
പരുഷാ മധുരാഭാഷം
ഹൃഷ്ടാ ദൃഷ്ടപരാക്രമം ॥ **3.20.12** ॥ 636

ക്രോധമുത്പാദ്യ നോ ഭർതുഃ
ഖരസ്യ സുമഹാത്മനഃ।
ത്വമേവ ഹാസ്യസേ പ്രാണാൻ
സദ്യോഽസ്മാഭിർഹതോ യുധി ॥ **3.20.13** ॥ 637

കാ ഹി തേ ശക്തിരേകസ്യ
ബഹൂനാം രണമൂർധനി।
അസ്മാകമഗ്രതഃ സ്ഥാതും
കിം പുനർയോദ്ധുമാഹവേ ॥ **3.20.14** ॥ 638

ഏഭിർബാഹുപ്രയുക്തൈശ്ച
പരിഘൈഃ ശൂലപട്ടിശൈഃ।
പ്രാണാംസ്ത്യക്ഷ്യസി വീർയം ച
ധനുശ്ച കരപീഡിതം ॥ **3.20.15** ॥ 639

ഇത്യേവമുക്ത്വാ സംരബ്ധാ
രാക്ഷസാസ്തേ ചതുർദശ।
ഉദ്യതായുധനിസ്ത്രിംശാ
രാമമേവാഭിദുദ്രുവുഃ ॥ **3.20.16** ॥ 640

ചിക്ഷിപുസ്താനി ശൂലാനി
രാഘവം പ്രതി ദുർജയം।
താനി ശൂലാനി കാകുത്സ്ഥഃ
സമസ്താനി ചതുർദശ ॥ **3.20.17** ॥ 641

താവദ്ഭിരേവ ചിച്ഛേദ
ശരൈഃ കാഞ്ചനഭൂഷിതൈഃ।
തതഃ പശ്ചാൻമഹാതേജാ
നാരാചാൻ സൂര്യസന്നിഭാൻ ॥ **3.20.18** ॥ 642

ജഗ്രാഹ പരമക്രുദ്ധ -
ശ്ചതുർദശ ശിലാശിതാൻ।
ഗൃഹീത്വാ ധനുരായമ്യ
ലക്ഷ്യാനുദ്ദിശ്യ രാക്ഷസാൻ ॥ **3.20.19** ॥ 643

മുമോച രാഘവോ ബാണാൻ
വജ്രാനിവ ശതക്രതുഃ।
തേ ഭിത്ത്വാ രക്ഷസാം വേഗാദ്
വക്ഷാംസി രുധിരപ്ലുതാഃ ॥ **3.20.20** ॥ 644

വിനിഷ്പേതുസ്തദാ ഭൂമൗ
വൽമീകാദിവ പന്നഗാഃ।
തൈർഭഗ്നഹൃദയാ ഭൂമൗ
ഛിന്നമൂലാ ഇവ ദ്രുമാഃ ॥ **3.20.21** ॥ 645

നിപേതുഃ ശോണിതസ്നാതാ
വികൃതാ വിഗതാസവഃ।
താൻ ഭൂമൗ പതിതാൻ ദൃഷ്ട്വാ
രാക്ഷസീ ക്രോധമൂർച്ഛിതാ ॥ **3.20.22** ॥ 646

ഉപഗമ്യ ഖരം സാ തു
കിഞ്ചിത്സംശുഷ്കശോണിതാ।
പപാത പുനരേവാർതാ
സനിർയാസേവ വൽലരീ ॥ **3.20.23** ॥ 647

ഭ്രാതുഃ സമീപേ ശോകാർതാ
സസർജ നിനദം മഹത്।
സസ്വരം മുമുചേ ബാഷ്പം
വിവർണവദനാ തദാ ॥ **3.20.24** ॥ 648

നിപാതിതാൻ പ്രേക്ഷ്യ രണേ തു രാക്ഷസാൻ
പ്രധാവിതാ ശൂർപണഖാ പുനസ്തതഃ।
വധം ച തേഷാം നിഖിലേന രക്ഷസാം
ശശംസ സർവം ഭഗിനീ ഖരസ്യ സാ ॥ **3.20.25** ॥ 649

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ വിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശൂർപണഖയാ ഖരപാർശ്വമുപഗമ്യ രാക്ഷസവധവൃത്താന്തം നിവേദ്യ ശ്രീരാമതോ ഭയം പ്രദർശ്യ ഖരസ്യ യുദ്ധാർഥം പ്രോത്സാഹനം

സ പുനഃ പതിതാം ദൃഷ്ട്വാ
ക്രോധാച്ഛൂർപണഖാം പുനഃ।
ഉവാച വ്യക്തയാ വാചാ
താമനർഥാർഥമാഗതാം ॥ **3.21.1** ॥ 650

മയാ ത്വിദാനീ ശൂരാസ്തേ
രാക്ഷസാഃ പിശിതാശനാഃ।
ത്വത്പ്രിയാർഥം വിനിർദിഷ്ടാഃ
കിമർഥം രുദ്യതേ പുനഃ ॥ **3.21.2** ॥ 651

ഭക്താശ്ചൈവാനുരക്താശ്ച
ഹിതാശ്ച മമ നിത്യശഃ।
ഹന്യമാനാ ന ഹന്യന്തേ
ന ന കുർയുർവചോ മമ ॥ **3.21.3** ॥ 652

കിമേതച്ഛ്രോതുമിച്ഛാമി
കാരണം യത്കൃതേ പുനഃ।

ഹാ നാഥേതി വിനർദന്തീ
സർപവച്ചേഷ്ടസേ ക്ഷിതൗ ॥ **3.21.4** ॥ 653

അനാഥവദ് വിലപസി
കിം നു നാഥേ മയി സ്ഥിതേ।
ഉത്തിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ മാ മൈവം
വൈക്ലവ്യം ത്യജ്യതാമിതി ॥ **3.21.5** ॥ 654

ഇത്യേവമുക്താ ദുർധർഷാ
ഖരേണ പരിസാന്ത്വിതാ।
വിമൃജ്യ നയനേ സാസ്രേ
ഖരം ഭ്രാതരമബ്രവീത് ॥ **3.21.6** ॥ 655

അസ്മീദാനീമഹം പ്രാപ്താ
ഹതശ്രവണനാസികാ।
ശോണിതൗഘപരിക്ലിന്നാ
ത്വയാ ച പരിസാന്ത്വിതാ ॥ **3.21.7** ॥ 656

പ്രേഷിതാശ്ച ത്വയാ ശൂരാ
രാക്ഷസാസ്തേ ചതുർദശ।
നിഹന്തും രാഘവം ഘോരം
മത്പ്രിയാർഥം സലക്ഷ്മണം ॥ **3.21.8** ॥ 657

തേ തു രാമേണ സാമർഷാഃ
ശൂലപട്ടിശപാണയഃ।
സമരേ നിഹതാഃ സർവേ
സായകൈർമർമഭേദിഭിഃ ॥ **3.21.9** ॥ 658

താൻ ഭൂമൗ പതിതാൻ ദൃഷ്ട്വാ
ക്ഷണേനൈവ മഹാജവാൻ।

രാമസ്യ ച മഹത്കർമ
മഹാംസ്ത്രാസോഽഭവൻമമ ॥ **3.21.10** ॥ 659

സാസ്മി ഭീതാ സമുദ്വിഗ്നാ
വിഷണ്ണാ ച നിശാചര।
ശരണം ത്വാം പുനഃ പ്രാപ്താ
സർവതോ ഭയദർശിനീ ॥ **3.21.11** ॥ 660

വിഷാദനക്രാധ്യുഷിതേ
പരിത്രാസോർമിമാലിനി।
കിം മാം ന ത്രായസേ മഗ്നാം
വിപുലേ ശോകസാഗരേ ॥ **3.21.12** ॥ 661

ഏതേ ച നിഹതാ ഭൂമൗ
രാമേണ നിശിതൈഃ ശരൈഃ।
യേ ച മേ പദവീം പ്രാപ്താ
രാക്ഷസാഃ പിശിതാശനാഃ ॥ **3.21.13** ॥ 662

മയി തേ യദ്യനുക്രോശോ
യദി രക്ഷഃസു തേഷു ച।
രാമേണ യദി ശക്തിസ്തേ
തേജോ വാസ്തി നിശാചര ॥ **3.21.14** ॥ 663

ദണ്ഡകാരണ്യനിലയം
ജഹി രാക്ഷസകണ്ടകം।
യദി രാമമമിത്രഘ്നം
ന ത്വമദ്യ വധിഷ്യസി ॥ **3.21.15** ॥ 664

തവ ചൈവാഗ്രതഃ പ്രാണാം -
സ്ത്യക്ഷ്യാമി നിരപത്രപാ।

ബുദ്ധ്യാഹമനുപശ്യാമി
    ന ത്വം രാമസ്യ സംയുഗേ ॥ **3.21.16** ॥ 665

സ്ഥാതും പ്രതിമുഖേ ശക്തഃ
    സബലോഽപി മഹാരണേ ।
ശൂരമാനീ ന ശൂരസ്ത്വം
    മിഥ്യാരോപിതവിക്രമഃ ॥ **3.21.17** ॥ 666

അപയാഹി ജനസ്ഥാനാത്
    ത്വരിതഃ സഹബാന്ധവഃ ।
ജഹി ത്വം സമരേ മൂഢാ -
    ൻയഥാ തു കുലപാംസന ॥ **3.21.18** ॥ 667

മാനുഷൗ തൗ ന ശക്നോഷി
    ഹന്തും വൈ രാമലക്ഷ്മണൗ ।
നിഃസത്ത്വസ്യാൽപവീർയസ്യ
    വാസസ്തേ കീദൃശസ്ത്വിഹ ॥ **3.21.19** ॥ 668

രാമതേജോഽഭിഭൂതോ ഹി
    ത്വം ക്ഷിപ്രം വിനശിഷ്യസി ।
സ ഹി തേജഃസമായുക്തോ
    രാമോ ദശരഥാത്മജഃ ॥ **3.21.20** ॥ 669

ഭ്രാതാ ചാസ്യ മഹാവീർയോ
    യേന ചാസ്മി വിരൂപിതാ ।
ഏവം വിലപ്യ ബഹുശോ
    രാക്ഷസീ പ്രദരോദരീ ॥ **3.21.21** ॥ 670

ഭ്രാതുഃ സമീപേ ശോകാർതാ നഷ്ടസംജ്ഞാ ബഭൂവ ഹ ।
കരാഭ്യാമുദരം ഹത്വാ രുരോദ ഭൃശദുഃഖിതാ ॥ **3.21.22** ॥ 671

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ഏകവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ ॥

ചതുർദശസഹസ്രസൈനികൈഃ സഹ ഖരദൂഷണയോർജനസ്ഥാനാത് പഞ്ചവടീം പ്രതി പ്രസ്ഥാനം

ഏവമാധർഷിതഃ ശൂരഃ
ശൂർപനഖ്യാ ഖരസ്തതഃ।
ഉവാച രക്ഷസാം മധ്യേ
ഖരഃ ഖരതരം വചഃ ॥ **3.22.1** ॥ 672

തവാപമാനപ്രഭവഃ
ക്രോധോഽയമതുലോ മമ।
ന ശക്യതേ ധാരയിതും
ലവണാംഭ ഇവോൽബണം ॥ **3.22.2** ॥ 673

ന രാമം ഗണയേ വീർയാ -
ൻമാനുഷം ക്ഷീണജീവിതം।
ആത്മദുശ്ചരിതൈഃ പ്രാണാൻ
ഹതോ യോഽദ്യ വിമോക്ഷ്യതേ ॥ **3.22.3** ॥ 674

ബാഷ്പഃ സന്ധാർയതാമേഷ
സംഭ്രമശ്ച വിമുച്യതാം।

അഹം രാമം സഹ ഭ്രാത്രാ
നയാമി യമസാദനം ॥ **3.22.4** ॥ 675

പരശ്വധഹതസ്യാദ്യ
മന്ദപ്രാണസ്യ ഭൂതലേ ।
രാമസ്യ രുധിരം രക്ത -
മുഷ്ണം പാസ്യസി രാക്ഷസി ॥ **3.22.5** ॥ 676

സമ്പ്രഹൃഷ്ടാ വചഃ ശ്രുത്വാ
ഖരസ്യ വദനാച്ച്യുതം ।
പ്രശശംസ പുനർമൗർഖ്യാദ്
ഭ്രാതരം രക്ഷസാം വരം ॥ **3.22.6** ॥ 677

തയാ പരുഷിതഃ പൂർവം
പുനരേവ പ്രശംസിതഃ ।
അബ്രവീദ് ദൂഷണം നാമ
ഖരഃ സേനാപതിം തദാ ॥ **3.22.7** ॥ 678

ചതുർദശ സഹസ്രാണി
മമ ചിത്താനുവർതിനാം ।
രക്ഷസാം ഭീമവേഗാനാം
സമരേഷ്വനിവർതിനാം ॥ **3.22.8** ॥ 679

നീലജീമൂതവർണാനാം
ലോകഹിംസാവിഹാരിണാം ।
സർവോദ്യോഗമുദീർണാനാം
രക്ഷസാം സൗമ്യ കാരയ ॥ **3.22.9** ॥ 680

ഉപസ്ഥാപയ മേ ക്ഷിപ്രം
രഥം സൗമ്യ ധനൂംഷി ച ।

ശരാംശ്ച ചിത്രാൻ ഖഡ്ഗാംശ്ച
ശക്തീശ്ച വിവിധാഃ ശിതാഃ ॥ **3.22.10** ॥ 681

അഗ്രേ നിർയാതുമിച്ഛാമി
പൗലസ്ത്യാനാം മഹാത്മനാം ।
വധാർഥം ദുർവിനീതസ്യ
രാമസ്യ രണകോവിദ ॥ **3.22.11** ॥ 682

ഇതി തസ്യ ബ്രുവാണസ്യ
സൂര്യവർണം മഹാരഥം ।
സദശ്വൈഃ ശബലൈർയുക്ത -
മാചചക്ഷേഽഥ ദൂഷണഃ ॥ **3.22.12** ॥ 683

തം മേരുശിഖരാകാരം
തപ്തകാഞ്ചനഭൂഷണം ।
ഹേമചക്രമസംബാധം
വൈദൂർയമയകൂബരം ॥ **3.22.13** ॥ 684

മത്സ്യൈഃ പുഷ്പൈർദ്രുമൈഃ ശൈലൈ -
ശ്ചന്ദ്രസൂർയൈശ്ച കാഞ്ചനൈഃ ।
മാംഗൽയൈഃ പക്ഷിസംഘൈശ്ച
താരാഭിശ്ച സമാവൃതം ॥ **3.22.14** ॥ 685

ധ്വജനിസ്ത്രിംശസമ്പന്നം
കിങ്കിണീവരഭൂഷിതം ।
സദശ്വയുക്തം സോഽമർഷാ -
ദാരുരോഹ ഖരസ്തദാ ॥ **3.22.15** ॥ 686

ഖരസ്തു തൻമഹത്സൈന്യം
രഥചർമായുധധ്വജം ।

നിർയാതേത്യബ്രവീത് പ്രേക്ഷ്യ
ദൂഷണഃ സർവരാക്ഷസാൻ ॥ **3.22.16** ॥ 687

തതസ്തദ് രാക്ഷസം സൈന്യം
ഘോരചർമായുധധ്വജം ।
നിർജഗാമ ജനസ്ഥാനാ -
ൻമഹാനാദം മഹാജവം ॥ **3.22.17** ॥ 688

മുദ്ഗരൈഃ പട്ടിശൈഃ ശൂലൈഃ
സുതീക്ഷ്ണൈശ്ച പരശ്വധൈഃ ।
ഖഡ്ഗൈശ്ചക്രൈശ്ച ഹസ്തസ്ഥൈ -
ർഭ്രാജമാനൈഃ സതോമരൈഃ ॥ **3.22.18** ॥ 689

ശക്തിഭിഃ പരിഘൈർഘോരൈ -
രതിമാത്രൈശ്ച കാർമുകൈഃ ।
ഗദാസിമുസലൈർവജ്രൈ -
ർഗൃഹീതൈർഭീമദർശനൈഃ ॥ **3.22.19** ॥ 690

രാക്ഷസാനാം സുഘോരാണാം
സഹസ്രാണി ചതുർദശ ।
നിർയാതാനി ജനസ്ഥാനാത്
ഖരചിത്താനുവർതിനാം ॥ **3.22.20** ॥ 691

താംസ്തു നിർധാവതോ ദൃഷ്ട്വാ
രാക്ഷസാൻ ഭീമദർശനാൻ ।
ഖരസ്യാഥ രഥഃ കിഞ്ചി -
ജ്ജഗാമ തദനന്തരം ॥ **3.22.21** ॥ 692

തതസ്താംഛബലാനശ്വാം -
സ്തപ്തകാഞ്ചനഭൂഷിതാൻ ।

ഖരസ്യ മതമാജ്ഞായ
സാരഥിഃ പർയചോദയത് ॥ **3.22.22** ॥ 693

സഞ്ചോദിതോ രഥഃ ശീഘ്രം
ഖരസ്യ രിപുഘ്നാതിനഃ।
ശബ്ദേനാപൂരയാമാസ
ദിശഃ സപ്രദിശസ്തഥാ ॥ **3.22.23** ॥ 694

പ്രവൃദ്ധമൻയുസ്തു ഖരഃ ഖരസ്വരോ
രിപോർവധാർഥം ത്വരിതോ യഥാന്തകഃ।
അചൂചുദത് സാരഥിമുന്നദൻ പുന -
ർമഹാബലോ മേഘ ഇവാശ്മവർഷവാൻ ॥ **3.22.24** ॥ 695

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ ॥

ഭയങ്കരാനുത്പാതാൻ ദൃഷ്ട്വാപി താനചിന്തയിത്വാ ഖരസ്യ രാക്ഷസസേനായാശ്ച ശ്രീരാമസ്യാശ്രമസമീപേ ഗമനം

തത്പ്രയാതം ബലം ഘോര -
മശിവം ശോണിതോദകം।
അഭ്യവർഷന്മഹാഘോര -
സ്തുമുലോ ഗർദഭാരുണഃ ॥ **3.23.1** ॥ 696

നിപേതുസ്തുരഗാസ്തസ്യ
രഥയുക്താ മഹാജവാഃ।
സമേ പുഷ്പചിതേ ദേശേ
രാജമാർഗേ യദൃച്ഛയാ ॥ **3.23.2** ॥ 697

ശ്യാമം രുധിരപർയന്തം
ബഭൂവ പരിവേഷണം।
അലാതചക്രപ്രതിമം
പ്രതിഗൃഹ്യ ദിവാകരം ॥ **3.23.3** ॥ 698

തതോ ധ്വജമുപാഗമ്യ
ഹേമദണ്ഡം സമുച്ഛ്രിതം।

സമാക്രമ്യ മഹാകായ -
സ്തസ്ഥൗ ഗൃധ്രഃ സുദാരുണഃ ॥ **3.23.4** ॥ 699

ജനസ്ഥാനസമീപേ ച
സമാക്രമ്യ ഖരസ്വനാഃ ।
വിസ്വരാൻ വിവിധാൻ നാദാൻ
മാംസാദാ മൃഗപക്ഷിണഃ ॥ **3.23.5** ॥ 700

വ്യാജഹ്രുരഭിദീപ്തായാം
ദിശി വൈ ഭൈരവസ്വനം ।
അശിവം യാതുധാനാനാം
ശിവാ ഘോരാ മഹാസ്വനാഃ ॥ **3.23.6** ॥ 701

പ്രഭിന്നഗജസങ്കാശാ -
സ്തോയശോണിതധാരിണഃ ।
ആകാശം തദനാകാശം
ചക്രുർഭീമാംബുവാഹകാഃ ॥ **3.23.7** ॥ 702

ബഭൂവ തിമിരം ഘോര -
മുദ്ധതം രോമഹർഷണം ।
ദിശോ വാ പ്രദിശോ വാപി
സുവ്യക്തം ന ചകാശിരേ ॥ **3.23.8** ॥ 703

ക്ഷതജാർദ്രസവർണാഭാ
സന്ധ്യാ കാലം വിനാ ബഭൗ ।
ഖരം ചാഭിമുഖം നേദു -
സ്തദാ ഘോരാ മൃഗാഃ ഖഗാഃ ॥ **3.23.9** ॥ 704

കങ്കഗോമായുഗൃധ്രാശ്ച
ചുക്രുശുർഭയശംസിനഃ ।

നിത്യാശിവകരാ യുദ്ധേ
ശിവാ ഘോരനിദർശനാഃ ॥ **3.23.10** ॥ 705

നേദുർബലസ്യാഭിമുഖം
ജ്വാലോദ്ഗാരിഭിരാനനൈഃ।
കബന്ധഃ പരിഘാഭാസോ
ദൃശ്യതേ ഭാസ്കരാന്തികേ ॥ **3.23.11** ॥ 706

ജഗ്രാഹ സൂര്യം സ്വർഭാനു -
രപർവണി മഹാഗ്രഹഃ।
പ്രവാതി മാരുതഃ ശീഘ്രം
നിഷ്പ്രഭോഽഭൂദ് ദിവാകരഃ ॥ **3.23.12** ॥ 707

ഉത്പേതുശ്ച വിനാ രാത്രിം
താരാഃ ഖദ്യോതസപ്രഭാഃ।
സംലീനമീനവിഹഗാ
നലിൻയഃ ശുഷ്കപങ്കജാഃ ॥ **3.23.13** ॥ 708

തസ്മിൻ ക്ഷണേ ബഭൂവുശ്ച
വിനാ പുഷ്പഫലൈർദ്രുമാഃ।
ഉദ്ധൂതശ്ച വിനാ വാതം
രേണുർജലധരാരുണഃ ॥ **3.23.14** ॥ 709

ചീചീകൂചീതി വാശ്യന്ത്യോ
ബഭൂവുസ്തത്ര സാരികാഃ।
ഉൽകാശ്ചാപി സനിർഘോഷാ
നിപേതുർഘോരദർശനാഃ ॥ **3.23.15** ॥ 710

പ്രചചാല മഹീ ചാപി
സശൈലവനകാനനാ।

ഖരസ്യ ച രഥസ്ഥസ്യ
നർദമാനസ്യ ധീമതഃ ॥ **3.23.16** ॥ 711

പ്രാകമ്പത ഭുജഃ സവ്യഃ
സ്വരശ്ചാസ്യാവസജ്ജത ।
സാസ്രാ സമ്പദ്യതേ ദൃഷ്ടിഃ
പശ്യമാനസ്യ സർവതഃ ॥ **3.23.17** ॥ 712

ലലാടേ ച രുജോ ജാതാ
ന ച മോഹാന്ന്യവർതത ।
താൻ സമീക്ഷ്യ മഹോത്പാതാ -
നുസ്ഥിതാൻ രോമഹർഷണാൻ ॥ **3.23.18** ॥ 713

അബ്രവീദ് രാക്ഷസാൻ സർവാൻ
പ്രഹസൻ സ ഖരസ്തദാ ।
മഹോത്പാതാനിമാൻ സർവാ -
നുത്ഥിതാൻ ഘോരദർശനാൻ ॥ **3.23.19** ॥ 714

ന ചിന്തയാമ്യഹം വീര്യാദ്
ബലവാൻ ദുർബലാനിവ ।
താരാ അപി ശരൈസ്തീക്ഷ്ണൈഃ
പാതയേയം നഭസ്തലാത് ॥ **3.23.20** ॥ 715

മൃത്യും മരണധർമേണ
സങ്ക്രുദ്ധോ യോജയാമ്യഹം ।
രാഘവം തം ബലോത്സിക്തം
ഭ്രാതരം ചാപി ലക്ഷ്മണം ॥ **3.23.21** ॥ 716

അഹത്വാ സായകൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർനോപാവർതിതുമുത്സഹേ ।

യന്നിമിത്തം തു രാമസ്യ
ലക്ഷ്മണസ്യ വിപർയയഃ ॥ **3.23.22** ॥ 717

സകാമാ ഭഗിനീ മേഽസ്തു
പീത്വാ തു രുധിരം തയോഃ ।
ന ക്വചിത് പ്രാപ്തപൂർവോ മേ
സംയുഗേഷു പരാജയഃ ॥ **3.23.23** ॥ 718

യുഷ്മാകമേതത് പ്രത്യക്ഷം
നാന്യതം കഥയാമ്യഹം ।
ദേവരാജമപി ക്രുദ്ധോ
മത്തൈരാവതഗാമിനം ॥ **3.23.24** ॥ 719

വജ്രഹസ്തം രണേ ഹൻയാം
കിം പുനസ്തൗ ച മാനവൗ ।
സാ തസ്യ ഗർജിതം ശ്രുത്വാ
രാക്ഷസാനാം മഹാചമൂഃ ॥ **3.23.25** ॥ 720

പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ
മൃത്യുപാശാവപാശിതാ ।
സമേയുശ്ച മഹാത്മാനോ
യുദ്ധദർശനകാങ്ക്ഷിണഃ ॥ **3.23.26** ॥ 721

ഋഷയോ ദേവഗന്ധർവാഃ
സിദ്ധാശ്ച സഹ ചാരണൈഃ ।
സമേത്യ ചോചുഃ സഹിതാ -
സ്ത്വേഽൻയോൻയം പുൺയകർമണഃ ॥ **3.23.27** ॥ 722

സ്വസ്തി ഗോബ്രാഹ്മണേഭ്യസ്തു
ലോകാനാം യേ ച സമ്മതാഃ ।

ജയതാം രാഘവോ യുദ്ധേ
പൗലസ്ത്യാൻ രജനീചരാൻ ॥ **3.23.28** ॥ 723

ചക്രഹസ്തോ യഥാ വിഷ്ണുഃ
സർവാനസുരസത്തമാൻ ।
ഏതച്ചാൻയച്ച ബഹുശോ
ബ്രുവാണാഃ പരമർഷയഃ ॥ **3.23.29** ॥ 724

ജാതകൗതൂഹലാസ്തത്ര
വിമാനസ്ഥാശ്ച ദേവതാഃ ।
ദദൃശുർവാഹിനീം തേഷാം
രാക്ഷസാനാം ഗതായുഷാം ॥ **3.23.30** ॥ 725

രഥേന തു ഖരോ വേഗാത്
സൈൻയസ്യാഗ്രാദ് വിനിഃസൃതഃ ।
ശ്യേനഗാമീ പൃഥുഗ്രീവോ
യജ്ഞശത്രുർവിഹംഗമഃ ॥ **3.23.31** ॥ 726

ദുർജയഃ കരവീരാക്ഷഃ
പരുഷഃ കാലകാർമുകഃ ।
ഹേമമാലീ മഹാമാലീ
സർപാസ്യോ രുധിരാശനഃ ॥ **3.23.32** ॥ 727

ദ്വാദശൈതേ മഹാവീർയാഃ
പ്രതസ്ഥുരഭിതഃ ഖരം ।
മഹാകപാലഃ സ്ഥൂലാക്ഷഃ
പ്രമാഥസ്ത്രിശിരാസ്തഥാ ।
ചത്വാര ഏതേ സേനാഗ്രേ
ദൂഷണം പൃഷ്ഠതോഽൻവയുഃ ॥ **3.23.33** ॥ 728

സാ ഭീമവേഗാ സമരാഭികാമാ
മഹാബലാ രാക്ഷസവീരസേനാ।
തൗ രാജപുത്രൗ സഹസാഽഭ്യുപേതാ
മാലാ ഗ്രഹാണാമിവ ചന്ദ്രസൂര്യൗ ॥ **3.23.34** ॥ 729

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമേണ താത്കാലികൈഃ ശകുനൈ രാക്ഷസാനാം വിനാശം സ്വവിജയം ച സംഭാവ്യ സീതാസഹിതസ്യ ലക്ഷ്മണസ്യ പർവതഗുഹായാം പ്രേഷണം

ആശ്രമം പ്രതിയാതേ തു
ഖരേ ഖരപരാക്രമേ ।
താനേവൗത്പാതികാൻ രാമഃ
സഹ ഭ്രാത്രാ ദദർശ ഹ ॥ **3.24.1** ॥ 730

താനുത്പാതാൻ മഹാഘോരാൻ
രാമോ ദൃഷ്ട്വാത്യമർഷണഃ ।
പ്രജാനാമഹിതാൻ ദൃഷ്ട്വാ
വാക്യം ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ॥ **3.24.2** ॥ 731

ഇമാൻ പശ്യ മഹാബാഹോ
സർവഭൂതാപഹാരിണഃ ।
സമുത്ഥിതാൻ മഹോത്പാതാൻ
സംഹർതും സർവരാക്ഷസാൻ ॥ **3.24.3** ॥ 732

അമീ രുധിരധാരാസ്തു
വിസൃജന്തേ ഖരസ്വനാഃ ।

വ്യോമ്നി മേഘാ നിവർതന്തേ
പരുഷാ ഗർദഭാരുണാഃ ॥ **3.24.4** ॥ 733

സധൂമാശ്ച ശരാഃ സർവേ
മമ യുദ്ധാഭിനന്ദിതാഃ।
രുക്മപൃഷ്ഠാനി ചാപാനി
വിചേഷ്ടന്തേ വിചക്ഷണ ॥ **3.24.5** ॥ 734

യാദൃശാ ഇഹ കൂജന്തി
പക്ഷിണോ വനചാരിണഃ।
അഗ്രതോ നോഽഭയം പ്രാപ്തം
സംശയോ ജീവിതസ്യ ച ॥ **3.24.6** ॥ 735

സമ്പ്രഹാരസ്തു സുമഹാൻ
ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ।
അയമാഖ്യാതി മേ ബാഹുഃ
സ്ഫുരമാണോ മുഹുർമുഹുഃ ॥ **3.24.7** ॥ 736

സന്നികർഷേ തു നഃ ശൂര
ജയം ശത്രോഃ പരാജയം।
സുപ്രഭം ച പ്രസന്നം ച
തവ വക്ത്രം ഹി ലക്ഷ്യതേ ॥ **3.24.8** ॥ 737

ഉദ്യതാനാം ഹി യുദ്ധാർഥം
യേഷാം ഭവതി ലക്ഷ്മണ।
നിഷ്പ്രഭം വദനം തേഷാം
ഭവത്യായുഃ പരിക്ഷയഃ ॥ **3.24.9** ॥ 738

രക്ഷസാം നർദതാം ഘോരഃ
ശ്രൂയതേഽയം മഹാധ്വനിഃ।

ആഹതാനാം ച ഭേരീണാം
രാക്ഷസൈഃ ക്രൂരകർമഭിഃ ॥ **3.24.10** ॥ 739

അനാഗതവിധാനം തു
കർതവ്യം ശുഭമിച്ഛതാ ।
ആപദം ശങ്കമാനേന
പുരുഷേണ വിപശ്ചിതാ ॥ **3.24.11** ॥ 740

തസ്മാദ് ഗൃഹീത്വാ വൈദേഹീം
ശരപാണിർധനുർധരഃ ।
ഗുഹാമാശ്രയ ശൈലസ്യ
ദുർഗാം പാദപസങ്കുലാം ॥ **3.24.12** ॥ 741

പ്രതികൂലിതുമിച്ഛാമി
ന ഹി വാക്യമിദം ത്വയാ ।
ശാപിതോ മമ പാദാഭ്യാം
ഗമ്യതാം വത്സ മാ ചിരം ॥ **3.24.13** ॥ 742

ത്വം ഹി ശൂരശ്ച ബലവാൻ
ഹൻയാ ഏതാൻ ന സംശയഃ ।
സ്വയം നിഹന്തുമിച്ഛാമി
സർവാനേവ നിശാചരാൻ ॥ **3.24.14** ॥ 743

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
ലക്ഷ്മണഃ സഹ സീതയാ ।
ശരാനാദായ ചാപം ച
ഗുഹാം ദുർഗാം സമാശ്രയത് ॥ **3.24.15** ॥ 744

തസ്മിൻ പ്രവിഷ്ടേ തു ഗുഹാം
ലക്ഷ്മണേ സഹ സീതയാ ।

ഹന്ത നിർയുക്തമിത്യുക്ത്വാ
രാമഃ കവചമാവിശത് ॥ **3.24.16** ॥ 745

സ തേനാഗ്നിനികാശേന
കവചേന വിഭൂഷിതഃ।
ബഭൂവ രാമസ്തിമിരേ
മഹാനഗ്നിരിവോത്ഥിതഃ ॥ **3.24.17** ॥ 746

സ ചാപമുദ്യമ്യ മഹ -
ച്ഛരാനാദായ വീർയവാൻ।
സംബഭൂവാസ്ഥിതസ്തത്ര
ജ്യാസ്വനൈഃ പൂരയൻ ദിശഃ ॥ **3.24.18** ॥ 747

തതോ ദേവാഃ സഗന്ധർവാഃ
സിദ്ധാശ്ച സഹ ചാരണൈഃ।
സമേയുശ്ച മഹാത്മാനോ
യുദ്ധദർശനകാങ്ക്ഷയാ ॥ **3.24.19** ॥ 748

ഋഷയശ്ച മഹാത്മാനോ
ലോകേ ബ്രഹ്മർഷിസത്തമാഃ।
സമേത്യ ചോചുഃ സഹിതാ -
സ്ത്വേഽൻയോൻയം പുൺയകർമണഃ ॥ **3.24.20** ॥ 749

സ്വസ്തി ഗോബ്രാഹ്മണാനാം ച
ലോകാനാം ചേതി സംസ്ഥിതാഃ।
ജയതാം രാഘവോ യുദ്ധേ
പൗലസ്ത്യാൻ രജനീചരാൻ ॥ **3.24.21** ॥ 750

ചക്രഹസ്തോ യഥാ യുദ്ധേ
സർവാനസുരപുംഗവാൻ।

ഏവമുക്ത്വാ പുനഃ പ്രോചു -
രാലോക്യ ച പരസ്പരം ॥ **3.24.22** ॥ 751

ചതുർദശ സഹസ്രാണി
രക്ഷസാം ഭീമകർമണാം ।
ഏകശ്ച രാമോ ധർമാത്മാ
കഥം യുദ്ധം ഭവിഷ്യതി ॥ **3.24.23** ॥ 752

ഇതി രാജർഷയഃ സിദ്ധാഃ
സഗണാശ്ച ദ്വിജർഷഭാഃ ।
ജാതകൗതൂഹലാസ്തസ്ഥു -
ർവിമാനസ്ഥാശ്ച ദേവതാഃ ॥ **3.24.24** ॥ 753

ആവിഷ്ടം തേജസാ രാമം
സംഗ്രാമശിരസി സ്ഥിതം ।
ദൃഷ്ട്വാ സർവാണി ഭൂതാനി
ഭയാദ് വിവ്യഥിരേ തദാ ॥ **3.24.25** ॥ 754

രൂപമപ്രതിമം തസ്യ
രാമസ്യാക്ലിഷ്ടകർമണഃ ।
ബഭൂവ രൂപം ക്രുദ്ധസ്യ
രുദ്രസ്യേവ മഹാത്മനഃ ॥ **3.24.26** ॥ 755

ഇതി സംഭാഷ്യമാണേ തു
ദേവഗന്ധർവചാരണൈഃ ।
തതോ ഗംഭീരനിർഹ്രാദം
ഘോരചർമായുധധ്വജം ॥ **3.24.27** ॥ 756

അനീകം യാതുധാനാനാം
സമന്താത് പ്രത്യപദ്യത ।

വീരാലാപാൻ വിസൃജതാ -
മന്യോന്യമഭിഗച്ഛതാം ॥ **3.24.28** ॥ 757

ചാപാനി വിസ്ഫാരയതാം
ജൃംഭതാം ചാപ്യഭീക്ഷ്ണശഃ।
വിപ്രഘുഷ്ടസ്വനാനാം ച
ദുന്ദുഭീംശ്ചാപി നിഘ്നതാം ॥ **3.24.29** ॥ 758

തേഷാം സുതുമുലഃ ശബ്ദഃ
പൂരയാമാസ തദ് വനം।
തേന ശബ്ദേന വിത്രസ്താഃ
ശ്വാപദാ വനചാരിണഃ ॥ **3.24.30** ॥ 759

ദുദ്രുവുർയത്ര നിഃശബ്ദം
പൃഷ്ഠതോ നാവലോകയൻ।
തച്ചാനീകം മഹാവേഗം
രാമം സമനുവർതത ॥ **3.24.31** ॥ 760

ധൃതനാനാപ്രഹരണം
ഗംഭീരം സാഗരോപമം।
രാമോഽപി ചാരയംശ്ചക്ഷുഃ
സർവതോ രണപണ്ഡിതഃ ॥ **3.24.32** ॥ 761

ദദർശ ഖരസൈന്യം തദ്
യുദ്ധായാഭിമുഖോ ഗതഃ।
വിതത്യ ച ധനുർഭീമം
തൂണ്യാശ്ചോദ്ധൃത്യ സായകാൻ ॥ **3.24.33** ॥ 762

ക്രോധമാഹാരയത് തീവ്രം
വധാർഥം സർവരക്ഷസാം।

ദുഷ്പ്രേക്ഷ്യശ്ചാഭവത് ക്രുദ്ധോ
യുഗാന്താഗ്നിരിവ ജ്വലൻ ॥ **3.24.34** ॥ 763

തം ദൃഷ്ട്വാ തേജസാഽഽവിഷ്ടം
പ്രാവ്യഥൻ വനദേവതാഃ ।
തസ്യ രുഷ്ടസ്യ രൂപം തു
രാമസ്യ ദദൃശേ തദാ ।
ദക്ഷസ്യേവ ക്രതും ഹന്തു -
മുദ്യതസ്യ പിനാകിനഃ ॥ **3.24.35** ॥ 764

തത്കാർമുകൈരാഭരണൈ രഥൈശ്ച
തദ്വർമഭിശ്ചാഗ്നിസമാനവർണൈഃ ।
ബഭൂവ സൈന്യം പിശിതാശനാനാം
സൂര്യോദയേ നീലമിവാഭ്രജാലം ॥ **3.24.36** ॥ 765

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ ॥

രാക്ഷസാനാമാക്രമണം ശ്രീരാമേണ തേഷാം സംഹാരശ്ച

അവഷ്ടബ്ധധനും രാമം
ക്രുദ്ധം തം രിപുഘാതിനം ।
ദദർശാശ്രമമാഗമ്യ
ഖരഃ സഹ പുരഃസരൈഃ ॥ **3.25.1** ॥ 766

തം ദൃഷ്ട്വാ സഗുണം ചാപ -
മുദ്യമ്യ ഖരനിഃസ്വനം ।
രാമസ്യാഭിമുഖം സൂതം
ചോദ്യതാമിത്യചോദയത് ॥ **3.25.2** ॥ 767

സ ഖരസ്യാജ്ഞയാ സൂത -
സ്തുരഗാൻ സമചോദയത് ।
യത്ര രാമോ മഹാബാഹു -
രേകോ ധുൻവൻ ധനുഃ സ്ഥിതഃ ॥ **3.25.3** ॥ 768

തം തു നിഷ്പതിതം ദൃഷ്ട്വാ
സർവതോ രജനീചരാഃ ।
മുഞ്ചമാനാ മഹാനാദം
സചിവാഃ പർയവാരയൻ ॥ **3.25.4** ॥ 769

സ തേഷാം യാതുധാനാനാം
മധ്യേ രഥഗതഃ ഖരഃ।
ബഭൂവ മധ്യേ താരാണാം
ലോഹിതാംഗ ഇവോദിതഃ ॥ **3.25.5** ॥ 770

തതഃ ശരസഹസ്രേണ
രാമമപ്രതിമൗജസം।
അർദയിത്വാ മഹാനാദം
നനാദ സമരേ ഖരഃ ॥ **3.25.6** ॥ 771

തതസ്തം ഭീമധൻവാനം
ക്രുദ്ധാഃ സർവേ നിശാചരാഃ।
രാമം നാനാവിധൈഃ ശസ്ത്രൈ -
രഭ്യവർഷന്ത ദുർജയം ॥ **3.25.7** ॥ 772

മുദ്ഗരൈരായസൈഃ ശൂലൈഃ
പ്രാസൈഃ ഖഡ്ഗൈഃ പരശ്വധൈഃ।
രാക്ഷസാഃ സമരേ ശൂരം
നിജഘ്നൂ രോഷതത്പരാഃ ॥ **3.25.8** ॥ 773

തേ ബലാഹകസങ്കാശാ
മഹാകായാ മഹാബലാഃ।
അഭ്യധാവന്ത കാകുത്സ്ഥം
രഥൈർവാജിഭിരേവ ച ॥ **3.25.9** ॥ 774

ഗജൈഃ പർവതകൂടാഭൈ
രാമം യുദ്ധേ ജിഘാംസവഃ।
തേ രാമേ ശരവർഷാണി
വ്യസൃജൻ രക്ഷസാം ഗണാഃ ॥ **3.25.10** ॥ 775

ശൈലേന്ദ്രമിവ ധാരാഭി -
ർവർഷമാണാ മഹാഘനാഃ।
സർവൈഃ പരിവൃതോ രാമോ
രാക്ഷസൈഃ ക്രൂരദർശനൈഃ ॥ **3.25.11** ॥ 776

തിഥിഷ്വിവ മഹാദേവോ
വൃതഃ പാരിഷദാം ഗണൈഃ।
താനി മുക്തതാനി ശസ്ത്രാണി
യാതുധാനൈഃ സ രാഘവഃ ॥ **3.25.12** ॥ 777

പ്രതിജഗ്രാഹ വിശിഖൈ -
ർനദ്യോഘാനിവ സാഗരഃ।
സ തൈഃ പ്രഹരണൈർഘോരൈ -
ർഭിന്നഗാത്രോ ന വിവ്യഥേ ॥ **3.25.13** ॥ 778

രാമഃ പ്രദീപ്തൈർബഹുഭി -
ർവജ്രൈരിവ മഹാചലഃ।
സ വിദ്ധഃ ക്ഷതജാദിഗ്ധഃ
സർവഗാത്രേഷു രാഘവഃ ॥ **3.25.14** ॥ 779

ബഭൂവ രാമഃ സന്ധ്യാഭ്രൈ -
ർദിവാകര ഇവാവൃതഃ।
വിഷേദുർദേവഗന്ധർവാഃ
സിദ്ധാശ്ച പരമർഷയഃ ॥ **3.25.15** ॥ 780

ഏകം സഹസ്രൈർബഹുഭി -
സ്തദാ ദൃഷ്ട്വാ സമാവൃതം।
തതോ രാമസ്തു സങ്ക്രുദ്ധോ
മണ്ഡലീകൃതകാർമുകഃ ॥ **3.25.16** ॥ 781

സസർജ നിശിതാൻ ബാണാ -
ംഛതശോഽഥ സഹസ്രശഃ।
ദുരാവാരാൻ ദുർവിഷഹാൻ
കാലപാശോപമാൻ രണേ ॥ **3.25.17** ॥ 782

മുമോച ലീലയാ കങ്ക -
പത്രാൻ കാഞ്ചനഭൂഷണാൻ।
തേ ശരാഃ ശത്രുസൈന്യേഷു
മുക്താ രാമേണ ലീലയാ ॥ **3.25.18** ॥ 783

ആദദൂ രക്ഷസാം പ്രാണാൻ
പാശാഃ കാലകൃതാ ഇവ।
ഭിത്ത്വാ രാക്ഷസദേഹാംസ്താം -
സ്തേ ശരാ രുധിരാപ്ലുതാഃ ॥ **3.25.19** ॥ 784

അന്തരിക്ഷഗതാ രേജു -
ർദീപ്താഗ്നിസമതേജസഃ।
അസംഖ്യേയാസ്തു രാമസ്യ
സായകാശ്ചാപമണ്ഡലാത് ॥ **3.25.20** ॥ 785

വിനിഷ്പേതുരതീവോഗ്രാ
രക്ഷഃപ്രാണാപഹാരിണഃ।
തൈർധനൂംഷി ധ്വജാഗ്രാണി
ചർമാണി കവചാനി ച ॥ **3.25.21** ॥ 786

ബാഹൂൻ സഹസ്താഭരണാ -
നൂരൂൻ കരികരോപമാൻ।
ചിച്ഛേദ രാമഃ സമരേ
ശതശോഽഥ സഹസ്രശഃ ॥ **3.25.22** ॥ 787

ഹയാൻ കാഞ്ചനസന്നാഹാൻ
രഥയുക്തൻ സസാരഥീൻ।
ഗജാംശ്ച സഗജാരോഹാൻ
സഹയാൻ സാദിനസ്തദാ ॥ **3.25.23** ॥ 788

ചിച്ഛിദുർബിഭിദുശ്ചൈവ
രാമബാണാ ഗുണച്യുതാഃ।
പദാതീൻ സമരേ ഹത്വാ
ഹ്യനയദ് യമസാദനം ॥ **3.25.24** ॥ 789

തതോ നാലീകനാരാചൈ -
സ്തീക്ഷ്ണാഗ്രൈശ്ച വികർണിഭിഃ।
ഭീമമാർതസ്വരം ചക്രു -
ശ്ചരിദ്യമാനാ നിശാചരാഃ ॥ **3.25.25** ॥ 790

തതൈസൻയം വിവിധൈർബാണൈ -
രർദിതം മർമഭേദിഭിഃ।
ന രാമേണ സുഖം ലേഭേ
ശുഷ്കം വനമിവാഗ്നിനാ ॥ **3.25.26** ॥ 791

കേചിദ് ഭീമബലാഃ ശൂരാഃ
പ്രാസാഞ്ശൂലാൻ പരശ്വധാൻ।
ചിക്ഷിപുഃ പരമക്രുദ്ധാ
രാമായ രജനീചരാഃ ॥ **3.25.27** ॥ 792

തേഷാം ബാണൈർമഹാബാഹുഃ
ശസ്ത്രാൻയാവാർയ വീർയവാൻ।
ജഹാര സമരേ പ്രാണാം -
ശ്ചിച്ഛേദ ച ശിരോധരാൻ ॥ **3.25.28** ॥ 793

തേ ഛിന്നശിരസഃ പേതു -
ശ്ഛിന്നചർമശരാസനാഃ।
സുപർണവാതവിക്ഷിപ്താ
ജഗത്യാം പാദപാ യഥാ ॥ **3.25.29** ॥ 794

അവശിഷ്ടാശ്ച യേ തത്ര
വിഷണ്ണാസ്തേ നിശാചരാഃ।
ഖരമേവാഭ്യധാവന്ത
ശരണാർഥം ശരാഹതാഃ ॥ **3.25.30** ॥ 795

താൻ സർവാൻ ധനുരാദായ
സമാശ്വാസ്യ ച ദൂഷണഃ।
അഭ്യധാവത് സുസങ്ക്രുദ്ധഃ
ക്രുദ്ധം ക്രുദ്ധ ഇവാന്തകഃ ॥ **3.25.31** ॥ 796

നിവൃത്താസ്തു പുനഃ സർവേ
ദൂഷണാശ്രയനിർഭയാഃ।
രാമമേവാഭ്യധാവന്ത
സാലതാലശിലായുധാഃ ॥ **3.25.32** ॥ 797

ശൂലമുദ്ഗരഹസ്താശ്ച
പാശഹസ്താ മഹാബലാഃ।
സൃജന്തഃ ശരവർഷാണി
ശസ്ത്രവർഷാണി സംയുഗേ ॥ **3.25.33** ॥ 798

ദ്രുമവർഷാണി മുഞ്ചന്തഃ
ശിലാവർഷാണി രാക്ഷസാഃ।
തദ് ബഭൂവാദ്ഭുതം യുദ്ധം
തുമുലം രോമഹർഷണം ॥ **3.25.34** ॥ 799

രാമസ്യാസ്യ മഹാഘോരം
പുനസ്തേഷാം ച രക്ഷസാം।
തേ സമന്താദഭിക്രുദ്ധാ
രാഘവം പുനരാർദയൻ ॥ **3.25.35** ॥ 800

തതഃ സർവാ ദിശോ ദൃഷ്ട്വാ
പ്രദിശശ്ച സമാവൃതാഃ।
രാക്ഷസൈഃ സർവതഃ പ്രാപ്തൈഃ
ശരവർഷാഭിരാവൃതഃ ॥ **3.25.36** ॥ 801

സ കൃത്വാ ഭൈരവം നാദ -
മസ്ത്രം പരമഭാസ്വരം।
സമയോജയദ് ഗാന്ധർവം
രാക്ഷസേഷു മഹാബലഃ ॥ **3.25.37** ॥ 802

തതഃ ശരസഹസ്രാണി
നിർയയുശ്ചാപമണ്ഡലാത്।
സർവാ ദശ ദിശോ ബാണൈ -
രാപൂർയന്ത സമാഗതൈഃ ॥ **3.25.38** ॥ 803

നാദദാനം ശരാൻ ഘോരാൻ
വിമുഞ്ചന്തം ശരോത്തമാൻ।
വികർഷമാണം പശ്യന്തി
രാക്ഷസാസ്തേ ശരാർദിതാഃ ॥ **3.25.39** ॥ 804

ശരാന്ധകാരമാകാശ -
മാവൃണോത് സദിവാകരം।
ബഭൂവാവസ്ഥിതോ രാമഃ
പ്രക്ഷിപന്നിവ താംഛരാൻ ॥ **3.25.40** ॥ 805

യുഗപത്പതമാനൈശ്ച
യുഗപച്ച ഹതൈർഭൃശം।
യുഗപത്പതിതൈശ്ചൈവ
വികീർണാ വസുധാഭവത് ॥ **3.25.41** ॥ 806

നിഹതാഃ പതിതാഃ ക്ഷീണാ -
ശ്ഛിന്നാ ഭിന്നാ വിദാരിതാഃ।
തത്ര തത്ര സ്മ ദൃശ്യന്തേ
രാക്ഷസാസ്തേ സഹസ്രശഃ ॥ **3.25.42** ॥ 807

സോഷ്ണീഷൈരുത്തമാംഗൈശ്ച
സാംഗദൈർബാഹുഭിസ്തഥാ।
ഊരുഭിർബാഹുഭിശ്ഛിന്നൈ -
ർനാനാരൂപൈർവിഭൂഷണൈഃ ॥ **3.25.43** ॥ 808

ഹയൈശ്ച ദ്വിപമുഖ്യൈശ്ച
രഥൈർഭിന്നൈരനേകശഃ।
ചാമരവ്യജനൈശ്ഛത്രൈ -
ർധ്വജൈർനാനാവിധൈരപി ॥ **3.25.44** ॥ 809

രാമേണ ബാണാഭിഹതൈ -
ർവിച്ഛിന്നൈഃ ശൂലപട്ടിശൈഃ।
ഖഡ്ഗൈഃ ഖണ്ഡീകൃതൈഃ പ്രാസൈ -
ർവികീർണൈശ്ച പരശ്വധൈഃ ॥ **3.25.45** ॥ 810

ചൂർണിതാഭിഃ ശിലാഭിശ്ച
ശരൈശ്ചിത്രൈരനേകശഃ।
വിച്ഛിന്നൈഃ സമരേ ഭൂമി -
ർവിസ്തീർണാഭൂദ് ഭയങ്കരാ ॥ **3.25.46** ॥ 811

താൻ ദൃഷ്ട്വാ നിഹതാൻ സർവേ
രാക്ഷസാഃ പരമാതുരാഃ।
ന തത്ര ചലിതും ശക്താ
രാമം പരപുരഞ്ജയം ॥ **3.25.47** ॥ 812

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷഡ്വിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമേണ ദൂഷണസഹിതാനാം ചതുർദശസഹസ്രരാക്ഷസാനാം വധഃ

ദൂഷണസ്തു സ്വകം സൈന്യം
ഹന്യമാനം വിലോക്യ ച ।
സന്ദിദേശ മഹാബാഹു -
ർഭീമവേഗാൻ ദുരാസദാൻ ॥ **3.26.1** ॥ 813

രാക്ഷസാൻ പഞ്ചസാഹസ്രാൻ
സമരേഷ്വനിവർതിനഃ ।
തേ ശൂലൈഃ പട്ടിശൈഃ ഖഡ്ഗൈഃ
ശിലാവർഷൈർദ്രുമൈരപി ॥ **3.26.2** ॥ 814

ശരവർഷൈരവിച്ഛിന്നം
വവർഷുസ്തം സമന്തതഃ ।
തദ് ദ്രുമാണാം ശിലാനാം ച
വർഷം പ്രാണഹരം മഹത് ॥ **3.26.3** ॥ 815

പ്രതിജഗ്രാഹ ധർമാത്മാ
രാഘവസ്തീക്ഷ്ണസായകൈഃ ।

പ്രതിഗൃഹ്യ ച തദ് വർഷം
നിമീലിത ഇവർഷഭഃ ॥ **3.26.4** ॥ 816

രാമഃ ക്രോധം പരം ലേഭേ
വധാർഥം സർവരക്ഷസാം ।
തതഃ ക്രോധസമാവിഷ്ടഃ
പ്രദീപ്ത ഇവ തേജസാ ॥ **3.26.5** ॥ 817

ശരൈരഭ്യകിരത് സൈന്യം
സർവതഃ സഹദൂഷണം ।
തതഃ സേനാപതിഃ ക്രുദ്ധോ
ദൂഷണഃ ശത്രുദൂഷണഃ ॥ **3.26.6** ॥ 818

ശരൈരശനികൽപൈസ്തം
രാഘവം സമവാരയത് ।
തതോ രാമഃ സുസങ്ക്രുദ്ധഃ
ക്ഷുരേണാസ്യ മഹദ് ധനുഃ ॥ **3.26.7** ॥ 819

ചിച്ഛേദ സമരേ വീര -
ശ്ചതുർഭിശ്ചതുരോ ഹയാൻ ।
ഹത്വാ ചാശ്വാൻ ശരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
രർധചന്ദ്രേണ സാരഥേഃ ॥ **3.26.8** ॥ 820

ശിരോ ജഹാര തദ്രക്ഷ -
സ്ത്രിഭിർവിവ്യാധ വക്ഷസി ।
സ ച്ഛിന്നധൻവാ വിരഥോ
ഹതാശ്വോ ഹതസാരഥിഃ ॥ **3.26.9** ॥ 821

ജഗ്രാഹ ഗിരിശൃംഗാഭം
പരിഘം രോമഹർഷണം ।

വേഷ്ടിതം കാഞ്ചനൈഃ പട്ടൈ -
ർദേവസൈന്യാഭിമർദനം ॥ **3.26.10** ॥ 822

ആയസൈഃ ശങ്കുഭിസ്തീക്ഷ്ണൈഃ
കീർണം പരവസോക്ഷിതം ।
വജ്രാശനിസമസ്പർശം
പരഗോപുരദാരണം ॥ **3.26.11** ॥ 823

തം മഹോരഗസങ്കാശം
പ്രഗൃഹ്യ പരിഘം രണേ ।
ദൂഷണോഽഭ്യപതദ് രാമം
ക്രൂരകർമാ നിശാചരഃ ॥ **3.26.12** ॥ 824

തസ്യാഭിപതമാനസ്യ
ദൂഷണസ്യ ച രാഘവഃ ।
ദ്വാഭ്യാം ശരാഭ്യാം ചിച്ഛേദ
സഹസ്താഭരണൗ ഭുജൗ ॥ **3.26.13** ॥ 825

ഭ്രഷ്ടസ്തസ്യ മഹാകായഃ
പപാത രണമൂർധനി ।
പരിഘശ്ഛിന്നഹസ്തസ്യ
ശക്രധ്വജ ഇവാഗ്രതഃ ॥ **3.26.14** ॥ 826

കരാഭ്യാം ച വികീർണാഭ്യാം
പപാത ഭുവി ദൂഷണഃ ।
വിഷാണാഭ്യാം വിശീർണാഭ്യാം
മനസ്വീവ മഹാഗജഃ ॥ **3.26.15** ॥ 827

ദൃഷ്ട്വാ തം പതിതം ഭൂമൗ
ദൂഷണം നിഹതം രണേ ।

സാധു സാധ്വിതി കാകുത്സ്ഥം
സർവഭൂതാൻയപൂജയൻ ॥ **3.26.16** ॥ 828

ഏതസ്മിന്നന്തരേ ക്രുദ്ധാ -
സ്ത്രയഃ സേനാഗ്രയായിനഃ।
സംഹത്യാഭ്യദ്രവൻ രാമം
മൃത്യുപാശാവപാശിതാഃ ॥ **3.26.17** ॥ 829

മഹാകപാലഃ സ്ഥൂലാക്ഷഃ
പ്രമാഥീ ച മഹാബലഃ।
മഹാകപാലോ വിപുലം
ശൂലമുദ്യമ്യ രാക്ഷസഃ ॥ **3.26.18** ॥ 830

സ്ഥൂലാക്ഷഃ പട്ടിശം ഗൃഹ്യ
പ്രമാഥീ ച പരശ്വധം।
ദൃഷ്ട്വൈവാപതതസ്താംസ്തു
രാഘവഃ സായകൈഃ ശിതൈഃ ॥ **3.26.19** ॥ 831

തീക്ഷ്ണാഗ്രൈഃ പ്രതിജഗ്രാഹ
സമ്പ്രാപ്താനതിഥീനിവ।
മഹാകപാലസ്യ ശിര -
ശ്ചിച്ഛേദ രഘുനന്ദനഃ ॥ **3.26.20** ॥ 832

അസംഖ്യൈയസ്തു ബാണൗഘൈഃ
പ്രമമാഥ പ്രമാഥിനം।
സ്ഥൂലാക്ഷസ്യാക്ഷിണീ സ്ഥൂലേ
പൂരയാമാസ സായകൈഃ ॥ **3.26.21** ॥ 833

സ പപാത ഹതോ ഭൂമൗ
വിടപീവ മഹാദ്രുമഃ।

ദൂഷണസ്യാനുഗാൻ പഞ്ച -
സാഹസ്രാൻ കുപിതഃ ക്ഷണാത് ॥ **3.26.22** ॥ 834

ഹത്വാ തു പഞ്ചസാഹസ്രൈ -
രനയദ് യമസാദനം ।
ദൂഷണം നിഹതം ശ്രുത്വാ
തസ്യ ചൈവ പദാനുഗാൻ ॥ **3.26.23** ॥ 835

വ്യാദിദേശ ഖരഃ ക്രുദ്ധഃ
സേനാധ്യക്ഷാൻ മഹാബലാൻ ।
അയം വിനിഹതഃ സംഖ്യേ
ദൂഷണഃ സപദാനുഗഃ ॥ **3.26.24** ॥ 836

മഹത്യാ സേനയാ സാർധം
യുദ്ധ്വാ രാമം കുമാനുഷം ।
ശസ്ത്രൈർനാനാവിധാകാരൈ -
ർഹനധ്വം സർവരാക്ഷസാഃ ॥ **3.26.25** ॥ 837

ഏവമുക്ത്വാ ഖരഃ ക്രുദ്ധോ
രാമമേവാഭിദുദ്രുവേ ।
ശ്യേനഗാമീ പൃഥുഗ്രീവോ
യജ്ഞശത്രുർവിഹംഗമഃ ॥ **3.26.26** ॥ 838

ദുർജയഃ കരവീരാക്ഷഃ
പരുഷഃ കാലകാർമുകഃ ।
ഹേമമാലീ മഹാമാലീ
സർപാസ്യോ രുധിരാശനഃ ॥ **3.26.27** ॥ 839

ദ്വാദശൈതേ മഹാവീർയാ
ബലാധ്യക്ഷാഃ സസൈനികാഃ ।

രാമമേവാഭ്യധാവന്ത
വിസൃജന്തഃ ശരോത്തമാൻ ॥ **3.26.28** ॥ 840

തതഃ പാവകസങ്കാശൈ -
ർഹേമവജ്രവിഭൂഷിതൈഃ।
ജഘാന ശേഷം തേജസ്വീ
തസ്യ സൈൻയസ്യ സായകൈഃ ॥ **3.26.29** ॥ 841

തേ രുക്മപുംഖാ വിശിഖാഃ
സധൂമാ ഇവപാവകാഃ।
നിജഘ്നുസ്താനി രക്ഷാംസി
വജ്രാ ഇവ മഹാദ്രുമാൻ ॥ **3.26.30** ॥ 842

രക്ഷസാം തു ശതം രാമഃ
ശതേനൈകേന കർണിനാ।
സഹസ്രം തു സഹസ്രേണ
ജഘാന രണമൂർധനി ॥ **3.26.31** ॥ 843

തൈർഭിന്നവർമാഭരണാ -
ശ്ഛിന്നഭിന്നശരാസനാഃ।
നിപേതുഃ ശോണിതാദിഗ്ധാ
ധരൺയാം രജനീചരാഃ ॥ **3.26.32** ॥ 844

തൈർമുക്തകേശൈഃ സമരേ
പതിതൈഃ ശോണിതോക്ഷിതൈഃ।
വിസ്തീർണാ വസുധാ കൃത്സ്നാ
മഹാവേദിഃ കുശൈരിവ ॥ **3.26.33** ॥ 845

തത്ക്ഷണേ തു മഹാഘോരം
വനം നിഹതരാക്ഷസം।

ബഭൂവ നിരയപ്രഖ്യം
മാംസശോണിതകർദമം ॥ **3.26.34** ॥ 846

ചതുർദശസഹസ്രാണി
രക്ഷസാം ഭീമകർമണാം ।
ഹതാൻയേകേന രാമേണ
മാനുഷേണ പദാതിനാ ॥ **3.26.35** ॥ 847

തസ്യ സൈന്യസ്യ സർവസ്യ
ഖരഃ ശേഷോ മഹാരഥഃ ।
രാക്ഷസസ്ത്രിശിരാശ്ചൈവ
രാമശ്ച രിപുസൂദനഃ ॥ **3.26.36** ॥ 848

ശേഷാ ഹതാ മഹാവീർയാ
രാക്ഷസാ രണമൂർധനി ।
ഘോരാ ദുർവിഷഹാഃ സർവേ
ലക്ഷ്മണസ്യാഗ്രജേന തേ ॥ **3.26.37** ॥ 849

തതസ്തു തദ്ഭീമബലം മഹാഹവേ
സമീക്ഷ്യ രാമേണ ഹതം ബലീയസാ ।
രഥേന രാമം മഹതാ ഖരസ്തതഃ
സമാസസാദേന്ദ്ര ഇവോദ്യതാശനിഃ ॥ **3.26.38** ॥ 850

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഷഡ്വിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തവിംശഃ സർഗഃ ॥

ത്രിശിരസോ വധഃ

ഖരം തു രാമാഭിമുഖം
പ്രയാന്തം വാഹിനീപതിഃ।
രാക്ഷസസ്ത്രിശിരാ നാമ
സന്നിപത്യേദമബ്രവീത് ॥ **3.27.1** ॥ 851

മാം നിയോജയ വിക്രാന്തം
ത്വം നിവർതസ്വ സാഹസാത്।
പശ്യ രാമം മഹാബാഹും
സംയുഗേ വിനിപാതിതം ॥ **3.27.2** ॥ 852

പ്രതിജാനാമി തേ സത്യ -
മായുധം ചാഹമാലഭേ।
യഥാ രാമം വധിഷ്യാമി
വധാർഹം സർവരക്ഷസാം ॥ **3.27.3** ॥ 853

അഹം വാസ്യ രണേ മൃത്യു -
രേഷ വാ സമരേ മമ।
വിനിവർത്യ രണോത്സാഹം
മുഹൂർതം പ്രാശ്നികോ ഭവ ॥ **3.27.4** ॥ 854

പ്രഹൃഷ്ടോ വാ ഹതേ രാമേ
ജനസ്ഥാനം പ്രയാസ്യസി।
മയി വാ നിഹതേ രാമം
സംയുഗായ പ്രയാസ്യസി ॥ **3.27.5** ॥ 855

ഖരസ്ത്രിശിരസാ തേന
മൃത്യുലോഭാത് പ്രസാദിതഃ।
ഗച്ഛ യുധ്യേത്യനുജ്ഞാതോ
രാഘവാഭിമുഖോ യയൗ ॥ **3.27.6** ॥ 856

ത്രിശിരാസ്തു രഥേനൈവ
വാജിയുക്തേന ഭാസ്വതാ।
അഭ്യദ്രവദ് രണേ രാമം
ത്രിശൃംഗ ഇവ പർവതഃ ॥ **3.27.7** ॥ 857

ശരധാരാസമൂഹാൻ സ
മഹാമേഘ ഇവോത്സൃജൻ।
വ്യസൃജത് സദൃശം നാദം
ജലാർദ്രസ്യേവ ദുന്ദുഭേഃ ॥ **3.27.8** ॥ 858

ആഗച്ഛന്തം ത്രിശിരസം
രാക്ഷസം പ്രേക്ഷ്യ രാഘവഃ।
ധനുഷാ പ്രതിജഗ്രാഹ
വിധുൻവൻ സായകാഞ്ശിതാൻ ॥ **3.27.9** ॥ 859

സ സമ്പ്രഹാരസ്തുമുലോ
രാമത്രിശിരസോസ്തദാ।
സംബഭൂവാതിബലിനോഃ
സിംഹകുഞ്ജരയോരിവ ॥ **3.27.10** ॥ 860

തതസ്ത്രിശിരസാ ബാണൈ -
ർലലാടേ താഡിതസ്ത്രിഭിഃ।
അമർഷീ കുപിതോ രാമഃ
സംരബ്ധ ഇദമബ്രവീത് ॥ **3.27.11** ॥ 861

അഹോ വിക്രമശൂരസ്യ
രാക്ഷസസ്യേദൃശം ബലം।
പുഷ്പൈരിവ ശരൈർയോഽഹം
ലലാടേഽസ്മി പരിക്ഷതഃ ॥ **3.27.12** ॥ 862

മമാപി പ്രതിഗൃഹ്ണീഷ്വ
ശരാംശ്ചാപഗുണാച്ച്യുതാൻ।
ഏവമുക്ത്വാ സുസംരബ്ധഃ
ശരാനാശീവിഷോപമാൻ ॥ **3.27.13** ॥ 863

ത്രിശിരോവക്ഷസി ക്രുദ്ധോ
നിജഘാന ചതുർദശ।
ചതുർഭിസ്തുരഗാനസ്യ
ശരൈഃ സന്നതപർവഭിഃ ॥ **3.27.14** ॥ 864

ൻയപാതയത തേജസ്വീ
ചതുരസ്തസ്യ വാജിനഃ।
അഷ്ടഭിഃ സായകൈഃ സൂതം
രഥോപസ്ഥേ ൻയപാതയത് ॥ **3.27.15** ॥ 865

രാമശ്ചിച്ഛേദ ബാണേന
ധ്വജം ചാസ്യ സമുച്ഛ്രിതം।
തതോ ഹതരഥാത് തസ്മാ -
ദുത്പതന്തം നിശാചരം ॥ **3.27.16** ॥ 866

ചിച്ഛേദ രാമസ്തം ബാണൈ -
ർഹൃദയേ സോഽഭവജ്ജഡഃ।
സായകൈശ്ചാപ്രമേയാത്മാ
സാമർഷസ്തസ്യ രക്ഷസഃ ॥ **3.27.17** ॥ 867

ശിരാംസ്യപാതയത് ത്രീണി
വേഗവദ്ഭിസ്ത്രിഭിഃ ശരൈഃ।
സ ധൂമശോണിതോദ്ഗാരീ
രാമബാണാഭിപീഡിതഃ ॥ **3.27.18** ॥ 868

ൻയപതത് പതിതൈഃ പൂർവം
സമരസ്ഥോ നിശാചരഃ।
ഹതശേഷാസ്തതോ ഭഗ്നാ
രാക്ഷസാഃ ഖരസംശ്രയാഃ ॥ **3.27.19** ॥ 869

ദ്രവന്തി സ്മ ന തിഷ്ഠന്തി
വ്യാഘ്രത്രസ്താ മൃഗാ ഇവ।
താൻ ഖരോ ദ്രവതോ ദൃഷ്ട്വാ
നിവർത്യ രുഷിതസ്ത്വരൻ।
രാമമേവാഭിദുദ്രാവ
രാഹുശ്ചന്ദ്രമസം യഥാ ॥ **3.27.20** ॥ 870

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ സപ്തവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടാവിംശഃ സർഗഃ ॥

ഖരേണ സഹ ശ്രീരാമസ്യ ഘോരം യുദ്ധം

നിഹതം ദൂഷണം ദൃഷ്ട്വാ
രണേ ത്രിശിരസാ സഹ।
ഖരസ്യാപ്യഭവത് ത്രാസോ
ദൃഷ്ട്വാ രാമസ്യ വിക്രമം ॥ **3.28.1** ॥ 871

സ ദൃഷ്ട്വാ രാക്ഷസം സൈന്യ -
മവിഷഹ്യം മഹാബലം।
ഹതമേകേന രാമേണ
ദൂഷണസ്ത്രിശിരാ അപി ॥ **3.28.2** ॥ 872

തദ്ബലം ഹതഭൂയിഷ്ഠം
വിമനാഃ പ്രേക്ഷ്യ രാക്ഷസഃ।
ആസസാദ ഖരോ രാമം
നമുചിർവാസവം യഥാ ॥ **3.28.3** ॥ 873

വികൃഷ്യ ബലവച്ചാപം
നാരാചാൻ രക്തഭോജനാൻ।
ഖരശ്ചിക്ഷേപ രാമായ
ക്രുദ്ധാനാശീവിഷാനിവ ॥ **3.28.4** ॥ 874

ജ്യാം വിധുന്വൻ സുബഹുശഃ
ശിക്ഷയാസ്ത്രാണി ദർശയൻ।
ചചാര സമരേ മാർഗാ -
ഞ്ശരൈ രഥഗതഃ ഖരഃ ॥ **3.28.5** ॥ 875

സ സർവാശ്ച ദിശോ ബാണൈഃ
പ്രദിശശ്ച മഹാരഥഃ।
പൂരയാമാസ തം ദൃഷ്ട്വാ
രാമോഽപി സുമഹദ് ധനുഃ ॥ **3.28.6** ॥ 876

സ സായകൈർദുർവിഷഹൈ -
ർവിസ്ഫുലിംഗൈരിവാഗ്നിഭിഃ।
നഭശ്ചകാരാവിവരം
പർജന്യ ഇവ വൃഷ്ടിഭിഃ ॥ **3.28.7** ॥ 877

തദ് ബഭൂവ ശിതൈർബാണൈഃ
ഖരരാമവിസർജിതൈഃ।
പർയാകാശമനാകാശം
സർവതഃ ശരസങ്കുലം ॥ **3.28.8** ॥ 878

ശരജാലാവൃതഃ സൂർയോ
ന തദാ സ്മ പ്രകാശതേ।
അൻയോൻയവധസംരംഭാ -
ദുഭയോഃ സമ്പ്രയുധ്യതോഃ ॥ **3.28.9** ॥ 879

തതോ നാലീകനാരാചൈ -
സ്തീക്ഷ്ണാഗ്രൈശ്ച വികർണിഭിഃ।
ആജഘാന രണേ രാമം
തോത്രൈരിവ മഹാദ്വിപം ॥ **3.28.10** ॥ 880

തം രഥസ്ഥം ധനുഷ്പാണിം
രാക്ഷസം പർയവസ്ഥിതം।
ദദൃശുഃ സർവഭൂതാനി
പാശഹസ്തമിവാന്തകം ॥ **3.28.11** ॥ 881

ഹന്താരം സർവസൈന്യസ്യ
പൗരുഷേ പർയവസ്ഥിതം।
പരിശ്രാന്തം മഹാസത്ത്വം
മേനേ രാമം ഖരസ്തദാ ॥ **3.28.12** ॥ 882

തം സിംഹമിവ വിക്രാന്തം
സിംഹവിക്രാന്തഗാമിനം।
ദൃഷ്ട്വാ നോദ്വിജതേ രാമഃ
സിംഹഃ ക്ഷുദ്രമൃഗം യഥാ ॥ **3.28.13** ॥ 883

തതഃ സൂർയനികാശേന
രഥേന മഹതാ ഖരഃ।
ആസസാദാഥ തം രാമം
പതംഗ ഇവ പാവകം ॥ **3.28.14** ॥ 884

തതോഽസ്യ സശരം ചാപം
മുഷ്ടിദേശേ മഹാത്മനഃ।
ഖരശ്ചിച്ഛേദ രാമസ്യ
ദർശയൻ ഹസ്തലാഘവം ॥ **3.28.15** ॥ 885

സ പുനസ്ത്വപരാൻ സപ്ത
ശരാനാദായ മർമണി।
നിജഘാന രണേ ക്രുദ്ധഃ
ശക്രാശനിസമപ്രഭാൻ ॥ **3.28.16** ॥ 886

തതഃ ശരസഹസ്രേണ
രാമമപ്രതിമൗജസം।
അർദയിത്വാ മഹാനാദം
നനാദ സമരേ ഖരഃ ॥ **3.28.17** ॥ 887

തതസ്തത്പ്രഹതം ബാണൈഃ
ഖരമുക്തൈഃ സുപർവഭിഃ।
പപാത കവചം ഭൂമൗ
രാമസ്യാദിത്യവർചസം ॥ **3.28.18** ॥ 888

സ ശരൈരർപിതഃ ക്രുദ്ധഃ
സർവഗാത്രേഷു രാഘവഃ।
രരാജ സമരേ രാമോ
വിധൂമോഽഗ്നിരിവ ജ്വലൻ ॥ **3.28.19** ॥ 889

തതോ ഗംഭീരനിർഹ്രാദം
രാമഃ ശത്രുനിബർഹണഃ।
ചകാരാന്തായ സ രിപോഃ
സജ്യമന്യന്മഹദ്ധനുഃ ॥ **3.28.20** ॥ 890

സുമഹദ് വൈഷ്ണവം യത് ത -
ദതിസൃഷ്ടം മഹർഷിണാ।
വരം തദ് ധനുരുദ്യമ്യ
ഖരം സമഭിധാവത ॥ **3.28.21** ॥ 891

തതഃ കനകപുംഖൈസ്തു
ശരൈഃ സന്നതപർവഭിഃ।
ചിച്ഛേദ രാമഃ സങ്ക്രുദ്ധഃ
ഖരസ്യ സമരേ ധ്വജം ॥ **3.28.22** ॥ 892

സ ദർശനീയോ ബഹുധാ
വിച്ഛിന്നഃ കാഞ്ചനോ ധ്വജഃ।
ജഗാമ ധരണീം സൂര്യോ
ദേവതാനാമിവാജ്ഞയാ ॥ **3.28.23** ॥ 893

തം ചതുർഭിഃ ഖരഃ ക്രുദ്ധോ
രാമം ഗാത്രേഷു മാർഗണൈഃ।
വിവ്യാധ ഹൃദി മർമജ്ഞോ
മാതംഗമിവ തോമരൈഃ ॥ **3.28.24** ॥ 894

സ രാമോ ബഹുഭിർബാണൈഃ
ഖരകാർമുകനിഃസൃതൈഃ।
വിദ്ധോ രുധിരസിക്താംഗോ
ബഭൂവ രുഷിതോ ഭൃശം ॥ **3.28.25** ॥ 895

സ ധനുർധൻവിനാം ശ്രേഷ്ഠഃ
സംഗൃഹ്യ പരമാഹവേ।
മുമോച പരമേഷ്വാസഃ
ഷട് ശരാനഭിലക്ഷിതാൻ ॥ **3.28.26** ॥ 896

ശിരസ്യേകേന ബാണേന
ദ്വാഭ്യാം ബാഹ്വോരഥാർപയത്।
ത്രിഭിശ്ചന്ദ്രാർധവക്ത്രൈശ്ച
വക്ഷസ്യഭിജഘാന ഹ ॥ **3.28.27** ॥ 897

തതഃ പശ്ചാൻമഹാതേജാ
നാരാചാൻ ഭാസ്കരോപമാൻ।
ജഘാന രാക്ഷസം ക്രുദ്ധ -
സ്ത്രയോദശ ശിലാശിതാൻ ॥ **3.28.28** ॥ 898

രഥസ്യ യുഗമേകേന
ചതുർഭിഃ ശബലാൻ ഹയാൻ।
ഷഷ്ഠേന ച ശിരഃ സംഖ്യേ
ചിച്ഛേദ ഖരസാരഥേഃ ॥ **3.28.29** ॥ 899

ത്രിഭിസ്ത്രിവേണൂൻ ബലവാൻ
ദ്വാഭ്യാമക്ഷം മഹാബലഃ।
ദ്വാദശേന തു ബാണേന
ഖരസ്യ സശരം ധനുഃ ॥ **3.28.30** ॥ 900

ഛിത്ത്വാ വജ്രനികാശേന
രാഘവഃ പ്രഹസന്നിവ।
ത്രയോദശേനേന്ദ്രസമോ
ബിഭേദ സമരേ ഖരം ॥ **3.28.31** ॥ 901

പ്രഭഗ്നധൻവാ വിരഥോ
ഹതാശ്വോ ഹതസാരഥിഃ।
ഗദാപാണിരവപ്ലുത്യ
തസ്ഥൗ ഭൂമൗ ഖരസ്തദാ ॥ **3.28.32** ॥ 902

തത് കർമ രാമസ്യ മഹാരഥസ്യ
സമേത്യ ദേവാശ്ച മഹർഷയശ്ച।
അപൂജയൻ പ്രാഞ്ജലയഃ പ്രഹൃഷ്ടാ -
സ്തദാ വിമാനാഗ്രഗതാഃ സമേതാഃ ॥ **3.28.33** ॥ 903

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ അഷ്ടാവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമേണ ഖരസ്യ ഭർത്സനം ഖരേണാപി തം പ്രതി പരുഷമുക്ത്വാ തദുപരി ഗദായാഃ പ്രഹാരഃ ശ്രീരാമേണ തസ്യാഃ ഖണ്ഡനം ച

ഖരം തു വിരഥം രാമോ
ഗദാപാണിമവസ്ഥിതം।
മൃദുപൂർവം മഹാതേജാഃ
പരുഷം വാക്യമബ്രവീത് ॥ **3.29.1** ॥ 904

ഗജാശ്വരഥസംബാധേ
ബലേ മഹതി തിഷ്ഠതാ।
കൃതം തേ ദാരുണം കർമ
സർവലോകജുഗുപ്സിതം ॥ **3.29.2** ॥ 905

ഉദ്വേജനീയോ ഭൂതാനാം
നൃശംസഃ പാപകർമകൃത്।
ത്രയാണാമപി ലോകാനാ -
മീശ്വരോഽപി ന തിഷ്ഠതി ॥ **3.29.3** ॥ 906

കർമ ലോകവിരുദ്ധം തു
കുർവാണം ക്ഷണദാചര।

തീക്ഷ്ണം സർവജനോ ഹന്തി
സർപം ദുഷ്ടമിവാഗതം ॥ **3.29.4** ॥ 907

ലോഭാത് പാപാനി കുർവാണഃ
കാമാദ് വാ യോ ന ബുധ്യതേ।
ഹൃഷ്ടഃ പശ്യതി തസ്യാന്തം
ബ്രാഹ്മണീ കരകാദിവ ॥ **3.29.5** ॥ 908

വസതോ ദണ്ഡകാരണ്യേ
താപസാൻ ധർമചാരിണഃ।
കിം നു ഹത്വാ മഹാഭാഗാൻ
ഫലം പ്രാപ്സ്യസി രാക്ഷസ ॥ **3.29.6** ॥ 909

ന ചിരം പാപകർമാണഃ
ക്രൂരാ ലോകജുഗുപ്സിതാഃ।
ഐശ്വർയം പ്രാപ്യ തിഷ്ഠന്തി
ശീർണമൂലാ ഇവ ദ്രുമാഃ ॥ **3.29.7** ॥ 910

അവശ്യം ലഭതേ കർതാ
ഫലം പാപസ്യ കർമണഃ।
ഘോരം പർയാഗതേ കാലേ
ദ്രുമഃ പുഷ്പമിവാർതവം ॥ **3.29.8** ॥ 911

നചിരാത് പ്രാപ്യതേ ലോകേ
പാപാനാം കർമണാം ഫലം।
സവിഷാണാമിവാന്നാനാം
ഭുക്തനാം ക്ഷണദാചര ॥ **3.29.9** ॥ 912

പാപമാചരതാം ഘോരം
ലോകസ്യാപ്രിയമിച്ഛതാം।

അഹമാസാദിതോ രാജ്ഞാ
പ്രാണാൻ ഹന്തും നിശാചര ॥ **3.29.10** ॥ 913

അദ്യ ഭിത്ത്വാ മയാ മുക്താഃ
ശരാഃ കാഞ്ചനഭൂഷണാഃ ।
വിദാര്യാതിപതിഷ്യന്തി
വൽമീകമിവ പന്നഗാഃ ॥ **3.29.11** ॥ 914

യേ ത്വയാ ദണ്ഡകാരണ്യേ
ഭക്ഷിതാ ധർമചാരിണഃ ।
താനദ്യ നിഹതഃ സംഖ്യേ
സസൈന്യോഽനുഗമിഷ്യസി ॥ **3.29.12** ॥ 915

അദ്യ ത്വാം നിഹതം ബാണൈഃ
പശ്യന്തു പരമർഷയഃ ।
നിരയസ്ഥം വിമാനസ്ഥാ
യേ ത്വയാ നിഹതാഃ പുരാ ॥ **3.29.13** ॥ 916

പ്രഹരസ്വ യഥാകാമം
കുരു യത്നം കുലാധമ ।
അദ്യ തേ പാതയിഷ്യാമി
ശിരസ്താലഫലം യഥാ ॥ **3.29.14** ॥ 917

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
ക്രുദ്ധഃ സംരക്തലോചനഃ ।
പ്രത്യുവാച തതോ രാമം
പ്രഹസൻ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ ॥ **3.29.15** ॥ 918

പ്രാകൃതാൻ രാക്ഷസാൻ ഹത്വാ
യുദ്ധേ ദശരഥാത്മജ ।

ആത്മനാ കഥമാത്മാന -
മപ്രശസ്യം പ്രശംസസി ॥ **3.29.16** ॥ 919

വിക്രാന്താ ബലവന്തോ വാ
യേ ഭവന്തി നരർഷഭാഃ।
കഥയന്തി ന തേ കിഞ്ചിത്
തേജസാ ചാതിഗർവിതാഃ ॥ **3.29.17** ॥ 920

പ്രാകൃതാസ്ത്വകൃതാത്മാനോ
ലോകേ ക്ഷത്രിയപാംസനാഃ।
നിരർഥകം വികത്ഥന്തേ
യഥാ രാമ വികത്ഥസേ ॥ **3.29.18** ॥ 921

കുലം വ്യപദിശൻ വീരഃ
സമരേ കോഽഭിധാസ്യതി।
മൃത്യുകാലേ തു സമ്പ്രാപ്തേ
സ്വയമപ്രസ്തവേ സ്തവം ॥ **3.29.19** ॥ 922

സർവഥാ തു ലഘുത്വം തേ
കത്ഥനേന വിദർശിതം।
സുവർണപ്രതിരൂപേണ
തപ്തേനേവ കുശാഗ്നിനാ ॥ **3.29.20** ॥ 923

ന തു മാമിഹ തിഷ്ഠന്തം
പശ്യസി ത്വം ഗദാധരം।
ധരാധരമിവാകമ്പ്യം
പർവതം ധാതുഭിശ്ചിതം ॥ **3.29.21** ॥ 924

പർയാപ്തോഽഹം ഗദാപാണി -
ർഹന്തും പ്രാണാൻ രണേ തവ।

ത്രയാണാമപി ലോകാനാം
പാശഹസ്ത ഇവാന്തകഃ ॥ **3.29.22** ॥ 925

കാമം ബഹ്വപി വക്തവ്യം
ത്വയി വക്ഷ്യാമി ന ത്വഹം।
അസ്തം പ്രാപ്നോതി സവിതാ
യുദ്ധവിഘ്നസ്തതോ ഭവേത് ॥ **3.29.23** ॥ 926

ചതുർദശ സഹസ്രാണി
രാക്ഷസാനാം ഹതാനി തേ।
ത്വദ്വിനാശാത് കരോമ്യദ്യ
തേഷാമശ്രുപ്രമാർജനം ॥ **3.29.24** ॥ 927

ഇത്യുക്ത്വാ പരമക്രുദ്ധഃ
സ ഗദാം പരമാംഗദാം।
ഖരശ്ചിക്ഷേപ രാമായ
പ്രദീപ്താമശനിം യഥാ ॥ **3.29.25** ॥ 928

ഖരബാഹുപ്രമുക്താ സാ
പ്രദീപ്താ മഹതീ ഗദാ।
ഭസ്മ വൃക്ഷാംശ്ച ഗുൽമാംശ്ച
കൃത്വാഗാത് തത്സമീപതഃ ॥ **3.29.26** ॥ 929

താമാപതന്തീം മഹതീം
മൃത്യുപാശോപമാം ഗദാം।
അന്തരിക്ഷഗതാം രാമ -
ശ്ചിച്ഛേദ ബഹുധാ ശരൈഃ ॥ **3.29.27** ॥ 930

സാ വിശീർണാ ശരൈർഭിന്നാ പപാത ധരണീതലേ।
ഗദാ മന്ത്രൗഷധിബലൈർവ്യാലീവ വിനിപാതിതാ ॥ **3.29.28** ॥ 931

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഏകോനത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമേണ പരുഷമുക്തസ്യ ഖരസ്യ തം പ്രതി പരുഷോക്തിസ്തദുപരി ഖരേണ ശാലേന പ്രഹാരശ്ച തം ശാലം ഛിത്ത്വാ ശ്രീരാമേണ ഖരസ്യ വധോ ദേവൈർമുനിഭിശ്ച ശ്രീരാമസ്യ സ്തവനം

ഭിത്ത്വാ തു താം ഗദാം ബാണൈ
രാഘവോ ധർമവത്സലഃ ।
സ്മയമാന ഇദം വാക്യം
സംരബ്ധമിദമബ്രവീത് ॥ **3.30.1** ॥ 932

ഏതത് തേ ബലസർവസ്വം
ദർശിതം രാക്ഷസാധമ ।
ശക്തിഹീനതരോ മത്തോ
വൃഥാ ത്വമുപഗർജസി ॥ **3.30.2** ॥ 933

ഏഷാ ബാണവിനിർഭിന്നാ
ഗദാ ഭൂമിതലം ഗതാ ।
അഭിധാനപ്രഗൽഭസ്യ
തവ പ്രത്യയഘാതിനീ ॥ **3.30.3** ॥ 934

യത് ത്വയോക്തം വിനഷ്ടാനാ -
മിദമശ്രുപ്രമാർജനം।
രാക്ഷസാനാം കരോമീതി
മിഥ്യാ തദപി തേ വചഃ॥ **3.30.4**॥ 935

നീചസ്യ ക്ഷുദ്രശീലസ്യ
മിഥ്യാവൃത്തസ്യ രക്ഷസഃ।
പ്രാണാനപഹരിഷ്യാമി
ഗരുത്മാനമൃതം യഥാ॥ **3.30.5**॥ 936

അദ്യ തേ ഭിന്നകംഠസ്യ
ഫേനബുദ്ബുദഭൂഷിതം।
വിദാരിതസ്യ മദ്ബാണൈ -
ർമഹീ പാസ്യതി ശോണിതം॥ **3.30.6**॥ 937

പാംസുരൂഷിതസർവാംഗഃ
സ്രസ്തൻയസ്തഭുജദ്വയഃ।
സ്വപ്സ്യസേ ഗാം സമാശ്ലിഷ്യ
ദുർലഭാം പ്രമദാമിവ॥ **3.30.7**॥ 938

പ്രവൃദ്ധനിദ്രേ ശയിതേ
ത്വയി രാക്ഷസപാംസനേ।
ഭവിഷ്യന്തി ശരണ്യാനാം
ശരണ്യാ ദണ്ഡകാ ഇമേ॥ **3.30.8**॥ 939

ജനസ്ഥാനേ ഹതസ്ഥാനേ
തവ രാക്ഷസ മച്ഛരൈഃ।
നിർഭയാ വിചരിഷ്യന്തി
സർവതോ മുനയോ വനേ॥ **3.30.9**॥ 940

അദ്യ വിപ്രസരിഷ്യന്തി
രാക്ഷസ്യോ ഹതബാന്ധവാഃ।
ബാഷ്പാർദ്രവദനാ ദീനാ
ഭയാദന്യഭയാവഹാഃ ॥ **3.30.10** ॥ 941

അദ്യ ശോകരസജ്ഞാസ്താ
ഭവിഷ്യന്തി നിരർഥികാഃ।
അനുരൂപകുലാഃ പത്ന്യോ
യാസാം ത്വം പതിരീദൃശഃ ॥ **3.30.11** ॥ 942

നൃശംസശീല ക്ഷുദ്രാത്മൻ
നിത്യം ബ്രാഹ്മണകണ്ടക।
ത്വത്കൃതേ ശങ്കിതൈരഗ്നൗ
മുനിഭിഃ പാത്യതേ ഹവിഃ ॥ **3.30.12** ॥ 943

തമേവമഭിസംരബ്ധം
ബ്രുവാണം രാഘവം വനേ।
ഖരോ നിർഭർത്സയാമാസ
രോഷാത് ഖരതരസ്വരഃ ॥ **3.30.13** ॥ 944

ദൃഢം ഖൽവവലിപ്തോഽസി
ഭയേഷ്വപി ച നിർഭയഃ।
വാച്യാവാച്യം തതോ ഹി ത്വം
മൃത്യോർവശ്യോ ന ബുധ്യസേ ॥ **3.30.14** ॥ 945

കാലപാശപരിക്ഷിപ്താ
ഭവന്തി പുരുഷാ ഹി യേ।
കാർയാകാർയം ന ജാനന്തി
തേ നിരസ്തഷഡിന്ദ്രിയാഃ ॥ **3.30.15** ॥ 946

ഏവമുക്ത്വാ തതോ രാമം
സംരുധ്യ ഭൃകുടിം തതഃ।
സ ദദർശ മഹാസാല -
മവിദൂരേ നിശാചരഃ ॥ **3.30.16** ॥ 947

രണേ പ്രഹരണസ്യാർഥേ
സർവതോ ഹ്യവലോകയൻ।
സ തമുത്പാടയാമാസ
സന്ദഷ്ടദശനച്ഛദം ॥ **3.30.17** ॥ 948

തം സമുത്ക്ഷിപ്യ ബാഹുഭ്യാം
വിനർദിത്വാ മഹാബലഃ।
രാമമുദ്ദിശ്യ ചിക്ഷേപ
ഹതസ്ത്വമിതി ചാബ്രവീത് ॥ **3.30.18** ॥ 949

തമാപതന്തം ബാണൗഘൈ -
ശ്ഛരിത്ത്വാ രാമഃ പ്രതാപവാൻ।
രോഷമാഹാരയത് തീവ്രം
നിഹന്തും സമരേ ഖരം ॥ **3.30.19** ॥ 950

ജാതസ്വേദസ്തതോ രാമോ
രോഷരക്താന്തലോചനഃ।
നിർബിഭേദ സഹസ്രേണ
ബാണാനാം സമരേ ഖരം ॥ **3.30.20** ॥ 951

തസ്യ ബാണാന്തരാദ് രക്തം
ബഹു സുസ്രാവ ഫേനിലം।
ഗിരേഃ പ്രസ്രവണസ്യേവ
ധാരാണാം ച പരിസ്രവഃ ॥ **3.30.21** ॥ 952

വികലഃ സ കൃതോ ബാണൈഃ
ഖരോ രാമേണ സംയുഗേ।
മത്തോ രുധിരഗന്ധേന
തമേവാഭ്യദ്രവദ് ദ്രുതം ॥ **3.30.22** ॥ 953

തമാപതന്തം സങ്ക്രുദ്ധം
കൃതാസ്ത്രോ രുധിരാപ്ലുതം।
അപാസർപദ് ദ്വിത്രിപദം
കിഞ്ചിത്ത്വരിതവിക്രമഃ ॥ **3.30.23** ॥ 954

തതഃ പാവകസങ്കാശം
വധായ സമരേ ശരം।
ഖരസ്യ രാമോ ജഗ്രാഹ
ബ്രഹ്മദണ്ഡമിവാപരം ॥ **3.30.24** ॥ 955

സ തദ് ദത്തം മഘവതാ
സുരരാജേന ധീമതാ।
സന്ദധേ ച സ ധർമാത്മാ
മുമോച ച ഖരം പ്രതി ॥ **3.30.25** ॥ 956

സ വിമുക്തോ മഹാബാണോ
നിർഘാതസമനിഃസ്വനഃ।
രാമേണ ധനുരായമ്യ
ഖരസ്യോരസി ചാപതത് ॥ **3.30.26** ॥ 957

സ പപാത ഖരോ ഭൂമൗ
ദഹ്യമാനഃ ശരാഗ്നിനാ।
രുദ്രേണേവ വിനിർദഗ്ധഃ
ശ്വേതാരണ്യേ യഥാന്ധകഃ ॥ **3.30.27** ॥ 958

സ വൃത്ര ഇവ വജ്രേണ
ഹേനേന നമുചിർയഥാ।
ബലോ വേന്ദ്രാശനിഹതോ
നിപപാത ഹതഃ ഖരഃ ॥ **3.30.28** ॥ 959

ഏതസ്മിന്നന്തരേ ദേവാ -
ശ്ചാരണൈഃ സഹ സംഗതാഃ।
ദുന്ദുഭീശ്ചാഭിനിഘ്നന്തഃ
പുഷ്പവർഷം സമന്തതഃ ॥ **3.30.29** ॥ 960

രാമസ്യോപരി സംഹൃഷ്ടാ
വവർഷുർവിസ്മിതാസ്തദാ।
അർധാധികമുഹൂർതേന
രാമേണ നിശിതൈഃ ശരൈഃ ॥ **3.30.30** ॥ 961

ചതുർദശ സഹസ്രാണി
രക്ഷസാം കാമരൂപിണാം।
ഖരദൂഷണമുഖ്യാനാം
നിഹതാനി മഹാമൃധേ ॥ **3.30.31** ॥ 962

അഹോ ബത മഹത്കർമ
രാമസ്യ വിദിതാത്മനഃ।
അഹോ വീർയമഹോ ദാർഢ്യം
വിഷ്ണോരിവ ഹി ദൃശ്യതേ ॥ **3.30.32** ॥ 963

ഇത്യേവമുക്ത്വാ തേ സർവേ
യയുർദേവാ യഥാഗതം।
തതോ രാജർഷയഃ സർവേ
സംഗതാഃ പരമർഷയഃ ॥ **3.30.33** ॥ 964

സഭാജ്യ മുദിതാ രാമം
സാഗസ്ത്യാ ഇദമബ്രുവൻ।
ഏതദർഥം മഹാതേജാ
മഹേന്ദ്രഃ പാകശാസനഃ ॥ **3.30.34** ॥ 965

ശരഭംഗാശ്രമം പുണ്യ -
മാജഗാമ പുരന്ദരഃ।
ആനീതസ്ത്വമിമം ദേശ -
മുപായേന മഹർഷിഭിഃ ॥ **3.30.35** ॥ 966

ഏഷാം വധാർഥം ശത്രൂണാം
രക്ഷസാം പാപകർമണാം।
തദിദം നഃ കൃതം കാർയം
ത്വയാ ദശരഥാത്മജ ॥ **3.30.36** ॥ 967

സ്വധർമം പ്രചരിഷ്യന്തി
ദണ്ഡകേഷു മഹർഷയഃ।
ഏതസ്മിന്നന്തരേ വീരോ
ലക്ഷ്മണഃ സഹ സീതയാ ॥ **3.30.37** ॥ 968

ഗിരിദുർഗാദ് വിനിഷ്ക്രമ്യ
സംവിവേശാശ്രമേ സുഖീ।
തതോ രാമസ്തു വിജയീ
പൂജ്യമാനോ മഹർഷിഭിഃ ॥ **3.30.38** ॥ 969

പ്രവിവേശാശ്രമം വീരോ
ലക്ഷ്മണേനാഭിപൂജിതഃ।
തം ദൃഷ്ട്വാ ശത്രുഹന്താരം
മഹർഷീണാം സുഖാവഹം ॥ **3.30.39** ॥ 970

ബഭൂവ ഹൃഷ്ടാ വൈദേഹീ
ഭർതാരം പരിഷസ്വജേ ।
മുദാ പരമയാ യുക്തോ
ദൃഷ്ട്വാ രക്ഷോഗണാൻ ഹതാൻ ।
രാമം ചൈവാവ്യയം ദൃഷ്ട്വാ
തുതോഷ ജനകാത്മജാ ॥ **3.30.40** ॥ 971

തതസ്തു തം രാക്ഷസസംഘമർദനം
സമ്പൂജ്യമാനം മുദിതൈർമഹാത്മഭിഃ ।
പുനഃ പരിഷ്വജ്യ മുദാന്വിതാനനാ
ബഭൂവ ഹൃഷ്ടാ ജനകാത്മജാ തദാ ॥ **3.30.41** ॥ 972

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

അകമ്പനസമ്മത്യാ രാവണസ്യ സീതാപഹരണായ ഗമനം മാരീചസ്യ വചസാ തസ്യ പുനർലങ്കായാമേവ പരാവർതനം

ത്വരമാണസ്തതോ ഗത്വാ
ജനസ്ഥാനാദകമ്പനഃ।
പ്രവിശ്യ ലങ്കാം വേഗേന
രാവണം വാക്യമബ്രവീത് ॥ **3.31.1** ॥ 973

ജനസ്ഥാനസ്ഥിതാ രാജൻ
രാക്ഷസാ ബഹവോ ഹതാഃ।
ഖരശ്ച നിഹതഃ സംഖ്യേ
കഥഞ്ചിദഹമാഗതഃ ॥ **3.31.2** ॥ 974

ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവഃ
ക്രുദ്ധഃ സംരക്തലോചനഃ।
അകമ്പനമുവാചേദം
നിർദഹന്നിവ തേജസാ ॥ **3.31.3** ॥ 975

കേന ഭീമം ജനസ്ഥാനം
ഹതം മമ പരാസുനാ।

കോ ഹി സർവേഷു ലോകേഷു
ഗതിം നാധിഗമിഷ്യതി ॥ **3.31.4** ॥ 976

ന ഹി മേ വിപ്രിയം കൃത്വാ
ശക്യം മഘവതാ സുഖം।
പ്രാപ്തും വൈശ്രവണേനാപി
ന യമേന ച വിഷ്ണുനാ ॥ **3.31.5** ॥ 977

കാലസ്യ ചാപ്യഹം കാലോ
ദഹേയമപി പാവകം।
മൃത്യും മരണധർമേണ
സംയോജയിതുമുത്സഹേ ॥ **3.31.6** ॥ 978

വാതസ്യ തരസാ വേഗം
നിഹന്തുമപി ചോത്സഹേ।
ദഹേയമപി സക്രുദ്ധ -
സ്തേജസാഽഽദിത്യപാവകൗ ॥ **3.31.7** ॥ 979

തഥാ ക്രുദ്ധം ദശഗ്രീവം
കൃതാഞ്ജലിരകമ്പനഃ।
ഭയാത് സന്ദിഗ്ധയാ വാചാ
രാവണം യാചതേഽഭയം ॥ **3.31.8** ॥ 980

ദശഗ്രീവോഽഭയം തസ്മൈ
പ്രദദൗ രക്ഷസാം വരഃ।
സ വിസ്രബ്ധോഽബ്രവീദ് വാക്യ -
മസന്ദിഗ്ധമകമ്പനഃ ॥ **3.31.9** ॥ 981

പുത്രോ ദശരഥസ്യാസ്തേ
സിംഹസംഹനനോ യുവാ।

രാമോ നാമ മഹാസ്കന്ധോ
വൃത്തായതമഹാഭുജഃ ॥ **3.31.10** ॥ 982

ശ്യാമഃ പൃഥുയശാഃ ശ്രീമാ -
നതുൽയബലവിക്രമഃ ।
ഹതസ്തേന ജനസ്ഥാനേ
ഖരശ്ച സഹദൂഷണഃ ॥ **3.31.11** ॥ 983

അകമ്പനവചഃ ശ്രുത്വാ
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ ।
നാഗേന്ദ്ര ഇവ നിഃശ്വസ്യ
ഇദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.31.12** ॥ 984

സ സുരേന്ദ്രേണ സംയുക്തോ
രാമഃ സർവാമരൈഃ സഹ ।
ഉപയാതോ ജനസ്ഥാനം
ബ്രൂഹി കച്ചിദകമ്പന ॥ **3.31.13** ॥ 985

രാവണസ്യ പുനർവാക്യം
നിശമ്യ തദകമ്പനഃ ।
ആചചക്ഷേ ബലം തസ്യ
വിക്രമം ച മഹാത്മനഃ ॥ **3.31.14** ॥ 986

രാമോ നാമ മഹാതേജാഃ
ശ്രേഷ്ഠഃ സർവധനുഷ്മതാം ।
ദിവ്യാസ്ത്രഗുണസമ്പന്നഃ
പരം ധർമം ഗതോ യുധി ॥ **3.31.15** ॥ 987

തസ്യാനുരൂപോ ബലവാൻ
രക്തക്ഷോ ദുന്ദുഭിസ്വനഃ ।

കനീയാൻ ലക്ഷ്മണോ ഭ്രാതാ
രാകാശശിനിഭാനനഃ ॥ **3.31.16** ॥ 988

സ തേന സഹ സംയുക്തഃ
പാവകേനാനിലോ യഥാ ।
ശ്രീമാൻ രാജവരസ്തേന
ജനസ്ഥാനം നിപാതിതം ॥ **3.31.17** ॥ 989

നൈവ ദേവാ മഹാത്മാനോ
നാത്ര കാർയാ വിചാരണാ ।
ശരാ രാമേണ തൂത്സൃഷ്ടാ
രുക്മപുംഖാഃ പതത്രിണഃ ॥ **3.31.18** ॥ 990

സർപാഃ പഞ്ചാനനാ ഭൂത്വാ
ഭക്ഷയന്തി സ്മ രാക്ഷസാൻ ।
യേന യേന ച ഗച്ഛന്തി
രാക്ഷസാ ഭയകർഷിതാഃ ॥ **3.31.19** ॥ 991

തേന തേന സ്മ പശ്യന്തി
രാമമേവാഗ്രതഃ സ്ഥിതം ।
ഇത്ഥം വിനാശിതം തേന
ജനസ്ഥാനം തവാനഘ ॥ **3.31.20** ॥ 992

അകമ്പനവചഃ ശ്രുത്വാ
രാവണോ വാക്യമബ്രവീത് ।
ഗമിഷ്യാമി ജനസ്ഥാനം
രാമം ഹന്തും സലക്ഷ്മണം ॥ **3.31.21** ॥ 993

അഥൈവമുക്തേ വചനേ
പ്രോവാചേദമകമ്പനഃ ।

ശൃണു രാജൻ യഥാവൃത്തം
രാമസ്യ ബലപൗരുഷം ॥ **3.31.22** ॥ 994

അസാധ്യഃ കുപിതോ രാമോ
വിക്രമേണ മഹായശാഃ ।
ആപഗായാസ്തു പൂർണായാ
വേഗം പരിഹരേച്ഛരൈഃ ॥ **3.31.23** ॥ 995

സതാരാഗ്രഹനക്ഷത്രം
നഭശ്ചാപ്യവസാദയേത് ।
അസൗ രാമസ്തു സീദന്തീ
ശ്രീമാനഭ്യുദ്ധരേൻമഹീം ॥ **3.31.24** ॥ 996

ഭിത്ത്വാ വേലാം സമുദ്രസ്യ
ലോകാനാപ്ലാവയേദ് വിഭുഃ ।
വേഗം വാപി സമുദ്രസ്യ
വായും വാ വിധമേച്ഛരൈഃ ॥ **3.31.25** ॥ 997

സംഹത്യ വാ പുനർലോകാൻ
വിക്രമേണ മഹായശാഃ ।
ശക്തഃ ശ്രേഷ്ഠഃ സ പുരുഷഃ
സ്രഷ്ടം പുനരപി പ്രജാഃ ॥ **3.31.26** ॥ 998

നഹി രാമോ ദശഗ്രീവ
ശക്യോ ജേതും രണേ ത്വയാ ।
രക്ഷസാം വാപി ലോകേന
സ്വർഗഃ പാപജനൈരിവ ॥ **3.31.27** ॥ 999

ന തം വധ്യമഹം മൻയേ
സർവൈർദേവാസുരൈരപി ।

അയം തസ്യ വധോപായ -
സ്തൻമമൈകമനാഃ ശൃണു ॥ **3.31.28** ॥ 1000

ഭാർയാ തസ്യോത്തമാ ലോകേ
സീതാ നാമ സുമധ്യമാ ।
ശ്യാമാ സമവിഭക്തൊംഗീ
സ്ത്രീരതനം രത്നഭൂഷിതാ ॥ **3.31.29** ॥ 1001

നൈവ ദേവീ ന ഗന്ധർവീ
നാപ്സരാ ന ച പന്നഗീ ।
തുൽയാ സീമന്തിനീ തസ്യാ
മാനുഷീ തു കുതോ ഭവേത് ॥ **3.31.30** ॥ 1002

തസ്യാപഹര ഭാർയാം ത്വം
തം പ്രമഥ്യ മഹാവനേ ।
സീതയാ രഹിതോ രാമോ
ന ചൈവ ഹി ഭവിഷ്യതി ॥ **3.31.31** ॥ 1003

അരോചയത തദ്വാക്യം
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ ।
ചിന്തയിത്വാ മഹാബാഹു -
രകമ്പനമുവാച ഹ ॥ **3.31.32** ॥ 1004

ബാഢം കൽയം ഗമിഷ്യാമി
ഹ്യേകഃ സാരഥിനാ സഹ ।
ആനേഷ്യാമി ച വൈദേഹീ -
മിമാം ഹൃഷ്ടോ മഹാപുരീം ॥ **3.31.33** ॥ 1005

തദേവമുക്ത്വാ പ്രയയൗ
ഖരയുക്തേന രാവണഃ ।

രഥേനാദിത്യവർണേന
ദിശഃ സർവാഃ പ്രകാശയൻ ॥ **3.31.34** ॥ 1006

സ രഥോ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
നക്ഷത്രപഥഗോ മഹാൻ।
ചഞ്ചുർയമാണഃ ശുശുഭേ
ജലദേ ചന്ദ്രമാ ഇവ ॥ **3.31.35** ॥ 1007

സ ദൂരേ ചാശ്രമം ഗത്വാ
താടകേയമുപാഗമത്।
മാരീചേനാർചിതോ രാജാ
ഭക്ഷ്യഭോജ്യൈരമാനുഷൈഃ ॥ **3.31.36** ॥ 1008

തം സ്വയം പൂജയിത്വാ തു
ആസനേനോദകേന ച।
അർഥോപഹിതയാ വാചാ
മാരീചോ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **3.31.37** ॥ 1009

കച്ചിത് സുകുശലം രാജൻ
ലോകാനാം രാക്ഷസാധിപ।
ആശങ്കേ നാധിജാനേ ത്വം
യതസ്തൂർണമുപാഗതഃ ॥ **3.31.38** ॥ 1010

ഏവമുക്തോ മഹാതേജാ
മാരീചേന സ രാവണഃ।
തതഃ പശ്ചാദിദം വാക്യ -
മബ്രവീദ് വാക്യകോവിദഃ ॥ **3.31.39** ॥ 1011

ആരക്ഷോ മേ ഹതസ്താത
രാമേണാക്ലിഷ്ടകാരിണാ।

ജനസ്ഥാനമവധ്യം തത്
സർവം യുധി നിപാതിതം ॥ **3.31.40** ॥ 1012

തസ്യ മേ കുരു സാചിവ്യം
തസ്യ ഭാർയാപഹാരണേ ।
രാക്ഷസേന്ദ്രവചഃ ശ്രുത്വാ
മാരീചോ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **3.31.41** ॥ 1013

ആഖ്യാതാ കേന വാ സീതാ
മിത്രരൂപേണ ശത്രുണാ ।
ത്വയാ രാക്ഷസശാർദൂല
കോ ന നന്ദതി നന്ദിതഃ ॥ **3.31.42** ॥ 1014

സീതാമിഹാനയസ്വേതി
കോ ബ്രവീതി ബ്രവീഹി മേ ।
രക്ഷോലോകസ്യ സർവസ്യ
കഃ ശൃംഗം ഛേത്തുമിച്ഛതി ॥ **3.31.43** ॥ 1015

പ്രോത്സാഹയതി യശ്ച ത്വാം
സ ച ശത്രുരസംശയം ।
ആശീവിഷമുഖാദ് ദംഷ്ട്രാ -
മുദ്ധർതും ചേച്ഛതി ത്വയാ ॥ **3.31.44** ॥ 1016

കർമണാനേന കേനാസി
കാപഥം പ്രതിപാദിതഃ ।
സുഖസുപ്തസ്യ തേ രാജൻ
പ്രഹൃതം കേന മൂർധനി ॥ **3.31.45** ॥ 1017

വിശുദ്ധവംശാഭിജനാഗ്രഹസ്ത -
തേജോമദഃ സംസ്ഥിതദോർവിഷാണഃ ।

ഉദീക്ഷിതും രാവണ നേഹ യുക്തഃ
സ സംയുഗേ രാഘവഗന്ധഹസ്തീ ॥ **3.31.46** ॥ 1018

അസൗ രണാന്തഃസ്ഥിതിസന്ധിവാലോ
വിദഗ്ധരക്ഷോമൃഗഹാ നൃസിംഹഃ।
സുപ്തസ്ത്വയാ ബോധയിതും ന ശക്യഃ
ശരാംഗപൂർണോ നിശിതാസിദംഷ്ട്രഃ ॥ **3.31.47** ॥ 1019

ചാപാപഹാരേ ഭുജവേഗപങ്കേ
ശരോർമിമാലേ സുമഹാഹവൗഘേ।
ന രാമപാതാലമുഖേ്തിഘോരേ
പ്രസ്കന്ദിതും രാക്ഷസരാജ യുക്തം ॥ **3.31.48** ॥ 1020

പ്രസീദ ലങ്കേശ്വര രാക്ഷസേന്ദ്ര
ലങ്കാം പ്രസന്നോ ഭവ സാധു ഗച്ഛ।
ത്വം സ്വേഷു ദാരേഷു രമസ്വ നിത്യം
രാമഃ സഭാർയോ രമതാം വനേഷു ॥ **3.31.49** ॥ 1021

ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവോ
മാരീചേന സ രാവണഃ।
ൻയവർതത പുരീം ലങ്കാം
വിവേശ ച ഗൃഹോത്തമം ॥ **3.31.50** ॥ 1022

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശൂർപണഖായാ ലങ്കായാം രാവണസ്യ പാർശ്വേ ഗമനം

തതഃ ശൂർപണഖാ ദൃഷ്ട്വാ
സഹസ്രാണി ചതുർദശ।
ഹതാൻയേകേന രാമേണ
രക്ഷസാം ഭീമകർമണാം ॥ **3.32.1** ॥ 1023

ദൂഷണം ച ഖരം ചൈവ
ഹതം ത്രിശിരസം രണേ।
ദൃഷ്ട്വാ പുനർമഹാനാദാൻ
നനാദ ജലദോപമാ ॥ **3.32.2** ॥ 1024

സാ ദൃഷ്ട്വാ കർമ രാമസ്യ
കൃതമൻയൈഃ സുദുഷ്കരം।
ജഗാമ പരമോദ്വിഗ്നാ
ലങ്കാം രാവണപാലിതാം ॥ **3.32.3** ॥ 1025

സാ ദദർശ വിമാനാഗ്രേ
രാവണം ദീപ്തതേജസം।
ഉപോപവിഷ്ടം സചിവൈ -
ർമരുദ്ഭിരിവ വാസവം ॥ **3.32.4** ॥ 1026

ആസീനം സൂർയസങ്കാശേ
കാഞ്ചനേ പരമാസനേ।
രുക്മവേദിഗതം പ്രാജ്യം
ജ്വലന്തമിവ പാവകം ॥ **3.32.5** ॥ 1027

ദേവഗന്ധർവഭൂതാനാ -
മൃഷീണാം ച മഹാത്മനാം।
അജേയം സമരേ ഘോരം
വ്യാത്താനനമിവാന്തകം ॥ **3.32.6** ॥ 1028

ദേവാസുരവിമർദേഷു
വജ്രാശനികൃതവ്രണം।
ഐരാവതവിഷാണാഗ്രൈ -
രുത്കൃഷ്ടകിണവക്ഷസം ॥ **3.32.7** ॥ 1029

വിംശദ്ഭുജം ദശഗ്രീവം
ദർശനീയപരിച്ഛദം।
വിശാലവക്ഷസം വീരം
രാജലക്ഷണലക്ഷിതം ॥ **3.32.8** ॥ 1030

നദ്ധവൈദൂർയസങ്കാശം
തപ്തകാഞ്ചനഭൂഷണം।
സുഭുജം ശുക്ലദശനം
മഹാസ്യം പർവതോപമം ॥ **3.32.9** ॥ 1031

വിഷ്ണുചക്രനിപാതൈശ്ച
ശതശോ ദേവസംയുഗേ।
അൻയൈഃ ശസ്ത്രൈഃ പ്രഹാരൈശ്ച
മഹായുദ്ധേഷു താഡിതം ॥ **3.32.10** ॥ 1032

അഹതാംഗൈഃ സമസ്തൈസ്തം
ദേവപ്രഹരണൈസ്തദാ ।
അക്ഷോഭ്യാണാം സമുദ്രാണാം
ക്ഷോഭണം ക്ഷിപ്രകാരിണം ॥ **3.32.11** ॥ 1033

ക്ഷേപ്താരം പർവതാഗ്രാണാം
സുരാണാം ച പ്രമർദനം ।
ഉച്ചോത്താരം ച ധർമാണാം
പരദാരാഭിമർശനം ॥ **3.32.12** ॥ 1034

സർവദിവ്യാസ്ത്രയോക്തൃണാം
യജ്ഞവിഘ്നകരം സദാ ।
പുരീം ഭോഗവതീം ഗത്വാ
പരാജിത്യ ച വാസുകിം ॥ **3.32.13** ॥ 1035

തക്ഷകസ്യ പ്രിയാം ഭാർയാം
പരാജിത്യ ജഹാര യഃ ।
കൈലാസം പർവതം ഗത്വാ
വിജിത്യ നരവാഹനം ॥ **3.32.14** ॥ 1036

വിമാനം പുഷ്പകം തസ്യ
കാമഗം വൈ ജഹാര യഃ ।
വനം ചൈത്രരഥം ദിവ്യം
നലിനീ നന്ദനം വനം ॥ **3.32.15** ॥ 1037

വിനാശയതി യഃ ക്രോധാദ്
ദേവോദ്യാനാനി വീർയവാൻ ।
ചന്ദ്രസൂര്യൗ മഹാഭാഗാ -
വുത്തിഷ്ഠന്തൗ പരന്തപൗ ॥ **3.32.16** ॥ 1038

നിവാരയതി ബാഹുഭ്യാം
യഃ ശൈലശിഖരോപമഃ।
ദശവർഷസഹസ്രാണി
തപസ്തപ്ത്വാ മഹാവനേ ॥ **3.32.17** ॥ 1039

പുരാ സ്വയംഭുവേ ധീരഃ
ശിരാംസ്യുപജഹാര യഃ।
ദേവദാനവഗന്ധർവ -
പിശാചപതഗോരഗൈഃ ॥ **3.32.18** ॥ 1040

അഭയം യസ്യ സംഗ്രാമേ
മൃത്യുതോ മാനുഷാദൃതേ।
മന്ത്രൈരഭിഷ്ടുതം പുൺയ -
മധ്വരേഷു ദ്വിജാതിഭിഃ ॥ **3.32.19** ॥ 1041

ഹവിർധാനേഷു യഃ സോമ -
മുപഹന്തി മഹാബലഃ।
പ്രാപ്തയജ്ഞഹരം ദുഷ്ടം
ബ്രഹ്മഘ്നം ക്രൂരകാരിണം ॥ **3.32.20** ॥ 1042

കർകശം നിരനുക്രോശം
പ്രജാനാമഹിതേ രതം।
രാവണം സർവഭൂതാനാം
സർവലോകഭയാവഹം ॥ **3.32.21** ॥ 1043

രാക്ഷസീ ഭ്രാതരം ക്രൂരം
സാ ദദർശ മഹാബലം।
തം ദിവ്യവസ്ത്രാഭരണം
ദിവ്യമാൽയോപശോഭിതം ॥ **3.32.22** ॥ 1044

ആസനേ സൂപവിഷ്ടം തം
കാലേ കാലമിവോദ്യതം।
രാക്ഷസേന്ദ്രം മഹാഭാഗം
പൗലസ്ത്യകുലനന്ദനം ॥ **3.32.23** ॥ 1045

ഉപഗമ്യാബ്രവീദ് വാക്യം
രാക്ഷസീ ഭയവിഹ്വലാ।
രാവണം ശത്രുഹന്താരം
മന്ത്രിഭിഃ പരിവാരിതം ॥ **3.32.24** ॥ 1046

തമബ്രവീദ് ദീപ്തവിശാലലോചനം
പ്രദർശയിത്വാ ഭയലോഭമോഹിതാ।
സുദാരുണം വാക്യമഭീതചാരിണീ
മഹാത്മനാ ശൂർപണഖാ വിരൂപിതാ ॥ **3.32.25** ॥ 1047

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രയസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശൂർപണഖാകർതൃകം രാവണസ്യ ഭർത്സനം

തതഃ ശൂർപണഖാ ദീനാ
രാവണം ലോകരാവണം ।
അമാത്യമധ്യേ സങ്ക്രുദ്ധാ
പരുഷം വാക്യമബ്രവീത് ॥ **3.33.1** ॥ 1048

പ്രമത്തഃ കാമഭോഗേഷു
സ്വൈരവൃത്തോ നിരങ്കുശഃ ।
സമുത്പന്നം ഭയം ഘോരം
ബോദ്ധവ്യം നാവബുധ്യസേ ॥ **3.33.2** ॥ 1049

സകൃതം ഗ്രാമ്യേഷു ഭോഗേഷു
കാമവൃത്തം മഹീപതിം ।
ലുബ്ധം ന ബഹു മന്യന്തേ
ശ്മശാനാഗ്നിമിവ പ്രജാഃ ॥ **3.33.3** ॥ 1050

സ്വയം കാര്യാണി യഃ കാലേ
നാനുതിഷ്ഠതി പാർഥിവഃ ।
സ തു വൈ സഹ രാജ്യേന
തൈശ്ച കാര്യൈർവിനശ്യതി ॥ **3.33.4** ॥ 1051

അയുക്തചാരം ദുർദർശ -
മസ്വാധീനം നരാധിപം।
വർജയന്തി നരാ ദൂരാ -
ന്നദീപങ്കമിവ ദ്വിപാഃ ॥ **3.33.5** ॥ 1052

യേ ന രക്ഷന്തി വിഷയ -
മസ്വാധീനം നരാധിപാഃ।
തേ ന വൃദ്ധ്യാ പ്രകാശന്തേ
ഗിരയഃ സാഗരേ യഥാ ॥ **3.33.6** ॥ 1053

ആത്മവദ്ഭിർവിഗൃഹ്യ ത്വം
ദേവഗന്ധർവദാനവൈഃ।
അയുക്തചാരശ്ചപലഃ
കഥം രാജാ ഭവിഷ്യസി ॥ **3.33.7** ॥ 1054

ത്വം തു ബാലസ്വഭാവശ്ച
ബുദ്ധിഹീനശ്ച രാക്ഷസ।
ജ്ഞാതവ്യം തന്ന ജാനീഷേ
കഥം രാജാ ഭവിഷ്യസി ॥ **3.33.8** ॥ 1055

യേഷാം ചാരാശ്ച കോശശ്ച
നയശ്ച ജയതാം വര।
അസ്വാധീനാ നരേന്ദ്രാണാം
പ്രാകൃതൈസ്തേ ജനൈഃ സമാഃ ॥ **3.33.9** ॥ 1056

യസ്മാത് പശ്യന്തി ദൂരസ്ഥാൻ
സർവാനർഥാൻ നരാധിപാഃ।
ചാരേണ തസ്മാദുച്യന്തേ
രാജാനോ ദീർഘചക്ഷുഷഃ ॥ **3.33.10** ॥ 1057

അയുക്തചാരം മൻയേ ത്വാം
പ്രാകൃതൈഃ സചിവൈർയുതഃ।
സ്വജനം ച ജനസ്ഥാനം
നിഹതം നാവബുധ്യസേ ॥ **3.33.11** ॥ 1058

ചർതുദശ സഹസ്രാണി
രക്ഷസാം ഭീമകർമണാം।
ഹതാൻയേകേന രാമേണ
ഖരശ്ച സഹദൂഷണഃ ॥ **3.33.12** ॥ 1059

ഋഷീണാമഭയം ദത്തം
കൃതക്ഷേമാശ്ച ദണ്ഡകാഃ।
ധർഷിതം ച ജനസ്ഥാനം
രാമേണാക്ലിഷ്ടകാരിണാ ॥ **3.33.13** ॥ 1060

ത്വം തു ലുബ്ധഃ പ്രമത്തശ്ച
പരാധീനശ്ച രാക്ഷസ।
വിഷയേ സ്വേ സമുത്പന്നം
യദ് ഭയം നാവബുധ്യസേ ॥ **3.33.14** ॥ 1061

തീക്ഷ്ണമൽപപ്രദാതാരം
പ്രമത്തം ഗർവിതം ശഠം।
വ്യസനേ സർവഭൂതാനി
നാഭിധാവന്തി പാർഥിവം ॥ **3.33.15** ॥ 1062

അതിമാനിനമഗ്രാഹ്യ -
മാത്മസംഭാവിതം നരം।
ക്രോധനം വ്യസനേ ഹന്തി
സ്വജനോഽപി നരാധിപം ॥ **3.33.16** ॥ 1063

നാനുതിഷ്ഠതി കാർയാണി
ഭയേഷു ന ബിഭേതി ച।
ക്ഷിപ്രം രാജ്യാച്ച്യുതോ ദീന -
സ്തൃണൈസ്തുൽയോ ഭവേദിഹ ॥ **3.33.17** ॥ 1064

ശുഷ്കകാഷ്ഠൈർഭവേത് കാർയം
ലോഷ്ഠൈരപി ച പാംസുഭിഃ।
ന തു സ്ഥാനാത് പരിഭ്രഷ്ടൈഃ
കാർയം സ്യാദ് വസുധാധിപൈഃ ॥ **3.33.18** ॥ 1065

ഉപഭുക്തം യഥാ വാസഃ
സ്ത്രജോ വാ മൃദിതാ യഥാ।
ഏവം രാജ്യാത് പരിഭ്രഷ്ടഃ
സമർഥോഽപി നിരർഥകഃ ॥ **3.33.19** ॥ 1066

അപ്രമത്തശ്ച യോ രാജാ
സർവജ്ഞോ വിജിതേന്ദ്രിയഃ।
കൃതജ്ഞോ ധർമശീലശ്ച
സ രാജാ തിഷ്ഠതേ ചിരം ॥ **3.33.20** ॥ 1067

നയനാഭ്യാം പ്രസുപ്തോ വാ
ജാഗർതി നയചക്ഷുഷാ।
വ്യക്തക്രോധപ്രസാദശ്ച
സ രാജാ പൂജ്യതേ ജനൈഃ ॥ **3.33.21** ॥ 1068

ത്വം തു രാവണ ദുർബുദ്ധി -
ർഗുണൈരേതൈർവിവർജിതഃ।
യസ്യ തേഽവിദിതശ്ചാരൈ
രക്ഷസാം സുമഹാൻ വധഃ ॥ **3.33.22** ॥ 1069

പരാവമന്താ വിഷയേഷു സംഗവാൻ
ന ദേശകാലപ്രവിഭാഗതത്ത്വവിത് ।
അയുക്തബുദ്ധിർഗുണദോഷനിശ്ചയേ
വിപന്നരാജ്യോ നചിരാദ് വിപത്സ്യസേ ॥ **3.33.23** ॥ 1070

ഇതി സ്വദോഷാൻ പരികീർതിതാംസ്തയാ
സമീക്ഷ്യ ബുദ്ധ്യാ ക്ഷണദാചരേശ്വരഃ ।
ധനേന ദർപേണ ബലേന ചാൻവിതോ
വിചിന്തയാമാസ ചിരം സ രാവണഃ ॥ **3.33.24** ॥ 1071

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ത്രയസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

രാവണേന പൃഷ്ടയാ ശൂർപണഖയാ തസ്മൈ സീതാലക്ഷ്മണസഹിതസ്യ ശ്രീരാമസ്യ പരിചയം ദത്ത്വാ സീതാം ഭാർയാത്വേന ഗ്രഹീതും തസ്യ പ്രേരണം

തതഃ ശൂർപണഖാം ദൃഷ്ട്വാ
ബ്രുവന്തീം പരുഷം വചഃ।
അമാത്യമധ്യേ സങ്ക്രുദ്ധഃ
പരിപപ്രച്ഛ രാവണഃ ॥ **3.34.1** ॥ 1072

കശ്ച രാമഃ കഥംവീർയഃ
കിംരൂപഃ കിമ്പരാക്രമഃ।
കിമർഥം ദണ്ഡകാരണ്യം
പ്രവിഷ്ടശ്ച സുദുസ്തരം ॥ **3.34.2** ॥ 1073

ആയുധം കിം ച രാമസ്യ
യേന തേ രാക്ഷസാ ഹതാഃ।
ഖരശ്ച നിഹതഃ സംഖ്യേ
ദൂഷണസ്ത്രിശിരാസ്തഥാ ॥ **3.34.3** ॥ 1074

തത്ത്വം ബ്രൂഹി മനോജ്ഞാംഗി
കേന ത്വം ച വിരൂപിതാ।

ഇത്യുക്തോ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
രാക്ഷസീ ക്രോധമൂർഛിതാ ॥ **3.34.4** ॥ 1075

തതോ രാമം യഥാന്യായ -
മാഖ്യാതുമുപചക്രമേ ।
ദീർഘബാഹുർവിശാലാക്ഷ -
ശ്ചീരകൃഷ്ണാജിനാംബരഃ ॥ **3.34.5** ॥ 1076

കന്ദർപസമരൂപശ്ച
രാമോ ദശരഥാത്മജഃ ।
ശക്രചാപനിഭം ചാപം
വികൃഷ്യ കനകാംഗദം ॥ **3.34.6** ॥ 1077

ദീപ്താൻ ക്ഷിപതി നാരാചാൻ
സർപാനിവ മഹാവിഷാൻ ।
നാദദാനം ശരാൻ ഘോരാൻ
വിമുഞ്ചന്തം മഹാബലം ॥ **3.34.7** ॥ 1078

ന കാർമുകം വികർഷന്തം
രാമം പശ്യാമി സംയുഗേ ।
ഹന്യമാനം തു തൈന്യം
പശ്യാമി ശരവൃഷ്ടിഭിഃ ॥ **3.34.8** ॥ 1079

ഇന്ദ്രേണേവോത്തമം സസ്യ -
മാഹതം ത്വശ്മവൃഷ്ടിഭിഃ ।
രക്ഷസാം ഭീമവീർയാണാം
സഹസ്രാണി ചതുർദശ ॥ **3.34.9** ॥ 1080

നിഹതാനി ശരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
സ്തേനൈകേന പദാതിനാ ।

അർധാധികമുഹൂർതേന
ഖരശ്ച സഹദൂഷണഃ ॥ **3.34.10** ॥ 1081

ഋഷീണാമഭയം ദത്തം
കൃതക്ഷേമാശ്ച ദണ്ഡകാഃ ॥ **3.34.11** ॥ 1082

ഏകാ കഥഞ്ചിൻമുക്തോഹം
പരിഭൂയ മഹാത്മനാ ।
സ്ത്രീവധം ശങ്കമാനേന
രാമേണ വിദിതാത്മനാ ॥ **3.34.12** ॥ 1083

ഭ്രാതാ ചാസ്യ മഹാതേജാ
ഗുണതസ്തുൽയവിക്രമഃ ।
അനുരക്തശ്ച ഭക്തശ്ച
ലക്ഷ്മണോ നാമ വീർയവാൻ ॥ **3.34.13** ॥ 1084

അമർഷീ ദുർജയോ ജേതാ
വിക്രാന്തോ ബുദ്ധിമാൻ ബലീ ।
രാമസ്യ ദക്ഷിണോ ബാഹു -
ർനിത്യം പ്രാണോ ബഹിശ്ചരഃ ॥ **3.34.14** ॥ 1085

രാമസ്യ തു വിശാലാക്ഷീ
പൂർണേന്ദുസദൃശാനനാ ।
ധർമപത്നീ പ്രിയാ നിത്യം
ഭർതുഃ പ്രിയഹിതേ രതാ ॥ **3.34.15** ॥ 1086

സാ സുകേശീ സുനാസോരൂഃ
സുരൂപാ ച യശസ്വിനീ ।
ദേവതേവ വനസ്യാസ്യ
രാജതേ ശ്രീരിവാപരാ ॥ **3.34.16** ॥ 1087

തപ്തകാഞ്ചനവർണാഭാ
രക്തതുംഗനഖീ ശുഭാ।
സീതാ നാമ വരാരോഹാ
വൈദേഹീ തനുമധ്യമാ ॥ **3.34.17** ॥ 1088

നൈവ ദേവീ ന ഗന്ധർവീ
ന യക്ഷീ ന ച കിന്നരീ।
തഥാരൂപാ മയാ നാരീ
ദൃഷ്ടപൂർവാ മഹീതലേ ॥ **3.34.18** ॥ 1089

യസ്യ സീതാ ഭവേദ് ഭാർയാ
യം ച ഹൃഷ്ടാ പരിഷ്വജേത്।
അഭിജീവേത് സ സർവേഷു
ലോകേഷ്വപി പുരന്ദരാത് ॥ **3.34.19** ॥ 1090

സാ സുശീലാ വപുഃശ്ലാഘ്യാ
രൂപേണാപ്രതിമാ ഭുവി।
തവാനുരൂപാ ഭാർയാ സാ
ത്വം ച തസ്യാഃ പതിർവരഃ ॥ **3.34.20** ॥ 1091

താം തു വിസ്തീർണജഘനാം
പീനോത്തുംഗപയോധരാം।
ഭാർയാർഥേ തു തവാനേതു -
മുദ്യതാഹം വരാനനാം ॥ **3.34.21** ॥ 1092

വിരൂപിതാസ്മി ക്രൂരേണ
ലക്ഷ്മണേന മഹാഭുജ।
താം തു ദൃഷ്ട്വാദ്യ വൈദേഹീം
പൂർണചന്ദ്രനിഭാനനാം ॥ **3.34.22** ॥ 1093

മൻമഥസ്യ ശരാണാം ച
ത്വം വിധേയോ ഭവിഷ്യസി।
യദി തസ്യാമഭിപ്രായോ
ഭാർയാത്വേ തവ ജായതേ।
ശീഘ്രമുദ്ധിയതാം പാദോ
ജയാർഥമിഹ ദക്ഷിണഃ ॥ **3.34.23** ॥ 1094

രോചതേ യദി തേ വാക്യം
മമൈതദ് രാക്ഷസേശ്വര।
ക്രിയതാം നിർവിശങ്കേന
വചനം മമ രാവണ ॥ **3.34.24** ॥ 1095

വിജ്ഞായൈഷാമശക്തിം ച
ക്രിയതാം ച മഹാബല।
സീതാ തവാനവദ്യാംഗീ
ഭാർയാത്വേ രാക്ഷസേശ്വര ॥ **3.34.25** ॥ 1096

നിശമ്യ രാമേണ ശരൈരജിഹ്മഗൈ -
ർഹതാഞ്ജനസ്ഥാനഗതാൻ നിശാചരാൻ।
ഖരം ച ദൃഷ്ട്വാ നിഹതം ച ദൂഷണം
ത്വമദ്യ കൃത്യം പ്രതിപത്തുമർഹസി ॥ **3.34.26** ॥ 1097

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ചതുസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

സാഗരാനുപശോഭാമവലോകയതോ രാവണസ്യ പുനർമാരീചസ്യ പാർശ്വ ഗമനം

തതഃ ശൂർപണഖാവാക്യം
തച്ഛ്രുത്വാ രോമഹർഷണം।
സചിവാനഭ്യനുജ്ഞായ
കാർയം ബുദ്ധ്വാ ജഗാമ ഹ ॥ **3.35.1** ॥ 1098

തത് കാർയമനുഗമ്യാന്ത -
ർയഥാവദുപലഭ്യ ച।
ദോഷാണാം ച ഗുണാനാം ച
സമ്പ്രധാർയ ബലാബലം ॥ **3.35.2** ॥ 1099

ഇതി കർതവ്യമിത്യേവ
കൃത്വാ നിശ്ചയമാത്മനഃ।
സ്ഥിരബുദ്ധിസ്തതോ രമ്യാം
യാനശാലാം ജഗാമ ഹ ॥ **3.35.3** ॥ 1100

യാനശാലാം തതോ ഗത്വാ
പ്രച്ഛന്നം രാക്ഷസാധിപഃ।

സൂതം സഞ്ചോദയാമാസ
രഥഃ സംയുജ്യതാമിതി ॥ **3.35.4** ॥ 1101

ഏവമുക്തഃ ക്ഷണേനൈവ
സാരഥിർലഘുവിക്രമഃ।
രഥം സംയോജയാമാസ
തസ്യാഭിമതമുത്തമം ॥ **3.35.5** ॥ 1102

കാമഗം രഥമാസ്ഥായ
കാഞ്ചനം രത്നഭൂഷിതം।
പിശാചവദനൈർയുക്തം
ഖരൈഃ കനകഭൂഷണൈഃ ॥ **3.35.6** ॥ 1103

മേഘപ്രതിമനാദേന
സ തേന ധനദാനുജഃ।
രാക്ഷസാധിപതിഃ ശ്രീമാൻ
യയൗ നദനദീപതിം ॥ **3.35.7** ॥ 1104

സ ശ്വേതവാലവ്യജനഃ
ശ്വേതച്ഛത്രോ ദശാനനഃ।
സ്നിഗ്ധവൈദൂര്യസങ്കാശ -
സ്തപ്തകാഞ്ചനഭൂഷണഃ ॥ **3.35.8** ॥ 1105

ദശാസ്യോ വിംശതിഭുജോ
ദർശനീയപരിച്ഛദഃ।
ത്രിദശാരിർമുനീന്ദ്രഘ്നോ
ദശശീർഷ ഇവാദ്രിരാട് ॥ **3.35.9** ॥ 1106

കാമഗം രഥമാസ്ഥായ
ശുശുഭേ രാക്ഷസാധിപഃ।

വിദ്യുൻമണ്ഡലവാൻ മേഘഃ
സബലാക ഇവാംബരേ ॥ **3.35.10** ॥ 1107

സശൈലസാഗരാനൂപം
വീർയവാനവലോകയൻ ।
നാനാപുഷ്പഫലൈർവൃക്ഷൈ -
രനുകീർണം സഹസ്രശഃ ॥ **3.35.11** ॥ 1108

ശീതമംഗലതോയാഭിഃ
പദ്മിനീഭിഃ സമന്തതഃ ।
വിശാലൈരാശ്രമപദൈ -
ർവേദിമദ്ഭിരലങ്കൃതം ॥ **3.35.12** ॥ 1109

കദൽയടവിസംശോഭം
നാരികേലോപശോഭിതം ।
സാലൈസ്താലൈസ്തമാലൈശ്ച
തരുഭിശ്ച സുപുഷ്പിതൈഃ ॥ **3.35.13** ॥ 1110

അത്യന്തനിയതാഹാരൈഃ
ശോഭിതം പരമർഷിഭിഃ ।
നാഗൈഃ സുപർണൈർഗന്ധർവൈഃ
കിന്നരൈശ്ച സഹസ്രശഃ ॥ **3.35.14** ॥ 1111

ജിതകാമൈശ്ച സിദ്ധൈശ്ച
ചാരണൈശ്ചോപശോഭിതം ।
ആജ്ഞൈർവൈഖാനസൈർമാഷൈ -
ർവാലഖിൽയൈർമരീചിപൈഃ ॥ **3.35.15** ॥ 1112

ദിവ്യാഭരണമാൽയാഭി -
ർദിവ്യരൂപാഭിരാവൃതം ।

ക്രീഡാരതവിധിജ്ഞാഭി -
രപ്സരോഭിഃ സഹസ്രശഃ ॥ **3.35.16** ॥ 1113

സേവിതം ദേവപത്നീഭിഃ
ശ്രീമതീഭിരുപാസിതം ।
ദേവദാനവസംഘൈശ്ച
ചരിതം ത്വമൃതാശിഭിഃ ॥ **3.35.17** ॥ 1114

ഹംസക്രൗഞ്ചപ്ലവാകീർണം
സാരസൈഃ സമ്പ്രസാദിതം ।
വൈദൂര്യപ്രസ്തരം സ്നിഗ്ധം
സാന്ദ്രം സാഗരതേജസാ ॥ **3.35.18** ॥ 1115

പാണ്ഡുരാണി വിശാലാനി
ദിവ്യമാൽയയുതാനി ച ।
തൂര്യഗീതാഭിജുഷ്ടാനി
വിമാനാനി സമന്തതഃ ॥ **3.35.19** ॥ 1116

തപസാ ജിതലോകാനാം
കാമഗാൻയഭിസമ്പതൻ ।
ഗന്ധർവാപ്സരസശ്ചൈവ
ദദർശ ധനദാനുജഃ ॥ **3.35.20** ॥ 1117

നിർയാസരസമൂലാനാം
ചന്ദനാനാം സഹസ്രശഃ ।
വനാനി പശ്യൻ സൗമ്യാനി
ഘ്രാണതൃപ്തികരാണി ച ॥ **3.35.21** ॥ 1118

അഗുരൂണാം ച മുഖ്യാനാം
വനാൻയുപവനാനി ച ।

തക്കോലാനാം ച ജാത്യാനാം
ഫലിനാം ച സുഗന്ധിനാം ॥ **3.35.22** ॥ 1119

പുഷ്പാണി ച തമാലസ്യ
ഗുൽമാനി മരിചസ്യ ച ।
മുക്തനാം ച സമൂഹാനി
ശുഷ്യമാണാനി തീരതഃ ॥ **3.35.23** ॥ 1120

ശൈലാനി പ്രവരാംശ്ചൈവ
പ്രവാലനിചയാംസ്തഥാ ।
കാഞ്ചനാനി ച ശൃംഗാണി
രാജതാനി തഥൈവ ച ॥ **3.35.24** ॥ 1121

പ്രസ്രവാണി മനോജ്ഞാനി
പ്രസന്നാന്യദ്ഭുതാനി ച ।
ധനധാന്യോപപന്നാനി
സ്ത്രീരത്നൈരാവൃതാനി ച ॥ **3.35.25** ॥ 1122

ഹസ്ത്യശ്വരഥഗാഢാനി
നഗരാണി വിലോകയൻ ।
തം സമം സർവതഃ സ്നിഗ്ധം
മൃദുസംസ്പർശമാരുതം ॥ **3.35.26** ॥ 1123

അനൂപേ സിന്ധുരാജസ്യ
ദദർശ ത്രിദിവോപമം ।
തത്രാപശ്യത് സ മേഘാഭം
ന്യഗ്രോധം മുനിഭിർവൃതം ॥ **3.35.27** ॥ 1124

സമന്താദ് യസ്യ താഃ ശാഖാഃ
ശതയോജനമായതാഃ ।

യസ്യ ഹസ്തിനമാദായ
മഹാകായം ച കച്ഛപം ॥ **3.35.28** ॥ 1125

ഭക്ഷാർഥം ഗരുഡഃ ശാഖാ -
മാജഗാമ മഹാബലഃ ।
തസ്യ താം സഹസാ ശാഖാം
ഭാരേണ പതഗോത്തമഃ ॥ **3.35.29** ॥ 1126

സുപർണഃ പർണബഹുലാം
ബഭഞ്ജാഥ മഹാബലഃ ।
തത്ര വൈഖാനസാ മാഷാ
വാലഖില്യാ മരീചിപാഃ ॥ **3.35.30** ॥ 1127

ആജ്യാ ബഭൂവുർധൂമ്രാശ്ച
സംഗതാഃ പരമർഷയഃ ।
തേഷാം ദയാർഥം ഗരുഡ -
സ്താം ശാഖാം ശതയോജനാം ॥ **3.35.31** ॥ 1128

ഭഗ്നാമാദായ വേഗേന
തൗ ചോഭൗ ഗജകച്ഛപൗ ।
ഏകപാദേന ധർമാത്മാ
ഭക്ഷയിത്വാ തദാമിഷം ॥ **3.35.32** ॥ 1129

നിഷാദവിഷയം ഹത്വാ
ശാഖയാ പതഗോത്തമഃ ।
പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ
മോക്ഷയിത്വാ മഹാമുനീൻ ॥ **3.35.33** ॥ 1130

സ തു തേന പ്രഹർഷേണ
ദ്വിഗുണീകൃതവിക്രമഃ ।

അമൃതാനയനാർഥം വൈ
ചകാര മതിമാൻ മതിം ॥ **3.35.34** ॥ 1131

അയോജാലാനി നിർമഥ്യ
ഭിത്ത്വാ രത്നഗൃഹം വരം ।
മഹേന്ദ്രഭവനാദ് ഗുപ്ത -
മാജഹാരാമൃതം തതഃ ॥ **3.35.35** ॥ 1132

തം മഹർഷിഗണൈർജുഷ്ടം
സുപർണകൃതലക്ഷണം ।
നാമ്നാ സുഭദ്രം ൻയഗ്രോധം
ദദർശ ധനദാനുജഃ ॥ **3.35.36** ॥ 1133

തം തു ഗത്വാ പരം പാരം
സമുദ്രസ്യ നദീപതേഃ ।
ദദർശാശ്രമമേകാന്തേ
പുൺയേ രമ്യേ വനാന്തരേ ॥ **3.35.37** ॥ 1134

തത്ര കൃഷ്ണാജിനധരം
ജടാമണ്ഡലധാരിണം ।
ദദർശ നിയതാഹാരം
മാരീചം നാമ രാക്ഷസം ॥ **3.35.38** ॥ 1135

സ രാവണഃ സമാഗമ്യ
വിധിവത് തേന രക്ഷസാ ।
മാരീചേനാർചിതോ രാജാ
സർവകാമൈരമാനുഷൈഃ ॥ **3.35.39** ॥ 1136

തം സ്വയം പൂജയിത്വാ ച
ഭോജനേനോദകേന ച ।

അർഥോപഹിതയാ വാചാ
മാരീചോ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **3.35.40** ॥ 1137

കച്ചിത്തേ കുശലം രാജ -
ൽലങ്കായാം രാക്ഷസേശ്വര ।
കേനാർഥേന പുനസ്ത്വം വൈ
തൂർണമേവ ഇഹാഗതഃ ॥ **3.35.41** ॥ 1138

ഏവമുക്തോ മഹാതേജാ
മാരീചേന സ രാവണഃ ।
തതഃ പശ്ചാദിദം വാക്യ -
മബ്രവീദ് വാക്യകോവിദഃ ॥ **3.35.42** ॥ 1139

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷട്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമസ്യാഗാംസി വർണയിത്വാ തത്പത്ന്യാഃ സീതായാ അപഹരണേ സാഹായ്യം കർതും മാരീചം പ്രതി രാവണസ്യാനുരോധഃ

മാരീച ശ്രൂയതാം താത
വചനം മമ ഭാഷതഃ।
ആർതോഽസ്മി മമ ചാർതസ്യ
ഭവാൻ ഹി പരമാ ഗതിഃ ॥ **3.36.1** ॥ 1140

ജാനീഷേ ത്വം ജനസ്ഥാനം
ഭ്രാതാ യത്ര ഖരോ മമ।
ദൂഷണശ്ച മഹാബാഹുഃ
സ്വസാ ശൂർപണഖാ ച മേ ॥ **3.36.2** ॥ 1141

ത്രിശിരാശ്ച മഹാബാഹൂ
രാക്ഷസഃ പിശിതാശനഃ।
അൻയേ ച ബഹവഃ ശൂരാ
ലബ്ധലക്ഷാ നിശാചരാഃ ॥ **3.36.3** ॥ 1142

വസന്തി മന്നിയോഗേന
അധിവാസം ച രാക്ഷസാഃ।

ബാധമാനാ മഹാരണ്യേ
മുനീൻ യേ ധർമചാരിണഃ ॥ **3.36.4** ॥ 1143

ചതുർദശ സഹസ്രാണി
രക്ഷസാം ഭീമകർമണാം ।
ശൂരാണാം ലബ്ധലക്ഷാണാം
ഖരചിത്താനുവർതിനാം ॥ **3.36.5** ॥ 1144

തേ ത്വിദാനീം ജനസ്ഥാനേ
വസമാനാ മഹാബലാഃ ।
സംഗതാഃ പരമായത്താ
രാമേണ സഹ സംയുഗേ ॥ **3.36.6** ॥ 1145

നാനാശസ്ത്രപ്രഹരണാഃ
ഖരപ്രമുഖരാക്ഷസാഃ ।
തേന സഞ്ജാതരോഷേണ
രാമേണ രണമൂർധനി ॥ **3.36.7** ॥ 1146

അനുക്ത്വാ പരുഷം കിഞ്ചി -
ച്ചൂരൈർവ്യാപാരിതം ധനുഃ ।
ചതുർദശ സഹസ്രാണി
രക്ഷസാമുഗ്രതേജസാം ॥ **3.36.8** ॥ 1147

നിഹതാനി ശരൈർദീപ്തൈ -
ർമാനുഷേണ പദാതിനാ ।
ഖരശ്ച നിഹതഃ സംഖ്യേ
ദൂഷണശ്ച നിപാതിതഃ ॥ **3.36.9** ॥ 1148

ഹത്വാ ത്രിശിരസം ചാപി
നിർഭയാ ദണ്ഡകാഃ കൃതാഃ ।

പിത്രാ നിരസ്തഃ ക്രുദ്ധേന
സഭാർയഃ ക്ഷീണജീവിതഃ ॥ **3.36.10** ॥ 1149

സ ഹന്താ തസ്യ സൈന്യസ്യ
രാമഃ ക്ഷത്രിയപാംസനഃ ।
അശീലഃ കർകശസ്തീക്ഷ്ണോ
മൂർഖോ ലുബ്ധോഽജിതേന്ദ്രിയഃ ॥ **3.36.11** ॥ 1150

ത്യക്തധർമാ ത്വധർമാത്മാ
ഭൂതാനാമഹിതേ രതഃ ।
യേന വൈരം വിനാരണ്യേ
സത്ത്വമാസ്ഥായ കേവലം ॥ **3.36.12** ॥ 1151

കർണനാസാപഹാരേണ
ഭഗിനീ മേ വിരൂപിതാ ।
അസ്യ ഭാർയാം ജനസ്ഥാനാത്
സീതാം സുരസുതോപമാം ॥ **3.36.13** ॥ 1152

ആനയിഷ്യാമി വിക്രമ്യ
സഹായസ്തത്ര മേ ഭവ ।
ത്വയാ ഹ്യഹം സഹായേന
പാർശ്വസ്ഥേന മഹാബല ॥ **3.36.14** ॥ 1153

ഭ്രാതൃഭിശ്ച സുരാൻ സർവാൻ
നാഹമത്രാഭിചിന്തയേ ।
തത്സഹായോ ഭവ ത്വം മേ
സമർഥോ ഹ്യസി രാക്ഷസ ॥ **3.36.15** ॥ 1154

വീര്യേ യുദ്ധേ ച ദർപേ ച
ന ഹ്യസ്തി സദൃശസ്തവ ।

ഉപായതോ മഹാഞ്ശൂരോ
മഹാമായാവിശാരദഃ ॥ **3.36.16** ॥ 1155

ഏതദർഥമഹം പ്രാപ്ത -
സ്ത്വത്സമീപം നിശാചര ।
ശൃണു തത് കർമ സാഹായ്യേ
യത് കാർയം വചനാൻമമ ॥ **3.36.17** ॥ 1156

സൗവർണസ്ത്വം മൃഗോ ഭൂത്വാ
ചിത്രോ രജതബിന്ദുഭിഃ ।
ആശ്രമേ തസ്യ രാമസ്യ
സീതായാഃ പ്രമുഖേ ചര ॥ **3.36.18** ॥ 1157

ത്വാം തു നിഃസംശയം സീതാ
ദൃഷ്ട്വാ തു മൃഗരൂപിണം ।
ഗൃഹ്യതാമിതി ഭർതാരം
ലക്ഷ്മണം ചാഭിധാസ്യതി ॥ **3.36.19** ॥ 1158

തതസ്തയോരപായേ തു
ശൂൻയേ സീതാം യഥാസുഖം ।
നിരാബാധോ ഹരിഷ്യാമി
രാഹുശ്ചന്ദ്രപ്രഭാമിവ ॥ **3.36.20** ॥ 1159

തതഃ പശ്ചാത് സുഖം രാമേ
ഭാർയാഹരണകർശിതേ ।
വിശ്രബ്ധം പ്രഹരിഷ്യാമി
കൃതാർഥേനാന്തരാത്മനാ ॥ **3.36.21** ॥ 1160

തസ്യ രാമകഥാം ശ്രുത്വാ
മാരീചസ്യ മഹാത്മനഃ ।

ശുഷ്കം സമഭവദ് വക്ത്രം
പരിത്രസ്തോ ബഭൂവ ച ॥ **3.36.22** ॥ 1161

ഓഷ്ഠൗ പരിലിഹഞ്ശുഷ്കൗ
നേത്രൈരനിമിഷൈരിവ ।
മൃതഭൂത ഇവാർതസ്തു
രാവണം സമുദൈക്ഷത ॥ **3.36.23** ॥ 1162

സ രാവണം ത്രസ്തവിഷണ്ണചേതാ
മഹാവനേ രാമപരാക്രമജ്ഞഃ ।
കൃതാഞ്ജലിസ്തത്ത്വമുവാച വാക്യം
ഹിതം ച തസ്മൈ ഹിതമാത്മനശ്ച ॥ **3.36.24** ॥ 1163

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ഷട്ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമസ്യ ഗുണപ്രഭാവാനുപവർണ്യ മാരീചേന സീതാഹരണോദ്യമാദ്രാവണസ്യ നിവാരണം

തച്ഛ്രുത്വാ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ।
പ്രത്യുവാച മഹാതേജാ
മാരീചോ രാക്ഷസേശ്വരം ॥ **3.37.1** ॥ 1164

സുലഭാഃ പുരുഷാ രാജൻ
സതതം പ്രിയവാദിനഃ।
അപ്രിയസ്യ ച പഥ്യസ്യ
വക്താ ശ്രോതാ ച ദുർലഭഃ ॥ **3.37.2** ॥ 1165

ന നൂനം ബുധ്യസേ രാമം
മഹാവീർയഗുണോന്നതം।
അയുക്തചാരശ്ചപലോ
മഹേന്ദ്രവരുണോപമം ॥ **3.37.3** ॥ 1166

അപി സ്വസ്തി ഭവേത് താത
സർവേഷാമപി രക്ഷസാം।

അപി രാമോ ന സങ്ക്രുദ്ധഃ
കുർയാൽലോകാനരാക്ഷസാൻ ॥ **3.37.4** ॥ 1167

അപി തേ ജീവിതാന്തായ
നോത്പന്നാ ജനകാത്മജാ ।
അപി സീതാനിമിത്തം ച
ന ഭവേദ് വ്യസനം മഹത് ॥ **3.37.5** ॥ 1168

അപി ത്വാമീശ്വരം പ്രാപ്യ
കാമവൃത്തം നിരങ്കുശം ।
ന വിനശ്യേത് പുരീ ലങ്കാ
ത്വയാ സഹ സരാക്ഷസാ ॥ **3.37.6** ॥ 1169

ത്വദ്വിധഃ കാമവൃത്തോ ഹി
ദുഃശീലഃ പാപമന്ത്രിതഃ ।
ആത്മാനം സ്വജനം രാഷ്ട്രം
സ രാജാ ഹന്തി ദുർമതിഃ ॥ **3.37.7** ॥ 1170

ന ച പിത്രാ പരിത്യക്തോ
നാമർയാദഃ കഥഞ്ചന ।
ന ലുബ്ധോ ന ച ദുഃശീലോ
ന ച ക്ഷത്രിയപാംസനഃ ॥ **3.37.8** ॥ 1171

ന ച ധർമഗുണൈർഹീനഃ
കൗസൽയാനന്ദവർധനഃ ।
ന ച തീക്ഷ്ണോ ഹി ഭൂതാനാം
സർവഭൂതഹിതേ രതഃ ॥ **3.37.9** ॥ 1172

വഞ്ചിതം പിതരം ദൃഷ്ട്വാ
കൈകേയ്യാ സത്യവാദിനം ।

കരിഷ്യാമീതി ധർമാത്മാ
തതഃ പ്രവ്രജിതോ വനം ॥ **3.37.10** ॥ 1173

കൈകേയ്യാഃ പ്രിയകാമാർഥം
പിതുർദശരഥസ്യ ച ।
ഹിത്വാ രാജ്യം ച ഭോഗാംശ്ച
പ്രവിഷ്ടോ ദണ്ഡകാവനം ॥ **3.37.11** ॥ 1174

ന രാമഃ കർകശസ്താത
നാവിദ്വാൻ നാജിതേന്ദ്രിയഃ ।
അനൃതം ന ശ്രുതം ചൈവ
നൈവ ത്വം വക്തുമർഹസി ॥ **3.37.12** ॥ 1175

രാമോ വിഗ്രഹവാൻ ധർമഃ
സാധുഃ സത്യപരാക്രമഃ ।
രാജാ സർവസ്യ ലോകസ്യ
ദേവാനാമിവ വാസവഃ ॥ **3.37.13** ॥ 1176

കഥം നു തസ്യ വൈദേഹീം
രക്ഷിതാം സ്വേന തേജസാ ।
ഇച്ഛസേ പ്രസഭം ഹർതും
പ്രഭാമിവ വിവസ്വതഃ ॥ **3.37.14** ॥ 1177

ശരാർചിഷമനാധൃഷ്യം
ചാപഖഡ്ഗേന്ധനം രണേ ।
രാമാഗ്നിം സഹസാ ദീപ്തം
ന പ്രവേഷ്ടും ത്വമർഹസി ॥ **3.37.15** ॥ 1178

ധനുർവ്യാദിതദീപ്താസ്യം
ശരാർചിഷമമർഷണം ।

ചാപബാണധരം തീക്ഷ്ണം
ശത്രുസേനാപഹാരിണം ॥ **3.37.16** ॥ 1179

രാജ്യം സുഖം ച സന്ത്യജ്യ
ജീവിതം ചേഷ്ടമാത്മനഃ।
നാത്യാസാദയിതും താത
രാമാന്തകമിഹാർഹസി ॥ **3.37.17** ॥ 1180

അപ്രമേയം ഹി തത്തേജോ
യസ്യ സാ ജനകാത്മജാ।
ന ത്വം സമർഥസ്താം ഹർതും
രാമചാപാശ്രയാം വനേ ॥ **3.37.18** ॥ 1181

തസ്യ വൈ നരസിംഹസ്യ
സിംഹോരസ്കസ്യ ഭാമിനീ।
പ്രാണേഭ്യോഽപി പ്രിയതരാ
ഭാർയാ നിത്യമനുവ്രതാ ॥ **3.37.19** ॥ 1182

ന സാ ധർഷയിതും ശക്യാ
മൈഥിൽയോജസ്വിനഃ പ്രിയാ।
ദീപ്തസ്യേവ ഹുതാശസ്യ
ശിഖാ സീതാ സുമധ്യമാ ॥ **3.37.20** ॥ 1183

കിമുദ്യമം വ്യർഥമിമം
കൃത്വാ തേ രാക്ഷസാധിപ।
ദൃഷ്ടശ്ചേത് ത്വം രണേ തേന
തദന്തമുപജീവിതം ॥ **3.37.21** ॥ 1184

ജീവിതം ച സുഖം ചൈവ
രാജ്യം ചൈവ സുദുർലഭം।

യദീച്ഛസി ചിരം ഭോക്തും
മാ കൃഥാ രാമവിപ്രിയം ॥ **3.37.22** ॥ 1185

സ സർവൈഃ സചിവൈഃ സാർധം
വിഭീഷണപുരസ്കൃതൈഃ।
മന്ത്രയിത്വാ സ ധർമിഷ്ഠൈഃ
കൃത്വാ നിശ്ചയമാത്മനഃ।
ദോഷാണാം ച ഗുണാനാം ച
സമ്പ്രധാർയ ബലാബലം ॥ **3.37.23** ॥ 1186

ആത്മനശ്ച ബലം ജ്ഞാത്വാ
രാഘവസ്യ ച തത്ത്വതഃ।
ഹിതം ഹി തവ നിശ്ചിത്യ
ക്ഷമം ത്വം കർതുമർഹസി ॥ **3.37.24** ॥ 1187

അഹം തു മൻയേ തവ ന ക്ഷമം രണേ
സമാഗമം കോസലരാജസൂനുനാ।
ഇദം ഹി ഭൂയഃ ശൃണു വാക്യമുത്തമം
ക്ഷമം ച യുക്തം ച നിശാചരാധിപ ॥ **3.37.25** ॥ 1188

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ സപ്തത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമശക്തിവിഷയകമനുഭവം പ്രതിപാദ്യ മാരീചേന രാവണസ്യ ശ്രീരാമാപരാധകരണാന്നിവാരണം

കദാചിദപ്യഹം വീർയാത്
പർയടൻ പൃഥിവീമിമാം।
ബലം നാഗസഹസ്രസ്യ
ധാരയൻ പർവതോപമഃ ॥ **3.38.1** ॥ 1189

നീലജീമൂതസങ്കാശ -
സ്തപ്തകാഞ്ചനകുണ്ഡലഃ।
ഭയം ലോകസ്യ ജനയൻ
കിരീടീ പരിഘായുധഃ ॥ **3.38.2** ॥ 1190

വ്യചരൻ ദണ്ഡകാരണ്യ -
മൃഷിമാംസാനി ഭക്ഷയൻ।
വിശ്വാമിത്രോഽഥ ധർമാത്മാ
മദ്വിത്രസ്തോ മഹാമുനിഃ ॥ **3.38.3** ॥ 1191

സ്വയം ഗത്വാ ദശരഥം
നരേന്ദ്രമിദമബ്രവീത്।

അയം രക്ഷതു മാം രാമഃ
പർവകാലേ സമാഹിതഃ ॥ **3.38.4** ॥ 1192

മാരീചാൻമേ ഭയം ഘോരം
സമുത്പന്നം നരേശ്വര ।
ഇത്യേവമുക്തോ ധർമാത്മാ
രാജാ ദശരഥസ്തദാ ॥ **3.38.5** ॥ 1193

പ്രത്യുവാച മഹാഭാഗം
വിശ്വാമിത്രം മഹാമുനിം ।
ഊനദ്വാദശവർഷോ ഽയ -
മകൃതാസ്ത്രശ്ച രാഘവഃ ॥ **3.38.6** ॥ 1194

കാമം തു മമ തത് സൈന്യം
മയാ സഹ ഗമിഷ്യതി ।
ബലേന ചതുരംഗേണ
സ്വയമേത്യ നിശാചരം ॥ **3.38.7** ॥ 1195

വധിഷ്യാമി മുനിശ്രേഷ്ഠ
ശത്രും തവ യഥേപ്സിതം ।
ഏവമുക്തഃ സ തു മുനീ
രാജാനമിദമബ്രവീത് ॥ **3.38.8** ॥ 1196

രാമാന്നാൻയദ് ബലം ലോകേ
പർയാപ്തം തസ്യ രക്ഷസഃ ।
ദേവതാനാമപി ഭവാൻ
സമരേഷ്വഭിപാലകഃ ॥ **3.38.9** ॥ 1197

ആസീത് തവ കൃതം കർമ
ത്രിലോകവിദിതം നൃപ ।

കാമമസ്തി മഹത് സൈന്യം
തിഷ്ഠത്വിഹ പരന്തപ ॥ **3.38.10** ॥ 1198

ബാലോഽപ്യേഷ മഹാതേജാഃ
സമർഥസ്തസ്യ നിഗ്രഹേ ।
ഗമിഷ്യേ രാമമാദായ
സ്വസ്തി തേഽസ്തു പരന്തപ ॥ **3.38.11** ॥ 1199

ഇത്യേവമുക്ത്വാ സ മുനി -
സ്തമാദായ നൃപാത്മജം ।
ജഗാമ പരമപ്രീതോ
വിശ്വാമിത്രഃ സ്വമാശ്രമം ॥ **3.38.12** ॥ 1200

തം തഥാ ദണ്ഡകാരണ്യേ
യജ്ഞമുദ്ദിശ്യ ദീക്ഷിതം ।
ബഭൂവോപസ്ഥിതോ രാമ -
ശ്ചിത്രം വിസ്ഫാരയൻ ധനുഃ ॥ **3.38.13** ॥ 1201

അജാതവ്യഞ്ജനഃ ശ്രീമാൻ
ബാലഃ ശ്യാമഃ ശുഭേക്ഷണഃ ।
ഏകവസ്ത്രധരോ ധൻവീ
ശിഖീ കനകമാലയാ ॥ **3.38.14** ॥ 1202

ശോഭയൻ ദണ്ഡകാരണ്യം
ദീപ്തേന സ്വേന തേജസാ ।
അദൃശ്യത തദാ രാമോ
ബാലചന്ദ്ര ഇവോദിതഃ ॥ **3.38.15** ॥ 1203

തതോഽഹം മേഘസങ്കാശ -
സ്തപ്തകാഞ്ചനകുണ്ഡലഃ ।

ബലീ ദത്തവരോ ദർപാ -
ദാജഗാമാശ്രമാന്തരം ॥ **3.38.16** ॥ 1204

തേന ദൃഷ്ടഃ പ്രവിഷ്ടോഽഹം
സഹസൈവോദ്യതായുധഃ।
മാം തു ദൃഷ്ട്വാ ധനുഃ സജ്യ -
മസംഭ്രാന്തശ്ചകാര ഹ ॥ **3.38.17** ॥ 1205

അവജാനന്നഹം മോഹാദ്
ബാലോഽയമിതി രാഘവം।
വിശ്വാമിത്രസ്യ താം വേദി -
മഭ്യധാവം കൃതത്വരഃ ॥ **3.38.18** ॥ 1206

തേന മുക്തസ്തതോ ബാണഃ
ശിതഃ ശത്രുനിബർഹണഃ।
തേനാഹം താഡിതഃ ക്ഷിപ്തഃ
സമുദ്രേ ശതയോജനേ ॥ **3.38.19** ॥ 1207

നേച്ഛതാ താത മാം ഹന്തും
തദാ വീരേണ രക്ഷിതഃ।
രാമസ്യ ശരവേഗേന
നിരസ്തോ ഭ്രാന്തചേതനഃ ॥ **3.38.20** ॥ 1208

പാതിതോഽഹം തദാ തേന
ഗംഭീരേ സാഗരാംഭസി।
പ്രാപ്യ സംജ്ഞാം ചിരാത് താത
ലങ്കാം പ്രതി ഗതഃ പുരീം ॥ **3.38.21** ॥ 1209

ഏവമസ്മി തദാ മുക്തഃ
സഹായാസ്തേ നിപാതിതാഃ।

അകൃതാസ്ത്രേണ രാമേണ
ബാലേനാക്ലിഷ്ടകർമണാ ॥ **3.38.22** ॥ 1210

തൻമയാ വാർയമാണസ്തു
യദി രാമേണ വിഗ്രഹം ।
കരിഷ്യസ്യാപദം ഘോരാം
ക്ഷിപ്രം പ്രാപ്യ ന ശിഷ്യസി ॥ **3.38.23** ॥ 1211

ക്രീഡാരതിവിധിജ്ഞാനാം
സമാജോത്സവദർശിനാം ।
രക്ഷസാം ചൈവ സന്താപ -
മനർഥം ചാഹരിഷ്യസി ॥ **3.38.24** ॥ 1212

ഹർമ്യപ്രാസാദസംബാധാം
നാനാരത്നവിഭൂഷിതാം ।
ദ്രക്ഷ്യസി ത്വം പുരീം ലങ്കാം
വിനഷ്ടാം മൈഥിലീകൃതേ ॥ **3.38.25** ॥ 1213

അകുർവന്തോഽപി പാപാനി
ശുചയഃ പാപസംശ്രയാത് ।
പരപാപൈർവിനശ്യന്തി
മത്സ്യാ നാഗഹ്രദേ യഥാ ॥ **3.38.26** ॥ 1214

ദിവ്യചന്ദനദിഗ്ധാംഗാൻ
ദിവ്യാഭരണഭൂഷിതാൻ ।
ദ്രക്ഷ്യസ്യഭിഹതാൻ ഭൂമൗ
തവ ദോഷാത് തു രാക്ഷസാൻ ॥ **3.38.27** ॥ 1215

ഹൃതദാരാൻ സദാരാംശ്ച
ദശ വിദ്രവതോ ദിശഃ ।

ഹതശേഷാനശരണാൻ
ദ്രക്ഷ്യസി ത്വം നിശാചരാൻ ॥ **3.38.28** ॥ 1216

ശരജാലപരിക്ഷിപ്താ -
മഗ്നിജ്വാലാസമാവൃതാം ।
പ്രദഗ്ധഭവനാം ലങ്കാം
ദ്രക്ഷ്യസി ത്വമസംശയം ॥ **3.38.29** ॥ 1217

പരദാരാഭിമർശാത് തു
നാൻയത് പാപതരം മഹത് ।
പ്രമദാനാം സഹസ്രാണി
തവ രാജൻ പരിഗ്രഹേ ॥ **3.38.30** ॥ 1218

ഭവ സ്വദാരനിരതഃ
സ്വകുലം രക്ഷ രാക്ഷസാൻ ।
മാനം വൃദ്ധിം ച രാജ്യം ച
ജീവിതം ചേഷ്ടമാത്മനഃ ॥ **3.38.31** ॥ 1219

കലത്രാണി ച സൗമ്യാനി
മിത്രവർഗം തഥൈവ ച ।
യദീച്ഛസി ചിരം ഭോക്തും
മാ കൃഥാ രാമവിപ്രിയം ॥ **3.38.32** ॥ 1220

നിവാർയമാണഃ സുഹൃദാ മയാ ഭൃശം
പ്രസഹ്യ സീതാം യദി ധർഷയിഷ്യസി ।
ഗമിഷ്യസി ക്ഷീണബലഃ സബാന്ധവോ
യമക്ഷയം രാമശരാസ്തജീവിതഃ ॥ **3.38.33** ॥ 1221

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

മാരീചേന രാവണസ്യ പ്രബോധനം

ഏവമസ്മി തദാ മുക്തഃ
കഥഞ്ചിത് തേന സംയുഗേ ।
ഇദാനീമപി യദ് വൃത്തം
തച്ഛൃണുഷ്വ യദുത്തരം ॥ **3.39.1** ॥ 1222

രാക്ഷസാഭ്യാമഹം ദ്വാഭ്യാ -
മനിർവിണ്ണസ്തഥാകൃതഃ ।
സഹിതോ മൃഗരൂപാഭ്യാം
പ്രവിഷ്ടോ ദണ്ഡകാവനേ ॥ **3.39.2** ॥ 1223

ദീപ്തജിഹ്വോ മഹാദംഷ്ട്ര -
സ്തീക്ഷ്ണശൃംഗോ മഹാബലഃ ।
വ്യചരൻ ദണ്ഡകാരണ്യം
മാംസഭക്ഷോ മഹാമൃഗഃ ॥ **3.39.3** ॥ 1224

അഗ്നിഹോത്രേഷു തീർഥേഷു
ചൈത്യവൃക്ഷേഷു രാവണ ।
അത്യന്തഘോരോ വ്യചരം -
സ്താപസാംസ്താൻ പ്രധർഷയൻ ॥ **3.39.4** ॥ 1225

നിഹത്യ ദണ്ഡകാരണ്യേ
താപസാൻ ധർമചാരിണഃ।
രുധിരാണി പിബംസ്തേഷാം
തൻമാംസാനി ച ഭക്ഷയൻ ॥ **3.39.5** ॥ 1226

ഋഷിമാംസാശനഃ ക്രൂര -
സ്ത്രാസയൻ വനഗോചരാൻ।
തദാ രുധിരമത്തോഽഹം
വ്യചരം ദണ്ഡകാവനം ॥ **3.39.6** ॥ 1227

തദാഹം ദണ്ഡകാരണ്യേ
വിചരൻ ധർമദൂഷകഃ।
ആസാദയം തദാ രാമം
താപസം ധർമമാശ്രിതം ॥ **3.39.7** ॥ 1228

വൈദേഹീം ച മഹാഭാഗാം
ലക്ഷ്മണം ച മഹാരഥം।
താപസം നിയതാഹാരം
സർവഭൂതഹിതേ രതം ॥ **3.39.8** ॥ 1229

സോഽഹം വനഗതം രാമം
പരിഭൂയ മഹാബലം।
താപസോഽയമിതി ജ്ഞാത്വാ
പൂർവവൈരമനുസ്മരൻ ॥ **3.39.9** ॥ 1230

അഭ്യധാവം സുസങ്ക്രുദ്ധ -
സ്തീക്ഷ്ണശൃംഗോ മൃഗാകൃതിഃ।
ജിഘാംസുരകൃതപ്രജ്ഞ -
സ്തം പ്രഹാരമനുസ്മരൻ ॥ **3.39.10** ॥ 1231

തേന ത്യക്തോസ്ത്രയോ ബാണാഃ
ശിതാഃ ശത്രുനിബർഹണാഃ।
വികൃഷ്യ സുമഹച്ചാപം
സുപർണാനിലതുൽയഗാഃ ॥ **3.39.11** ॥ 1232

തേ ബാണാ വജ്രസങ്കാശാഃ
സുഘോരാ രക്തഭോജനാഃ।
ആജഗ്മുഃ സഹിതാഃ സർവേ
ത്രയഃ സന്നതപർവണഃ ॥ **3.39.12** ॥ 1233

പരാക്രമജ്ഞോ രാമസ്യ
ശഠോ ദൃഷ്ടഭയഃ പുരാ।
സമുത്ക്രാന്തസ്തതോ മുക്ത -
സ്താവുഭൗ രാക്ഷസൗ ഹതൗ ॥ **3.39.13** ॥ 1234

ശരേണ മുക്തോ രാമസ്യ
കഥഞ്ചിത് പ്രാപ്യ ജീവിതം।
ഇഹ പ്രവ്രാജിതോ യുക്ത -
സ്താപസോഽഹം സമാഹിതഃ ॥ **3.39.14** ॥ 1235

വൃക്ഷേ വൃക്ഷേ ഹി പശ്യാമി
ചീരകൃഷ്ണാജിനാംബരം।
ഗൃഹീതധനുഷം രാമം
പാശഹസ്തമിവാന്തകം ॥ **3.39.15** ॥ 1236

അപി രാമസഹസ്രാണി
ഭീതഃ പശ്യാമി രാവണ।
രാമഭൂതമിദം സർവ -
മരണ്യം പ്രതിഭാതി മേ ॥ **3.39.16** ॥ 1237

രാമമേവ ഹി പശ്യാമി
രഹിതേ രാക്ഷസേശ്വര।
ദൃഷ്ട്വാ സ്വപ്നഗതം രാമ -
മുദ്ഭ്രമാമി വിചേതനഃ ॥ **3.39.17** ॥ 1238

രകാരാദീനി നാമാനി
രാമത്രസ്തസ്യ രാവണ।
രത്നാനി ച രഥാശ്ചൈവ
വിത്രാസം ജനയന്തി മേ ॥ **3.39.18** ॥ 1239

അഹം തസ്യ പ്രഭാവജ്ഞോ
ന യുദ്ധം തേന തേ ക്ഷമം।
ബലിം വാ നമുചിം വാപി
ഹൻയാദ്ധി രഘുനന്ദനഃ ॥ **3.39.19** ॥ 1240

രണേ രാമേണ യുദ്ധസ്വ
ക്ഷമാം വാ കുരു രാവണ।
ന തേ രാമകഥാ കാർയാ
യദി മാം ദ്രഷ്ടുമിച്ഛസി ॥ **3.39.20** ॥ 1241

ബഹവഃ സാധവോ ലോകേ
യുക്തോ ധർമമനുഷ്ഠിതാഃ।
പരേഷാമപരാധേന
വിനഷ്ടാഃ സപരിച്ഛദാഃ ॥ **3.39.21** ॥ 1242

സോ‍ഽഹം പരാപരാധേന
വിനശേയം നിശാചര।
കുരു യത് തേ ക്ഷമം തത്ത്വ -
മഹം ത്വാം നാനുയാമി വൈ ॥ **3.39.22** ॥ 1243

രാമശ്ച ഹി മഹാതേജാ
മഹാസത്ത്വോ മഹാബലഃ।
അപി രാക്ഷസലോകസ്യ
ഭവേദന്തകരോഽപി ഹി ॥ **3.39.23** ॥ 1244

യദി ശൂർപണഖാഹേതോ -
ർജനസ്ഥാനഗതഃ ഖരഃ।
അതിവൃത്തോ ഹതഃ പൂർവം
രാമേണാക്ലിഷ്ടകർമണാ।
അത്ര ബ്രൂഹി യഥാതത്ത്വം
കോ രാമസ്യ വ്യതിക്രമഃ ॥ **3.39.24** ॥ 1245

ഇദം വചോ ബന്ധുഹിതാർഥിനാ മയാ
യഥോച്യമാനം യദി നാഭിപത്സ്യസേ।
സബാന്ധവസ്ത്യക്ഷ്യസി ജീവിതം രണേ
ഹതോഽദ്യ രാമേണ ശരൈരജിഹ്മഗൈഃ ॥ **3.39.25** ॥ 1246

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ഏകോനചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

രാവണേന മാരീചസ്യ ഭർത്സനം സീതാപഹൃതൗ സാഹായ്യം കർതുമാദേശദാനം ച

മാരീചസ്യ തു തദ് വാക്യം
ക്ഷമം യുക്തം ച രാവണഃ।
ഉക്തോ ന പ്രതിജഗ്രാഹ
മർതുകാമ ഇവൗഷധം ॥ **3.40.1** ॥ 1247

തം പഥ്യഹിതവക്താരം
മാരീചം രാക്ഷസാധിപഃ।
അബ്രവീത് പരുഷം വാക്യ -
മയുക്തം കാലചോദിതഃ ॥ **3.40.2** ॥ 1248

ദുഷ്കുലൈതദയുക്താർഥം
മാരീച മയി കഥ്യതേ।
വാക്യം നിഷ്ഫലമത്യർഥം
ബീജമുപ്തമിവോഷരേ ॥ **3.40.3** ॥ 1249

ത്വദ്വാക്യൈർന തു മാം ശക്യം
ഭേത്തും രാമസ്യ സംയുഗേ।

മൂർഖസ്യ പാപശീലസ്യ
മാനുഷസ്യ വിശേഷതഃ ॥ **3.40.4** ॥ 1250

യസ്ത്യക്ത്വാ സുഹൃദോ രാജ്യം
മാതരം പിതരം തഥാ ।
സ്ത്രീവാക്യം പ്രാകൃതം ശ്രുത്വാ
വനമേകപദേ ഗതഃ ॥ **3.40.5** ॥ 1251

അവശ്യം തു മയാ തസ്യ
സംയുഗേ ഖരഘാതിനഃ ।
പ്രാണൈഃ പ്രിയതരാ സീതാ
ഹർതവ്യാ തവ സന്നിധൗ ॥ **3.40.6** ॥ 1252

ഏവം മേ നിശ്ചിതാ ബുദ്ധി -
ർഹൃദി മാരീച വിദ്യതേ ।
ന വ്യാവർതയിതും ശക്യാ
സേന്ദ്രൈരപി സുരാസുരൈഃ ॥ **3.40.7** ॥ 1253

ദോഷം ഗുണം വാ സമ്പൃഷ്ട -
സ്ത്വമേവം വക്തുമർഹസി ।
അപായം വാ ഉപായം വാ
കാർയസ്യാസ്യ വിനിശ്ചയേ ॥ **3.40.8** ॥ 1254

സമ്പൃഷ്ടേന തു വക്തവ്യം
സചിവേന വിപശ്ചിതാ ।
ഉദ്യതാഞ്ജലിനാ രാജ്ഞോ
യ ഇച്ഛേദ് ഭൂതിമാത്മനഃ ॥ **3.40.9** ॥ 1255

വാക്യമപ്രതികൂലം തു
മൃദുപൂർവം ശുഭം ഹിതം ।

ഉപചാരേണ വക്തവ്യോ
യുക്തം ച വസുധാധിപഃ ॥ **3.40.10** ॥ 1256

സാവമർദം തു യദ്വാക്യ -
മഥവാ ഹിതമുച്യതേ ।
നാഭിനന്ദേത തദ് രാജാ
മാനാർഥീ മാനവർജിതം ॥ **3.40.11** ॥ 1257

പഞ്ച രൂപാണി രാജാനോ
ധാരയന്ത്യമിതൗജസഃ ।
അഗ്നേരിന്ദ്രസ്യ സോമസ്യ
യമസ്യ വരുണസ്യ ച ॥ **3.40.12** ॥ 1258

ഔഷ്ണ്യം തഥാ വിക്രമം ച
സൗമ്യം ദണ്ഡം പ്രസന്നതാം ।
ധാരയന്തി മഹാത്മാനോ
രാജാനഃ ക്ഷണദാചര ॥ **3.40.13** ॥ 1259

തസ്മാത് സർവാസ്വവസ്ഥാസു
മാന്യാഃ പൂജ്യാശ്ച നിത്യദാ ।
ത്വം തു ധർമമവിജ്ഞായ
കേവലം മോഹമാശ്രിതഃ ॥ **3.40.14** ॥ 1260

അഭ്യാഗതം തു ദൗരാത്മ്യാത്
പരുഷം വദസീദൃശം ।
ഗുണദോഷൗ ന പൃച്ഛാമി
ക്ഷേമം ചാത്മനി രാക്ഷസ ॥ **3.40.15** ॥ 1261

മയോക്തമപി ചൈതാവത്
ത്വാം പ്രത്യമിതവിക്രമ ।

അസ്മിംസ്തു സ ഭവാൻ കൃത്യേ
സാഹായ്യം കർതുമർഹസി ॥ **3.40.16** ॥ 1262

ശൃണു തത്കർമ സാഹായ്യേ
യത്കാർയം വചനാൻമമ ।
സൗവർണസ്ത്വം മൃഗോ ഭൂത്വാ
ചിത്രോ രജതബിന്ദുഭിഃ ॥ **3.40.17** ॥ 1263

ആശ്രമേ തസ്യ രാമസ്യ
സീതായാഃ പ്രമുഖേ ചര ।
പ്രലോഭയിത്വാ വൈദേഹീം
യഥേഷ്ടം ഗന്തുമർഹസി ॥ **3.40.18** ॥ 1264

ത്വാം ഹി മായാമയം ദൃഷ്ട്വാ
കാഞ്ചനം ജാതവിസ്മയാ ।
ആനയൈനമിതി ക്ഷിപ്രം
രാമം വക്ഷ്യതി മൈഥിലീ ॥ **3.40.19** ॥ 1265

അപക്രാന്തേ ച കാകുത്സ്ഥേ
ദൂരം ഗത്വാപ്യുദാഹര ।
ഹാ സീതേ ലക്ഷ്മണേത്യേവം
രാമവാക്യാനുരൂപകം ॥ **3.40.20** ॥ 1266

തച്ഛ്രുത്വാ രാമപദവീം
സീതയാ ച പ്രചോദിതഃ ।
അനുഗച്ഛതി സംഭ്രാന്തഃ
സൗമിത്രിരപി സൗഹൃദാത് ॥ **3.40.21** ॥ 1267

അപക്രാന്തേ ച കാകുത്സ്ഥേ
ലക്ഷ്മണേ ച യഥാസുഖം ।

ആഹരിഷ്യാമി വൈദേഹീം
സഹസ്രാക്ഷഃ ശചീമിവ ॥ **3.40.22** ॥ 1268

ഏവം കൃത്വാ ത്വിദം കാർയം
യഥേഷ്ടം ഗച്ഛ രാക്ഷസ ।
രാജ്യസ്യാർധം പ്രദാസ്യാമി
മാരീച തവ സുവ്രത ॥ **3.40.23** ॥ 1269

ഗച്ഛ സൗമ്യ ശിവം മാർഗം
കാർയസ്യാസ്യ വിവൃദ്ധയേ ।
അഹം ത്വാനുഗമിഷ്യാമി
സരഥോ ദണ്ഡകാവനം ॥ **3.40.24** ॥ 1270

പ്രാപ്യ സീതാമയുദ്ധേന
വഞ്ചയിത്വാ തു രാഘവം ।
ലങ്കാം പ്രതി ഗമിഷ്യാമി
കൃതകാർയഃ സഹ ത്വയാ ॥ **3.40.25** ॥ 1271

നോ ചേത് കരോഷി മാരീച
ഹൻമി ത്വാമഹമദ്യ വൈ ।
ഏതത് കാർയമവശ്യം മേ
ബലാദപി കരിഷ്യസി ।
രാജ്ഞോ വിപ്രതികൂലസ്ഥോ
ന ജാതു സുഖമേധതേ ॥ **3.40.26** ॥ 1272

ആസാദ്യ തം ജീവിതസംശയസ്തേ
മൃത്യുർധ്രുവോ ഹ്യദ്യ മയാ വിരുധ്യ ।
ഏതദ് യഥാവത് പരിഗൺയ ബുദ്ധ്യാ
യദത്ര പഥ്യം കുരു തത്തഥാ ത്വം ॥ **3.40.27** ॥ 1273

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

മാരീചേന രാവണസ്യ വിനാശഭയം പ്രദർശ്യ പുനഃ പ്രതിബോധനം

ആജ്ഞപ്തോ രാവണേനേത്ഥം
പ്രതികൂലം ച രാജവത് ।
അബ്രവീത് പരുഷം വാക്യം
നിഃശങ്കോ രാക്ഷസാധിപം ॥ **3.41.1** ॥ 1274

കേനായമുപദിഷ്ടസ്തേ
വിനാശഃ പാപകർമണാ ।
സപുത്രസ്യ സരാജ്യസ്യ
സാമാത്യസ്യ നിശാചര ॥ **3.41.2** ॥ 1275

കസ്ത്വയാ സുഖിനാ രാജൻ
നാഭിനന്ദതി പാപകൃത് ।
കേനേദമുപദിഷ്ടം തേ
മൃത്യുദ്വാരമുപായതഃ ॥ **3.41.3** ॥ 1276

ശത്രവസ്തവ സുവ്യക്തം
ഹീനവീർയാ നിശാചര ।

ഇച്ഛന്തി ത്വാം വിനശ്യന്ത -
മുപരുദ്ധം ബലീയസാ ॥ **3.41.4** ॥ 1277

കേനേദമുപദിഷ്ടം തേ
ക്ഷുദ്രേണാഹിതബുദ്ധിനാ ।
യസ്ത്വാമിച്ഛതി നശ്യന്തം
സ്വകൃതേന നിശാചര ॥ **3.41.5** ॥ 1278

വധ്യാഃ ഖലു ന വധ്യന്തേ
സചിവാസ്തവ രാവണ ।
യേ ത്വാമുത്പഥമാരൂഢം
ന നിഗൃഹ്ണന്തി സർവശഃ ॥ **3.41.6** ॥ 1279

അമാത്യൈഃ കാമവൃത്തോ ഹി
രാജാ കാപഥമാശ്രിതഃ ।
നിഗ്രാഹ്യഃ സർവഥാ സദ്ഭിഃ
സ നിഗ്രാഹ്യോ ന ഗൃഹ്യസേ ॥ **3.41.7** ॥ 1280

ധർമമർഥം ച കാമം ച
യശശ്ച ജയതാം വര ।
സ്വാമിപ്രസാദാത് സചിവാഃ
പ്രാപ്നുവന്തി നിശാചര ॥ **3.41.8** ॥ 1281

വിപർയയേ തു തത്സർവം
വ്യർഥം ഭവതി രാവണ ।
വ്യസനം സ്വാമിവൈഗുണ്യാത്
പ്രാപ്നുവന്തീതരേ ജനാഃ ॥ **3.41.9** ॥ 1282

രാജമൂലോ ഹി ധർമശ്ച
യശശ്ച ജയതാം വര ।

തസ്മാത് സർവാസ്ഥവസ്ഥാസു
രക്ഷിതവ്യാ നരാധിപാഃ ॥ **3.41.10** ॥ 1283

രാജ്യം പാലയിതും ശക്യം
ന തീക്ഷ്ണേന നിശാചര ।
ന ചാതിപ്രതികൂലേന
നാവിനീതേന രാക്ഷസ ॥ **3.41.11** ॥ 1284

യേ തീക്ഷ്ണമന്ത്രാഃ സചിവാ
ഭുജ്യന്തേ സഹ തേന വൈ ।
വിഷമേഷു രഥാഃ ശീഘ്രം
മന്ദസാരഥയോ യഥാ ॥ **3.41.12** ॥ 1285

ബഹവഃ സാധവോ ലോകേ
യുക്തധർമമനുഷ്ഠിതാഃ ।
പരേഷാമപരാധേന
വിനഷ്ടാഃ സപരിച്ഛദാഃ ॥ **3.41.13** ॥ 1286

സ്വാമിനാ പ്രതികൂലേന
പ്രജാസ്തീക്ഷ്ണേന രാവണ ।
രക്ഷ്യമാണാ ന വർധന്തേ
മേഷാ ഗോമായുനാ യഥാ ॥ **3.41.14** ॥ 1287

അവശ്യം വിനശിഷ്യന്തി
സർവേ രാവണ രാക്ഷസാഃ ।
യേഷാം ത്വം കർകശോ രാജാ
ദുർബുദ്ധിരജിതേന്ദ്രിയഃ ॥ **3.41.15** ॥ 1288

തദിദം കാകതാലീയം
ഘോരമാസാദിതം മയാ ।

അത്ര ത്വം ശോചനീയോഽസി
സസൈന്യോ വിനശിഷ്യസി ॥ **3.41.16** ॥ 1289

മാം നിഹത്യ തു രാമോഽസാ -
വചിരാത് ത്വാം വധിഷ്യതി ।
അനേന കൃതകൃത്യോഽസ്മി
മ്രിയേ ചാപ്യരിണാ ഹതഃ ॥ **3.41.17** ॥ 1290

ദർശനാദേവ രാമസ്യ
ഹതം മാമവധാരയ ।
ആത്മാനം ച ഹതം വിദ്ധി
ഹൃത്വാ സീതാം സബാന്ധവം ॥ **3.41.18** ॥ 1291

ആനയിഷ്യസി ചേത് സീതാ -
മാശ്രമാത് സഹിതോ മയാ ।
നൈവ ത്വമപി നാഹം വൈ
നൈവ ലങ്കാ ന രാക്ഷസാഃ ॥ **3.41.19** ॥ 1292

നിവാർയമാണസ്തു മയാ ഹിതൈഷിണാ
ന മൃഷ്യസേ വാക്യമിദം നിശാചര ।
പരേതകൽപാ ഹി ഗതായുഷോ നരാ
ഹിതം ന ഗൃഹ്ണന്തി സുഹൃദ്ഭിരീരിതം ॥ **3.41.20** ॥ 1293

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഏകചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

സൗവർണമൃഗരൂപം ധാരയിത്വാ മാരീചസ്യ ശ്രീരാമാശ്രമേ ഗമനം സീതാകർതൃകം തസ്യ ദർശനം ച

ഏവമുക്ത്വാ തു പരുഷം
മാരീചോ രാവണം തതഃ।
ഗച്ഛാവേത്യബ്രവീദ് ദീനോ
ഭയാദ് രാത്രിഞ്ചരപ്രഭോഃ ॥ **3.42.1** ॥ 1294

ദൃഷ്ടശ്ചാഹം പുനസ്തേന
ശരചാപാസിധാരിണാ।
മദ്വധോദ്യതശസ്ത്രേണ
നിഹതം ജീവിതം ച മേ ॥ **3.42.2** ॥ 1295

നഹി രാമം പരാക്രമ്യ
ജീവൻ പ്രതിനിവർതതേ।
വർതതേ പ്രതിരൂപോഽസൗ
യമദണ്ഡഹതസ്യ തേ ॥ **3.42.3** ॥ 1296

കിം നു കർതും മയാ ശക്യ -
മേവം ത്വയി ദുരാത്മനി।

ഏഷ ഗച്ഛാമ്യഹം താത
സ്വസ്തി തേഽസ്തു നിശാചര ॥ **3.42.4** ॥ 1297

പ്രഹൃഷ്ടസ്ത്വഭവത് തേന
വചനേന സ രാക്ഷസഃ।
പരിഷ്വജ്യ സുസംശ്ലിഷ്ട -
മിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.42.5** ॥ 1298

ഏതച്ഛൗടീർയയുക്തം തേ
മച്ഛന്ദവശവർതിനഃ।
ഇദാനീമസി മാരീചഃ
പൂർവമന്യോ ഹി രാക്ഷസഃ ॥ **3.42.6** ॥ 1299

ആരുഹ്യതാമയം ശീഘ്രം
ഖഗോ രത്നവിഭൂഷിതഃ।
മയാ സഹ രഥോ യുക്തഃ
പിശാചവദനൈഃ ഖരൈഃ ॥ **3.42.7** ॥ 1300

പ്രലോഭയിത്വാ വൈദേഹീം
യഥേഷ്ടം ഗന്തുമർഹസി।
താം ശൂന്യേ പ്രസഭം സീതാ -
മാനയിഷ്യാമി മൈഥിലീം ॥ **3.42.8** ॥ 1301

തതസ്തഥേത്യുവാചൈനം
രാവണം താടകാസുതഃ।
തതോ രാവണമാരീചൗ
വിമാനമിവ തം രഥം ॥ **3.42.9** ॥ 1302

ആരുഹ്യായയതുഃ ശീഘ്രം
തസ്മാദാശ്രമമണ്ഡലാത്।

തഥൈവ തത്ര പശ്യന്തൗ
പത്തനാനി വനാനി ച ॥ **3.42.10** ॥ 1303

ഗിരീംശ്ച സരിതഃ സർവാ
രാഷ്ട്രാണി നഗരാണി ച ।
സമേത്യ ദണ്ഡകാരണ്യം
രാഘവസ്യാശ്രമം തതഃ ॥ **3.42.11** ॥ 1304

ദദർശ സഹമാരീചോ
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ ।
അവതീർയ രഥാത് തസ്മാത്
തതഃ കാഞ്ചനഭൂഷണാത് ॥ **3.42.12** ॥ 1305

ഹസ്തേ ഗൃഹീത്വാ മാരീചം
രാവണോ വാക്യമബ്രവീത് ।
ഏതദ് രാമാശ്രമപദം
ദൃശ്യതേ കദലീവൃതം ॥ **3.42.13** ॥ 1306

ക്രിയതാം തത് സഖേ ശീഘ്രം
യദർഥം വയമാഗതാഃ ।
സ രാവണവചഃ ശ്രുത്വാ
മാരീചോ രാക്ഷസസ്തദാ ॥ **3.42.14** ॥ 1307

മൃഗോ ഭൂത്വാഽഽശ്രമദ്വാരി
രാമസ്യ വിചചാര ഹ ।
സ തു രൂപം സമാസ്ഥായ
മഹദദ്ഭുതദർശനം ॥ **3.42.15** ॥ 1308

മണിപ്രവരശൃംഗാഗ്രഃ
സിതാസിതമുഖാകൃതിഃ ।

രക്തപദ്മോത്പലമുഖ
ഇന്ദ്രനീലോത്പലശ്രവാഃ ॥ **3.42.16** ॥ 1309

കിഞ്ചിദഭ്യുന്നതഗ്രീവ
ഇന്ദ്രനീലനിഭോദരഃ ।
മധൂകനിഭപാർശ്വശ്ച
കഞ്ജകിഞ്ജൽകസന്നിഭഃ ॥ **3.42.17** ॥ 1310

വൈദൂര്യസങ്കാശഖുര -
സ്തനുജംഘഃ സുസംഹതഃ ।
ഇന്ദ്രായുധസവർണേന
പുച്ഛേനോർധ്വം വിരാജിതഃ ॥ **3.42.18** ॥ 1311

മനോഹരസ്നിഗ്ധവർണോ
രഥൈർനാനാവിധൈർവൃതഃ ।
ക്ഷണേന രാക്ഷസോ ജാതോ
മൃഗഃ പരമശോഭനഃ ॥ **3.42.19** ॥ 1312

വനം പ്രജ്വലയൻ രമ്യം
രാമാശ്രമപദം ച തത് ।
മനോഹരം ദർശനീയം
രൂപം കൃത്വാ സ രാക്ഷസഃ ॥ **3.42.20** ॥ 1313

പ്രലോഭനാർഥം വൈദേഹ്യാ
നാനാധാതുവിചിത്രിതം ।
വിചരൻ ഗച്ഛതേ സമ്യക്
ശാദ്വലാനി സമന്തതഃ ॥ **3.42.21** ॥ 1314

രൗപ്യൈർബിന്ദുശതൈശ്ചിത്രം
ഭൂത്വാ ച പ്രിയദർശനഃ ।

വിടപീനാം കിസലയാൻ
ഭക്ഷയൻ വിചചാര ഹ ॥ **3.42.22** ॥ 1315

കദലീഗൃഹകം ഗത്വാ
കർണികാരാനിതസ്തതഃ।
സമാശ്രയൻ മന്ദഗതിം
സീതാസന്ദർശനം തതഃ ॥ **3.42.23** ॥ 1316

രാജീവചിത്രപൃഷ്ഠഃ സ
വിരരാജ മഹാമൃഗഃ।
രാമാശ്രമപദാഭ്യാശേ
വിചചാര യഥാസുഖം ॥ **3.42.24** ॥ 1317

പുനർഗത്വാ നിവൃത്തശ്ച
വിചചാര മൃഗോത്തമഃ।
ഗത്വാ മുഹൂർതം ത്വരയാ
പുനഃ പ്രതിനിവർതതേ ॥ **3.42.25** ॥ 1318

വിക്രീഡംശ്ച ക്വചിദ് ഭൂമൗ
പുനരേവ നിഷീദതി।
ആശ്രമദ്വാരമാഗമ്യ
മൃഗയൂഥാനി ഗച്ഛതി ॥ **3.42.26** ॥ 1319

മൃഗയൂഥൈരനുഗതഃ
പുനരേവ നിവർതതേ।
സീതാദർശനമാകാങ്ക്ഷൻ
രാക്ഷസോ മൃഗതാം ഗതഃ ॥ **3.42.27** ॥ 1320

പരിഭ്രമതി ചിത്രാണി
മണ്ഡലാനി വിനിഷ്പതൻ।

സമുദ്വീക്ഷ്യ ച സർവേ തം
മൃഗാ യേഽൻയേ വനേചരാഃ ॥ **3.42.28** ॥ 1321

ഉപഗമ്യ സമാഘ്രായ
വിദ്രവന്തി ദിശോ ദശ ।
രാക്ഷസഃ സോഽപി താൻ വൻയാൻ
മൃഗാൻ മൃഗവധേ രതഃ ॥ **3.42.29** ॥ 1322

പ്രച്ഛാദനാർഥം ഭാവസ്യ
ന ഭക്ഷയതി സംസ്പൃശൻ ।
തസ്മിന്നേവ തതഃ കാലേ
വൈദേഹീ ശുഭലോചനാ ॥ **3.42.30** ॥ 1323

കുസുമാപചയേ വ്യഗ്രാ
പാദപാനത്യവർതത ।
കർണികാരാനശോകാംശ്ച
ചൂതാംശ്ച മദിരേക്ഷണാ ॥ **3.42.31** ॥ 1324

കുസുമാൻയപചിൻവന്തീ
ചചാര രുചിരാനനാ ।
അനർഹാ വനവാസസ്യ
സാ തം രത്നമയം മൃഗം ॥ **3.42.32** ॥ 1325

മുക്തമണിവിചിത്രാംഗം
ദദർശ പരമാംഗനാ ।
തം വൈ രുചിരദന്തോഷ്ഠം
രൂപ്യധാതുതനൂരുഹം ॥ **3.42.33** ॥ 1326

വിസ്മയോത്ഫുൽലനയനാ
സസ്നേഹം സമുദൈക്ഷത ।

സ ച താം രാമദയിതാം
പശ്യൻ മായാമയോ മൃഗഃ ॥ **3.42.34** ॥ 1327

വിചചാര തതസ്തത്ര
ദീപയന്നിവ തദ് വനം ।
അദൃഷ്ടപൂർവം ദൃഷ്ട്വാ തം
നാനാരത്നമയം മൃഗം ।
വിസ്മയം പരമം സീതാ
ജഗാമ ജനകാത്മജാ ॥ **3.42.35** ॥ 1328

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ദ്വിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

കപടമൃഗം ദൃഷ്ട്വാ ലക്ഷ്മണസ്യ സന്ദേഹഃ സീതയാ ജീവന്തം മൃതം വാ മൃഗമാനേതും ശ്രീരാമസ്യ പ്രേരണം ശ്രീരാമേണ ലക്ഷ്മണം സംബോധ്യ തദുപരി സീതാരക്ഷാഭാരം നിക്ഷിപ്യ തം മൃഗം ഹന്തും ഗമനം

സാ തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ സുശ്രോണീ
കുസുമാനി വിചിൻവതീ।
ഹേമരാജതവർണാഭ്യാം
പാർശ്വാഭ്യാമുപശോഭിതം ॥ **3.43.1** ॥ 1329

പ്രഹൃഷ്ടാ ചാനവദ്യാംഗീ
മൃഷ്ടഹാടകവർണിനീ।
ഭർതാരമപി ചക്രന്ദ
ലക്ഷ്മണം ചൈവ സായുധം ॥ **3.43.2** ॥ 1330

ആഹൂയാഹൂയ ച പുന -
സ്തം മൃഗം സാധു വീക്ഷതേ।
ആഗച്ഛാഗച്ഛ ശീഘ്രം വൈ
ആർയപുത്ര സഹാനുജ ॥ **3.43.3** ॥ 1331

താവാഹൂതൗ നരവ്യാഘ്രൗ
വൈദേഹ്യാ രാമലക്ഷ്മണൗ।
വീക്ഷമാണൗ തു തം ദേശം
തദാ ദദൃശതുർമൃഗം ॥ **3.43.4** ॥ 1332

ശങ്കമാനസ്തു തം ദൃഷ്ട്വാ
ലക്ഷ്മണോ വാക്യമബ്രവീത്।
തമേവൈനമഹം മൻയേ
മാരീചം രാക്ഷസം മൃഗം ॥ **3.43.5** ॥ 1333

ചരന്തോ മൃഗയാം ഹൃഷ്ടാഃ
പാപേനോപാധിനാ വനേ।
അനേന നിഹതാ രാമ
രാജാനഃ കാമരൂപിണാ ॥ **3.43.6** ॥ 1334

അസ്യ മായാവിദോ മായാ
മൃഗരൂപമിദം കൃതം।
ഭാനുമത് പുരുഷവ്യാഘ്ര
ഗന്ധർവപുരസന്നിഭം ॥ **3.43.7** ॥ 1335

മൃഗോ ഹ്യേവംവിധോ രത്ന -
വിചിത്രോ നാസ്തി രാഘവ।
ജഗത്യാം ജഗതീനാഥ
മായൈഷാ ഹി ന സംശയഃ ॥ **3.43.8** ॥ 1336

ഏവം ബ്രുവാണം കാകുത്സ്ഥം
പ്രതിവാര്യ ശുചിസ്മിതാ।
ഉവാച സീതാ സംഹൃഷ്ടാ
ഹൃദ്മനാ ഹതചേതനാ ॥ **3.43.9** ॥ 1337

ആർയപുത്രാഭിരാമോ ഽസൗ
മൃഗോ ഹരതി മേ മനഃ।
ആനയൈനം മഹാബാഹോ
ക്രീഡാർഥം നോ ഭവിഷ്യതി ॥ **3.43.10** ॥ 1338

ഇഹാശ്രമപദേ ഽസ്മാകം
ബഹവഃ പുൺയദർശനാഃ।
മൃഗാശ്ചരന്തി സഹിതാ -
ശ്ചമരാഃ സൃമരാസ്തഥാ ॥ **3.43.11** ॥ 1339

ഋക്ഷാഃ പൃഷതസംഘാശ്ച
വാനരാഃ കിന്നരാസ്തഥാ।
വിഹരന്തി മഹാബാഹോ
രൂപശ്രേഷ്ഠാ മഹാബലാഃ ॥ **3.43.12** ॥ 1340

ന ചാൻയഃ സദൃശോ രാജൻ
ദൃഷ്ടഃ പൂർവം മൃഗോ മയാ।
തേജസാ ക്ഷമയാ ദീപ്ത്യാ
യഥായം മൃഗസത്തമഃ ॥ **3.43.13** ॥ 1341

നാനാവർണവിചിത്രാംഗോ
രത്നഭൂതോ മമാഗ്രതഃ।
ദ്യോതയൻ വനമവ്യഗ്രം
ശോഭതേ ശശിസന്നിഭഃ ॥ **3.43.14** ॥ 1342

അഹോ രൂപമഹോ ലക്ഷ്മീഃ
സ്വരസമ്പച്ച ശോഭനാ।
മൃഗോ ഽദ്ഭുതോ വിചിത്രാംഗോ
ഹൃദയം ഹരതീവ മേ ॥ **3.43.15** ॥ 1343

യദി ഗ്രഹണമഭ്യേതി
ജീവന്നേവ മൃഗസ്തവ।
ആശ്ചർയഭൂതം ഭവതി
വിസ്മയം ജനയിഷ്യതി ॥ **3.43.16** ॥ 1344

സമാപ്തവനവാസാനാം
രാജ്യസ്ഥാനാം ച നഃ പുനഃ।
അന്തഃപുരേ വിഭൂഷാർഥോ
മൃഗ ഏഷ ഭവിഷ്യതി ॥ **3.43.17** ॥ 1345

ഭരതസ്യാർയപുത്രസ്യ
ശ്വശ്രൂണാം മമ ച പ്രഭോ।
മൃഗരൂപമിദം ദിവ്യം
വിസ്മയം ജനയിഷ്യതി ॥ **3.43.18** ॥ 1346

ജീവന്ന യദി തേഽഭ്യേതി
ഗ്രഹണം മൃഗസത്തമഃ।
അജിനം നരശാർദൂല
രുചിരം തു ഭവിഷ്യതി ॥ **3.43.19** ॥ 1347

നിഹതസ്യാസ്യ സത്ത്വസ്യ
ജാംബൂനദമയത്വചി।
ശഷ്പബൃസ്യാം വിനീതായാ -
മിച്ഛാമ്യഹമുപാസിതും ॥ **3.43.20** ॥ 1348

കാമവൃത്തമിദം രൗദ്രം
സ്ത്രീണാമസദൃശം മതം।
വപുഷാ ത്വസ്യ സത്ത്വസ്യ
വിസ്മയോ ജനിതോ മമ ॥ **3.43.21** ॥ 1349

തേന കാഞ്ചനരോമ്ണാ തു
മണിപ്രവരശൃംഗിണാ।
തരുണാദിത്യവർണേന
നക്ഷത്രപഥവർചസാ ॥ **3.43.22** ॥ 1350

ബഭൂവ രാഘവസ്യാപി
മനോ വിസ്മയമാഗതം।
ഇതി സീതാവചഃ ശ്രുത്വാ
ദൃഷ്ട്വാ ച മൃഗമദ്ഭുതം ॥ **3.43.23** ॥ 1351

ലോഭിതസ്തേന രൂപേണ
സീതയാ ച പ്രചോദിതഃ।
ഉവാച രാഘവോ ഹൃഷ്ടോ
ഭ്രാതരം ലക്ഷ്മണം വചഃ ॥ **3.43.24** ॥ 1352

പശ്യ ലക്ഷ്മണ വൈദേഹ്യാഃ
സ്പൃഹാമുൽലസിതാമിമാം।
രൂപശ്രേഷ്ഠതയാ ഹ്യേഷ
മൃഗോഽദ്യ ന ഭവിഷ്യതി ॥ **3.43.25** ॥ 1353

ന വനേ നന്ദനോദ്ദേശേ
ന ചൈത്രരഥസംശ്രയേ।
കുതഃ പൃഥിവ്യാം സൗമിത്രേ
യോഽസ്യ കശ്ചിത് സമോ മൃഗഃ ॥ **3.43.26** ॥ 1354

പ്രതിലോമാനുലോമാശ്ച
രുചിരാ രോമരാജയഃ।
ശോഭന്തേ മൃഗമാശ്രിത്യ
ചിത്രാഃ കനകബിന്ദുഭിഃ ॥ **3.43.27** ॥ 1355

പശ്യാസ്യ ജൃംഭമാണസ്യ
ദീപ്താമഗ്നിശിഖോപമാം।
ജിഹ്വാം മുഖാന്നിഃസരന്തീം
മേഘാദിവ ശതഹ്രദാം ॥ **3.43.28** ॥ 1356

മസാരഗൽവർകമുഖഃ
ശംഖമുക്താനിഭോദരഃ।
കസ്യ നാമാനിരൂപ്യോഽസൗ
ന മനോ ലോഭയേൻമൃഗഃ ॥ **3.43.29** ॥ 1357

കസ്യ രൂപമിദം ദൃഷ്ട്വാ
ജാംബൂനദമയപ്രഭം।
നാനാരത്നമയം ദിവ്യം
ന മനോ വിസ്മയം വ്രജേത് ॥ **3.43.30** ॥ 1358

മാംസഹേതോരപി മൃഗാൻ
വിഹാരാർഥം ച ധൻവിനഃ।
ഘ്നന്തി ലക്ഷ്മണ രാജാനോ
മൃഗയായാം മഹാവനേ ॥ **3.43.31** ॥ 1359

ധനാനി വ്യവസായേന
വിചീയന്തേ മഹാവനേ।
ധാതവോ വിവിധാശ്ചാപി
മണിരത്നസുവർണിനഃ ॥ **3.43.32** ॥ 1360

തത് സാരമഖിലം നൃണാം
ധനം നിചയവർധനം।
മനസാ ചിന്തിതം സർവം
യഥാ ശുക്രസ്യ ലക്ഷ്മണ ॥ **3.43.33** ॥ 1361

അർഥീ യേനാർഥകൃത്യേന
സംവ്രജത്യവിചാരയൻ।
തമർഥമർഥശാസ്ത്രജ്ഞാഃ
പ്രാഹുരർഥ്യാഃ സുലക്ഷ്മണ ॥ **3.43.34** ॥ 1362

ഏതസ്യ മൃഗരത്നസ്യ
പരാർധ്യേ കാഞ്ചനത്വചി।
ഉപവേക്ഷ്യതി വൈദേഹീ
മയാ സഹ സുമധ്യമാ ॥ **3.43.35** ॥ 1363

ന കാദലീ ന പ്രിയകീ
ന പ്രവേണീ ന ചാവികീ।
ഭവേദേതസ്യ സദൃശീ
സ്പർശേഽനേനേതി മേ മതിഃ ॥ **3.43.36** ॥ 1364

ഏഷ ചൈവ മൃഗഃ ശ്രീമാൻ
യശ്ച ദിവ്യോ നഭശ്ചരഃ।
ഉഭാവേതൗ മൃഗൗ ദിവ്യൗ
താരാമൃഗമഹീമൃഗൗ ॥ **3.43.37** ॥ 1365

യദി വായം തഥാ യൻമാം
ഭവേദ് വദസി ലക്ഷ്മണ।
മായൈഷാ രാക്ഷസസ്യേതി
കർതവ്യോഽസ്യ വധോ മയാ ॥ **3.43.38** ॥ 1366

ഏതേന ഹി നൃശംസേന
മാരീചേനാകൃതാത്മനാ।
വനേ വിചരതാ പൂർവം
ഹിംസിതാ മുനിപുംഗവാഃ ॥ **3.43.39** ॥ 1367

ഉത്ഥായ ബഹവോഽനേന
മൃഗയായാം ജനാധിപാഃ।
നിഹതാഃ പരമേഷ്വാസാ -
സ്തസ്മാദ് വധ്യസ്ത്വയം മൃഗഃ ॥ **3.43.40** ॥ 1368

പുരസ്താദിഹ വാതാപിഃ
പരിഭൂയ തപസ്വിനഃ।
ഉദരസ്ഥോ ദ്വിജാൻ ഹന്തി
സ്വഗർഭോഽശ്വതരീമിവ ॥ **3.43.41** ॥ 1369

സ കദാചിച്ചിരാൽലോഭാ -
ദാസസാദ മഹാമുനിം।
അഗസ്ത്യം തേജസാ യുക്തം
ഭക്ഷ്യസ്തസ്യ ബഭൂവ ഹ ॥ **3.43.42** ॥ 1370

സമുത്ഥാനേ ച തദ്രൂപം
കർതുകാമം സമീക്ഷ്യ തം।
ഉത്സ്മയിത്വാ തു ഭഗവാൻ
വാതാപിമിദമബ്രവീത് ॥ **3.43.43** ॥ 1371

ത്വയാവിഗണ്യ വാതാപേ
പരിഭൂതാശ്ച തേജസാ।
ജീവലോകേ ദ്വിജശ്രേഷ്ഠാ -
സ്തസ്മാദസി ജരാം ഗതഃ ॥ **3.43.44** ॥ 1372

തദ് രക്ഷോ ന ഭവേദേവ
വാതാപിരിവ ലക്ഷ്മണ।
മദ്വിധം യോഽതിമൻയേത
ധർമനിത്യം ജിതേന്ദ്രിയം ॥ **3.43.45** ॥ 1373

ഭവേദ്ധതോഽയം വാതാപി -
രഗസ്ത്യേനേവ മാ ഗതഃ।
ഇഹ ത്വം ഭവ സന്നദ്ധോ
യന്ത്രിതോ രക്ഷ മൈഥിലീം ॥ **3.43.46** ॥ 1374

അസ്യാമായത്തമസ്മാകം
യത് കൃത്യം രഘുനന്ദന।
അഹമേനം വധിഷ്യാമി
ഗ്രഹീഷ്യാമ്യഥവാ മൃഗം ॥ **3.43.47** ॥ 1375

യാവദ് ഗച്ഛാമി സൗമിത്രേ
മൃഗമാനയിതും ദ്രുതം।
പശ്യ ലക്ഷ്മണ വൈദേഹ്യാ
മൃഗത്വചി ഗതാം സ്പൃഹാം ॥ **3.43.48** ॥ 1376

ത്വചാ പ്രധാനയാ ഹ്യേഷ
മൃഗോഽദ്യ ന ഭവിഷ്യതി।
അപ്രമത്തേന തേ ഭാവ്യ -
മാശ്രമസ്ഥേന സീതയാ ॥ **3.43.49** ॥ 1377

യാവത് പൃഷതമേകേന
സായകേന നിഹൻമ്യഹം।
ഹത്വൈതച്ചർമ ചാദായ
ശീഘ്രമേഷ്യാമി ലക്ഷ്മണ ॥ **3.43.50** ॥ 1378

പ്രദക്ഷിണേനാതിബലേന പക്ഷിണാ
ജടായുഷാ ബുദ്ധിമതാ ച ലക്ഷ്മണ।
ഭവാപ്രമത്തഃ പ്രതിഗൃഹ്യ മൈഥിലീം
പ്രതിക്ഷണം സർവത ഏവ ശങ്കിതഃ ॥ **3.43.51** ॥ 1379

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ത്രിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുശ്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമേണ മാരീചസ്യ വധസ്തത്കർതൃകം സീതാലക്ഷ്മണാഹ്വാനശബ്ദം ശ്രുത്വാ ശ്രീരാമസ്യ ചിന്താ

തഥാ തു തം സമാദിശ്യ
ഭ്രാതരം രഘുനന്ദനഃ।
ബബന്ധാസിം മഹാതേജാ
ജാംബൂനദമയത്സരും ॥ **3.44.1** ॥ 1380

തതസ്ത്രിവിനതം ചാപ -
മാദായാത്മവിഭൂഷണം।
ആബധ്യ ച കപാലൗ ദ്വൗ
ജഗാമോദഗ്രവിക്രമഃ ॥ **3.44.2** ॥ 1381

തം വൻയരാജോ രാജേന്ദ്ര -
മാപതന്തം നിരീക്ഷ്യ വൈ।
ബഭൂവാന്തർഹിതസ്ത്രാസാത്
പുനഃ സന്ദർശനേഽഭവത് ॥ **3.44.3** ॥ 1382

ബദ്ധാസിർധനുരാദായ
പ്രദുദ്രാവ യതോ മൃഗഃ।

തം സ്മ പശ്യതി രൂപേണ
ദ്യോതയന്തമിവാഗ്രതഃ ॥ **3.44.4** ॥ 1383

അവേക്ഷ്യാവേക്ഷ്യ ധാവന്തം
ധനുഷ്പാണിർമഹാവനേ ।
അതിവൃത്തമിവോത്പാതാ -
ൽലോഭയാനം കദാചന ॥ **3.44.5** ॥ 1384

ശങ്കിതം തു സമുദ്ഭ്രാന്ത -
മുത്പതന്തമിവാംബരം ।
ദൃശ്യമാനമദൃശ്യം ച
വനോദ്ദേശേഷു കേഷുചിത് ॥ **3.44.6** ॥ 1385

ഛിന്നാഭ്രൈരിവ സംവീതം
ശാരദം ചന്ദ്രമണ്ഡലം ।
മുഹൂർതാദേവ ദദൃശേ
മുഹുർദൂരാത് പ്രകാശതേ ॥ **3.44.7** ॥ 1386

ദർശനാദർശനേനൈവ
സോഽപാകർഷത രാഘവം ।
സ ദൂരമാശ്രമസ്യാസ്യ
മാരീചോ മൃഗതാം ഗതഃ ॥ **3.44.8** ॥ 1387

ആസീത് ക്രുദ്ധസ്തു കാകുത്സ്ഥോ
വിവശസ്തേന മോഹിതഃ ।
അഥാവതസ്ഥേ സുശ്രാന്ത -
ശ്ഛായാമാശ്രിത്യ ശാദ്വലേ ॥ **3.44.9** ॥ 1388

സ തമുൻമാദയാമാസ
മൃഗരൂപോ നിശാചരഃ ।

മൃഗൈഃ പരിവൃതോഽഥാൻയൈ -
രദൂരാത് പ്രത്യദൃശ്യത ॥ **3.44.10** ॥ 1389

ഗ്രഹീതുകാമം ദൃഷ്ട്വാ തം
പുനരേവാഭ്യധാവത ।
തത്ക്ഷണാദേവ സന്ത്രാസാത്
പുനരന്തർഹിതോഽഭവത് ॥ **3.44.11** ॥ 1390

പുനരേവ തതോ ദൂരാദ്
വൃക്ഷഖണ്ഡാദ് വിനിഃസൃതഃ ।
ദൃഷ്ട്വാ രാമോ മഹാതേജാ -
സ്തം ഹന്തും കൃതനിശ്ചയഃ ॥ **3.44.12** ॥ 1391

ഭൂയസ്തു ശരമുദ്ധൃത്യ
കുപിതസ്തത്ര രാഘവഃ ।
സൂര്യരശ്മിപ്രതീകാശം
ജ്വലന്തമരിമർദനം ॥ **3.44.13** ॥ 1392

സന്ധായ സുദൃഢേ ചാപേ
വികൃഷ്യ ബലവദ്ബലീ ।
തമേവ മൃഗമുദ്ദിശ്യ
ശ്വസന്തമിവ പന്നഗം ॥ **3.44.14** ॥ 1393

മുമോച ജ്വലിതം ദീപ്ത -
മസ്ത്രം ബ്രഹ്മവിനിർമിതം ।
ശരീരം മൃഗരൂപസ്യ
വിനിർഭിദ്യ ശരോത്തമഃ ॥ **3.44.15** ॥ 1394

മാരീചസ്യൈവ ഹൃദയം
ബിഭേദാശനിസന്നിഭഃ ।

താലമാത്രമഥോത്പ്ലുത്യ
ൻയപതത് സ ഭൃശാതുരഃ ॥ **3.44.16** ॥ 1395

വ്യനദദ് ഭൈരവം നാദം
ധരൺയാമൽപജീവിതഃ ।
മ്രിയമാണസ്തു മാരീചോ
ജഹൗ താം കൃത്രിമാം തനും ॥ **3.44.17** ॥ 1396

സ്മൃത്വാ തദ്വചനം രക്ഷോ
ദധ്യൗ കേന തു ലക്ഷ്മണം ।
ഇഹ പ്രസ്ഥാപയേത് സീതാ
താം ശൂൻയേ രാവണോ ഹരേത് ॥ **3.44.18** ॥ 1397

സ പ്രാപ്തകാലമാജ്ഞായ
ചകാര ച തതഃ സ്വനം ।
സദൃശം രാഘവസ്യേവ
ഹാ സീതേ ലക്ഷ്മണേതി ച ॥ **3.44.19** ॥ 1398

തേന മർമണി നിർവിദ്ധം
ശരേണാനുപമേന ഹി ।
മൃഗരൂപം തു തത് ത്യക്ത്വാ
രാക്ഷസം രൂപമാസ്ഥിതഃ ॥ **3.44.20** ॥ 1399

ചക്രേ സ സുമഹാകായം
മാരീചോ ജീവിതം ത്യജൻ ।
തം ദൃഷ്ട്വാ പതിതം ഭൂമൗ
രാക്ഷസം ഭീമദർശനം ॥ **3.44.21** ॥ 1400

രാമോ രുധിരസിക്താംഗം
ചേഷ്ടമാനം മഹീതലേ ।

ജഗാമ മനസാ സീതാം
ലക്ഷ്മണസ്യ വചഃ സ്മരൻ ॥ **3.44.22** ॥ 1401

മാരീചസ്യ തു മായൈഷാ
പൂർവോക്തം ലക്ഷ്മണേന തു।
തത് തഥാ ഹ്യഭവച്ചാദ്യ
മാരീചോഽയം മയാ ഹതഃ ॥ **3.44.23** ॥ 1402

ഹാ സീതേ ലക്ഷ്മണേത്യേവ -
മാക്രുശ്യ തു മഹാസ്വനം।
മമാര രാക്ഷസഃ സോഽയം
ശ്രുത്വാ സീതാ കഥം ഭവേത് ॥ **3.44.24** ॥ 1403

ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാബാഹുഃ
കാമവസ്ഥാം ഗമിഷ്യതി।
ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ധർമാത്മാ
രാമോ ഹൃഷ്ടതനൂരുഹഃ ॥ **3.44.25** ॥ 1404

തത്ര രാമം ഭയം തീവ്ര -
മാവിവേശ വിഷാദജം।
രാക്ഷസം മൃഗരൂപം തം
ഹത്വാ ശ്രുത്വാ ച തത്സ്വനം ॥ **3.44.26** ॥ 1405

നിഹത്യ പൃഷതം ചാൻയം
മാംസമാദായ രാഘവഃ।
ത്വരമാണോ ജനസ്ഥാനം
സസാരാഭിമുഖം തദാ ॥ **3.44.27** ॥ 1406

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ചതുശ്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതായാ മാർമികവചസാ പ്രേരിതസ്യ ലക്ഷ്മണസ്യ ശ്രീരാമപാർശ്വേ ഗമനം

ആർതസ്വരം തു തം ഭർതു -
ർവിജ്ഞായ സദൃശം വനേ ।
ഉവാച ലക്ഷ്മണം സീതാ
ഗച്ഛ ജാനീഹി രാഘവം ॥ **3.45.1** ॥ 1407

നഹി മേ ജീവിതം സ്ഥാനേ
ഹൃദയം വാവതിഷ്ഠതേ ।
ക്രോശതഃ പരമാർതസ്യ
ശ്രുതഃ ശബ്ദോ മയാ ഭൃശം ॥ **3.45.2** ॥ 1408

ആക്രന്ദമാനം തു വനേ
ഭ്രാതരം ത്രാതുമർഹസി ।
തം ക്ഷിപ്രമഭിധാവ ത്വം
ഭ്രാതരം ശരണൈഷിണം ॥ **3.45.3** ॥ 1409

രക്ഷസാം വശമാപന്നം
സിംഹാനാമിവ ഗോവൃഷം ।

ന ജഗാമ തഥോക്തസ്തു
ഭ്രാതുരാജ്ഞായ ശാസനം ॥ **3.45.4** ॥ 1410

തമുവാച തതസ്തത്ര
ക്ഷുഭിതാ ജനകാത്മജാ ।
സൗമിത്രേ മിത്രരൂപേണ
ഭ്രാതുസ്ത്വമസി ശത്രുവത് ॥ **3.45.5** ॥ 1411

യസ്ത്വമസ്യാമവസ്ഥായാം
ഭ്രാതരം നാഭിപദ്യസേ ।
ഇച്ഛസി ത്വം വിനശ്യന്തം
രാമം ലക്ഷ്മണ മത്കൃതേ ॥ **3.45.6** ॥ 1412

ലോഭാത്തു മത്കൃതേ നൂനം
നാനുഗച്ഛസി രാഘവം ।
വ്യസനം തേ പ്രിയം മന്യേ
സ്നേഹോ ഭ്രാതരി നാസ്തി തേ ॥ **3.45.7** ॥ 1413

തേന തിഷ്ഠസി വിസ്രബ്ധം
തമപശ്യൻ മഹാദ്യുതിം ।
കിം ഹി സംശയമാപന്നേ
തസ്മിന്നിഹ മയാ ഭവേത് ॥ **3.45.8** ॥ 1414

കർതവ്യമിഹ തിഷ്ഠന്ത്യാ
യത്പ്രധാനസ്ത്വമാഗതഃ ।
ഏവം ബ്രുവാണാം വൈദേഹീം
ബാഷ്പശോകസമന്വിതാം ॥ **3.45.9** ॥ 1415

അബ്രവീൽലക്ഷ്മണസ്ത്രസ്താം
സീതാം മൃഗവധൂമിവ ।

പന്നഗാസുരഗന്ധർവ -
ദേവദാനവരാക്ഷസൈഃ ॥ **3.45.10** ॥ 1416

അശക്യസ്തവ വൈദേഹി
ഭർതാ ജേതും ന സംശയഃ।
ദേവി ദേവമനുഷ്യേഷു
ഗന്ധർവേഷു പതത്രിഷു ॥ **3.45.11** ॥ 1417

രാക്ഷസേഷു പിശാചേഷു
കിന്നരേഷു മൃഗേഷു ച।
ദാനവേഷു ച ഘോരേഷു
ന സ വിദ്യേത ശോഭനേ ॥ **3.45.12** ॥ 1418

യോ രാമം പ്രതിയുധ്യേത
സമരേ വാസവോപമം।
അവധ്യഃ സമരേ രാമോ
നൈവം ത്വം വക്തുമർഹസി ॥ **3.45.13** ॥ 1419

ന ത്വാമസ്മിൻ വനേ ഹാതു -
മുത്സഹേ രാഘവം വിനാ।
അനിവാര്യം ബലം തസ്യ
ബലൈർബലവതാമപി ॥ **3.45.14** ॥ 1420

ത്രിഭിർലോകൈഃ സമുദിതൈഃ
സേശ്വരൈഃ സാമരൈരപി।
ഹൃദയം നിർവൃതം തേഽസ്തു
സന്താപസ്ത്യജ്യതാം തവ ॥ **3.45.15** ॥ 1421

ആഗമിഷ്യതി തേ ഭർതാ
ശീഘ്രം ഹത്വാ മൃഗോത്തമം।

ന സ തസ്യ സ്വരോ വ്യക്തം
ന കശ്ചിദപി ദൈവതഃ ॥ **3.45.16** ॥ 1422

ഗന്ധർവനഗരപ്രഖ്യാ
മായാ തസ്യ ച രക്ഷസഃ।
ൻയാസഭൂതാസി വൈദേഹി
ൻയസ്താ മയി മഹാത്മനാ ॥ **3.45.17** ॥ 1423

രാമേണ ത്വം വരാരോഹേ
ന ത്വാം ത്യക്തുമിഹോത്സഹേ।
കൃതവൈരാശ്ച കൽയാണി
വയമേതൈർനിശാചരൈഃ ॥ **3.45.18** ॥ 1424

ഖരസ്യ നിധനേ ദേവി
ജനസ്ഥാനവധം പ്രതി।
രാക്ഷസാ വിവിധാ വാചോ
വ്യാഹരന്തി മഹാവനേ ॥ **3.45.19** ॥ 1425

ഹിംസാവിഹാരാ വൈദേഹി
ന ചിന്തയിതുമർഹസി।
ലക്ഷ്മണേനൈവമുക്താ തു
ക്രുദ്ധാ സംരക്തലോചനാ ॥ **3.45.20** ॥ 1426

അബ്രവീത് പരുഷം വാക്യം
ലക്ഷ്മണം സത്യവാദിനം।
അനാർയാകരുണാരംഭ
നൃശംസ കുലപാംസന ॥ **3.45.21** ॥ 1427

അഹം തവ പ്രിയം മൻയേ
രാമസ്യ വ്യസനം മഹത്।

രാമസ്യ വ്യസനം ദൃഷ്ട്വാ
തേനൈതാനി പ്രഭാഷസേ ॥ **3.45.22** ॥ 1428

നൈവ ചിത്രം സപത്നേഷു
പാപം ലക്ഷ്മണ യദ് ഭവേത് ।
ത്വദ്വിധേഷു നൃശംസേഷു
നിത്യം പ്രച്ഛന്നചാരിഷു ॥ **3.45.23** ॥ 1429

സുദുഷ്ടസ്ത്വം വനേ രാമ -
മേകമേകോഽനുഗച്ഛസി ।
മമ ഹേതോഃ പ്രതിച്ഛന്നഃ
പ്രയുക്തോ ഭരതേന വാ ॥ **3.45.24** ॥ 1430

തന്ന സിധ്യതി സൗമിത്രേ
തവാപി ഭരതസ്യ വാ ।
കഥമിന്ദീവരശ്യാമം
രാമം പദ്മനിഭേക്ഷണം ॥ **3.45.25** ॥ 1431

ഉപസംശ്രിത്യ ഭർതാരം
കാമയേയം പൃഥഗ്ജനം ।
സമക്ഷം തവ സൗമിത്രേ
പ്രാണാംസ്ത്യക്ഷ്യാമ്യസംശയം ॥ **3.45.26** ॥ 1432

രാമം വിനാ ക്ഷണമപി
നൈവ ജീവാമി ഭൂതലേ ।
ഇത്യുക്തഃ പരുഷം വാക്യം
സീതയാ രോമഹർഷണം ॥ **3.45.27** ॥ 1433

അബ്രവീൽലക്ഷ്മണഃ സീതാം
പ്രാഞ്ജലിഃ സ ജിതേന്ദ്രിയഃ ।

ഉത്തരം നോത്സഹേ വക്തും
ദൈവതം ഭവതീ മമ ॥ **3.45.28** ॥ 1434

വാക്യമപ്രതിരൂപം തു
ന ചിത്രം സ്ത്രീഷു മൈഥിലി ।
സ്വഭാവസ്ത്വേഷ നാരീണാ -
മേഷു ലോകേഷു ദൃശ്യതേ ॥ **3.45.29** ॥ 1435

വിമുക്തധർമാശ്ചപലാ -
സ്തീക്ഷ്ണാ ഭേദകരാഃ സ്ത്രിയഃ ।
ന സഹേ ഹീദൃശം വാക്യം
വൈദേഹി ജനകാത്മജേ ॥ **3.45.30** ॥ 1436

ശ്രോത്രയോരുഭയോർമധ്യേ
തപ്തനാരാചസന്നിഭം ।
ഉപശൃണ്വന്തു മേ സർവേ
സാക്ഷിണോ ഹി വനേചരാഃ ॥ **3.45.31** ॥ 1437

ന്യായവാദീ യഥാ വാക്യ -
മുക്തോഽഹം പരുഷം ത്വയാ ।
ധിക് ത്വാമദ്യ വിനശ്യന്തീം
യന്മാമേവം വിശങ്കസേ ॥ **3.45.32** ॥ 1438

സ്ത്രീത്വാദ് ദുഷ്ടസ്വഭാവേന
ഗുരുവാക്യേ വ്യവസ്ഥിതം ।
ഗച്ഛാമി യത്ര കാകുത്സ്ഥഃ
സ്വസ്തി തേഽസ്തു വരാനനേ ॥ **3.45.33** ॥ 1439

രക്ഷന്തു ത്വാം വിശാലാക്ഷി
സമഗ്രാ വനദേവതാഃ ।

നിമിത്താനി ഹി ഘോരാണി
യാനി പ്രാദുർഭവന്തി മേ ।
അപി ത്വാം സഹ രാമേണ
പശ്യേയം പുനരാഗതഃ ॥ **3.45.34** ॥ 1440

ലക്ഷ്മണേനൈവമുക്താ തു
രുദതീ ജനകാത്മജാ ।
പ്രത്യുവാച തതോ വാക്യം
തീവ്രബാഷ്പപരിപ്ലുതാ ॥ **3.45.35** ॥ 1441

ഗോദാവരീം പ്രവേക്ഷ്യാമി
ഹീനാ രാമേണ ലക്ഷ്മണ ।
ആബന്ധിഷ്യേഽഥവാ ത്യക്ഷ്യേ
വിഷമേ ദേഹമാത്മനഃ ॥ **3.45.36** ॥ 1442

പിബാമി വാ വിഷം തീക്ഷ്ണം
പ്രവേക്ഷ്യാമി ഹുതാശനം ।
ന ത്വഹം രാഘവാദന്യം
കദാപി പുരുഷം സ്പൃശേ ॥ **3.45.37** ॥ 1443

ഇതി ലക്ഷ്മണമാശ്രുത്യ
സീതാ ശോകസമന്വിതാ ।
പാണിഭ്യാം രുദതീ ദുഃഖാ -
ദുദരം പ്രജഘാന ഹ ॥ **3.45.38** ॥ 1444

താമാർതരൂപാം വിമനാ രുദന്തീം
സൗമിത്രിരാലോക്യ വിശാലനേത്രാം ।
ആശ്വാസയാമാസ ന ചൈവ ഭർതു -
സ്തം ഭ്രാതരം കിഞ്ചിദുവാച സീതാ ॥ **3.45.39** ॥ 1445

തതസ്തു സീതാമഭിവാദ്യ ലക്ഷ്മണഃ
കൃതാഞ്ജലിഃ കിഞ്ചിദഭിപ്രണമ്യ ച ।
അവേക്ഷമാണോ ബഹുശഃ സ മൈഥിലീം
ജഗാമ രാമസ്യ സമീപമാത്മവാൻ ॥ **3.45.40** ॥ 1446

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ പഞ്ചചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷട്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

പരിവ്രാജകരൂപേണ രാവണസ്യ സീതായാഃ പാർശ്വേ ഗമനം തസ്യാഃ പരിചയം ജ്ഞാതും താം പ്രതി പ്രശ്നഃ സീതയാ ആതിഥ്യായ തസ്യ നിമന്ത്രണം ച

തയാ പരുഷമുക്തസ്തു
കുപിതോ രാഘവാനുജഃ।
സ വികാങ്ക്ഷൻ ഭൃശം രാമം
പ്രതസ്ഥേ നചിരാദിവ ॥ **3.46.1** ॥ 1447

തദാസാദ്യ ദശഗ്രീവഃ
ക്ഷിപ്രമന്തരമാസ്ഥിതഃ।
അഭിചക്രാമ വൈദേഹീം
പരിവ്രാജകരൂപധൃക് ॥ **3.46.2** ॥ 1448

ശ്ലക്ഷ്ണകാഷായസംവീതഃ
ശിഖീ ഛത്രീ ഉപാനഹീ।
വാമേ ചാംസേഽവസജ്യാഥ
ശുഭേ യഷ്ടികമണ്ഡലൂ ॥ **3.46.3** ॥ 1449

പരിവ്രാജകരൂപേണ
വൈദേഹീമൻവവർതത।

താമാസസാദാതിബലോ
ഭ്രാതൃഭ്യാം രഹിതാം വനേ ॥ **3.46.4** ॥ 1450

രഹിതാം സൂര്യചന്ദ്രാഭ്യാം
സന്ധ്യാമിവ മഹത്തമഃ।
താമപശ്യത് തതോ ബാലാം
രാജപുത്രീം യശസ്വിനീം ॥ **3.46.5** ॥ 1451

രോഹിണീം ശശിനാ ഹീനാം
ഗ്രഹവദ് ഭൃശദാരുണഃ।
തമുഗ്രം പാപകർമാണം
ജനസ്ഥാനഗതാ ദ്രുമാഃ ॥ **3.46.6** ॥ 1452

സന്ദൃശ്യ ന പ്രകമ്പന്തേ
ന പ്രവാതി ച മാരുതഃ।
ശീഘ്രസ്രോതാശ്ച തം ദൃഷ്ട്വാ
വീക്ഷന്തം രക്തലോചനം ॥ **3.46.7** ॥ 1453

സ്തിമിതം ഗന്തുമാരേഭേ
ഭയാദ് ഗോദാവരീ നദീ।
രാമസ്യ ത്വന്തരം പ്രേപ്സു -
ർദശഗ്രീവസ്തദന്തരേ ॥ **3.46.8** ॥ 1454

ഉപതസ്ഥേ ച വൈദേഹീം
ഭിക്ഷുരൂപേണ രാവണഃ।
അഭവ്യോ ഭവ്യരൂപേണ
ഭർതാരമനുശോചതീം ॥ **3.46.9** ॥ 1455

അഭ്യവർതത വൈദേഹീം
ചിത്രാമിവ ശനൈശ്ചരഃ।

സഹസാ ഭവ്യരൂപേണ
തൃണൈഃ കൂപ ഇവാവൃതഃ ॥ **3.46.10** ॥ 1456

അതിഷ്ഠത് പ്രേക്ഷ്യ വൈദേഹീം
രാമപത്നീം യശസ്വിനീം ।
തിഷ്ഠൻ സമ്പ്രേക്ഷ്യ ച തദാ
പത്നീം രാമസ്യ രാവണഃ ॥ **3.46.11** ॥ 1457

ശുഭാം രുചിരദന്തോഷ്ഠീം
പൂർണചന്ദ്രനിഭാനനാം ।
ആസീനാം പർണശാലായാം
ബാഷ്പശോകാഭിപീഡിതാം ॥ **3.46.12** ॥ 1458

സ താം പദ്മപലാശാക്ഷീം
പീതകൗശേയവാസിനീം ।
അഭ്യഗച്ഛത വൈദേഹീം
ഹൃഷ്ടചേതാ നിശാചരഃ ॥ **3.46.13** ॥ 1459

ദൃഷ്ട്വാ കാമശരാവിദ്ധോ
ബ്രഹ്മഘോഷമുദീരയൻ ।
അബ്രവീത് പ്രശ്രിതം വാക്യം
രഹിതേ രാക്ഷസാധിപഃ ॥ **3.46.14** ॥ 1460

താമുത്തമാം ത്രിലോകാനാം
പദ്മഹീനാമിവ ശ്രിയം ।
വിഭ്രാജമാനാം വപുഷാ
രാവണഃ പ്രശശംസ ഹ ॥ **3.46.15** ॥ 1461

രൗപ്യകാഞ്ചനവർണാഭേ
പീതകൗശേയവാസിനി ।

കമലാനാം ശുഭാം മാലാം
പദ്മിനീവ ച ബിഭ്രതീ ॥ **3.46.16** ॥ 1462

ഹ്രീഃ ശ്രീഃ കീർതിഃ ശുഭാ ലക്ഷ്മീ -
രപ്സരാ വാ ശുഭാനനേ।
ഭൂതിർവാ ത്വം വരാരോഹേ
രതിർവാ സ്വൈരചാരിണീ ॥ **3.46.17** ॥ 1463

സമാഃ ശിഖരിണഃ സ്നിഗ്ധാഃ
പാണ്ഡുരാ ദശനാസ്തവ।
വിശാലേ വിമലേ നേത്രേ
രക്തതാന്തേ കൃഷ്ണതാരകേ ॥ **3.46.18** ॥ 1464

വിശാലം ജഘനം പീന -
മൂരൂ കരികരോപമൗ।
ഏതാവുപചിതൗ വൃത്തൗ
സംഹതൗ സമ്പ്രഗൽഭിതൗ ॥ **3.46.19** ॥ 1465

പീനോന്നതമുഖൗ കാന്തൗ
സ്നിഗ്ധതാലഫലോപമൗ।
മണിപ്രവേകാഭരണൗ
രുചിരൗ തേ പയോധരൗ ॥ **3.46.20** ॥ 1466

ചാരുസ്മിതേ ചാരുദതി
ചാരുനേത്രേ വിലാസിനി।
മനോ ഹരസി മേ രാമേ
നദീകൂലമിവാംഭസാ ॥ **3.46.21** ॥ 1467

കരാന്തമിതമധ്യാസി
സുകേശേ സംഹതസ്തനി।

നൈവ ദേവീ ന ഗന്ധർവീ
ന യക്ഷീ ന ച കിന്നരീ ॥ **3.46.22** ॥ 1468

നൈവംരൂപാ മയാ നാരീ
ദൃഷ്ടപൂർവാ മഹീതലേ ।
രൂപമഗ്ര്യം ച ലോകേഷു
സൗകുമാർയം വയശ്ച തേ ॥ **3.46.23** ॥ 1469

ഇഹ വാസശ്ച കാന്താരേ
ചിത്തമുൻമാഥയന്തി മേ ।
സാ പ്രതിക്രാമ ഭദ്രം തേ
ന ത്വം വസ്തുമിഹാർഹസി ॥ **3.46.24** ॥ 1470

രാക്ഷസാനാമയം വാസോ
ഘോരാണാം കാമരൂപിണാം ।
പ്രാസാദാഗ്രാണി രമ്യാണി
നഗരോപവനാനി ച ॥ **3.46.25** ॥ 1471

സമ്പന്നാനി സുഗന്ധീനി
യുക്തൻയാചരിതും ത്വയാ ।
വരം മാൽയം വരം ഗന്ധം
വരം വസ്ത്രം ച ശോഭനേ ॥ **3.46.26** ॥ 1472

ഭർതാരം ച വരം മൻയേ
ത്വദ്യുക്തമസിതേക്ഷണേ ।
കാ ത്വം ഭവസി രുദ്രാണാം
മരുതാം വാ ശുചിസ്മിതേ ॥ **3.46.27** ॥ 1473

വസൂനാം വാ വരാരോഹേ
ദേവതാ പ്രതിഭാസി മേ ।

നേഹ ഗച്ഛന്തി ഗന്ധർവാ
ന ദേവാ ന ച കിന്നരാഃ ॥ **3.46.28** ॥ 1474

രാക്ഷസാനാമയം വാസഃ
കഥം തു ത്വമിഹാഗതാ ।
ഇഹ ശാഖാമൃഗാഃ സിംഹാ
ദ്വീപിവ്യാഘ്രമൃഗാ വൃകാഃ ॥ **3.46.29** ॥ 1475

ഋക്ഷാസ്തരക്ഷവഃ കങ്കാഃ
കഥം തേഭ്യോ ന ബിഭ്യസേ ।
മദാൻവിതാനാം ഘോരാണാം
കുഞ്ജരാണാം തരസ്വിനാം ॥ **3.46.30** ॥ 1476

കഥമേകാ മഹാരണ്യേ
ന ബിഭേഷി വരാനനേ ।
കാസി കസ്യ കുതശ്ച ത്വം
കിം നിമിത്തം ച ദണ്ഡകാൻ ॥ **3.46.31** ॥ 1477

ഏകാ ചരസി കൽയാണി
ഘോരാൻ രാക്ഷസസേവിതാൻ ।
ഇതി പ്രശസ്താ വൈദേഹീ
രാവണേന മഹാത്മനാ ॥ **3.46.32** ॥ 1478

ദ്വിജാതിവേഷേണ ഹി തം
ദൃഷ്ട്വാ രാവണമാഗതം ।
സർവൈരതിഥിസത്കാരൈഃ
പൂജയാമാസ മൈഥിലീ ॥ **3.46.33** ॥ 1479

ഉപാനീയാസനം പൂർവം
പാദ്യേനാഭിനിമന്തർയ ച ।

അബ്രവീത് സിദ്ധമിത്യേവ
തദാ തം സൗമ്യദർശനം ॥ **3.46.34** ॥ 1480

ദ്വിജാതിവേഷേണ സമീക്ഷ്യ മൈഥിലീ
സമാഗതം പാത്രകുസുംഭധാരിണം ।
അശക്യമുദ് ദ്വേഷ്ടുമുപായദർശനാ -
ന്ന്യമന്ത്രയദ് ബ്രാഹ്മണവത് തഥാഗതം ॥ **3.46.35** ॥ 1481

ഇയം ബൃസീ ബ്രാഹ്മണ കാമമാസ്യതാ -
മിദം ച പാദ്യം പ്രതിഗൃഹ്യതാമിതി ।
ഇദം ച സിദ്ധം വനജാതമുത്തമം
ത്വദർഥമവ്യഗ്രമിഹോപഭുജ്യതാം ॥ **3.46.36** ॥ 1482

നിമന്തർയമാണഃ പ്രതിപൂർണഭാഷിണീം
നരേന്ദ്രപത്നീം പ്രസമീക്ഷ്യ മൈഥിലീം ।
പ്രസഹ്യ തസ്യാ ഹരണേ ദൃഢം മനഃ
സമർപയാമാസ വധായ രാവണഃ ॥ **3.46.37** ॥ 1483

തതഃ സുവേഷം മൃഗയാഗതം പതിം
പ്രതീക്ഷമാണാ സഹലക്ഷ്മണം തദാ ।
നിരീക്ഷമാണാ ഹരിതം ദദർശ തൻ -
മഹദ് വനം നൈവ തു രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **3.46.38** ॥ 1484

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഷട്ചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതയാ രാവണായ പത്യുരാത്മനശ്ച പരിചയം ദത്ത്വാ വനാഗമനേ കാരണസ്യ പ്രതിപാദനം രാവണേന താം സ്വപട്ടമഹിഷീപദേ പ്രതിഷ്ഠാപയിതും സ്വവിചാരസ്യ പ്രകടനം സീതയാ തസ്യ ഭർത്സനം ച

രാവണേന തു വൈദേഹീ
തദാ പൃഷ്ടാ ജിഹീർഷുണാ ।
പരിവ്രാജകരൂപേണ
ശശംസാത്മാനമാത്മനാ ॥ **3.47.1** ॥ 1485

ബ്രാഹ്മണശ്ചാതിഥിശ്ചൈഷ
അനുക്തോ ഹി ശപേത മാം ।
ഇതി ധ്യാത്വാ മുഹൂർതം തു
സീതാ വചനമബ്രവീത് ॥ **3.47.2** ॥ 1486

ദുഹിതാ ജനകസ്യാഹം
മൈഥിലസ്യ മഹാത്മനഃ ।
സീതാ നാമ്നാസ്മി ഭദ്രം തേ
രാമസ്യ മഹിഷീ പ്രിയാ ॥ **3.47.3** ॥ 1487

ഉഷിത്വാ ദ്വാദശ സമാ
ഇക്ഷ്വാകൂണാം നിവേശനേ।
ഭുഞ്ജാനാ മാനുഷാൻ ഭോഗാൻ
സർവകാമസമൃദ്ധിനീ ॥ **3.47.4** ॥ 1488

തത്ര ത്രയോദശേ വർഷേ
രാജാമന്ത്രയത പ്രഭുഃ।
അഭിഷേചയിതും രാമം
സമേതോ രാജമന്ത്രിഭിഃ ॥ **3.47.5** ॥ 1489

തസ്മിൻ സംഭ്രിയമാണേ തു
രാഘവസ്യാഭിഷേചനേ।
കൈകേയീ നാമ ഭർതാരം
മമാർയാ യാചതേ വരം ॥ **3.47.6** ॥ 1490

പരിഗൃഹ്യ തു കൈകേയീ
ശ്വശുരം സുകൃതേന മേ।
മമ പ്രവ്രാജനം ഭർതു -
ർഭരതസ്യാഭിഷേചനം ॥ **3.47.7** ॥ 1491

ദ്വാവയാചത ഭർതാരം
സത്യസന്ധം നൃപോത്തമം।
നാദ്യ ഭോക്ഷ്യേ ന ച സ്വപ്സ്യേ
ന പാസ്യേ ന കദാചന ॥ **3.47.8** ॥ 1492

ഏഷ മേ ജീവിതസ്യാന്തോ
രാമോ യദഭിഷിച്യതേ।
ഇതി ബ്രുവാണാം കൈകേയീം
ശ്വശുരോ മേ സ പാർഥിവഃ ॥ **3.47.9** ॥ 1493

അയാചതാർഥൈരൻവർഥൈ -
ർന ച യാഞ്ചാം ചകാര സാ।
മമ ഭർതാ മഹാതേജാ
വയസാ പഞ്ചവിംശകഃ ॥ **3.47.10** ॥ 1494

അഷ്ടാദശ ഹി വർഷാണി
മമ ജൻമനി ഗൺയതേ।
രാമേതി പ്രഥിതോ ലോകേ
സത്യവാഞ്ശീലവാഞ്ശുചിഃ ॥ **3.47.11** ॥ 1495

വിശാലാക്ഷോ മഹാബാഹുഃ
സർവഭൂതഹിതേ രതഃ।
കാമാർതശ്ച മഹാരാജഃ
പിതാ ദശരഥഃ സ്വയം ॥ **3.47.12** ॥ 1496

കൈകേയ്യാഃ പ്രിയകാമാർഥം
തം രാമം നാഭ്യഷേചയത്।
അഭിഷേകായ തു പിതുഃ
സമീപം രാമമാഗതം ॥ **3.47.13** ॥ 1497

കൈകേയീ മമ ഭർതാര -
മിത്യുവാച ദ്രുതം വചഃ।
തവ പിത്രാ സമാജ്ഞപ്തം
മമേദം ശൃണു രാഘവ ॥ **3.47.14** ॥ 1498

ഭരതായ പ്രദാതവ്യ -
മിദം രാജ്യമകണ്ടകം।
ത്വയാ തു ഖലു വസ്തവ്യം
നവ വർഷാണി പഞ്ച ച ॥ **3.47.15** ॥ 1499

വനേ പ്രവ്രജ കാകുത്സ്ഥ
പിതരം മോചയാനൃതാത് ।
തഥേത്യുവാച താം രാമഃ
കൈകേയീമകുതോഭയഃ ॥ **3.47.16** ॥ 1500

ചകാര തദ്വചഃ ശ്രുത്വാ
ഭർതാ മമ ദൃഢവ്രതഃ ।
ദദ്യാന്ന പ്രതിഗൃഹ്ണീയാത്
സത്യം ബ്രൂയാന്ന ചാനൃതം ॥ **3.47.17** ॥ 1501

ഏതദ് ബ്രാഹ്മണ രാമസ്യ
വ്രതം ധൃതമനുത്തമം ।
തസ്യ ഭ്രാതാ തു വൈമാത്രോ
ലക്ഷ്മണോ നാമ വീർയവാൻ ॥ **3.47.18** ॥ 1502

രാമസ്യ പുരുഷവ്യാഘ്രഃ
സഹായഃ സമരേഽരിഹാ ।
സ ഭ്രാതാ ലക്ഷ്മണോ നാമ
ബ്രഹ്മചാരീ ദൃഢവ്രതഃ ॥ **3.47.19** ॥ 1503

അൻവഗച്ഛദ് ധനുഷ്പാണിഃ
പ്രവ്രജന്തം മയാ സഹ ।
ജടീ താപസരൂപേണ
മയാ സഹ സഹാനുജഃ ॥ **3.47.20** ॥ 1504

പ്രവിഷ്ടോ ദണ്ഡകാരണ്യം
ധർമനിത്യോ ദൃഢവ്രതഃ ।
തേ വയം പ്രച്യുതാ രാജ്യാത്
കൈകേയ്യാസ്തു കൃതേ ത്രയഃ ॥ **3.47.21** ॥ 1505

വിചരാമ ദ്വിജശ്രേഷ്ഠ
വനം ഗംഭീരമോജസാ।
സമാശ്വസ മുഹൂർതം തു
ശക്യം വസ്തുമിഹ ത്വയാ ॥ **3.47.22** ॥ 1506

ആഗമിഷ്യതി മേ ഭർതാ
വന്യമാദായ പുഷ്കലം।
രുരൂൻ ഗോധാൻ വരാഹാംശ്ച
ഹത്വാഽഽദായാമിഷം ബഹു ॥ **3.47.23** ॥ 1507

സ ത്വം നാമ ച ഗോത്രം ച
കുലമാചക്ഷ്വ തത്ത്വതഃ।
ഏകശ്ച ദണ്ഡകാരണ്യേ
കിമർഥം ചരസി ദ്വിജ ॥ **3.47.24** ॥ 1508

ഏവം ബ്രുവത്യാം സീതായാം
രാമപത്ന്യാം മഹാബലഃ।
പ്രത്യുവാചോത്തരം തീവ്രം
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ ॥ **3.47.25** ॥ 1509

യേന വിത്രാസിതാ ലോകാഃ
സദേവാസുരമാനുഷാഃ।
അഹം സ രാവണോ നാമ
സീതേ രക്ഷോഗണേശ്വരഃ ॥ **3.47.26** ॥ 1510

ത്വാം തു കാഞ്ചനവർണാഭാം
ദൃഷ്ട്വാ കൗശേയവാസിനീം।
രതിം സ്വകേഷു ദാരേഷു
നാധിഗച്ഛാമ്യനിന്ദിതേ ॥ **3.47.27** ॥ 1511

ബഹ്വീനാമുത്തമസ്ത്രീണാ -
മാഹൃതാനാമിതസ്തതഃ।
സർവാസാമേവ ഭദ്രം തേ
മമാഗ്രമഹിഷീ ഭവ ॥ **3.47.28** ॥ 1512

ലങ്കാ നാമ സമുദ്രസ്യ
മധ്യേ മമ മഹാപുരീ।
സാഗരേണ പരിക്ഷിപ്താ
നിവിഷ്ടാ ഗിരിമൂർധനി ॥ **3.47.29** ॥ 1513

തത്ര സീതേ മയാ സാർധം
വനേഷു വിചരിഷ്യസി।
ന ചാസ്യ വനവാസസ്യ
സ്പൃഹയിഷ്യസി ഭാമിനി ॥ **3.47.30** ॥ 1514

പഞ്ച ദാസ്യഃ സഹസ്രാണി
സർവാഭരണഭൂഷിതാഃ।
സീതേ പരിചരിഷ്യന്തി
ഭാർയാ ഭവസി മേ യദി ॥ **3.47.31** ॥ 1515

രാവണേനൈവമുക്താ തു
കുപിതാ ജനകാത്മജാ।
പ്രത്യുവാചാനവദ്യാംഗീ
തമനാദൃത്യ രാക്ഷസം ॥ **3.47.32** ॥ 1516

മഹാഗിരിമിവാകമ്പ്യം
മഹേന്ദ്രസദൃശം പതിം।
മഹോദധിമിവാക്ഷോഭ്യ -
മഹം രാമമനുവ്രതാ ॥ **3.47.33** ॥ 1517

സർവലക്ഷണസമ്പന്നം
ന്യഗ്രോധപരിമണ്ഡലം।
സത്യസന്ധം മഹാഭാഗ -
മഹം രാമമനുവ്രതാ ॥ **3.47.34** ॥ 1518

മഹാബാഹും മഹോരസ്കം
സിംഹവിക്രാന്തഗാമിനം।
നൃസിംഹം സിംഹസങ്കാശ -
മഹം രാമമനുവ്രതാ ॥ **3.47.35** ॥ 1519

പൂർണചന്ദ്രാനനം രാമം
രാജവത്സം ജിതേന്ദ്രിയം।
പൃഥുകീർതി മഹാബാഹു -
മഹം രാമമനുവ്രതാ ॥ **3.47.36** ॥ 1520

ത്വം പുനർജംബുകഃ സിംഹീം
മാമിഹേച്ഛസി ദുർലഭാം।
നാഹം ശക്യാ ത്വയാ സ്പ്രഷ്ടു -
മാദിത്യസ്യ പ്രഭാ യഥാ ॥ **3.47.37** ॥ 1521

പാദപാൻ കാഞ്ചനാൻ നൂനം
ബഹൂൻ പശ്യസി മന്ദഭാക്।
രാഘവസ്യ പ്രിയാം ഭാർയാം
യസ്ത്വമിച്ഛസി രാക്ഷസ ॥ **3.47.38** ॥ 1522

ക്ഷുധിതസ്യ ച സിംഹസ്യ
മൃഗശത്രോസ്തരസ്വിനഃ।
ആശീവിഷസ്യ വദനാദ്
ദംഷ്ട്രാമാദാതുമിച്ഛസി ॥ **3.47.39** ॥ 1523

മന്ദരം പർവതശ്രേഷ്ഠം
പാണിനാ ഹർതുമിച്ഛസി।
കാലകൂടം വിഷം പീത്വാ
സ്വസ്തിമാൻ ഗന്തുമിച്ഛസി ॥ **3.47.40** ॥ 1524

അക്ഷി സൂച്യാ പ്രമൃജസി
ജിഹ്വയാ ലേഢി ച ക്ഷുരം।
രാഘവസ്യ പ്രിയാം ഭാർയാ -
മധിഗന്തും ത്വമിച്ഛസി ॥ **3.47.41** ॥ 1525

അവസജ്യ ശിലാം കംഠേ
സമുദ്രം തർതുമിച്ഛസി।
സൂർയാചന്ദ്രമസൗ ചോഭൗ
പാണിഭ്യാം ഹർതുമിച്ഛസി ॥ **3.47.42** ॥ 1526

യോ രാമസ്യ പ്രിയാം ഭാർയാം
പ്രധർഷയിതുമിച്ഛസി।
അഗ്നിം പ്രജ്വലിതം ദൃഷ്ട്വാ
വസ്ത്രേണാഹർതുമിച്ഛസി ॥ **3.47.43** ॥ 1527

കൽയാണവൃത്താം യോ ഭാർയാം
രാമസ്യാഹർതുമിച്ഛസി।
അയോമുഖാനാം ശൂലാനാ -
മഗ്രേ ചരിതുമിച്ഛസി।
രാമസ്യ സദൃശീം ഭാർയാം
യോഽധിഗന്തും ത്വമിച്ഛസി ॥ **3.47.44** ॥ 1528

യദന്തരം സിംഹസൃഗാലയോർവനേ
യദന്തരം സ്യന്ദനികാസമുദ്രയോഃ।

സുരാഗ്ര്യസൗവീരകയോർയദന്തരം
തദന്തരം ദാശരഥേസ്തവൈവ ച ॥ **3.47.45** ॥ 1529

യദന്തരം കാഞ്ചനസീസലോഹയോ -
ർയദന്തരം ചന്ദനവാരിപങ്കയോഃ ।
യദന്തരം ഹസ്തിബിഡാലയോർവനേ
തദന്തരം ദാശരഥേസ്തവൈവ ച ॥ **3.47.46** ॥ 1530

യദന്തരം വായസവൈനതേയയോ -
ർയദന്തരം മദ്ഗുമയൂരയോരപി ।
യദന്തരം ഹംസകഗൃധ്രയോർവനേ
തദന്തരം ദാശരഥേസ്തവൈവ ച ॥ **3.47.47** ॥ 1531

തസ്മിൻ സഹസ്രാക്ഷസമപ്രഭാവേ
രാമേ സ്ഥിതേ കാർമുകബാണപാണൗ ।
ഹൃതാപി ത്വേഹം ന ജരാം ഗമിഷ്യേ
ആജ്യം യഥാ മക്ഷികയാവഗീർണം ॥ **3.47.48** ॥ 1532

ഇതീവ തദ്വാക്യമദുഷ്ടഭാവാ
സുദുഷ്ടമുക്ത്വാ രജനീചരം തം ।
ഗാത്രപ്രകമ്പാദ് വ്യഥിതാ ബഭൂവ
വാതോദ്ധതാ സാ കദലീവ തൻവീ ॥ **3.47.49** ॥ 1533

താം വേപമാനാമുപലക്ഷ്യ സീതാം
സ രാവണോ മൃത്യുസമപ്രഭാവഃ ।
കുലം ബലം നാമ ച കർമ ച സ്വം
സമാചചക്ഷേ ഭയകാരണാർഥം ॥ **3.47.50** ॥ 1534

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ സപ്തചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

രാവണേന സ്വപരാക്രമസ്യ വർണനം സീതയാ തസ്യ ഭർത്സനം ച

ഏവം ബ്രുവത്യാം സീതായാം
സംരബ്ധഃ പരുഷം വചഃ।
ലലാടേ ഭ്രുകുടീം കൃത്വാ
രാവണഃ പ്രത്യുവാച ഹ ॥ **3.48.1** ॥ 1535

ഭ്രാതാ വൈശ്രവണസ്യാഹം
സാപത്നോ വരവർണിനി।
രാവണോ നാമ ഭദ്രം തേ
ദശഗ്രീവഃ പ്രതാപവാൻ ॥ **3.48.2** ॥ 1536

യസ്യ ദേവാഃ സഗന്ധർവാഃ
പിശാചപതഗോരഗാഃ।
വിദ്രവന്തി സദാ ഭീതാ
മൃത്യോരിവ സദാ പ്രജാഃ ॥ **3.48.3** ॥ 1537

യേന വൈശ്രവണോ ഭ്രാതാ
വൈമാത്രഃ കാരണാന്തരേ।

ദ്വന്ദ്വമാസാദിതഃ ക്രോധാദ്
രണേ വിക്രമ്യ നിർജിതഃ ॥ **3.48.4** ॥ 1538

മദ്ഭയാർതഃ പരിത്യജ്യ
സ്വമധിഷ്ഠാനമൃദ്ധിമത് ।
കൈലാസം പർവതശ്രേഷ്ഠ -
മധ്യാസ്തേ നരവാഹനഃ ॥ **3.48.5** ॥ 1539

യസ്യ തത് പുഷ്പകം നാമ
വിമാനം കാമഗം ശുഭം ।
വീർയാദാവർജിതം ഭദ്രേ
യേന യാമി വിഹായസം ॥ **3.48.6** ॥ 1540

മമ സഞ്ജാതരോഷസ്യ
മുഖം ദൃഷ്ട്വൈവ മൈഥിലി ।
വിദ്രവന്തി പരിത്രസ്താഃ
സുരാഃ ശക്രപുരോഗമാഃ ॥ **3.48.7** ॥ 1541

യത്ര തിഷ്ഠാമ്യഹം തത്ര
മാരുതോ വാതി ശങ്കിതഃ ।
തീവ്രാംശുഃ ശിശിരാംശുശ്ച
ഭയാത് സമ്പദ്യതേ ദിവി ॥ **3.48.8** ॥ 1542

നിഷ്കമ്പപത്രാസ്തരവോ
നദ്യശ്ച സ്തിമിതോദകാഃ ।
ഭവന്തി യത്ര തത്രാഹം
തിഷ്ഠാമി ച ചരാമി ച ॥ **3.48.9** ॥ 1543

മമ പാരേ സമുദ്രസ്യ
ലങ്കാ നാമ പുരീ ശുഭാ ।

സമ്പൂർണാ രാക്ഷസൈർഘോരൈ -
ർയഥേന്ദ്രസ്യാമരാവതീ ॥ **3.48.10** ॥ 1544

പ്രാകാരേണ പരിക്ഷിപ്താ
പാണ്ഡുരേണ വിരാജിതാ ।
ഹേമകക്ഷ്യാ പുരീ രമ്യാ
വൈദൂർയമയതോരണാ ॥ **3.48.11** ॥ 1545

ഹസ്ത്യശ്വരഥസംബാധാ
തൂർയനാദവിനാദിതാ ।
സർവകാമഫലൈർവൃക്ഷൈഃ
സങ്കുലോദ്യാനഭൂഷിതാ ॥ **3.48.12** ॥ 1546

തത്ര ത്വം വസ ഹേ സീതേ
രാജപുത്രി മയാ സഹ ।
ന സ്മരിഷ്യസി നാരീണാം
മാനുഷീണാം മനസ്വിനി ॥ **3.48.13** ॥ 1547

ഭുഞ്ജാനാ മാനുഷാൻ ഭോഗാൻ
ദിവ്യാംശ്ച വരവർണിനി ।
ന സ്മരിഷ്യസി രാമസ്യ
മാനുഷസ്യ ഗതായുഷഃ ॥ **3.48.14** ॥ 1548

സ്ഥാപയിത്വാ പ്രിയം പുത്രം
രാജ്യേ ദശരഥോ നൃപഃ ।
മന്ദവീർയസ്തതോ ജ്യേഷ്ഠഃ
സുതഃ പ്രസ്ഥാപിതോ വനം ॥ **3.48.15** ॥ 1549

തേന കിം ഭ്രഷ്ടരാജ്യേന
രാമേണ ഗതചേതസാ ।

കരിഷ്യസി വിശാലാക്ഷി
താപസേന തപസ്വിനാ ॥ **3.48.16** ॥ 1550

രക്ഷ രാക്ഷസഭർതാരം
കാമയ സ്വയമാഗതം ।
ന മൻമഥശരാവിഷ്ടം
പ്രത്യാഖ്യാതും ത്വമർഹസി ॥ **3.48.17** ॥ 1551

പ്രത്യാഖ്യായ ഹി മാം ഭീരു
പശ്ചാത്താപം ഗമിഷ്യസി ।
ചരണേനാഭിഹത്യേവ
പുരൂരവസമുർവശീ ॥ **3.48.18** ॥ 1552

അംഗുൽയാ ന സമോ രാമോ
മമ യുദ്ധേ സ മാനുഷഃ ।
തവ ഭാഗ്യേന സമ്പ്രാപ്തം
ഭജസ്വ വരവർണിനി ॥ **3.48.19** ॥ 1553

ഏവമുക്താ തു വൈദേഹീ
ക്രുദ്ധാ സംരക്തലോചനാ ।
അബ്രവീത് പരുഷം വാക്യം
രഹിതേ രാക്ഷസാധിപം ॥ **3.48.20** ॥ 1554

കഥം വൈശ്രവണം ദേവം
സർവദേവനമസ്കൃതം ।
ഭ്രാതരം വ്യപദിശ്യ ത്വ -
മശുഭം കർതുമിച്ഛസി ॥ **3.48.21** ॥ 1555

അവശ്യം വിനശിഷ്യന്തി
സർവേ രാവണ രാക്ഷസാഃ ।

യേഷാം ത്വം കർകശോ രാജാ
ദുർബുദ്ധിരജിതേന്ദ്രിയഃ ॥ **3.48.22** ॥ 1556

അപഹൃത്യ ശചീം ഭാർയാം
ശക്യമിന്ദ്രസ്യ ജീവിതും ।
നഹി രാമസ്യ ഭാർയാം മാ -
മാനീയ സ്വസ്തിമാൻ ഭവേത് ॥ **3.48.23** ॥ 1557

ജീവേച്ചിരം വജ്രധരസ്യ പശ്ചാ -
ച്ഛചീം പ്രധൃഷ്യാപ്രതിരൂപരൂപാം ।
ന മാദൃശീം രാക്ഷസ ധർഷയിത്വാ
പീതാമൃതസ്യാപി തവാസ്തി മോക്ഷഃ ॥ **3.48.24** ॥ 1558

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ അഷ്ടചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

രാവണേന സീതായാ അപഹരണം തസ്യാ വിലാപോ ജടായുഷോ ദർശനം ച

സീതായാ വചനം ശ്രുത്വാ
ദശഗ്രീവഃ പ്രതാപവാൻ।
ഹസ്തേ ഹസ്തം സമാഹത്യ
ചകാര സുമഹദ് വപുഃ ॥ **3.49.1** ॥ 1559

സ മൈഥിലീം പുനർവാക്യം
ബഭാഷേ വാക്യകോവിദഃ।
നോൻമത്തയാ ശ്രുതൗ മൻയേ
മമ വീർയപരാക്രമൗ ॥ **3.49.2** ॥ 1560

ഉദ്വഹേയം ഭുജാഭ്യാം തു
മേദിനീമംബരേ സ്ഥിതഃ।
ആപിബേയം സമുദ്രം ച
മൃത്യും ഹൻയാം രണേ സ്ഥിതഃ ॥ **3.49.3** ॥ 1561

അർകം തുദ്യാം ശരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർവിഭിന്ദ്യാം ഹി മഹീതലം।

കാമരൂപേണ ഉൻമത്തേ
പശ്യ മാം കാമരൂപിണം ॥ **3.49.4** ॥ 1562

ഏവമുക്തവതസ്തസ്യ
രാവണസ്യ ശിഖിപ്രഭേ।
ക്രുദ്ധസ്യ ഹരിപർയന്തേ
രക്തേ നേത്രേ ബഭൂവതുഃ ॥ **3.49.5** ॥ 1563

സദ്യഃ സൗമ്യം പരിത്യജ്യ
തീക്ഷ്ണരൂപം സ രാവണഃ।
സ്വം രൂപം കാലരൂപാഭം
ഭേജേ വൈശ്രവണാനുജഃ ॥ **3.49.6** ॥ 1564

സംരക്തനയനഃ ശ്രീമാം -
സ്തപ്തകാഞ്ചനഭൂഷണഃ।
ക്രോധേന മഹതാവിഷ്ടോ
നീലജീമൂതസന്നിഭഃ ॥ **3.49.7** ॥ 1565

ദശാസ്യോ വിംശതിഭുജോ
ബഭൂവ ക്ഷണദാചരഃ।
സ പരിവ്രാജകച്ഛദ്മ
മഹാകായോ വിഹായ തത് ॥ **3.49.8** ॥ 1566

പ്രതിപേദേ സ്വകം രൂപം
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ।
രക്താംബരധരസ്തസ്ഥൗ
സ്ത്രീരത്നം പ്രേക്ഷ്യ മൈഥിലീം ॥ **3.49.9** ॥ 1567

സ താമസിതകേശാന്താം
ഭാസ്കരസ്യ പ്രഭാമിവ।

വസനാഭരണോപേതാം
മൈഥിലീം രാവണോഽബ്രവീത് ॥ **3.49.10** ॥ 1568

ത്രിഷു ലോകേഷു വിഖ്യാതം
യദി ഭർതാരമിച്ഛസി ।
മാമാശ്രയ വരാരോഹേ
തവാഹം സദൃശഃ പതിഃ ॥ **3.49.11** ॥ 1569

മാം ഭജസ്വ ചിരായ ത്വ -
മഹം ശ്ലാഘ്യഃ പതിസ്തവ ।
നൈവ ചാഹം ക്വചിദ് ഭദ്രേ
കരിഷ്യേ തവ വിപ്രിയം ॥ **3.49.12** ॥ 1570

ത്യജ്യതാം മാനുഷോ ഭാവോ
മയി ഭാവഃ പ്രണീയതാം ।
രാജ്യാച്ച്യുതമസിദ്ധാർഥം
രാമം പരിമിതായുഷം ॥ **3.49.13** ॥ 1571

കൈർഗുണൈരനുരക്തോസി
മൂഢേ പണ്ഡിതമാനിനി ।
യഃ സ്ത്രിയോ വചനാദ് രാജ്യം
വിഹായ സസുഹൃജ്ജനം ॥ **3.49.14** ॥ 1572

അസ്മിൻ വ്യാലാനുചരിതേ
വനേ വസതി ദുർമതിഃ ।
ഇത്യുക്ത്വാ മൈഥിലീം വാക്യം
പ്രിയാർഹാം പ്രിയവാദിനീം ॥ **3.49.15** ॥ 1573

അഭിഗമ്യ സുദുഷ്ടാത്മാ
രാക്ഷസഃ കാമമോഹിതഃ ।

ജഗ്രാഹ രാവണഃ സീതാം
ബുധഃ ഖേ രോഹിണീമിവ ॥ **3.49.16** ॥ 1574

വാമേന സീതാം പദ്മാക്ഷീം
മൂർധജേഷു കരേണ സഃ।
ഊർവോസ്തു ദക്ഷിണേനൈവ
പരിജഗ്രാഹ പാണിനാ ॥ **3.49.17** ॥ 1575

തം ദൃഷ്ട്വാ ഗിരിശൃംഗാഭം
തീക്ഷ്ണദംഷ്ട്രം മഹാഭുജം।
പ്രാദ്രവൻ മൃത്യുസങ്കാശം
ഭയാർതാ വനദേവതാഃ ॥ **3.49.18** ॥ 1576

സ ച മായാമയോ ദിവ്യഃ
ഖരയുക്തഃ ഖരസ്വനഃ।
പ്രത്യദൃശ്യത ഹേമാംഗോ
രാവണസ്യ മഹാരഥഃ ॥ **3.49.19** ॥ 1577

തതസ്താം പരുഷൈർവാക്യൈ -
രഭിതർജ്യ മഹാസ്വനഃ।
അങ്കേനാദായ വൈദേഹീം
രഥമാരോപയത് തദാ ॥ **3.49.20** ॥ 1578

സാ ഗൃഹീതാതിചുക്രോശ
രാവണേന യശസ്വിനീ।
രാമേതി സീതാ ദുഃഖാർതാ
രാമം ദൂരം ഗതം വനേ ॥ **3.49.21** ॥ 1579

താമകാമാം സ കാമാർതഃ
പന്നഗേന്ദ്രവധൂമിവ।

വിചേഷ്ടമാനാമാദായ
ഉത്പപാതാഥ രാവണഃ ॥ **3.49.22** ॥ 1580

തതഃ സാ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
ഹ്രിയമാണാ വിഹായസാ ।
ഭൃശം ചുക്രോശ മത്തേവ
ഭ്രാന്തചിത്താ യഥാതുരാ ॥ **3.49.23** ॥ 1581

ഹാ ലക്ഷ്മണ മഹാബാഹോ
ഗുരുചിത്തപ്രസാദക ।
ഹ്രിയമാണാം ന ജാനീഷേ
രക്ഷസാ കാമരൂപിണാ ॥ **3.49.24** ॥ 1582

ജീവിതം സുഖമർഥം ച
ധർമഹേതോഃ പരിത്യജൻ ।
ഹ്രിയമാണാമധർമേണ
മാം രാഘവ ന പശ്യസി ॥ **3.49.25** ॥ 1583

നനു നാമാവിനീതാനാം
വിനേതാസി പരന്തപ ।
കഥമേവംവിധം പാപം
ന ത്വം ശാധി ഹി രാവണം ॥ **3.49.26** ॥ 1584

ന തു സദ്യോഽവിനീതസ്യ
ദൃശ്യതേ കർമണഃ ഫലം ।
കാലോഽപ്യംഗീഭവത്യത്ര
സസ്യാനാമിവ പക്വതയേ ॥ **3.49.27** ॥ 1585

ത്വം കർമ കൃതവാനേതത്
കാലോപഹതചേതനഃ ।

ജീവിതാന്തകരം ഘോരം
രാമാദ് വ്യസനമാപ്നുഹി ॥ **3.49.28** ॥ 1586

ഹന്തേദാനീം സകാമാ തു
കൈകേയീ ബാന്ധവൈഃ സഹ ।
ഹ്രിയേയം ധർമകാമസ്യ
ധർമപത്നീ യശസ്വിനഃ ॥ **3.49.29** ॥ 1587

ആമന്ത്രയേ ജനസ്ഥാനേ
കർണികാരാംശ്ച പുഷ്പിതാൻ ।
ക്ഷിപ്രം രാമായ ശംസധ്വം
സീതാം ഹരതി രാവണഃ ॥ **3.49.30** ॥ 1588

ഹംസസാരസസംഘുഷ്ടാം
വന്ദേ ഗോദാവരീം നദീം ।
ക്ഷിപ്രം രാമായ ശംസ ത്വം
സീതാം ഹരതി രാവണഃ ॥ **3.49.31** ॥ 1589

ദൈവതാനി ച യാൻയസ്മിൻ
വനേ വിവിധപാദപേ ।
നമസ്കരോമ്യഹം തേഭ്യോ
ഭർതുഃ ശംസത മാം ഹൃതാം ॥ **3.49.32** ॥ 1590

യാനി കാനിചിദപ്യത്ര
സത്ത്വാനി വിവിധാനി ച ।
സർവാണി ശരണം യാമി
മൃഗപക്ഷിഗണാനി വൈ ॥ **3.49.33** ॥ 1591

ഹ്രിയമാണാം പ്രിയാം ഭർതുഃ
പ്രാണേഭ്യോഽപി ഗരീയസീം ।

വിവശാ തേ ഹൃതാ സീതാ
രാവണേനേതി ശംസത ॥ **3.49.34** ॥ 1592

വിദിത്വാ തു മഹാബാഹു -
രമുത്രാപി മഹാബലഃ।
ആനേഷ്യതി പരാക്രമ്യ
വൈവസ്വതഹൃതാമപി ॥ **3.49.35** ॥ 1593

സാ തദാ കരുണാ വാചോ
വിലപന്തീ സുദുഃഖിതാ।
വനസ്പതിഗതം ഗൃധ്രം
ദദർശായതലോചനാ ॥ **3.49.36** ॥ 1594

സാ തമുദ്വീക്ഷ്യ സുശ്രോണീ
രാവണസ്യ വശംഗതാ।
സമാക്രന്ദദ് ഭയപരാ
ദുഃഖോപഹതയാ ഗിരാ ॥ **3.49.37** ॥ 1595

ജടായോ പശ്യ മാമാർയ
ഹ്രിയമാണാമനാഥവത്।
അനേന രാക്ഷസേന്ദ്രേണാ -
കരുണം പാപകർമണാ ॥ **3.49.38** ॥ 1596

നൈഷ വാരയിതും ശക്യ -
സ്ത്വയാ ക്രൂരോ നിശാചരഃ।
സത്വവാഞ്ജിതകാശീ ച
സായുധശ്ചൈവ ദുർമതിഃ ॥ **3.49.39** ॥ 1597

രാമായ തു യഥാതത്ത്വം ജടായോ ഹരണം മമ।
ലക്ഷ്മണായ ച തത് സർവമാഖ്യാതവ്യമശേഷതഃ ॥ **3.49.40** ॥ 1598

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ജടായുഷാ സീതാഹരണരൂപാദ് ദുഷ്കർമണോ രാവണം നിവർതയിതും തസ്യ പ്രബോധനം തദന്തേ യുദ്ധാർഥമാഹ്വാനം ച

തം ശബ്ദമവസുപ്തസ്തു
ജടായുരഥ ശുശ്രുവേ।
നിരൈക്ഷദ് രാവണം ക്ഷിപ്രം
വൈദേഹീം ച ദദർശ സഃ ॥ **3.50.1** ॥ 1599

തതഃ പർവതശൃംഗാഭ -
സ്തീക്ഷ്ണതുണ്ഡഃ ഖഗോത്തമഃ।
വനസ്പതിഗതഃ ശ്രീമാൻ
വ്യാജഹാര ശുഭാം ഗിരം ॥ **3.50.2** ॥ 1600

ദശഗ്രീവ സ്ഥിതോ ധർമേ
പുരാണേ സത്യസംശ്രയഃ।
ഭ്രാതസ്ത്വം നിന്ദിതം കർമ
കർതും നാർഹസി സാമ്പ്രതം ॥ **3.50.3** ॥ 1601

ജടായുർനാമ നാമ്നാഹം
ഗൃധ്രരാജോ മഹാബലഃ।

രാജാ സർവസ്യ ലോകസ്യ
മഹേന്ദ്രവരുണോപമഃ ॥ **3.50.4** ॥ 1602

ലോകാനാം ച ഹിതേ യുക്തോ
രാമോ ദശരഥാത്മജഃ ।
തസ്യൈഷാ ലോകനാഥസ്യ
ധർമപത്നീ യശസ്വിനീ ॥ **3.50.5** ॥ 1603

സീതാ നാമ വരാരോഹാ
യാം ത്വം ഹർതുമിഹേച്ഛസി ।
കഥം രാജാ സ്ഥിതോ ധർമേ
പരദാരാൻ പരാമൃശേത് ॥ **3.50.6** ॥ 1604

രക്ഷണീയാ വിശേഷേണ
രാജദാരാ മഹാബല ।
നിവർതയ ഗതിം നീചാം
പരദാരാഭിമർശനാത് ॥ **3.50.7** ॥ 1605

ന തത് സമാചരേദ് ധീരോ
യത് പരോഽസ്യ വിഗർഹയേത് ।
യഥാഽഽത്മനസ്തഥാൻയേഷാം
ദാരാ രക്ഷ്യാ വിമർശനാത് ॥ **3.50.8** ॥ 1606

അർഥം വാ യദി വാ കാമം
ശിഷ്ടാഃ ശാസ്ത്രേഷ്വനാഗതം ।
വ്യവസ്യന്ത്യനു രാജാനം
ധർമം പൗലസ്ത്യനന്ദന ॥ **3.50.9** ॥ 1607

രാജാ ധർമശ്ച കാമശ്ച
ദ്രവ്യാണാം ചോത്തമോ നിധിഃ ।

ധർമഃ ശുഭം വാ പാപം വാ
രാജമൂലം പ്രവർതതേ ॥ **3.50.10** ॥ 1608

പാപസ്വഭാവശ്ചപലഃ
കഥം ത്വം രക്ഷസാം വര ।
ഐശ്വർയമഭിസമ്പ്രാപ്തോ
വിമാനമിവ ദുഷ്കൃതീ ॥ **3.50.11** ॥ 1609

കാമസ്വഭാവോ യഃ സോഽസൗ
ന ശക്യസ്തം പ്രമാർജിതും ।
നഹി ദുഷ്ടാത്മനാമാർയ -
മാവസത്യാലയേ ചിരം ॥ **3.50.12** ॥ 1610

വിഷയേ വാ പുരേ വാ തേ
യദാ രാമോ മഹാബലഃ ।
നാപരാധ്യതി ധർമാത്മാ
കഥം തസ്യാപരാധ്യസി ॥ **3.50.13** ॥ 1611

യദി ശൂർപണഖാഹേതോ -
ർജനസ്ഥാനഗതഃ ഖരഃ ।
അതിവൃത്തോ ഹതഃ പൂർവം
രാമേണാക്ലിഷ്ടകർമണാ ॥ **3.50.14** ॥ 1612

അത്ര ബ്രൂഹി യഥാതത്ത്വം
കോ രാമസ്യ വ്യതിക്രമഃ ।
യസ്യ ത്വം ലോകനാഥസ്യ
ഹൃത്വാ ഭാർയാം ഗമിഷ്യസി ॥ **3.50.15** ॥ 1613

ക്ഷിപ്രം വിസൃജ വൈദേഹീം
മാ ത്വാ ഘോരേണ ചക്ഷുഷാ ।

ദഹേദ് ദഹനഭൂതേന
വൃത്രമിന്ദ്രാശനിർയഥാ ॥ **3.50.16** ॥ 1614

സർപമാശീവിഷം ബദ്ധ്വാ
വസ്ത്രാന്തേ നാവബുധ്യസേ ।
ഗ്രീവായാം പ്രതിമുക്തം ച
കാലപാശം ന പശ്യസി ॥ **3.50.17** ॥ 1615

സ ഭാരഃ സൗമ്യ ഭർതവ്യോ
യോ നരം നാവസാദയേത് ।
തദന്നമപി ഭോക്തവ്യം
ജീർയതേ യദനാമയം ॥ **3.50.18** ॥ 1616

യത് കൃത്വാ ന ഭവേദ് ധർമോ
ന കീർതിർന യശോ ധ്രുവം ।
ശരീരസ്യ ഭവേത് ഖേദഃ
കസ്തത് കർമ സമാചരേത് ॥ **3.50.19** ॥ 1617

ഷഷ്ടിവർഷസഹസ്രാണി
ജാതസ്യ മമ രാവണ ।
പിതൃപൈതാമഹം രാജ്യം
യഥാവദനുതിഷ്ഠതഃ ॥ **3.50.20** ॥ 1618

വൃദ്ധോഽഹം ത്വം യുവാ ധൻവീ
സരഥഃ കവചീ ശരീ ।
ന ചാപ്യാദായ കുശലീ
വൈദേഹീം മേ ഗമിഷ്യസി ॥ **3.50.21** ॥ 1619

ന ശക്തസ്ത്വം ബലാദ്ധർതും
വൈദേഹീം മമ പശ്യതഃ ।

ഹേതുഭിർന്യായസംയുക്തൈ -
ർധ്രുവാം വേദശ്രുതീമിവ ॥ **3.50.22** ॥ 1620

യുധ്യസ്വ യദി ശൂരോഽസി
മുഹൂർതം തിഷ്ഠ രാവണ ।
ശയിഷ്യസേ ഹതോ ഭൂമൗ
യഥാ പൂർവം ഖരസ്തഥാ ॥ **3.50.23** ॥ 1621

അസകൃത്സംയുഗേ യേന
നിഹതാ ദൈത്യദാനവാഃ ।
ന ചിരാച്ചീരവാസാസ്ത്വാം
രാമോ യുധി വധിഷ്യതി ॥ **3.50.24** ॥ 1622

കിം നു ശക്യം മയാ കർതും
ഗതൗ ദൂരം നൃപാത്മജൗ ।
ക്ഷിപ്രം ത്വം നശ്യസേ നീച
തയോർഭീതോ ന സംശയഃ ॥ **3.50.25** ॥ 1623

നഹി മേ ജീവമാനസ്യ
നയിഷ്യസി ശുഭാമിമാം ।
സീതാം കമലപത്രാക്ഷീം
രാമസ്യ മഹിഷീം പ്രിയാം ॥ **3.50.26** ॥ 1624

അവശ്യം തു മയാ കാർയം
പ്രിയം തസ്യ മഹാത്മനഃ ।
ജീവിതേനാപി രാമസ്യ
തഥാ ദശരഥസ്യ ച ॥ **3.50.27** ॥ 1625

തിഷ്ഠ തിഷ്ഠ ദശഗ്രീവ
മുഹൂർതം പശ്യ രാവണ ।

വൃന്താദിവ ഫലം ത്വാം തു
പാതയേയം രഥോത്തമാത് ।
യുദ്ധാതിഥ്യം പ്രദാസ്യാമി
യഥാപ്രാണം നിശാചര ॥ **3.50.28** ॥ 1626

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ജടായൂരാവണയോർഘോരം യുദ്ധം രാവണേന ജടായുഷോ വധശ്ച

ഇത്യുക്തഃ ക്രോധതാമ്രാക്ഷ -
സ്തപ്തകാഞ്ചനകുണ്ഡലഃ।
രാക്ഷസേന്ദ്രോഽഭിദുദ്രാവ
പതഗേന്ദ്രമമർഷണഃ ॥ **3.51.1** ॥ 1627

സ സമ്പ്രഹാരസ്തുമുല -
സ്തയോസ്തസ്മിൻ മഹാമൃധേ।
ബഭൂവ വാതോദ്ഭുതയോ -
ർമേഘയോർഗഗനേ യഥാ ॥ **3.51.2** ॥ 1628

തദ് ബഭൂവാദ്ഭുതം യുദ്ധം
ഗൃധ്രരാക്ഷസയോസ്തദാ।
സപക്ഷയോർമാൽയവതോ -
ർമഹാപർവതയോരിവ ॥ **3.51.3** ॥ 1629

തതോ നാലീകനാരാചൈ -
സ്തീക്ഷ്ണാഗ്രൈശ്ച വികർണിഭിഃ।

അഭ്യവർഷൻമഹാഘോരൈ -
ർഗൃധ്രരാജം മഹാബലം ॥ **3.51.4** ॥ 1630

സ താനി ശരജാലാനി
ഗൃധ്രഃ പത്രരഥേശ്വരഃ ।
ജടായുഃ പ്രതിജഗ്രാഹ
രാവണാസ്ത്രാണി സംയുഗേ ॥ **3.51.5** ॥ 1631

തസ്യ തീക്ഷ്ണനഖാഭ്യാം തു
ചരണാഭ്യാം മഹാബലഃ ।
ചകാര ബഹുധാ ഗാത്രേ
വ്രണാൻ പതഗസത്തമഃ ॥ **3.51.6** ॥ 1632

അഥ ക്രോധാദ് ദശഗ്രീവോ
ജഗ്രാഹ ദശ മാർഗണാൻ ।
മൃത്യുദണ്ഡനിഭാൻ ഘോരാ -
ഞ്ശത്രോർനിധനകാങ്ക്ഷയാ ॥ **3.51.7** ॥ 1633

സ തൈർബാണൈർമഹാവീർയഃ
പൂർണമുക്തൈരജിഹ്മഗൈഃ ।
ബിഭേദ നിശിതൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർഗൃധ്രം ഘോരൈഃ ശിലീമുഖൈഃ ॥ **3.51.8** ॥ 1634

സ രാക്ഷസരഥേ പശ്യ -
ഞ്ജാനകീ ബാഷ്പലോചനാം ।
അചിന്തയിത്വാ ബാണാംസ്താൻ
രാക്ഷസം സമഭിദ്രവത് ॥ **3.51.9** ॥ 1635

തതോഽസ്യ സശരം ചാപം
മുക്തമണിവിഭൂഷിതം ।

ചരണാഭ്യാം മഹാതേജാ
ബഭഞ്ജ പതഗോത്തമഃ ॥ **3.51.10** ॥ 1636

തതോഽന്യദ് ധനുരാദായ
രാവണഃ ക്രോധമൂർഛിതഃ ।
വവർഷ ശരവർഷാണി
ശതശോഽഥ സഹസ്രശഃ ॥ **3.51.11** ॥ 1637

ശരൈരാവാരിതസ്തസ്യ
സംയുഗേ പതഗേശ്വരഃ ।
കുലായമഭിസമ്പ്രാപ്തഃ
പക്ഷിവച്ച ബഭൗ തദാ ॥ **3.51.12** ॥ 1638

സ താനി ശരജാലാനി
പക്ഷാഭ്യാം തു വിധൂയ ഹ ।
ചരണാഭ്യാം മഹാതേജാ
ബഭഞ്ജാസ്യ മഹദ് ധനുഃ ॥ **3.51.13** ॥ 1639

തച്ചാഗ്നിസദൃശം ദീപ്തം
രാവണസ്യ ശരാവരം ।
പക്ഷാഭ്യാം ച മഹാതേജാ
വ്യധുനോത് പതഗേശ്വരഃ ॥ **3.51.14** ॥ 1640

കാഞ്ചനോരശ്ഛദാൻ ദിവ്യാൻ
പിശാചവദനാൻ ഖരാൻ ।
താംശ്ചാസ്യ ജവസമ്പന്നാ -
ഞ്ജഘാന സമരേ ബലീ ॥ **3.51.15** ॥ 1641

അഥ ത്രിവേണുസമ്പന്നം
കാമഗം പാവകാർചിഷം ।

മണിസോപാനചിത്രാംഗം
ബഭഞ്ജ ച മഹാരഥം ॥ **3.51.16** ॥ 1642

പൂർണചന്ദ്രപ്രതീകാശം
ഛത്രം ച വ്യജനൈഃ സഹ ।
പാതയാമാസ വേഗേന
ഗ്രാഹിഭീ രാക്ഷസൈഃ സഹ ॥ **3.51.17** ॥ 1643

സാരഥേശ്ചാസ്യ വേഗേന
തുണ്ഡേന ച മഹച്ഛിരഃ ।
പുനർവ്യപഹനച്ഛ്രീമാൻ
പക്ഷിരാജോ മഹാബലഃ ॥ **3.51.18** ॥ 1644

സ ഭഗ്നധൻവാ വിരഥോ
ഹതാശ്വോ ഹതസാരഥിഃ ।
അങ്കേനാദായ വൈദേഹീ
പപാത ഭുവി രാവണഃ ॥ **3.51.19** ॥ 1645

ദൃഷ്ട്വാ നിപതിതം ഭൂമൗ
രാവണം ഭഗ്നവാഹനം ।
സാധു സാധ്വിതി ഭൂതാനി
ഗൃധ്രരാജമപൂജയൻ ॥ **3.51.20** ॥ 1646

പരിശ്രാന്തം തു തം ദൃഷ്ട്വാ
ജരയാ പക്ഷിയൂഥപം ।
ഉത്പപാത പുനർഹൃഷ്ടോ
മൈഥിലീം ഗൃഹ്യ രാവണഃ ॥ **3.51.21** ॥ 1647

തം പ്രഹൃഷ്ടം നിധായാങ്കേ
രാവണം ജനകാത്മജാം ।

ഗച്ഛന്തം ഖഡ്ഗശേഷം ച
പ്രണഷ്ടഹതസാധനം ॥ **3.51.22** ॥ 1648

ഗൃധ്രരാജഃ സമുത്പത്യ
രാവണം സമഭിദ്രവത് ।
സമാവാർയ മഹാതേജാ
ജടായുരിദമബ്രവീത് ॥ **3.51.23** ॥ 1649

വജ്രസംസ്പർശബാണസ്യ
ഭാർയാം രാമസ്യ രാവണ ।
അൽപബുദ്ധേ ഹരസ്യേനാം
വധായ ഖലു രക്ഷസാം ॥ **3.51.24** ॥ 1650

സമിത്രബന്ധുഃ സാമാത്യഃ
സബലഃ സപരിച്ഛദഃ ।
വിഷപാനം പിബസ്യേതത്
പിപാസിത ഇവോദകം ॥ **3.51.25** ॥ 1651

അനുബന്ധമജാനന്തഃ
കർമണാമവിചക്ഷണാഃ ।
ശീഘ്രമേവ വിനശ്യന്തി
യഥാ ത്വം വിനശിഷ്യസി ॥ **3.51.26** ॥ 1652

ബദ്ധസ്ത്വം കാലപാശേന
ക്വ ഗതസ്തസ്യ മോക്ഷ്യസേ ।
വധായ ബഡിശം ഗൃഹ്യ
സാമിഷം ജലജോ യഥാ ॥ **3.51.27** ॥ 1653

നഹി ജാതു ദുരാധർഷൗ
കാകുത്സ്ഥൗ തവ രാവണ ।

ധർഷണം ചാശ്രമസ്യാസ്യ
ക്ഷമിഷ്യേതേ തു രാഘവൗ ॥ **3.51.28** ॥ 1654

യഥാ ത്വയാ കൃതം കർമ
ഭീരുണാ ലോകഗർഹിതം ।
തസ്കരാചരിതോ മാർഗോ
നൈഷ വീരനിഷേവിതഃ ॥ **3.51.29** ॥ 1655

യുദ്ധ്യസ്വ യദി ശൂരോഽസി
മുഹൂർതം തിഷ്ഠ രാവണ ।
ശയിഷ്യസേ ഹതോ ഭൂമൗ
യഥാ ഭ്രാതാ ഖരസ്തഥാ ॥ **3.51.30** ॥ 1656

പരേതകാലേ പുരുഷോ
യത് കർമ പ്രതിപദ്യതേ ।
വിനാശായാത്മനോഽധർമ്യം
പ്രതിപന്നോഽസി കർമ തത് ॥ **3.51.31** ॥ 1657

പാപാനുബന്ധോ വൈ യസ്യ
കർമണഃ കോ നു തത് പുമാൻ ।
കുർവീത ലോകാധിപതിഃ
സ്വയംഭൂർഭഗവാനപി ॥ **3.51.32** ॥ 1658

ഏവമുക്ത്വാ ശുഭം വാക്യം
ജടായുസ്തസ്യ രക്ഷസഃ ।
നിപപാത ഭൃശം പൃഷ്ഠേ
ദശഗ്രീവസ്യ വീർയവാൻ ॥ **3.51.33** ॥ 1659

തം ഗൃഹീത്വാ നഖൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർവിദദാര സമന്തതഃ ।

അധിരൂഢോ ഗജാരോഹോ
യഥാ സ്യാദ് ദുഷ്ടവാരണം ॥ **3.51.34** ॥ 1660

വിദദാര നഖൈരസ്യ
തുണ്ഡം പൃഷ്ഠേ സമർപയൻ।
കേശാംശ്ചോത്പാടയാമാസ
നഖപക്ഷമുഖായുധഃ ॥ **3.51.35** ॥ 1661

സ തഥാ ഗൃധ്രരാജേന
ക്ലിശ്യമാനോ മുഹുർമുഹുഃ।
അമർഷസ്ഫുരിതോഷ്ഠഃ സൻ
പ്രാകമ്പത ച രാക്ഷസഃ ॥ **3.51.36** ॥ 1662

സമ്പരിഷ്വജ്യ വൈദേഹീം
വാമേനാങ്കേന രാവണഃ।
തലേനാഭിജഘാനാർതോ
ജടായും ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ ॥ **3.51.37** ॥ 1663

ജടായുസ്തമതിക്രമ്യ
തുണ്ഡേനാസ്യ ഖഗാധിപഃ।
വാമബാഹൂൻ ദശ തദാ
വ്യപാഹരദരിംദമഃ ॥ **3.51.38** ॥ 1664

സംഛിന്നബാഹോഃ സദ്യോ വൈ
ബാഹവഃ സഹസാഭവൻ।
വിഷജ്വാലാവലീയുക്താ
വൽമീകാദിവ പന്നഗാഃ ॥ **3.51.39** ॥ 1665

തതഃ ക്രോധാദ് ദശഗ്രീവഃ
സീതാമുത്സൃജ്യ വീർയവാൻ।

മുഷ്ടിഭ്യാം ചരണാഭ്യാം ച
ഗൃധ്രരാജമപോഥയത് ॥ **3.51.40** ॥ 1666

തതോ മുഹൂർതം സംഗ്രാമോ
ബഭൂവാതുലവീർയയോഃ ।
രാക്ഷസാനാം ച മുഖ്യസ്യ
പക്ഷിണാം പ്രവരസ്യ ച ॥ **3.51.41** ॥ 1667

തസ്യ വ്യായച്ഛമാനസ്യ
രാമസ്യാർഥേ സ രാവണഃ ।
പക്ഷൗ പാദൗ ച പാർശ്വൗ ച
ഖഡ്ഗമുദ്ധൃത്യ സോഽച്ഛിനത് ॥ **3.51.42** ॥ 1668

സച്ഛിന്നപക്ഷഃ സഹസാ
രക്ഷസാ രൗദ്രകർമണാ ।
നിപപാത മഹാഗൃധ്രോ
ധരൺയാമൽപജീവിതഃ ॥ **3.51.43** ॥ 1669

തം ദൃഷ്ട്വാ പതിതം ഭൂമൗ ക്ഷതജാർദ്ര ജടായുഷം ।
അഭ്യധാവത വൈദേഹീ സ്വബന്ധുമിവ ദുഃഖിതാ ॥ **3.51.44** ॥ 1670

തം നീലജീമൂതനികാശകൽപം
സപാണ്ഡുരോരസ്കമുദാരവീർയം ।
ദദർശ ലങ്കാധിപതിഃ പൃഥിവ്യാം
ജടായുഷം ശാന്തമിവാഗ്നിദാവം ॥ **3.51.45** ॥ 1671

തതസ്തു തം പത്രരഥം മഹീതലേ
നിപാതിതം രാവണവേഗമർദിതം ।
പുനശ്ച സംഗൃഹ്യ ശശിപ്രഭാനനാ
രുരോദ സീതാ ജനകാത്മജാ തദാ ॥ **3.51.46** ॥ 1672

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

രാവണേന സീതായാ അപഹരണം

സാ തു താരാധിപമുഖീ
രാവണേന നിരീക്ഷ്യ തം ।
ഗൃധ്രരാജം വിനിഹതം
വിലലാപ സുദുഃഖിതാ ॥ **3.52.1** ॥ 1673

നിമിത്തം ലക്ഷണം സ്വപ്നം
ശകുനിസ്വരദർശനം ।
അവശ്യം സുഖദുഃഖേഷു
നരാണാം പരിദൃശ്യതേ ॥ **3.52.2** ॥ 1674

ന നൂനം രാമ ജാനാസി
മഹദ്വ്യസനമാത്മനഃ ।
ധാവന്തി നൂനം കാകുത്സ്ഥ
മദർഥം മൃഗപക്ഷിണഃ ॥ **3.52.3** ॥ 1675

അയം ഹി കൃപയാ രാമ
മാം ത്രാതുമിഹ സംഗതഃ ।
ശേതേ വിനിഹതോ ഭൂമൗ
മമാഭാഗ്യാദ് വിഹംഗമഃ ॥ **3.52.4** ॥ 1676

ത്രാഹി മാമദ്യ കാകുത്സ്ഥ
ലക്ഷ്മണേതി വരാംഗനാ।
സുസന്ത്രസ്താ സമാക്രന്ദ -
ച്ഛ്രുണ്വതാം തു യഥാന്തികേ ॥ **3.52.5** ॥ 1677

താം ക്ലിഷ്ടമാൽയാഭരണാം
വിലപന്തീമനാഥവത്।
അഭ്യധാവത വൈദേഹീം
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ ॥ **3.52.6** ॥ 1678

താം ലതാമിവ വേഷ്ടന്തീ -
മാലിംഗന്തീം മഹാദ്രുമാൻ।
മുഞ്ച മുഞ്ചേതി ബഹുശഃ
പ്രാപ താം രാക്ഷസാധിപഃ ॥ **3.52.7** ॥ 1679

ക്രോശന്തീം രാമ രാമേതി
രാമേണ രഹിതാം വനേ।
ജീവിതാന്തായ കേശേഷു
ജഗ്രാഹാന്തകസന്നിഭഃ ॥ **3.52.8** ॥ 1680

പ്രധർഷിതായാം വൈദേഹ്യാം
ബഭൂവ സചരാചരം।
ജഗത് സർവമമർയാദം
തമസാന്ധേന സംവൃതം ॥ **3.52.9** ॥ 1681

ന വാതി മാരുതസ്തത്ര
നിഷ്പ്രഭോഽഭൂദ് ദിവാകരഃ।
ദൃഷ്ട്വാ സീതാം പരാമൃഷ്ടാം
ദേവോ ദിവ്യേന ചക്ഷുഷാ ॥ **3.52.10** ॥ 1682

കൃതം കാർയമിതി ശ്രീമാൻ
വ്യാജഹാര പിതാമഹഃ।
പ്രഹൃഷ്ടാ വ്യഥിതാശ്ചാസൻ
സർവേ തേ പരമർഷയഃ ॥ **3.52.11** ॥ 1683

ദൃഷ്ട്വാ സീതാം പരാമൃഷ്ടാം
ദണ്ഡകാരണ്യവാസിനഃ।
രാവണസ്യ വിനാശം ച
പ്രാപ്തം ബുദ്ധ്വാ യദൃച്ഛയാ ॥ **3.52.12** ॥ 1684

സ തു താം രാമ രാമേതി
രുദതീം ലക്ഷ്മണേതി ച।
ജഗാമാദായ ചാകാശം
രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ ॥ **3.52.13** ॥ 1685

തപ്താഭരണവർണാംഗീ
പീതകൗശേയവാസിനീ।
രരാജ രാജപുത്രീ തു
വിദ്യുത്സൗദാമനീ യഥാ ॥ **3.52.14** ॥ 1686

ഉദ്ധൂതേന ച വസ്ത്രേണ
തസ്യാഃ പീതേന രാവണഃ।
അധികം പരിബഭ്രാജ
ഗിരിർദീപ്ത ഇവാഗ്നിനാ ॥ **3.52.15** ॥ 1687

തസ്യാഃ പരമകൽയാണ്യാ -
സ്താമ്രാണി സുരഭീണി ച।
പദ്മപത്രാണി വൈദേഹ്യാ
അഭ്യകീർയന്ത രാവണം ॥ **3.52.16** ॥ 1688

തസ്യാഃ കൗശേയമുദ്ധൂത -
മാകാശേ കനകപ്രഭം।
ബഭൗ ചാദിത്യരാഗേണ
താമ്രമഭ്രമിവാതപേ ॥ **3.52.17** ॥ 1689

തസ്യാസ്തദ് വിമലം വക്ത്ര -
മാകാശേ രാവണാങ്കഗം।
ന രരാജ വിനാ രാമം
വിനാലമിവ പങ്കജം ॥ **3.52.18** ॥ 1690

ബഭൂവ ജലദം നീലം
ഭിത്ത്വാ ചന്ദ്ര ഇവോദിതഃ।
സുലലാടം സുകേശാന്തം
പദ്മഗർഭാഭമവ്രണം ॥ **3.52.19** ॥ 1691

ശുക്ലൈഃ സുവിമലൈർദന്തൈഃ
പ്രഭാവദ്ഭിരലങ്കൃതം।
തസ്യാഃ സുനയനം വക്ത്ര -
മാകാശേ രാവണാങ്കഗം ॥ **3.52.20** ॥ 1692

രുദിതം വ്യപമൃഷ്ടാസ്രം
ചന്ദ്രവത്പ്രിയദർശനം।
സുനാസം ചാരുതാമ്രോഷ്ഠ -
മാകാശേ ഹാടകപ്രഭം ॥ **3.52.21** ॥ 1693

രാക്ഷസേന്ദ്രസമാധൂതം
തസ്യാസ്തദ് വദനം ശുഭം।
ശുശുഭേ ന വിനാ രാമം
ദിവാ ചന്ദ്ര ഇവോദിതഃ ॥ **3.52.22** ॥ 1694

സാ ഹേമവർണാ നീലാംഗം
മൈഥിലീ രാക്ഷസാധിപം।
ശുശുഭേ കാഞ്ചനീ കാഞ്ചീ
നീലം ഗജമിവാശ്രിതാ ॥ **3.52.23** ॥ 1695

സാ പദ്മപീതാ ഹേമാഭാ
രാവണം ജനകാത്മജാ।
വിദ്യുദ് ഘനമിവാവിശ്യ
ശുശുഭേ തപ്തഭൂഷണാ ॥ **3.52.24** ॥ 1696

തസ്യാ ഭൂഷണഘോഷേണ
വൈദേഹ്യാ രാക്ഷസേശ്വരഃ।
ബഭൂവ വിമലോ നീലഃ
സഘോഷ ഇവ തോയദഃ ॥ **3.52.25** ॥ 1697

ഉത്തമാംഗച്യുതാ തസ്യാഃ
പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ സമന്തതഃ।
സീതായാ ഹ്രിയമാണായാഃ
പപാത ധരണീതലേ ॥ **3.52.26** ॥ 1698

സാ തു രാവണവേഗേന
പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ സമന്തതഃ।
സമാധൂതാ ദശഗ്രീവം
പുനരേവാഭ്യവർതത ॥ **3.52.27** ॥ 1699

അഭ്യവർതത പുഷ്പാണാം
ധാരാ വൈശ്രവണാനുജം।
നക്ഷത്രമാലാ വിമലാ
മേരും നഗമിവോന്നതം ॥ **3.52.28** ॥ 1700

ചരണാന്നൂപുരം ഭ്രഷ്ടം
വൈദേഹ്യാ രത്നഭൂഷിതം।
വിദ്യുന്മണ്ഡലസങ്കാശം
പപാത ധരണീതലേ ॥ **3.52.29** ॥ 1701

തരുപ്രവാലരക്തോ സാ
നീലാംഗം രാക്ഷസേശ്വരം।
പ്രശോഭയത വൈദേഹീ
ഗജം കക്ഷ്യേവ കാഞ്ചനീ ॥ **3.52.30** ॥ 1702

താം മഹോൽകാമിവാകാശേ
ദീപ്യമാനാം സ്വതേജസാ।
ജഹാരാകാശമാവിശ്യ
സീതാം വൈശ്രവണാനുജഃ ॥ **3.52.31** ॥ 1703

തസ്യാസ്താൻയഗ്നിവർണാനി
ഭൂഷണാനി മഹീതലേ।
സഘോഷാൺയവശീർയന്ത
ക്ഷീണാസ്താരാ ഇവാംബരാത് ॥ **3.52.32** ॥ 1704

തസ്യാഃ സ്തനാന്തരാദ് ഭ്രഷ്ടോ
ഹാരസ്താരാധിപദ്യുതിഃ।
വൈദേഹ്യാ നിപതൻ ഭാതി
ഗംഗേവ ഗഗനച്യുതാ ॥ **3.52.33** ॥ 1705

ഉത്പാതവാതാഭിരതാ
നാനാദ്വിജഗണായുതാഃ।
മാ ഭൈരിതി വിധൂതാഗ്രാ
വ്യാജഹ്രുരിവ പാദപാഃ ॥ **3.52.34** ॥ 1706

നലിൻയോ ധ്വസ്തകമലാ -
സ്ത്രസ്തമീനജലേചരാഃ।
സഖീമിവ ഗതോത്സാഹാം
ശോചന്തീവ സ്മ മൈഥിലീം ॥ **3.52.35** ॥ 1707

സമന്താദഭിസമ്പത്യ
സിംഹവ്യാഘ്രമൃഗദ്വിജാഃ।
അൻവധാവംസ്തദാ രോഷാത്
സീതാച്ഛായാനുഗാമിനഃ ॥ **3.52.36** ॥ 1708

ജലപ്രപാതാസ്രമുഖാഃ
ശൃംഗൈരുച്ഛ്രിതബാഹുഭിഃ।
സീതായാം ഹ്രിയമാണായാം
വിക്രോശന്തീവ പർവതാഃ ॥ **3.52.37** ॥ 1709

ഹ്രിയമാണാം തു വൈദേഹീം
ദൃഷ്ട്വാ ദീനോ ദിവാകരഃ।
പ്രവിധ്വസ്തപ്രഭഃ ശ്രീമാ -
നാസീത് പാണ്ഡുരമണ്ഡലഃ ॥ **3.52.38** ॥ 1710

നാസ്തി ധർമഃ കുതഃ സത്യം
നാർജവം നാനൃശംസതാ।
യത്ര രാമസ്യ വൈദേഹീം
സീതാം ഹരതി രാവണഃ ॥ **3.52.39** ॥ 1711

ഇതി ഭൂതാനി സർവാണി
ഗണശഃ പർയദേവയൻ।
വിത്രസ്തകാ ദീനമുഖാ
രുരുദുർമൃഗപോതകാഃ ॥ **3.52.40** ॥ 1712

ഉദ്വീക്ഷ്യോദ്വീക്ഷ്യ നയനൈ -
ർഭയാദിവ വിലക്ഷണൈഃ।
സുപ്രവേപിതഗാത്രാശ്ച
ബഭൂവുർവനദേവതാഃ ॥ **3.52.41** ॥ 1713

വിക്രോശന്തീം ദൃഢം സീതാം
ദൃഷ്ട്വാ ദുഃഖം തഥാ ഗതാം।
താം തു ലക്ഷ്മണ രാമേതി
ക്രോശന്തീം മധുരസ്വരാം ॥ **3.52.42** ॥ 1714

അവേക്ഷമാണാം ബഹുശോ
വൈദേഹീം ധരണീതലം।
സ താമാകുലകേശാന്താം
വിപ്രമൃഷ്ടവിശേഷകാം।
ജഹാരാത്മവിനാശായ
ദശഗ്രീവോ മനസ്വിനീം ॥ **3.52.43** ॥ 1715

തതസ്തു സാ ചാരുദതീ ശുചിസ്മിതാ
വിനാകൃതാ ബന്ധുജനേന മൈഥിലീ।
അപശ്യതീ രാഘവലക്ഷ്മണാവുഭൗ
വിവർണവക്ത്രാ ഭയഭാരപീഡിതാ ॥ **3.52.44** ॥ 1716

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ദ്വിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

സീതയാ രാവണസ്യ ധിക്കാരണം

ഖമുത്പതന്തം തം ദൃഷ്ട്വാ
മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ ।
ദുഃഖിതാ പരമോദ്വിഗ്നാ
ഭയേ മഹതി വർതിനീ ॥ **3.53.1** ॥ 1717

രോഷരോദനതാമ്രാക്ഷീ
ഭീമാക്ഷം രാക്ഷസാധിപം ।
രുദതീ കരുണം സീതാ
ഹ്രിയമാണാ തമബ്രവീത് ॥ **3.53.2** ॥ 1718

ന വ്യപത്രപസേ നീച
കർമണാനേന രാവണ ।
ജ്ഞാത്വാ വിരഹിതാം യോ മാം
ചോരയിത്വാ പലായസേ ॥ **3.53.3** ॥ 1719

ത്വയൈവ നൂനം ദുഷ്ടാത്മൻ
ഭീരുണാ ഹർതുമിച്ഛതാ ।
മമാപവാഹിതോ ഭർതാ
മൃഗരൂപേണ മായയാ ॥ **3.53.4** ॥ 1720

യോ ഹി മാമുദ്യതസ്ത്രാതും
സോഽപ്യയം വിനിപാതിതഃ।
ഗൃധ്രരാജഃ പുരാണോഽസൗ
ശ്വശുരസ്യ സഖാ മമ ॥ **3.53.5** ॥ 1721

പരമം ഖലു തേ വീർയം
ദൃശ്യതേ രാക്ഷസാധമ।
വിശ്രാവ്യ നാമധേയം ഹി
യുദ്ധേ നാസ്മി ജിതാ ത്വയാ ॥ **3.53.6** ॥ 1722

ഈദൃശം ഗർഹിതം കർമ
കഥം കൃത്വാ ന ലജ്ജസേ।
സ്ത്രിയാശ്ചാഹരണം നീച
രഹിതേ ച പരസ്യ ച ॥ **3.53.7** ॥ 1723

കഥയിഷ്യന്തി ലോകേഷു
പുരുഷാഃ കർമ കുത്സിതം।
സുനൃശംസമധർമിഷ്ഠം
തവ ശൗടീർയമാനിനഃ ॥ **3.53.8** ॥ 1724

ധിക് തേ ശൗർയം ച സത്ത്വം ച
യത്ത്വയാ കഥിതം തദാ।
കുലാക്രോശകരം ലോകേ
ധിക് തേ ചാരിത്രമീദൃശം ॥ **3.53.9** ॥ 1725

കിം ശക്യം കർതുമേവം ഹി
യജ്ജവേനൈവ ധാവസി।
മുഹൂർതമപി തിഷ്ഠ ത്വം
ന ജീവൻ പ്രതിയാസ്യസി ॥ **3.53.10** ॥ 1726

നഹി ചക്ഷുഃപഥം പ്രാപ്യ
തയോഃ പാർഥിവപുത്രയോഃ।
സസൈന്യോഽപി സമർഥസ്ത്വം
മുഹൂർതമപി ജീവിതും ॥ **3.53.11** ॥ 1727

ന ത്വം തയോഃ ശരസ്പർശ
സോഢും ശക്തഃ കഥഞ്ചന।
വനേ പ്രജ്വലിതസ്യേവ
സ്പർശമഗ്നേർവിഹംഗമഃ ॥ **3.53.12** ॥ 1728

സാധു കൃത്വാഽഽത്മനഃ പഥ്യം
സാധു മാം മുഞ്ച രാവണ।
മത്പ്രധർഷണസംക്രുദ്ധോ
ഭ്രാത്രാ സഹ പതിർമമ ॥ **3.53.13** ॥ 1729

വിധാസ്യതി വിനാശായ
ത്വം മാം യദി ന മുഞ്ചസി।
യേന ത്വം വ്യവസായേന
ബലാൻമാം ഹർതുമിച്ഛസി ॥ **3.53.14** ॥ 1730

വ്യവസായസ്തു തേ നീച
ഭവിഷ്യതി നിരർഥകഃ।
നഹ്യഹം തമപശ്യന്തീ
ഭർതാരം വിബുധോപമം ॥ **3.53.15** ॥ 1731

ഉത്സഹേ ശത്രുവശഗാ
പ്രാണാൻ ധാരയിതും ചിരം।
ന നൂനം ചാത്മനഃ ശ്രേയഃ
പഥ്യം വാ സമവേക്ഷസേ ॥ **3.53.16** ॥ 1732

മൃത്യുകാലേ യഥാ മർത്യോ
വിപരീതാനി സേവതേ।
മുമൂർഷൂണാം തു സർവേഷാം
യത് പഥ്യം തന്ന രോചതേ ॥ **3.53.17** ॥ 1733

പശ്യാമീഹ ഹി കംഠേ ത്വാം
കാലപാശാവപാശിതം।
യഥാ ചാസ്മിൻ ഭയസ്ഥാനേ
ന ബിഭേഷി നിശാചര ॥ **3.53.18** ॥ 1734

വ്യക്തം ഹിരൺമയാംസ്ത്വം ഹി
സമ്പശ്യസി മഹീരുഹാൻ।
നദീം വൈതരണീം ഘോരാം
രുധിരൗഘവിവാഹിനീം ॥ **3.53.19** ॥ 1735

ഖഡ്ഗപത്രവനം ചൈവ
ഭീമം പശ്യസി രാവണ।
തപ്തകാഞ്ചനപുഷ്പാം ച
വൈദൂര്യപ്രവരച്ഛദാം ॥ **3.53.20** ॥ 1736

ദ്രക്ഷ്യസേ ശാൽമലീം തീക്ഷ്ണാ -
മായസൈഃ കണ്ടകൈശ്ചിതാം।
നഹി ത്വമീദൃശം കൃത്വാ
തസ്യാലീകം മഹാത്മനഃ ॥ **3.53.21** ॥ 1737

ധാരിതും ശക്ഷ്യസി ചിരം
വിഷം പീത്വേവ നിർഘൃണ।
ബദ്ധസ്ത്വം കാലപാശേന
ദുർനിവാരേണ രാവണ ॥ **3.53.22** ॥ 1738

ക്വ ഗതോ ലപ്സ്യസേ ശർമ
മമ ഭർതുർമഹാത്മനഃ।
നിമേഷാന്തരമാത്രേണ
വിനാ ഭ്രാതരമാഹവേ ॥ **3.53.23** ॥ 1739

രാക്ഷസാ നിഹതാ യേന
സഹസ്രാണി ചതുർദശ।
കഥം സ രാഘവോ വീരഃ
സർവാസ്ത്രകുശലോ ബലീ ॥ **3.53.24** ॥ 1740

ന ത്വാം ഹൻയാച്ഛരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
രിഷ്ടഭാർയാപഹാരിണം।
ഏതച്ചാൻയച്ച പരുഷം
വൈദേഹീ രാവണാങ്കഗാ।
ഭയശോകസമാവിഷ്ടാ
കരുണം വിലലാപ ഹ ॥ **3.53.25** ॥ 1741

തദാ ഭൃശാർതാം ബഹു ചൈവ ഭാഷിണീം
വിലാപപൂർവം കരുണം ച ഭാമിനീം।
ജഹാര പാപസ്തരുണീം വിചേഷ്ടതീം
നൃപാത്മജാമാഗതഗാത്രവേപഥുഃ ॥ **3.53.26** ॥ 1742

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുഃപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

സീതയാ പഞ്ചവാനരാണാം മധ്യേ സ്വാഭൂഷണവസ്ത്രാണാം പാതനം ലങ്കാം ഗത്വാ രാവണേന സീതായാഃ സ്വാന്തഃപുരേ രക്ഷണം ജനസ്ഥാനേ ഗുപ്തചരതയാ നിവാസം കർതുമഷ്ടാനാം രാക്ഷസാനാം പ്രേഷണം ച

ഹ്രിയമാണാ തു വൈദേഹീ
കഞ്ചിന്നാഥമപശ്യതീ ।
ദദർശ ഗിരിശൃംഗസ്ഥാൻ
പഞ്ച വാനരപുംഗവാൻ ॥ **3.54.1** ॥ 1743

തേഷാം മധ്യേ വിശാലാക്ഷീ
കൗശേയം കനകപ്രഭം ।
ഉത്തരീയം വരാരോഹാ
ശുഭാൻയാഭരണാനി ച ॥ **3.54.2** ॥ 1744

മുമോച യദി രാമായ
ശംസേയുരിതി ഭാമിനീ ।
വസ്ത്രമുത്സൃജ്യ തൻമധ്യേ
നിക്ഷിപ്തം സഹഭൂഷണം ॥ **3.54.3** ॥ 1745

സംഭ്രമാത് തു ദശഗ്രീവ -
സ്തത്കർമ ച ന ബുദ്ധവാൻ।
പിംഗാക്ഷാസ്താം വിശാലാക്ഷീം
നേത്രൈരനിമിഷൈരിവ ॥ **3.54.4** ॥ 1746

വിക്രോശന്തീം തദാ സീതാം
ദദൃശുർവാനരോത്തമാഃ।
സ ച പമ്പാമതിക്രമ്യ
ലങ്കാമഭിമുഖഃ പുരീം ॥ **3.54.5** ॥ 1747

ജഗാമ മൈഥിലീം ഗൃഹ്യ
രുദതീം രാക്ഷസേശ്വരഃ।
താം ജഹാര സുസംഹൃഷ്ടോ
രാവണോ മൃത്യുമാത്മനഃ ॥ **3.54.6** ॥ 1748

ഉത്സംഗേനൈവ ഭുജഗീം
തീക്ഷ്ണദംഷ്ട്രാം മഹാവിഷാം।
വനാനി സരിതഃ ശൈലാൻ
സരാംസി ച വിഹായസാ ॥ **3.54.7** ॥ 1749

സ ക്ഷിപ്രം സമതീയായ
ശരശ്ചാപാദിവ ച്യുതഃ।
തിമിനക്രനികേതം തു
വരുണാലയമക്ഷയം ॥ **3.54.8** ॥ 1750

സരിതാം ശരണം ഗത്വാ
സമതീയായ സാഗരം।
സംഭ്രമാത് പരിവൃത്തോർമീ
രുദ്ധമീനമഹോരഗഃ ॥ **3.54.9** ॥ 1751

വൈദേഹ്യാം ഹ്രിയമാണായാം
ബഭൂവ വരുണാലയഃ।
അന്തരിക്ഷഗതാ വാചഃ
സസൃജുശ്ചാരണാസ്തദാ ॥ **3.54.10** ॥ 1752

ഏതദന്തോ ദശഗ്രീവ
ഇതി സിദ്ധാസ്തഥാബ്രുവൻ।
സ തു സീതാം വിചേഷ്ടന്തീ -
മങ്കേനാദായ രാവണഃ ॥ **3.54.11** ॥ 1753

പ്രവിവേശ പുരീം ലങ്കാം
രൂപിണീം മൃത്യുമാത്മനഃ।
സോഽഭിഗമ്യ പുരീം ലങ്കാം
സുവിഭക്തമഹാപഥാം ॥ **3.54.12** ॥ 1754

സംരൂഢകക്ഷ്യാം ബഹുലാം
സ്വമന്തഃപുരമാവിശത്।
തത്ര താമസിതാപാംഗീം
ശോകമോഹസമൻവിതാം ॥ **3.54.13** ॥ 1755

നിദധേ രാവണഃ സീതാം
മയോ മായാമിവാസുരീം।
അബ്രവീച്ച ദശഗ്രീവഃ
പിശാചീർഘോരദർശനാഃ ॥ **3.54.14** ॥ 1756

യഥാ നൈനാം പുമാൻ സ്ത്രീ വാ
സീതാം പശ്യത്യസമ്മതഃ।
മുക്തമണിസുവർണാനി
വസ്ത്രാൺയാഭരണാനി ച ॥ **3.54.15** ॥ 1757

യദ് യദിച്ഛേത് തദൈവാസ്യാ
ദേയം മച്ഛന്ദതോ യഥാ।
യാ ച വക്ഷ്യതി വൈദേഹീം
വചനം കിഞ്ചിദപ്രിയം ॥ **3.54.16** ॥ 1758

അജ്ഞാനാദ് യദി വാ ജ്ഞാനാ -
ന്ന തസ്യാ ജീവിതം പ്രിയം।
തഥോക്ത്വാ രാക്ഷസീസ്താസ്തു
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ പ്രതാപവാൻ ॥ **3.54.17** ॥ 1759

നിഷ്ക്രമ്യാന്തഃപുരാത് തസ്മാത്
കിം കൃത്യമിതി ചിന്തയൻ।
ദദർശാഷ്ടൗ മഹാവീർയാൻ
രാക്ഷസാൻ പിശിതാശനാൻ ॥ **3.54.18** ॥ 1760

സ താൻ ദൃഷ്ട്വാ മഹാവീർയോ
വരദാനേന മോഹിതഃ।
ഉവാച താനിദം വാക്യം
പ്രശസ്യ ബലവീർയതഃ ॥ **3.54.19** ॥ 1761

നാനാപ്രഹരണാഃ ക്ഷിപ്ര -
മിതോ ഗച്ഛത സത്വരാഃ।
ജനസ്ഥാനം ഹതസ്ഥാനം
ഭൂതം പൂർവം ഖരാലയം ॥ **3.54.20** ॥ 1762

തത്രാസ്യതാം ജനസ്ഥാനേ
ശൂന്യേ നിഹതരാക്ഷസേ।
പൗരുഷം ബലമാശ്രിത്യ
ത്രാസമുത്സൃജ്യ ദൂരതഃ ॥ **3.54.21** ॥ 1763

ബഹുസൈന്യം മഹാവീര്യം
ജനസ്ഥാനേ നിവേശിതം।
സദൂഷണഖരം യുദ്ധേ
നിഹതം രാമസായകൈഃ ॥ **3.54.22** ॥ 1764

തതഃ ക്രോധോ മമാപൂർവോ
ധൈര്യസ്യോപരി വർധതേ।
വൈരം ച സുമഹജ്ജാതം
രാമം പ്രതി സുദാരുണം ॥ **3.54.23** ॥ 1765

നിർയാതയിതുമിച്ഛാമി
തച്ച വൈരം മഹാരിപോഃ।
നഹി ലപ്സ്യാമ്യഹം നിദ്രാ -
മഹത്വാ സംയുഗേ രിപും ॥ **3.54.24** ॥ 1766

തം ത്വിദാനീമഹം ഹത്വാ
ഖരദൂഷണ ഘാതിനം।
രാമം ശർമോപലപ്സ്യാമി
ധനം ലബ്ധ്വേവ നിർധനഃ ॥ **3.54.25** ॥ 1767

ജനസ്ഥാനേ വസദ്ഭിസ്തു
ഭവദ്ഭീ രാമമാശ്രിതാ।
പ്രവൃത്തിരുപനേതവ്യാ
കിം കരോതീതി തത്ത്വതഃ ॥ **3.54.26** ॥ 1768

അപ്രമാദാച്ച ഗന്തവ്യം
സർവൈരേവ നിശാചരൈഃ।
കർതവ്യശ്ച സദാ യത്നോ
രാഘവസ്യ വധം പ്രതി ॥ **3.54.27** ॥ 1769

യുഷ്മാകം തു ബലം ജ്ഞാതം
ബഹുശോ രണമൂർധനി ।
അതശ്ചാസ്മിഞ്ജനസ്ഥാനേ
മയാ യൂയം നിവേശിതാഃ ॥ **3.54.28** ॥ 1770

തതഃ പ്രിയം വാക്യമുപേത്യ രാക്ഷസാ
മഹാർഥമഷ്ടാവഭിവാദ്യ രാവണം ।
വിഹായ ലങ്കാം സഹിതാഃ പ്രതസ്ഥിരേ
യതോ ജനസ്ഥാനമലക്ഷ്യദർശനാഃ ॥ **3.54.29** ॥ 1771

തതസ്തു സീതാമുപലഭ്യ രാവണഃ
സുസമ്പ്രഹൃഷ്ടഃ പരിഗൃഹ്യ മൈഥിലീം ।
പ്രസജ്യ രാമേണ ച വൈരമുത്തമം
ബഭൂവ മോഹാൻമുദിതഃ സ രാവണഃ ॥ **3.54.30** ॥ 1772

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ചതുഃപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

രാവണഃ സീതാം സ്വാന്തഃപുരം ദർശയിത്വാ ത്വം മേ ഭാർയാ ഭവേതി പ്രൈരയത്

സന്ദിശ്യ രാക്ഷസാൻ ഘോരാൻ
രാവണോഽഷ്ടൗ മഹാബലാൻ।
ആത്മാനം ബുദ്ധിവൈക്ലവ്യാത്
കൃതകൃത്യമമൻയത ॥ **3.55.1** ॥ 1773

സ ചിന്തയാനോ വൈദേഹീം
കാമബാണൈഃ പ്രപീഡിതഃ।
പ്രവിവേശ ഗൃഹം രമ്യം
സീതാം ദ്രഷ്ടുമഭിത്വരൻ ॥ **3.55.2** ॥ 1774

സ പ്രവിശ്യ തു തദ്വേശ്മ
രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ।
അപശ്യദ് രാക്ഷസീമധ്യേ
സീതാം ദുഃഖപരായണാം ॥ **3.55.3** ॥ 1775

അശ്രുപൂർണമുഖീം ദീനാം
ശോകഭാരാവപീഡിതാം।

വായുവേഗൈരിവാക്രാന്താം
മജ്ജന്തീം നാവമർണവേ ॥ **3.55.4** ॥ 1776

മൃഗയൂഥപരിഭ്രഷ്ടാം
മൃഗീം ശ്വഭിരിവാവൃതാം ।
അധോഗതമുഖീം സീതാം
താമഭ്യേത്യ നിശാചരഃ ॥ **3.55.5** ॥ 1777

താം തു ശോകവശാദ് ദീനാ -
മവശാം രാക്ഷസാധിപഃ ।
സ ബലാദ് ദർശയാമാസ
ഗൃഹം ദേവഗൃഹോപമം ॥ **3.55.6** ॥ 1778

ഹർമ്യപ്രാസാദസംബാധം
സ്ത്രീസഹസ്രനിഷേവിതം ।
നാനാപക്ഷിഗണൈർജുഷ്ടം
നാനാരത്നസമൻവിതം ॥ **3.55.7** ॥ 1779

ദാന്തകൈസ്താപനീയൈശ്ച
സ്ഫാടികൈ രാജതൈസ്തഥാ ।
വജ്രവൈദൂർയചിത്രൈശ്ച
സ്തംഭൈർദൃഷ്ടിമനോരമൈഃ ॥ **3.55.8** ॥ 1780

ദിവ്യദുന്ദുഭിനിർഘോഷം
തപ്തകാഞ്ചനഭൂഷണം ।
സോപാനം കാഞ്ചനം ചിത്ര -
മാരുരോഹ തയാ സഹ ॥ **3.55.9** ॥ 1781

ദാന്തകാ രാജതാശ്ചൈവ
ഗവാക്ഷാഃ പ്രിയദർശനാഃ ।

ഹേമജാലാവൃതാശ്ചാസം -
സ്തത്ര പ്രാസാദപങ്ക്തയഃ ॥ **3.55.10** ॥ 1782

സുധാമണിവിചിത്രാണി
ഭൂമിഭാഗാനി സർവശഃ।
ദശഗ്രീവഃ സ്വഭവനേ
പ്രാദർശയത മൈഥിലീം ॥ **3.55.11** ॥ 1783

ദീർഘികാഃ പുഷ്കരിണ്യശ്ച
നാനാപുഷ്പസമാവൃതാഃ।
രാവണോ ദർശയാമാസ
സീതാം ശോകപരായണാം ॥ **3.55.12** ॥ 1784

ദർശയിത്വാ തു വൈദേഹീം
കൃത്സ്നം തദ്ഭവനോത്തമം।
ഉവാച വാക്യം പാപാത്മാ
സീതാം ലോഭിതുമിച്ഛയാ ॥ **3.55.13** ॥ 1785

ദശ രാക്ഷസകോട്യശ്ച
ദ്വാവിംശതിരഥാപരാഃ।
വർജയിത്വാ ജരാവൃദ്ധാൻ
ബാലാംശ്ച രജനീചരാൻ ॥ **3.55.14** ॥ 1786

തേഷാം പ്രഭുരഹം സീതേ
സർവേഷാം ഭീമകർമണാം।
സഹസ്രമേകമേകസ്യ
മമ കാർയപുരഃസരം ॥ **3.55.15** ॥ 1787

യദിദം രാജ്യതന്ത്രം മേ
ത്വയി സർവം പ്രതിഷ്ഠിതം।

ജീവിതം ച വിശാലാക്ഷി
ത്വം മേ പ്രാണൈർഗരീയസീ ॥ **3.55.16** ॥ 1788

ബഹ്വീനാമുത്തമസ്ത്രീണാം
മമ യോഽസൗ പരിഗ്രഹഃ।
താസാം ത്വമീശ്വരീ സീതേ
മമ ഭാർയാ ഭവ പ്രിയേ ॥ **3.55.17** ॥ 1789

സാധു കിം തേഽനയഥാബുദ്ധ്യാ
രോചയസ്വ വചോ മമ।
ഭജസ്വ മാഭിതപ്തസ്യ
പ്രസാദം കർതുമർഹസി ॥ **3.55.18** ॥ 1790

പരിക്ഷിപ്താ സമുദ്രേണ
ലങ്കേയം ശതയോജനാ।
നേയം ധർഷയിതും ശക്യാ
സേന്ദ്രൈരപി സുരാസുരൈഃ ॥ **3.55.19** ॥ 1791

ന ദേവേഷു ന യക്ഷേഷു
ന ഗന്ധർവേഷു നർഷിഷു।
അഹം പശ്യാമി ലോകേഷു
യോ മേ വീർയസമോ ഭവേത് ॥ **3.55.20** ॥ 1792

രാജ്യഭ്രഷ്ടേന ദീനേന
താപസേന പദാതിനാ।
കിം കരിഷ്യസി രാമേണ
മാനുഷേണാൽപതേജസാ ॥ **3.55.21** ॥ 1793

ഭജസ്വ സീതേ മാമേവ
ഭർതാഹം സദൃശസ്തവ।

യൗവനം ത്വധ്രുവം ഭീരു
രമസ്വേഹ മയാ സഹ ॥ **3.55.22** ॥ 1794

ദർശനേ മാ കൃഥാ ബുദ്ധിം
രാഘവസ്യ വരാനനേ ।
കാസ്യ ശക്തിരിഹാഗന്തു -
മപി സീതേ മനോരഥൈഃ ॥ **3.55.23** ॥ 1795

ന ശക്യോ വായുരാകാശേ
പാശൈർബദ്ധും മഹാജവഃ ।
ദീപ്യമാനസ്യ വാപ്യഗ്നേ -
ർഗ്രഹീതും വിമലാഃ ശിഖാഃ ॥ **3.55.24** ॥ 1796

ത്രയാണാമപി ലോകാനാം
ന തം പശ്യാമി ശോഭനേ ।
വിക്രമേണ നയേദ് യസ്ത്വാം
മദ്ബാഹുപരിപാലിതാം ॥ **3.55.25** ॥ 1797

ലങ്കായാഃ സുമഹദ്രാജ്യ -
മിദം ത്വമനുപാലയ ।
ത്വത്പ്രേഷ്യാ മദ്വിധാശ്ചൈവ
ദേവാശ്ചാപി ചരാചരം ॥ **3.55.26** ॥ 1798

അഭിഷേകജലക്ലിന്നാ
തുഷ്ടാ ച രമയസ്വ ച ।
ദുഷ്കൃതം യത്പുരാ കർമ
വനവാസേന തദ്ഗതം ॥ **3.55.27** ॥ 1799

യച്ച തേ സുകൃതം കർമ
തസ്യേഹ ഫലമാപ്നുഹി ।

ഇഹ സർവാണി മാൽയാനി
ദിവ്യഗന്ധാനി മൈഥിലി ॥ **3.55.28** ॥ 1800

ഭൂഷണാനി ച മുഖ്യാനി
താനി സേവ മയാ സഹ।
പുഷ്പകം നാമ സുശ്രോണി
ഭ്രാതുർവൈശ്രവണസ്യ മേ ॥ **3.55.29** ॥ 1801

വിമാനം സൂർയസങ്കാശം
തരസാ നിർജിതം രണേ।
വിശാലം രമണീയം ച
തദ്വിമാനം മനോജവം ॥ **3.55.30** ॥ 1802

തത്ര സീതേ മയാ സാർധം
വിഹരസ്വ യഥാസുഖം।
വദനം പദ്മസങ്കാശം
വിമലം ചാരുദർശനം ॥ **3.55.31** ॥ 1803

ശോകാർതം തു വരാരോഹേ
ന ഭ്രാജതി വരാനനേ।
ഏവം വദതി തസ്മിൻ സാ
വസ്ത്രാന്തേന വരാംഗനാ ॥ **3.55.32** ॥ 1804

പിധായേന്ദുനിഭം സീതാ
മന്ദമശ്രൂൺയവർതയത്।
ധ്യായന്തീം താമിവാസ്വസ്ഥാം
സീതാം ചിന്താഹതപ്രഭാം ॥ **3.55.33** ॥ 1805

ഉവാച വചനം വീരോ
രാവണോ രജനീചരഃ।

അലം വ്രീഡേന വൈദേഹി
ധർമലോപകൃതേന തേ ॥ **3.55.34** ॥ 1806

ആർഷോഽയം ദേവി നിഷ്പന്നോ
യസ്ത്വാമഭിഭവിഷ്യതി ।
ഏതൗ പാദൗ മയാ സ്നിഗ്ധൗ
ശിരോഭിഃ പരിപീഡിതൗ ॥ **3.55.35** ॥ 1807

പ്രസാദം കുരു മേ ക്ഷിപ്രം
വശ്യോ ദാസോഽഹമസ്മി തേ ।
ഇമാഃ ശൂൻയാ മയാ വാചഃ
ശുഷ്യമാണേന ഭാഷിതാഃ ॥ **3.55.36** ॥ 1808

ന ചാപി രാവണഃ കാഞ്ചി -
ൻമൂർധ്നാ സ്ത്രീം പ്രണമേത ഹ ।
ഏവമുക്ത്വാ ദശഗ്രീവോ
മൈഥിലീം ജനകാത്മജാം ।
കൃതാന്തവശമാപന്നോ
മമേയമിതി മൻയതേ ॥ **3.55.37** ॥ 1809

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

സീതാ ശ്രീരാമേ സ്വാനുരാഗം സന്ദർശ്യ രാവണം ഭർത്സയാമാസ രാവണസ്യാജ്ഞയാ രാക്ഷസ്യസ്താമശോകവാടികാം നീത്വാ ഭീഷയാമാസുഃ

സാ തഥോക്താ തു വൈദേഹീ
നിർഭയാ ശോകകർശിതാ ।
തൃണമന്തരതഃ കൃത്വാ
രാവണം പ്രത്യഭാഷത ॥ **3.56.1** ॥ 1810

രാജാ ദശരഥോ നാമ
ധർമസേതുരിവാചലഃ ।
സത്യസന്ധഃ പരിജ്ഞാതോ
യസ്യ പുത്രഃ സ രാഘവഃ ॥ **3.56.2** ॥ 1811

രാമോ നാമ സ ധർമാത്മാ
ത്രിഷു ലോകേഷു വിശ്രുതഃ ।
ദീർഘബാഹുർവിശാലാക്ഷോ
ദൈവതം സ പതിർമമ ॥ **3.56.3** ॥ 1812

ഇക്ഷ്വാകൂണാം കുലേ ജാതഃ
സിംഹസ്കന്ധോ മഹാദ്യുതിഃ ।

ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രാ
യസ്തേ പ്രാണാൻ വധിഷ്യതി ॥ **3.56.4** ॥ 1813

പ്രത്യക്ഷം യദ്യഹം തസ്യ
ത്വയാ വൈ ധർഷിതാ ബലാത് ।
ശയിതാ ത്വം ഹതഃ സംഖ്യേ
ജനസ്ഥാനേ യഥാ ഖരഃ ॥ **3.56.5** ॥ 1814

യ ഏതേ രാക്ഷസാഃ പ്രോക്താ
ഘോരരൂപാ മഹാബലാഃ ।
രാഘവേ നിർവിഷാഃ സർവേ
സുപർണേ പന്നഗാ യഥാ ॥ **3.56.6** ॥ 1815

തസ്യ ജ്യാവിപ്രമുക്താസ്തേ
ശരാഃ കാഞ്ചനഭൂഷണാഃ ।
ശരീരം വിധമിഷ്യന്തി
ഗംഗാകൂലമിവോർമയഃ ॥ **3.56.7** ॥ 1816

അസുരൈർവാ സുരൈർവാ ത്വം
യദ്യവധ്യോഽസി രാവണ ।
ഉത്പാദ്യ സുമഹദ് വൈരം
ജീവംസ്തസ്യ ന മോക്ഷ്യസേ ॥ **3.56.8** ॥ 1817

സ തേ ജീവിതശേഷസ്യ
രാഘവോഽന്തകരോ ബലീ ।
പശോർയൂപഗതസ്യേവ
ജീവിതം തവ ദുർലഭം ॥ **3.56.9** ॥ 1818

യദി പശ്യേത് സ രാമസ്ത്വാം
രോഷദീപ്തേന ചക്ഷുഷാ ।

രക്ഷസ്ത്വമദ്യ നിർദഗ്ധോ
യഥാ രുദ്രേണ മൻമഥഃ ॥ **3.56.10** ॥ 1819

യശ്ചന്ദ്രം നഭസോ ഭൂമൗ
പാതയേന്നാശയേത വാ ।
സാഗരം ശോഷയേദ് വാപി
സ സീതാം മോചയേദിഹ ॥ **3.56.11** ॥ 1820

ഗതാസുസ്ത്വം ഗതശ്രീകോ
ഗതസത്ത്വോ ഗതേന്ദ്രിയഃ ।
ലങ്കാ വൈധവ്യസംയുക്താ
ത്വത്കൃതേന ഭവിഷ്യതി ॥ **3.56.12** ॥ 1821

ന തേ പാപമിദം കർമ
സുഖോദർകം ഭവിഷ്യതി ।
യാഹം നീതാ വിനാഭാവം
പതിപാർശ്വാത് ത്വയാ ബലാത് ॥ **3.56.13** ॥ 1822

സ ഹി ദേവരസംയുക്തോ
മമ ഭർതാ മഹാദ്യുതിഃ ।
നിർഭയോ വീർയമാശ്രിത്യ
ശൂന്യേ വസതി ദണ്ഡകേ ॥ **3.56.14** ॥ 1823

സ തേ വീർയം ബലം ദർപ -
മുത്സേകം ച തഥാവിധം ।
അപനേഷ്യതി ഗാത്രേഭ്യഃ
ശരവർഷേണ സംയുഗേ ॥ **3.56.15** ॥ 1824

യദാ വിനാശോ ഭൂതാനാം
ദൃശ്യതേ കാലചോദിതഃ ।

തദാ കാർയേ പ്രമാദ്യന്തി
നരാഃ കാലവശം ഗതാഃ ॥ **3.56.16** ॥ 1825

മാം പ്രധൃഷ്യ സ തേ കാലഃ
പ്രാപ്തോഽയം രാക്ഷസാധമ ।
ആത്മനോ രാക്ഷസാനാം ച
വധായാന്തഃപുരസ്യ ച ॥ **3.56.17** ॥ 1826

ന ശക്യാ യജ്ഞമധ്യസ്ഥാ
വേദിഃ സ്രുഗ്ഭാണ്ഡമണ്ഡിതാ ।
ദ്വിജാതിമന്ത്രസമ്പൂതാ
ചണ്ഡാലേനാവമർദിതും ॥ **3.56.18** ॥ 1827

തഥാഹം ധർമനിത്യസ്യ
ധർമപത്നീ ദൃഢവ്രതാ ।
ത്വയാ സ്പ്രഷ്ടും ന ശക്യാഹം
രാക്ഷസാധമ പാപിനാ ॥ **3.56.19** ॥ 1828

ക്രീഡന്തീ രാജഹംസേന
പദ്മഷണ്ഡേഷു നിത്യശഃ ।
ഹംസീ സാ തൃണമധ്യസ്ഥം
കഥം ദ്രക്ഷ്യത മദ്ഗുകം ॥ **3.56.20** ॥ 1829

ഇദം ശരീരം നിഃസംജ്ഞം
ബന്ധ വാ ഘാതയസ്വ വാ ।
നേദം ശരീരം രക്ഷ്യം മേ
ജീവിതം വാപി രാക്ഷസ ॥ **3.56.21** ॥ 1830

ന തു ശക്യമപക്രോശം
പൃഥിവ്യാം ദാതുമാത്മനഃ ।

ഏവമുക്ത്വാ തു വൈദേഹീ
ക്രോധാത് സുപരുഷം വചഃ ॥ **3.56.22** ॥ 1831

രാവണം ജാനകീ തത്ര
പുനർനോവാച കിഞ്ചന ।
സീതായാ വചനം ശ്രുത്വാ
പരുഷം രോമഹർഷണം ॥ **3.56.23** ॥ 1832

പ്രത്യുവാച തതഃ സീതാം
ഭയസന്ദർശനം വചഃ ।
ശൃണു മൈഥിലി മദ്വാക്യം
മാസാൻ ദ്വാദശ ഭാമിനി ॥ **3.56.24** ॥ 1833

കാലേനാനേന നാഭ്യേഷി
യദി മാം ചാരുഹാസിനി ।
തതസ്ത്വാം പ്രാതരാശാർഥം
സൂദാശ്ഛേത്സ്യന്തി ലേശശഃ ॥ **3.56.25** ॥ 1834

ഇത്യുക്ത്വാ പരുഷം വാക്യം
രാവണഃ ശത്രുരാവണഃ ।
രാക്ഷസീശ്ച തതഃ ക്രുദ്ധ
ഇദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.56.26** ॥ 1835

ശീഘ്രമേവ ഹി രാക്ഷസ്യോ
വിരൂപാ ഘോരദർശനാഃ ।
ദർപമസ്യാപനേഷ്യന്തു
മാംസശോണിതഭോജനാഃ ॥ **3.56.27** ॥ 1836

വചനാദേവ താസ്തസ്യ
സുഘോരാ ഘോരദർശനാഃ ।

കൃതപ്രാഞ്ജലയോ ഭൂത്വാ
മൈഥിലീം പര്യവാരയൻ ॥ **3.56.28** ॥ 1837

സ താഃ പ്രോവാച രാജാസൗ
രാവണോ ഘോരദർശനാഃ।
പ്രചല്യ ചരണോത്കർശൈ -
ർദാരയന്നിവ മേദിനീം ॥ **3.56.29** ॥ 1838

അശോകവനികാമധ്യേ
മൈഥിലീ നീയതാമിതി।
തത്രേയം രക്ഷ്യതാം ഗൂഢം
യുഷ്മാഭിഃ പരിവാരിതാ ॥ **3.56.30** ॥ 1839

തത്രൈനാം തർജനൈർഘോരൈഃ
പുനഃ സാന്ത്വൈശ്ച മൈഥിലീം।
ആനയധ്വം വശം സർവാ
വന്യാം ഗജവധൂമിവ ॥ **3.56.31** ॥ 1840

ഇതി പ്രതിസമാദിഷ്ടാ
രാക്ഷസ്യോ രാവണേന താഃ।
അശോകവനികാം ജഗ്മു -
ർമൈഥിലീം പരിഗൃഹ്യ തു ॥ **3.56.32** ॥ 1841

സർവകാമഫലൈർവൃക്ഷൈ -
ർനാനാപുഷ്പഫലൈർവൃതാം।
സർവകാലമദൈശ്ചാപി
ദ്വിജൈഃ സമുപസേവിതാം ॥ **3.56.33** ॥ 1842

സാ തു ശോകപരീതാംഗീ
മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ।

രാക്ഷസീവശമാപന്നാ
വ്യാഘ്രീണാം ഹരിണീ യഥാ ॥ **3.56.34** ॥ 1843

ശോകേന മഹതാ ഗ്രസ്താ
മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ ।
ന ശർമ ലഭതേ ഭീരുഃ
പാശബദ്ധാ മൃഗീ യഥാ ॥ **3.56.35** ॥ 1844

ന വിന്ദതേ തത്ര തു ശർമ മൈഥിലീ
വിരൂപനേത്രാഭിരതീവ തർജിതാ ।
പതിം സ്മരന്തീ ദയിതം ച ദേവരം
വിചേതനാഭൂദ് ഭയശോകപീഡിതാ ॥ **3.56.36** ॥ 1845

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പ്രക്ഷിപ്തഃ സർഗഃ ॥

ബ്രഹ്മണ ആദേശേനേന്ദ്രസ്യ നിദ്രയാ സഹ ലങ്കായാം പ്രവേശസ്തേന സീതായൈ ദിവ്യക്ഷീരസ്യ ദാനം തഥാ വിസൃഷ്ടസ്യ തസ്യ തതോ നിവർതനം ച

പ്രവേശിതായാം സീതായാം
ലങ്കാം പ്രതി പിതാമഹഃ।
തദാ പ്രോവാച ദേവേന്ദ്രം
പരിതുഷ്ടം ശതക്രതും ॥ **1** ॥ 1846

ത്രൈലോക്യസ്യ ഹിതാർഥായ
രക്ഷസാമഹിതായ ച।
ലങ്കാം പ്രവേശിതാ സീതാ
രാവണേന ദുരാത്മനാ ॥ **2** ॥ 1847

പതിവ്രതാ മഹാഭാഗാ
നിത്യം ചൈവ സുഖൈധിതാ।
അപശ്യന്തീ ച ഭർതാരം
പശ്യന്തീ രാക്ഷസീജനം ॥ **3** ॥ 1848

രാക്ഷസീഭിഃ പരിവൃതാ
ഭർതൃദർശനലാലസാ।

നിവിഷ്ടാ ഹി പുരീ ലങ്കാ
തീരേ നദനദീപതേഃ ॥ **4** ॥ 1849

കഥം ജ്ഞാസ്യതി താം രാമ -
സ്തത്രസ്ഥാം താമനിന്ദിതാം ।
ദുഃഖം സഞ്ചിന്തയന്തീ സാ
ബഹുശഃ പരിദുർലഭാ ॥ **5** ॥ 1850

പ്രാണയാത്രാമകുർവാണാ
പ്രാണാംസ്ത്യക്ഷ്യത്യസംശയം ।
സ ഭൂയഃ സംശയോ ജാതഃ
സീതായാഃ പ്രാണസങ്ക്ഷയേ ॥ **6** ॥ 1851

സ ത്വം ശീഘ്രമിതോ ഗത്വാ
സീതാം പശ്യ ശുഭാനനാം ।
പ്രവിശ്യ നഗരീം ലങ്കാം
പ്രയച്ഛ ഹവിരുത്തമം ॥ **7** ॥ 1852

ഏവമുക്തോഽഥ ദേവേന്ദ്രഃ
പുരീം രാവണപാലിതാം ।
ആഗച്ഛന്നിദ്രയാ സാർധം
ഭഗവാൻ പാകശാസനഃ ॥ **8** ॥ 1853

നിദ്രാം ചോവാച ഗച്ഛ ത്വം
രാക്ഷസാൻ സമ്പ്രമോഹയ ।
സാ തഥോക്താ മഘവതാ
ദേവീ പരമഹർഷിതാ ॥ **9** ॥ 1854

ദേവകാർയാർഥസിദ്ധ്യർഥം
പ്രാമോഹയത രാക്ഷസാൻ ।

ഏതസ്മിന്നന്തരേ ദേവഃ
സഹസ്രാക്ഷഃ ശചീപതിഃ ॥ **10** ॥ 1855

ആസസാദ വനസ്ഥാം താം
വചനം ചേദമബ്രവീത് ।
ദേവരാജോഽസ്മി ഭദ്രം തേ
ഇഹ ചാസ്മി ശുചിസ്മിതേ ॥ **11** ॥ 1856

അഹം ത്വാം കാർയസിദ്ധ്യർഥം
രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ ।
സാഹായ്യം കൽപയിഷ്യാമി
മാ ശുചോ ജനകാത്മജേ ॥ **12** ॥ 1857

മത്പ്രസാദാത് സമുദ്രം സ
തരിഷ്യതി ബലൈഃ സഹ ।
മയൈവേഹ ച രാക്ഷസ്യോ
മായയാ മോഹിതാഃ ശുഭേ ॥ **13** ॥ 1858

തസ്മാദന്നമിദം സീതേ
ഹവിഷ്യാന്നമഹം സ്വയം ।
സ ത്വാം സംഗൃഹ്യ വൈദേഹി
ആഗതഃ സഹ നിദ്രയാ ॥ **14** ॥ 1859

ഏതദത്യസി മദ്ധസ്താ -
ന്ന ത്വാം ബാധിഷ്യതേ ശുഭേ ।
ക്ഷുധാ തൃഷാ ച രംഭോരു
വർഷാണാമയുതൈരപി ॥ **15** ॥ 1860

ഏവമുക്താ തു ദേവേന്ദ്ര -
മുവാച പരിശങ്കിതാ ।

കഥം ജാനാമി ദേവേന്ദ്രം
ത്വാമിഹസ്ഥം ശചീപതിം ॥ **16** ॥ 1861

ദേവലിംഗാനി ദൃഷ്ടാനി
രാമലക്ഷ്മണസന്നിധൗ ।
താനി ദർശയ ദേവേന്ദ്ര
യദി ത്വം ദേവരാട് സ്വയം ॥ **17** ॥ 1862

സീതായാ വചനം ശ്രുത്വാ
തഥാ ചക്രേ ശചീപതിഃ ।
പൃഥിവീം നാസ്പൃശത് പദ്ഭ്യാ -
മനിമേഷേക്ഷണാനി ച ॥ **18** ॥ 1863

അരജോഽംബരധാരീ ച
നമ്ലാനകുസുമസ്തഥാ ।
തം ജ്ഞാത്വാ ലക്ഷണൈഃ സീതാ
വാസവം പരിഹർഷിതാ ॥ **19** ॥ 1864

ഉവാച വാക്യം രുദതീ
ഭഗവൻ രാഘവം പ്രതി ।
സഹ ഭ്രാത്രാ മഹാബാഹു -
ർദിഷ്ട്യാ മേ ശ്രുതിമാഗതഃ ॥ **20** ॥ 1865

യഥാ മേ ശ്വശുരോ രാജാ
യഥാ ച മിഥിലാധിപഃ ।
തഥാ ത്വാമദ്യ പശ്യാമി
സനാഥോ മേ പതിസ്ത്വയാ ॥ **21** ॥ 1866

തവാജ്ഞയാ ച ദേവേന്ദ്ര
പയോഭൂതമിദം ഹവിഃ ।

അശിഷ്യാമി ത്വയാ ദത്തം
രഘൂണാം കുലവർധനം ॥ **22** ॥ 1867

ഇന്ദ്രഹസ്താദ് ഗൃഹീത്വാ തത്
പായസം സാ ശുചിസ്മിതാ ।
ൻയവേദയത ഭർത്രേ സാ
ലക്ഷ്മണായ ച മൈഥിലീ ॥ **23** ॥ 1868

യദി ജീവതി മേ ഭർതാ
സഹ ഭ്രാത്രാ മഹാബലഃ ।
ഇദമസ്തു തയോർഭക്ഷ്യാ
തദാശ്നാത് പായസം സ്വയം ॥ **24** ॥ 1869

ഇതീവ തത് പ്രാശ്യ ഹവിർവരാനനാ
ജഹൗ ക്ഷുധാദുഃഖസമുദ്ഭവം ച തം ।
ഇന്ദ്രാത് പ്രവൃത്തിമുപലഭ്യ ജാനകീ
കാകുത്സ്ഥയോഃ പ്രീതമനാ ബഭൂവ ॥ **25** ॥ 1870

സ ചാപി ശക്രസ്ത്രിദിവാലയം തദാ
പ്രീതോ യയൗ രാഘവകാർയസിദ്ധയേ ।
ആമന്തർയ സീതാം സ തതോ മഹാത്മാ
ജഗാമ നിദ്രാസഹിതഃ സ്വമാലയം ॥ **26** ॥ 1871

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പ്രക്ഷിപ്തഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമസ്യ മൃഗം ഹത്വാ നിവർതനം മാർഗേഽപശകുനം ദൃഷ്ട്വാ തസ്യ ചിന്താ തത്ര മിലിതം ലക്ഷ്മണമുപാലഭ്യ സീതാവിഷയകസങ്കടസ്യ തേനാശങ്കനം

രാക്ഷസം മൃഗരൂപേണ
ചരന്തം കാമരൂപിണം।
നിഹത്യ രാമോ മാരീചം
തൂർണം പഥി ൻയവർതത ॥ **3.57.1** ॥ 1872

തസ്യ സന്ത്വരമാണസ്യ
ദ്രഷ്ടുകാമസ്യ മൈഥിലീം।
ക്രൂരസ്വനോഽഥ ഗോമായു -
ർവിനനാദാസ്യ പൃഷ്ഠതഃ ॥ **3.57.2** ॥ 1873

സ തസ്യ സ്വരമാജ്ഞായ
ദാരുണം രോമഹർഷണം।
ചിന്തയാമാസ ഗോമായോഃ
സ്വരേണ പരിശങ്കിതഃ ॥ **3.57.3** ॥ 1874

അശുഭം ബത മൻയേഽഹം
ഗോമായുർവാശ്യതേ യഥാ।

സ്വസ്തി സ്യാദപി വൈദേഹ്യാ
രാക്ഷസൈർഭക്ഷണം വിനാ ॥ **3.57.4** ॥ 1875

മാരീചേന തു വിജ്ഞായ
സ്വരമാലക്ഷ്യ മാമകം ।
വിക്രുഷ്ടം മൃഗരൂപേണ
ലക്ഷ്മണഃ ശൃണുയാദ് യദി ॥ **3.57.5** ॥ 1876

സ സൗമിത്രിഃ സ്വരം ശ്രുത്വാ
താം ച ഹിത്വാഥ മൈഥിലീം ।
തയൈവ പ്രഹിതഃ ക്ഷിപ്രം
മത്സകാശമിഹൈഷ്യതി ॥ **3.57.6** ॥ 1877

രാക്ഷസൈഃ സഹിതൈർനൂനം
സീതായാ ഈപ്സിതോ വധഃ ।
കാഞ്ചനശ്ച മൃഗോ ഭൂത്വാ
വ്യപനീയാശ്രമാത്തു മാം ॥ **3.57.7** ॥ 1878

ദൂരം നീത്വാഥ മാരീചോ
രാക്ഷസോഽഭൂച്ഛരാഹതഃ ।
ഹാ ലക്ഷ്മണ ഹതോഽസ്മീതി
യദ്വാക്യം വ്യാജഹാര ഹ ॥ **3.57.8** ॥ 1879

അപി സ്വസ്തി ഭവേദ് ദ്വാഭ്യാം
രഹിതാഭ്യാം മയാ വനേ ।
ജനസ്ഥാനനിമിത്തം ഹി
കൃതവൈരോഽസ്മി രാക്ഷസൈഃ ॥ **3.57.9** ॥ 1880

നിമിത്താനി ച ഘോരാണി
ദൃശ്യന്തേഽദ്യ ബഹൂനി ച ।

ഇത്യേവം ചിന്തയൻ രാമഃ
ശ്രുത്വാ ഗോമായുനിഃസ്വനം ॥ **3.57.10** ॥ 1881

നിവർതമാനസ്ത്വരിതോ
ജഗാമാശ്രമമാത്മവാൻ ।
ആത്മനശ്ചാപനയനം
മൃഗരൂപേണ രക്ഷസാ ॥ **3.57.11** ॥ 1882

ആജഗാമ ജനസ്ഥാനം
രാഘവഃ പരിശങ്കിതഃ ।
തം ദീനമാനസം ദീന -
മാസേദുർമൃഗപക്ഷിണഃ ॥ **3.57.12** ॥ 1883

സവ്യം കൃത്വാ മഹാത്മാനം
ഘോരാംശ്ച സസൃജുഃ സ്വരാൻ ।
താനി ദൃഷ്ട്വാ നിമിത്താനി
മഹാഘോരാണി രാഘവഃ ।
ൻയവർതതാഥ ത്വരിതോ
ജവേനാശ്രമമാത്മനഃ ॥ **3.57.13** ॥ 1884

തതോ ലക്ഷ്മണമായാന്തം
ദദർശ വിഗതപ്രഭം ।
തതോഽവിദൂരേ രാമേണ
സമീയായ സ ലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.57.14** ॥ 1885

വിഷണ്ണഃ സൻ വിഷണ്ണേന
ദുഃഖിതോ ദുഃഖഭാഗിനാ ।
സ ജഗർഹേഽഥ തം ഭ്രാതാ
ദൃഷ്ട്വാ ലക്ഷ്മണമാഗതം ॥ **3.57.15** ॥ 1886

വിഹായ സീതാം വിജനേ
വനേ രാക്ഷസസേവിതേ।
ഗൃഹീത്വാ ച കരം സവ്യം
ലക്ഷ്മണം രഘുനന്ദനഃ ॥ **3.57.16** ॥ 1887

ഉവാച മധുരോദർക -
മിദം പരുഷമാർതവത്।
അഹോ ലക്ഷ്മണ ഗർഹ്യം തേ
കൃതം യത് ത്വം വിഹായ താം ॥ **3.57.17** ॥ 1888

സീതാമിഹാഗതഃ സൗമ്യ
കച്ചിത് സ്വസ്തി ഭവേദിതി।
ന മേഽസ്തി സംശയോ വീര
സർവഥാ ജനകാത്മജാ ॥ **3.57.18** ॥ 1889

വിനഷ്ടാ ഭക്ഷിതാ വാപി
രാക്ഷസൈർവനചാരിഭിഃ।
അശുഭാൻയേവ ഭൂയിഷ്ഠം
യഥാ പ്രാദുർഭവന്തി മേ ॥ **3.57.19** ॥ 1890

അപി ലക്ഷ്മണ സീതായാഃ
സാമഗ്ര്യം പ്രാപ്നുയാമഹേ।
ജീവന്ത്യാഃ പുരുഷവ്യാഘ്ര
സുതായാ ജനകസ്യ വൈ ॥ **3.57.20** ॥ 1891

യഥാ വൈ മൃഗസംഘാശ്ച
ഗോമായുശ്ചൈവ ഭൈരവം।
വാശ്യന്തേ ശകുനാശ്ചാപി
പ്രദീപ്താമഭിതോ ദിശം।

അപി സ്വസ്തി ഭവേത് തസ്യാ
രാജപുത്ര്യാ മഹാബല ॥ **3.57.21** ॥ 1892

ഇദം ഹി രക്ഷോ മൃഗസന്നികാശം
പ്രലോഭ്യ മാം ദൂരമനുപ്രയാതം ।
ഹതം കഥഞ്ചിൻമഹതാ ശ്രമേണ
സ രാക്ഷസോഽഭൂൻമ്രിയമാണ ഏവ ॥ **3.57.22** ॥ 1893

മനശ്ച മേ ദീനമിഹാപ്രഹൃഷ്ടം
ചക്ഷുശ്ച സവ്യം കുരുതേ വികാരം ।
അസംശയം ലക്ഷ്മണ നാസ്തി സീതാ
ഹൃതാ മൃതാ വാ പഥി വർതതേ വാ ॥ **3.57.23** ॥ 1894

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

പഥി വിവിധാമാശങ്കാം കുർവതോ ലക്ഷ്മണസഹിതസ്യ ശ്രീരാമസ്യ സ്വാശ്രമേ ആഗമനം തത്ര സീതാമദൃഷ്ട്വാ വ്യഥായാം നിമജ്ജനം

സ ദൃഷ്ട്വാ ലക്ഷ്മണം ദീനം
ശൂന്യം ദശരഥാത്മജഃ ।
പര്യപൃച്ഛത ധർമാത്മാ
വൈദേഹീമാഗതം വിനാ ॥ **3.58.1** ॥ 1895

പ്രസ്ഥിതം ദണ്ഡകാരണ്യം
യാ മാമനുജഗാമ ഹ ।
ക്വ സാ ലക്ഷ്മണ വൈദേഹീ
യാം ഹിത്വാ ത്വമിഹാഗതഃ ॥ **3.58.2** ॥ 1896

രാജ്യഭ്രഷ്ടസ്യ ദീനസ്യ
ദണ്ഡകാൻ പരിധാവതഃ ।
ക്വ സാ ദുഃഖസഹായാ മേ
വൈദേഹീ തനുമധ്യമാ ॥ **3.58.3** ॥ 1897

യാം വിനാ നോത്സഹേ വീര
മുഹൂർതമപി ജീവിതും ।

ക്വ സാ പ്രാണസഹായാ മേ
സീതാ സുരസുതോപമാ ॥ **3.58.4** ॥ 1898

പതിത്വമമരാണാം ഹി
പൃഥിവ്യാശ്ചാപി ലക്ഷ്മണ ।
വിനാ താം തപനീയാഭാം
നേച്ഛേയം ജനകാത്മജാം ॥ **3.58.5** ॥ 1899

കച്ചിജ്ജീവതി വൈദേഹീ
പ്രാണൈഃ പ്രിയതരാ മമ ।
കച്ചിത് പ്രവ്രാജനം വീര
ന മേ മിഥ്യാ ഭവിഷ്യതി ॥ **3.58.6** ॥ 1900

സീതാനിമിത്തം സൗമിത്രേ
മൃതേ മയി ഗതേ ത്വയി ।
കച്ചിത് സകാമാ കൈകേയീ
സുഖിതാ സാ ഭവിഷ്യതി ॥ **3.58.7** ॥ 1901

സപുത്രരാജ്യാം സിദ്ധാർഥാം
മൃതപുത്രാ തപസ്വിനീ ।
ഉപസ്ഥാസ്യതി കൗസൽയാ
കച്ചിത് സൗമ്യേന കൈകയീം ॥ **3.58.8** ॥ 1902

യദി ജീവതി വൈദേഹീ
ഗമിഷ്യാമ്യാശ്രമം പുനഃ ।
സംവൃത്താ യദി വൃത്താ സാ
പ്രാണാംസ്ത്യക്ഷ്യാമി ലക്ഷ്മണ ॥ **3.58.9** ॥ 1903

യദി മാമാശ്രമഗതം
വൈദേഹീ നാഭിഭാഷതേ ।

പുരഃ പ്രഹസിതാ സീതാ
വിനശിഷ്യാമി ലക്ഷ്മണ ॥ **3.58.10** ॥ 1904

ബ്രൂഹി ലക്ഷ്മണ വൈദേഹീ
യദി ജീവതി വാ ന വാ ।
ത്വയി പ്രമത്തേ രക്ഷോഭി -
ർഭക്ഷിതാ വാ തപസ്വിനീ ॥ **3.58.11** ॥ 1905

സുകുമാരീ ച ബാലാ ച
നിത്യം ചാദുഃഖഭാഗിനീ ।
മദ്വിയോഗേന വൈദേഹീ
വ്യക്തം ശോചതി ദുർമനാഃ ॥ **3.58.12** ॥ 1906

സർവഥാ രക്ഷസാ തേന
ജിഹ്മേന സുദുരാത്മനാ ।
വദതാ ലക്ഷ്മണേത്യുച്ചൈ -
സ്തവാപി ജനിതം ഭയം ॥ **3.58.13** ॥ 1907

ശ്രുതശ്ച മൻയേ വൈദേഹ്യാ
സ സ്വരഃ സദൃശോ മമ ।
ത്രസ്തയാ പ്രേഷിതസ്ത്വം ച
ദ്രഷ്ടും മാം ശീഘ്രമാഗതഃ ॥ **3.58.14** ॥ 1908

സർവഥാ തു കൃതം കഷ്ടം
സീതാമുത്സൃജതാ വനേ ।
പ്രതികർതും നൃശംസാനാം
രക്ഷസാം ദത്തമന്തരം ॥ **3.58.15** ॥ 1909

ദുഃഖിതാഃ ഖരഘാതേന
രാക്ഷസാഃ പിശിതാശനാഃ ।

തൈഃ സീതാ നിഹതാ ഘോരൈ -
ർഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ ॥ **3.58.16** ॥ 1910

അഹോഽസ്മി വ്യസനേ മഗ്നഃ
സർവഥാ രിപുനാശന ।
കിം ത്വിദാനീം കരിഷ്യാമി
ശങ്കേ പ്രാപ്തവ്യമീദൃശം ॥ **3.58.17** ॥ 1911

ഇതി സീതാം വരാരോഹാം
ചിന്തയന്നേവ രാഘവഃ ।
ആജഗാമ ജനസ്ഥാനം
ത്വരയാ സഹലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.58.18** ॥ 1912

വിഗർഹമാണോഽനുജമാർതരൂപം
ക്ഷുധാശ്രമേണൈവ പിപാസയാ ച ।
വിനിഃശ്വസഞ്ശുഷ്കമുഖോ വിഷണ്ണഃ
പ്രതിശ്രയം പ്രാപ്യ സമീക്ഷ്യ ശൂന്യം ॥ **3.58.19** ॥ 1913

സ്വമാശ്രമം സ പ്രവിഗാഹ്യ വീരോ
വിഹാരദേശാനനുസൃത്യ കാംശ്ചിത് ।
ഏതത്തദിത്യേവ നിവാസഭൂമൗ
പ്രഹൃഷ്ടരോമാ വ്യഥിതോ ബഭൂവ ॥ **3.58.20** ॥ 1914

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോർവാർതാലാപഃ

അഥാശ്രമാദുപാവൃത്ത -
മന്തരാ രഘുനന്ദനഃ।
പരിപപ്രച്ഛ സൗമിത്രിം
രാമോ ദുഃഖാദിദം വചഃ ॥ **3.59.1** ॥ 1915

തമുവാച കിമർഥം ത്വ -
മാഗതോഽപാസ്യ മൈഥിലീം।
യദാ സാ തവ വിശ്വാസാദ്
വനേ വിരഹിതാ മയാ ॥ **3.59.2** ॥ 1916

ദൃഷ്ട്വൈവാഭ്യാഗതം ത്വാം മേ
മൈഥിലീം ത്യജ്യ ലക്ഷ്മണ।
ശങ്കമാനം മഹത് പാപം
യത്സത്യം വ്യഥിതം മനഃ ॥ **3.59.3** ॥ 1917

സ്ഫുരതേ നയനം സവ്യം
ബാഹുശ്ച ഹൃദയം ച മേ।
ദൃഷ്ട്വാ ലക്ഷ്മണ ദൂരേ ത്വാം
സീതാവിരഹിതം പഥി ॥ **3.59.4** ॥ 1918

ഏവമുക്തസ്തു സൗമിത്രി -
ർലക്ഷ്മണഃ ശുഭലക്ഷണഃ।
ഭൂയോ ദുഃഖസമാവിഷ്ടോ
ദുഖിതം രാമമബ്രവീത് ॥ **3.59.5** ॥ 1919

ന സ്വയം കാമകാരേണ
താം ത്യക്ത്വാഹമിഹാഗതഃ।
പ്രചോദിതസ്തയൈവോഗ്രൈ -
സ്ത്വത്സകാശമിഹാഗതഃ ॥ **3.59.6** ॥ 1920

ആർയേണേവ പരിക്രുഷ്ടം
ലക്ഷ്മണേതി സുവിസ്വരം।
പരിത്രാഹീതി യദ്വാക്യം
മൈഥിൽയാസ്തച്ഛ്രുതിം ഗതം ॥ **3.59.7** ॥ 1921

സാ തമാർതസ്വരം ശ്രുത്വാ
തവ സ്നേഹേന മൈഥിലീ।
ഗച്ഛ ഗച്ഛേതി മാമാശു
രുദതീ ഭയവിക്ലവാ ॥ **3.59.8** ॥ 1922

പ്രചോദ്യമാനേന മയാ
ഗച്ഛേതി ബഹുശസ്തയാ।
പ്രത്യുക്തോ മൈഥിലീ വാക്യ -
മിദം തത് പ്രത്യയാൻവിതം ॥ **3.59.9** ॥ 1923

ന തത് പശ്യാമ്യഹം രക്ഷോ
യദസ്യ ഭയമാവഹേത്।
നിർവൃതാ ഭവ നാസ്ത്യേതത്
കേനാപ്യേതദുദാഹൃതം ॥ **3.59.10** ॥ 1924

വിഗർഹിതം ച നീചം ച
കഥമാർയോഽഭിധാസ്യതി।
ത്രാഹീതി വചനം സീതേ
യസ്ത്രായേത് ത്രിദശാനപി ॥ **3.59.11** ॥ 1925

കിന്നിമിത്തം തു കേനാപി
ഭ്രാതുരാലംബ്യ മേ സ്വരം।
വിസ്വരം വ്യാഹൃതം വാക്യം
ലക്ഷ്മണ ത്രാഹി മാമിതി ॥ **3.59.12** ॥ 1926

രാക്ഷസേനേരിതം വാക്യം
ത്രാസാത് ത്രാഹീതി ശോഭനേ।
ന ഭവത്യാ വ്യഥാ കാർയാ
കുനാരീജനസേവിതാ ॥ **3.59.13** ॥ 1927

അലം വിക്ലവതാം ഗന്തും
സ്വസ്ഥാ ഭവ നിരുത്സുകാ।
ന ചാസ്തി ത്രിഷു ലോകേഷു
പുമാൻ യോ രാഘവം രണേ ॥ **3.59.14** ॥ 1928

ജാതോ വാ ജായമാനോ വാ
സംയുഗേ യഃ പരാജയേത്।
അജേയോ രാഘവോ യുദ്ധേ
ദേവൈഃ ശക്രപുരോഗമൈഃ ॥ **3.59.15** ॥ 1929

ഏവമുക്താ തു വൈദേഹീ
പരിമോഹിതചേതനാ।
ഉവാചാശ്രൂണി മുഞ്ചന്തീ
ദാരുണം മാമിദം വചഃ ॥ **3.59.16** ॥ 1930

ഭാവോ മയി തവാത്യർഥ -
പാപ ഏവ നിവേശിതഃ।
വിനഷ്ടേ ഭ്രാതരി പ്രാപ്തും
ന ച ത്വം മാമവാപ്സ്യസേ ॥ **3.59.17** ॥ 1931

സങ്കേതാദ് ഭരതേന ത്വം
രാമം സമനുഗച്ഛസി।
ക്രോശന്തം ഹി യഥാത്യർഥം
നൈനമഭ്യവപദ്യസേ ॥ **3.59.18** ॥ 1932

രിപുഃ പ്രച്ഛന്നചാരീ ത്വം
മദർഥമനുഗച്ഛസി।
രാഘവസ്യാന്തരം പ്രേപ്സു -
സ്തഥൈനം നാഭിപദ്യസേ ॥ **3.59.19** ॥ 1933

ഏവമുക്തസ്തു വൈദേഹ്യാ
സംരബ്ധോ രക്തലോചനഃ।
ക്രോധാത് പ്രസ്ഫുരമാണോഷ്ഠ
ആശ്രമാദഭിനിർഗതഃ ॥ **3.59.20** ॥ 1934

ഏവം ബ്രുവാണം സൗമിത്രിം
രാമഃ സന്താപമോഹിതഃ।
അബ്രവീദ് ദുഷ്കൃതം സൗമ്യ
താം വിനാ ത്വമിഹാഗതഃ ॥ **3.59.21** ॥ 1935

ജാനന്നപി സമർഥം മാം
രക്ഷസാമപവാരണേ।
അനേന ക്രോധവാക്യേന
മൈഥിലീയാ നിർഗതോ ഭവാൻ ॥ **3.59.22** ॥ 1936

നഹി തേ പരിതുഷ്യാമി
ത്യക്ത്വാ യദസി മൈഥിലീം।
ക്രുദ്ധായാഃ പരുഷം ശ്രുത്വാ
സ്ത്രിയാ യത് ത്വമിഹാഗതഃ ॥ **3.59.23** ॥ 1937

സർവഥാ ത്വപനീതം തേ
സീതയാ യത് പ്രചോദിതഃ।
ക്രോധസ്യ വശമാഗമ്യ
നാകരോഃ ശാസനം മമ ॥ **3.59.24** ॥ 1938

അസൗ ഹി രാക്ഷസഃ ശേതേ
ശരേണാഭിഹതോ മയാ।
മൃഗരൂപേണ യേനാഹ -
മാശ്രമാദപവാഹിതഃ ॥ **3.59.25** ॥ 1939

വികൃഷ്യ ചാപം പരിധായ സായകം
സലീലബാണേന ച താഡിതോ മയാ।
മാർഗീം തനും ത്യജ്യ ച വിക്ലവസ്വരോ
ബഭൂവ കേയൂരധരഃ സ രാക്ഷസഃ ॥ **3.59.26** ॥ 1940

ശരാഹതേനൈവ തദാർതയാ ഗിരാ
സ്വരം മമാലംബ്യ സുദൂരസുശ്രവം।
ഉദാഹൃതം തദ് വചനം സുദാരുണം
ത്വമാഗതോ യേന വിഹായ മൈഥിലീം ॥ **3.59.27** ॥ 1941

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഏകോനഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

വിലപതാ ശ്രീരാമേണ വൃക്ഷാൻ പശൂംശ്ച പ്രതി സീതാവിഷയകവാർതായാ ജിജ്ഞാസനം ഭ്രാന്തസ്യ തസ്യ രോദനം ഭൂയോ ഭൂയസ്തേന സീതായാ അൻവേഷണം ച

ഭൃശമാവ്രജമാനസ്യ
തസ്യാധോ വാമലോചനം ।
പ്രാസ്ഫുരച്ചാസ്ഖലദ് രാമോ
വേപഥുശ്ചാസ്യ ജായതേ ॥ **3.60.1** ॥ 1942

ഉപാലക്ഷ്യ നിമിത്താനി
സോഽശുഭാനി മുഹുർമുഹുഃ ।
അപി ക്ഷേമം തു സീതായാ
ഇതി വൈ വ്യാജഹാര ഹ ॥ **3.60.2** ॥ 1943

ത്വരമാണോ ജഗാമാഥ
സീതാദർശനലാലസഃ ।
ശൂൻയമാവസഥം ദൃഷ്ട്വാ
ബഭൂവോദ്വിഗ്നമാനസഃ ॥ **3.60.3** ॥ 1944

ഉദ്ഭ്രമന്നിവ വേഗേന
വിക്ഷിപൻ രഘുനന്ദനഃ ।

തത്ര തത്രോടജസ്ഥാന -
മഭിവീക്ഷ്യ സമന്തതഃ ॥ **3.60.4** ॥ 1945

ദദർശ പർണശാലാം ച
സീതയാ രഹിതാം തദാ ।
ശ്രിയാ വിരഹിതാം ധ്വസ്താം
ഹേമന്തേ പദ്മിനീമിവ ॥ **3.60.5** ॥ 1946

രുദന്തമിവ വൃക്ഷൈശ്ച
ഗ്ലാനപുഷ്പമൃഗദ്വിജം ।
ശ്രിയാ വിഹീനം വിധ്വസ്തം
സന്ത്യക്തം വനദൈവതൈഃ ॥ **3.60.6** ॥ 1947

വിപ്രകീർണാജിനകുശം
വിപ്രവിദ്ധബൃസീകടം ।
ദൃഷ്ട്വാ ശൂൻയോടജസ്ഥാനം
വിലലാപ പുനഃ പുനഃ ॥ **3.60.7** ॥ 1948

ഹൃതാ മൃതാ വാ നഷ്ടാ വാ
ഭക്ഷിതാ വാ ഭവിഷ്യതി ।
നിലീനാപ്യഥവാ ഭീരു -
രഥവാ വനമാശ്രിതാ ॥ **3.60.8** ॥ 1949

ഗതാ വിചേതും പുഷ്പാണി
ഫലാൻയപി ച വാ പുനഃ ।
അഥവാ പദ്മിനീം യാതാ
ജലാർഥം വാ നദീം ഗതാ ॥ **3.60.9** ॥ 1950

യത്നാൻമൃഗയമാണസ്തു
നാസസാദ വനേ പ്രിയാം ।

ശോകരക്തേക്ഷണഃ ശ്രീമാ -
നുന്മത്ത ഇവ ലക്ഷ്യതേ ॥ **3.60.10** ॥ 1951

വൃക്ഷാദ് വൃക്ഷം പ്രധാവൻ സ
ഗിരീംശ്ചാപി നദീനദം ।
ബഭ്രാമ വിലപൻ രാമഃ
ശോകപങ്കാർണവപ്ലുതഃ ॥ **3.60.11** ॥ 1952

അസ്തി കച്ചിത്ത്വയാ ദൃഷ്ടാ
സാ കദംബപ്രിയാ പ്രിയാ ।
കദംബ യദി ജാനീഷേ
ശംസ സീതാം ശുഭാനനാം ॥ **3.60.12** ॥ 1953

സ്നിഗ്ധപൽലവസങ്കാശാം
പീതകൗശേയവാസിനീം ।
ശംസസ്വ യദി സാ ദൃഷ്ടാ
ബിൽവ ബിൽവോപമസ്തനീ ॥ **3.60.13** ॥ 1954

അഥവാർജുന ശംസ ത്വം
പ്രിയാം താമർജുനപ്രിയാം ।
ജനകസ്യ സുതാ തൻവീ
യദി ജീവതി വാ ന വാ ॥ **3.60.14** ॥ 1955

കകുഭഃ കകുഭോരും താം
വ്യക്തം ജാനാതി മൈഥിലീം ।
ലതാപൽലവപുഷ്പാഢ്യാ
ഭാതി ഹ്യേഷ വനസ്പതിഃ ॥ **3.60.15** ॥ 1956

ഭ്രമരൈരുപഗീതശ്ച
യഥാ ദ്രുമവരോ ഹ്യസി ।

ഏഷ വ്യക്തം വിജാനാതി
തിലകസ്തിലകപ്രിയാം ॥ **3.60.16** ॥ 1957

അശോക ശോകാപനുദ
ശോകോപഹതചേതനം ।
ത്വന്നാമാനം കുരു ക്ഷിപ്രം
പ്രിയാസന്ദർശനേന മാം ॥ **3.60.17** ॥ 1958

യദി താല ത്വയാ ദൃഷ്ടാ
പക്വതാലോപമസ്തനീ ।
കഥയസ്വ വരാരോഹാം
കാരുണ്യം യദി തേ മയി ॥ **3.60.18** ॥ 1959

യദി ദൃഷ്ടാ ത്വയാ ജംബോ
ജാംബൂനദസമപ്രഭാ ।
പ്രിയാം യദി വിജാനാസി
നിഃശങ്ക കഥയസ്വ മേ ॥ **3.60.19** ॥ 1960

അഹോ ത്വം കർണികാരാദ്യ
പുഷ്പിതഃ ശോഭസേ ഭൃശം ।
കർണികാരപ്രിയാം സാധ്വീം
ശംസ ദൃഷ്ടാ യദി പ്രിയാ ॥ **3.60.20** ॥ 1961

ചൂതനീപമഹാസാലാൻ
പനസാൻ കുരവാൻ ധവാൻ ।
ദാഡിമാനപി താൻ ഗത്വാ
ദൃഷ്ട്വാ രാമോ മഹായശാഃ ॥ **3.60.21** ॥ 1962

ബകുലാനഥ പുന്നാഗാം -
ശ്ചന്ദനാൻ കേതകാംസ്തഥാ ।

പൃച്ഛൻ രാമോ വനേ ഭ്രാന്ത
ഉൻമത്ത ഇവ ലക്ഷ്യതേ ॥ **3.60.22** ॥ 1963

അഥവാ മൃഗശാവാക്ഷീം
മൃഗ ജാനാസി മൈഥിലീം ।
മൃഗവിപ്രേക്ഷണീ കാന്താ
മൃഗീഭിഃ സഹിതാ ഭവേത് ॥ **3.60.23** ॥ 1964

ഗജ സാ ഗജനാസോരു -
ർയദി ദൃഷ്ടാ ത്വയാ ഭവേത് ।
താം മൻയേ വിദിതാം തുഭ്യ -
മാഖ്യാഹി വരവാരണ ॥ **3.60.24** ॥ 1965

ശാർദൂല യദി സാ ദൃഷ്ടാ
പ്രിയാ ചന്ദ്രനിഭാനനാ ।
മൈഥിലീ മമ വിസ്രബ്ധഃ
കഥയസ്വ ന തേ ഭയം ॥ **3.60.25** ॥ 1966

കിം ധാവസി പ്രിയേ നൂനം
ദൃഷ്ടാസി കമലേക്ഷണേ ।
വൃക്ഷൈരാച്ഛാദ്യ ചാത്മാനം
കിം മാം ന പ്രതിഭാഷസേ ॥ **3.60.26** ॥ 1967

തിഷ്ഠ തിഷ്ഠ വരാരോഹേ
ന ത്യേസ്തി കരുണാ മയി ।
നാത്യർഥം ഹാസ്യശീലാസി
കിമർഥം മാമുപേക്ഷസേ ॥ **3.60.27** ॥ 1968

പീതകൗശേയകേനാസി
സൂചിതാ വരവർണിനി ।

ധാവന്ത്യപി മയാ ദൃഷ്ടാ
തിഷ്ഠ യദ്യസ്തി സൗഹൃദം ॥ **3.60.28** ॥ 1969

നൈവ സാ നൂനമഥവാ
ഹിംസിതാ ചാരുഹാസിനീ ।
കൃച്ഛ്രം പ്രാപ്തം ന മാം നൂനം
യഥോപേക്ഷിതുമർഹതി ॥ **3.60.29** ॥ 1970

വ്യക്തം സാ ഭക്ഷിതാ ബാലാ
രാക്ഷസൈഃ പിശിതാശനൈഃ ।
വിഭജ്യാംഗാനി സർവാണി
മയാ വിരഹിതാ പ്രിയാ ॥ **3.60.30** ॥ 1971

നൂനം തച്ഛുഭദന്തോഷ്ഠം
സുനാസം ശുഭകുണ്ഡലം ।
പൂർണചന്ദ്രനിഭം ഗ്രസ്തം
മുഖം നിഷ്പ്രഭതാം ഗതം ॥ **3.60.31** ॥ 1972

സാ ഹി ചമ്പകവർണാഭാ
ഗ്രീവാ ഗ്രൈവേയകോചിതാ ।
കോമലാ വിലപന്ത്യാസ്തു
കാന്തായാ ഭക്ഷിതാ ശുഭാ ॥ **3.60.32** ॥ 1973

നൂനം വിക്ഷിപ്യമാണൗ തൗ
ബാഹൂ പൽലവകോമലൗ ।
ഭക്ഷിതൗ വേപമാനാഗ്രൗ
സഹസ്താഭരണാംഗദൗ ॥ **3.60.33** ॥ 1974

മയാ വിരഹിതാ ബാലാ
രക്ഷസാം ഭക്ഷണായ വൈ ।

സാർഥേനേവ പരിത്യക്തോ
ഭക്ഷിതോ ബഹുബാന്ധവോ ॥ **3.60.34** ॥ 1975

ഹാ ലക്ഷ്മണ മഹാബാഹോ
പശ്യസേ ത്വം പ്രിയാം ക്വചിത് ।
ഹാ പ്രിയേ ക്വ ഗതാ ഭദ്രേ
ഹാ സീതേതി പുനഃ പുനഃ ॥ **3.60.35** ॥ 1976

ഇത്യേവം വിലപൻ രാമഃ
പരിധാവൻ വനാദ് വനം ।
ക്വചിദുദ്ഭ്രമതേ വേഗാത്
ക്വചിദ് വിഭ്രമതേ ബലാത് ॥ **3.60.36** ॥ 1977

ക്വചിൻമത്ത ഇവാഭാതി
കാന്താൻവേഷണതത്പരഃ ।
സ വനാനി നദീഃ ശൈലാൻ
ഗിരിപ്രസ്രവണാനി ച ।
കാനനാനി ച വേഗേന
ഭ്രമത്യപരിസംസ്ഥിതഃ ॥ **3.60.37** ॥ 1978

തദാ സ ഗത്വാ വിപുലം മഹദ് വനം
പരീത്യ സർവം ത്വഥ മൈഥിലീം പ്രതി ।
അനിഷ്ഠിതാശഃ സ ചകാര മാർഗണേ
പുനഃ പ്രിയായാഃ പരമം പരിശ്രമം ॥ **3.60.38** ॥ 1979

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണാഭ്യാം സീതായാ അൻവേഷണം തസ്യാ അനധിഗമേ ശ്രീരാമസ്യ വിലാപശ്ച

ദൃഷ്ട്വാഽഽശ്രമപദം ശൂൻയം
രാമോ ദശരഥാത്മജഃ।
രഹിതാം പർണശാലാം ച
പ്രവിദ്ധാൻയാസനാനി ച ॥ **3.61.1** ॥ 1980

അദൃഷ്ട്വാ തത്ര വൈദേഹീം
സന്നിരീക്ഷ്യ ച സർവശഃ।
ഉവാച രാമഃ പ്രാക്രുശ്യ
പ്രഗൃഹ്യ രുചിരൗ ഭുജൗ ॥ **3.61.2** ॥ 1981

ക്വ നു ലക്ഷ്മണ വൈദേഹീ
കം വാ ദേശമിതോ ഗതാ।
കേനാഹൃതാ വാ സൗമിത്രേ
ഭക്ഷിതാ കേന വാ പ്രിയാ ॥ **3.61.3** ॥ 1982

വൃക്ഷേണാവാർയ യദി മാം
സീതേ ഹസിതുമിച്ഛസി।

അലം തേ ഹസിതേനാദ്യ
മാം ഭജസ്വ സുദുഃഖിതം ॥ **3.61.4** ॥ 1983

യൈഃ പരിക്രീഡസേ സീതേ
വിശ്വസ്തൈർമൃഗപോതകൈഃ।
ഏതേ ഹീനാസ്ത്വയാ സൗമ്യേ
ധ്യായന്ത്യസ്രാവിലേക്ഷണാഃ ॥ **3.61.5** ॥ 1984

സീതയാ രഹിതോഽഹം വൈ
നഹി ജീവാമി ലക്ഷ്മണ।
വൃതം ശോകേന മഹതാ
സീതാഹരണജേന മാം ॥ **3.61.6** ॥ 1985

പരലോകേ മഹാരാജോ
നൂനം ദ്രക്ഷ്യതി മേ പിതാ।
കഥം പ്രതിജ്ഞാം സംശ്രുത്യ
മയാ ത്വമഭിയോജിതഃ ॥ **3.61.7** ॥ 1986

അപൂരയിത്വാ തം കാലം
മത്സകാശമിഹാഗതഃ।
കാമവൃത്തമനാർയം വാ
മൃഷാവാദിനമേവ ച ॥ **3.61.8** ॥ 1987

ധിക് ത്വാമിതി പരേ ലോകേ
വ്യക്തം വക്ഷ്യതി മേ പിതാ।
വിവശം ശോകസന്തപ്തം
ദീനം ഭഗ്നമനോരഥം ॥ **3.61.9** ॥ 1988

മാമിഹോത്സൃജ്യ കരുണം
കീർതിർനരമിവാനൃജും।

ക്വ ഗച്ഛസി വരാരോഹേ
മാ മോത്സൃജ സുമധ്യമേ ॥ **3.61.10** ॥ 1989

ത്വയാ വിരഹിതശ്ചാഹം
ത്യക്ഷ്യേ ജീവിതമാത്മനഃ ।
ഇതീവ വിലപൻ രാമഃ
സീതാദർശനലാലസഃ ॥ **3.61.11** ॥ 1990

ന ദദർശ സുദുഃഖാർതോ
രാഘവോ ജനകാത്മജാം ।
അനാസാദയമാനം തം
സീതാം ശോകപരായണം ॥ **3.61.12** ॥ 1991

പങ്കമാസാദ്യ വിപുലം
സീദന്തമിവ കുഞ്ജരം ।
ലക്ഷ്മണോ രാമമത്യർഥ -
മുവാച ഹിതകാമ്യയാ ॥ **3.61.13** ॥ 1992

മാ വിഷാദം മഹാബുദ്ധേ
കുരു യത്നം മയാ സഹ ।
ഇദം ഗിരിവരം വീര
ബഹുകന്ദരശോഭിതം ॥ **3.61.14** ॥ 1993

പ്രിയകാനനസഞ്ചാരാ
വനോൻമത്താ ച മൈഥിലീ ।
സാ വനം വാ പ്രവിഷ്ടാ സ്യാ -
ന്നലിനീം വാ സുപുഷ്പിതാം ॥ **3.61.15** ॥ 1994

സരിതം വാപി സമ്പ്രാപ്താ
മീനവഞ്ജുലസേവിതാം ।

വിത്രാസയിതുകാമാ വാ
ലീനാ സ്യാത് കാനനേ ക്വചിത് ॥ **3.61.16** ॥ 1995

ജിജ്ഞാസമാനാ വൈദേഹീ
ത്വാം മാം ച പുരുഷർഷഭ ।
തസ്യാ ഹ്യൻവേഷണേ ശ്രീമൻ
ക്ഷിപ്രമേവ യതാവഹേ ॥ **3.61.17** ॥ 1996

വനം സർവം വിചിനുവോ
യത്ര സാ ജനകാത്മജാ ।
മൻയസേ യദി കാകുത്സ്ഥ
മാ സ്മ ശോകേ മനഃ കൃഥാഃ ॥ **3.61.18** ॥ 1997

ഏവമുക്തഃ സ സൗഹാർദാ -
ൽലക്ഷ്മണേന സമാഹിതഃ ।
സഹ സൗമിത്രിണാ രാമോ
വിചേതുമുപചക്രമേ ॥ **3.61.19** ॥ 1998

തൗ വനാനി ഗിരീംശ്ചൈവ
സരിതശ്ച സരാംസി ച ।
നിഖിലേന വിചിൻവന്തൗ
സീതാം ദശരഥാത്മജൗ ॥ **3.61.20** ॥ 1999

തസ്യ ശൈലസ്യ സാനൂനി
ശിലാശ്ച ശിഖരാണി ച ।
നിഖിലേന വിചിൻവന്തൗ
നൈവ താമഭിജഗ്മതുഃ ॥ **3.61.21** ॥ 2000

വിചിത്യ സർവതഃ ശൈലം
രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ।

നേഹ പശ്യാമി സൗമിത്രേ
വൈദേഹീം പർവതേ ശുഭാം ॥ **3.61.22** ॥ 2001

തതോ ദുഃഖാഭിസന്തപ്തോ
ലക്ഷ്മണോ വാക്യമബ്രവീത് ।
വിചരൻ ദണ്ഡകാരണ്യം
ഭ്രാതരം ദീപ്തതേജസം ॥ **3.61.23** ॥ 2002

പ്രാപ്സ്യസേ ത്വം മഹാപ്രാജ്ഞ
മൈഥിലീം ജനകാത്മജാം ।
യഥാ വിഷ്ണുർമഹാബാഹു -
ർബലിം ബദ്ധ്വാ മഹീമിമാം ॥ **3.61.24** ॥ 2003

ഏവമുക്തസ്തു വീരേണ
ലക്ഷ്മണേന സ രാഘവഃ ।
ഉവാച ദീനയാ വാചാ
ദുഃഖാഭിഹതചേതനഃ ॥ **3.61.25** ॥ 2004

വനം സുവിചിതം സർവം
പദ്മിൻയഃ ഫുൽലപങ്കജാഃ ।
ഗിരിശ്ചായം മഹാപ്രാജ്ഞ
ബഹുകന്ദരനിർത്ധരഃ ।
നഹി പശ്യാമി വൈദേഹീം
പ്രാണേഭ്യോഽപി ഗരീയസീം ॥ **3.61.26** ॥ 2005

ഏവം സ വിലപൻ രാമഃ
സീതാഹരണകർഷിതഃ ।
ദീനഃ ശോകസമാവിഷ്ടോ
മുഹൂർതം വിഹ്വലോഽഭവത് ॥ **3.61.27** ॥ 2006

സ വിഹ്വലിതസർവാംഗോ
ഗതബുദ്ധിർവിചേതനഃ।
നിഷസാദാതുരോ ദീനോ
നിഃശ്വസ്യാശീതമായതം ॥ **3.61.28** ॥ 2007

ബഹുശഃ സ തു നിഃശ്വസ്യ
രാമോ രാജീവലോചനഃ।
ഹാ പ്രിയേതി വിചുക്രോശ
ബഹുശോ ബാഷ്പഗദ്ഗദഃ ॥ **3.61.29** ॥ 2008

തം സാന്ത്വയാമാസ തതോ
ലക്ഷ്മണഃ പ്രിയബാന്ധവം।
ബഹുപ്രകാരം ശോകാർതഃ
പ്രശ്രിതഃ പ്രശ്രിതാഞ്ജലിഃ ॥ **3.61.30** ॥ 2009

അനാദൃത്യ തു തദ് വാക്യം
ലക്ഷ്മണോഷ്ഠപുടച്യുതം।
അപശ്യംസ്താം പ്രിയാം സീതാം
പ്രാക്രോശത് സ പുനഃ പുനഃ ॥ **3.61.31** ॥ 2010

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഏകഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമസ്യ വിലാപഃ

സീതാമപശ്യൻ ധർമാത്മാ
ശോകോപഹതചേതനഃ ।
വിലലാപ മഹാബാഹൂ
രാമഃ കമലലോചനഃ ॥ **3.62.1** ॥ 2011

പശ്യന്നിവ ച താം സീതാ -
മപശ്യൻമൻമഥാർദിതഃ ।
ഉവാച രാഘവോ വാക്യം
വിലാപാശ്രയദുർവചം ॥ **3.62.2** ॥ 2012

ത്വമശോകസ്യ ശാഖാഭിഃ
പുഷ്പപ്രിയതരാ പ്രിയേ ।
ആവൃണോഷി ശരീരം തേ
മമ ശോകവിവർധനീ ॥ **3.62.3** ॥ 2013

കദലീകാണ്ഡസദൃശൗ
കദൽയാ സംവൃതാവുഭൗ ।
ഊരൂ പശ്യാമി തേ ദേവി
നാസി ശക്താ നിഗൂഹിതും ॥ **3.62.4** ॥ 2014

കർണികാരവനം ഭദ്രേ
ഹസന്തീ ദേവി സേവസേ।
അലം തേ പരിഹാസേന
മമ ബാധാവഹേന വൈ ॥ **3.62.5** ॥ 2015

വിശേഷേണാശ്രമസ്ഥാനേ
ഹാസോഽയം ന പ്രശസ്യതേ।
അവഗച്ഛാമി തേ ശീലം
പരിഹാസപ്രിയം പ്രിയേ ॥ **3.62.6** ॥ 2016

ആഗച്ഛ ത്വം വിശാലാക്ഷി
ശൂന്യോഽയമുടജസ്തവ।
സുവ്യക്തം രാക്ഷസൈഃ സീതാ
ഭക്ഷിതാ വാ ഹൃതാപി വാ ॥ **3.62.7** ॥ 2017

ന ഹി സാ വിലപന്തം മാ -
മുപസമ്പ്രേതി ലക്ഷ്മണ।
ഏതാനി മൃഗയൂഥാനി
സാശ്രുനേത്രാണി ലക്ഷ്മണ ॥ **3.62.8** ॥ 2018

ശംസന്തീവ ഹി മേ ദേവീം
ഭക്ഷിതാം രജനീചരൈഃ।
ഹാ മമാർയേ ക്വ യാതാസി
ഹാ സാധ്വി വരവർണിനി ॥ **3.62.9** ॥ 2019

ഹാ സകാമാദ്യ കൈകേയീ
ദേവി മേഽദ്യ ഭവിഷ്യതി।
സീതയാ സഹ നിർയാതോ
വിനാ സീതാമുപാഗതഃ ॥ **3.62.10** ॥ 2020

കഥം നാമ പ്രവേക്ഷ്യാമി
ശൂന്യമന്തഃപുരം മമ।
നിർവീര്യ ഇതി ലോകോ മാം
നിർദയശ്ചേതി വക്ഷ്യതി ॥ **3.62.11** ॥ 2021

കാതരത്വം പ്രകാശം ഹി
സീതാപനയനേന മേ।
നിവൃത്തവനവാസശ്ച
ജനകം മിഥിലാധിപം ॥ **3.62.12** ॥ 2022

കുശലം പരിപൃച്ഛന്തം
കഥം ശക്ഷ്യേ നിരീക്ഷിതും।
വിദേഹരാജോ നൂനം മാം
ദൃഷ്ട്വാ വിരഹിതം തയാ ॥ **3.62.13** ॥ 2023

സുതാവിനാശസന്തപ്തോ
മോഹസ്യ വശമേഷ്യതി।
അഥവാ ന ഗമിഷ്യാമി
പുരീം ഭരതപാലിതാം ॥ **3.62.14** ॥ 2024

സ്വർഗോഽപി ഹി തയാ ഹീനഃ
ശൂന്യ ഏവ മതോ മമ।
തൻമാമുത്സൃജ്യ ഹി വനേ
ഗച്ഛായോധ്യാപുരീം ശുഭാം ॥ **3.62.15** ॥ 2025

ന ത്വഹം താം വിനാ സീതാം
ജീവേയം ഹി കഥഞ്ചന।
ഗാഢമാശ്ലിഷ്യ ഭരതോ
വാച്യോ മദ്വചനാത് ത്വയാ ॥ **3.62.16** ॥ 2026

അനുജ്ഞാതോഽസി രാമേണ
പാലയേതി വസുന്ധരാം।
അംബാ ച മമ കൈകേയീ
സുമിത്രാ ച ത്വയാ വിഭോ ॥ **3.62.17** ॥ 2027

കൗസൽയാ ച യഥാൻയായ -
മഭിവാദ്യാ മമാജ്ഞയാ।
രക്ഷണീയാ പ്രയത്നേന
ഭവതാ സൂക്തചാരിണാ ॥ **3.62.18** ॥ 2028

സീതായാശ്ച വിനാശോഽയം
മമ ചാമിത്രസൂദന।
വിസ്തരേണ ജനൻയാ മേ
വിനിവേദ്യസ്ത്വയാ ഭവേത് ॥ **3.62.19** ॥ 2029

ഇതി വിലപതി രാഘവേ തു ദീനേ
വനമുപഗമ്യ തയാ വിനാ സുകേശ്യാ।
ഭയവികലമുഖസ്തു ലക്ഷ്മണോഽപി
വ്യഥിതമനാ ഭൃശമാതുരോ ബഭൂവ ॥ **3.62.20** ॥ 2030

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ദ്വിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമസ്യ വിലാപഃ

സ രാജപുത്രഃ പ്രിയയാ വിഹീനഃ
ശോകേന മോഹേന ച പീഡ്യമാനഃ।
വിഷാദയൻ ഭ്രാതരമാർതരൂപോ
ഭൂയോ വിഷാദം പ്രവിവേശ തീവ്രം ॥ **3.63.1** ॥ 2031

സ ലക്ഷ്മണം ശോകവശാഭിപന്നം
ശോകേ നിമഗ്നോ വിപുലേ തു രാമഃ।
ഉവാച വാക്യം വ്യസനാനുരൂപ -
മുഷ്ണം വിനിഃശ്വസ്യ രുദൻ സശോകം ॥ **3.63.2** ॥ 2032

ന മദ്വിധോ ദുഷ്കൃതകർമകാരീ
മൻയേ ദ്വിതീയോഽസ്തി വസുന്ധരായാം।
ശോകാനുശോകോ ഹി പരമ്പരായാ
മാമേതി ഭിന്ദൻ ഹൃദയം മനശ്ച ॥ **3.63.3** ॥ 2033

പൂർവം മയാ നൂനമഭീപ്സിതാനി
പാപാനി കർമാണ്യസകൃത്കൃതാനി।
തത്രായമദ്യാപതിതോ വിപാകോ
ദുഃഖേന ദുഃഖം യദഹം വിശാമി ॥ **3.63.4** ॥ 2034

രാജ്യപ്രണാശഃ സ്വജനൈർവിയോഗഃ
പിതുർവിനാശോ ജനനീവിയോഗഃ।
സർവാണി മേ ലക്ഷ്മണ ശോകവേഗ -
മാപൂരയന്തി പ്രവിചിന്തിതാനി ॥ **3.63.5** ॥ 2035

സർവം തു ദുഃഖം മമ ലക്ഷ്മണേദം
ശാന്തം ശരീരേ വനമേത്യ ശൂൻയം।
സീതാവിയോഗാത് പുനരപ്യുദീർണം
കാഷ്ഠൈരിവാഗ്നിഃ സഹസോപദീപ്തഃ ॥ **3.63.6** ॥ 2036

സാ നൂനമാർയാ മമ രാക്ഷസേന
ഹ്യഭ്യാഹൃതാ ഖം സമുപേത്യ ഭീരുഃ।
അപസ്വരം സുസ്വരവിപ്രലാപാ
ഭയേന വിക്രന്ദിതവത്യഭീക്ഷ്ണം ॥ **3.63.7** ॥ 2037

തൗ ലോഹിതസ്യ പ്രിയദർശനസ്യ
സദോചിതാവുത്തമചന്ദനസ്യ।
വൃത്തൗ സ്തനൗ ശോണിതപങ്കദിഗ്ധൗ
നൂനം പ്രിയായാ മമ നാഭിപാതഃ ॥ **3.63.8** ॥ 2038

തച്ഛ്ലക്ഷ്ണസുവ്യക്തമൃദുപ്രലാപം
തസ്യാ മുഖം കുഞ്ചിതകേശഭാരം।
രക്ഷോവശം നൂനമുപാഗതായാ
ന ഭ്രാജതേ രാഹുമുഖേ യഥേന്ദുഃ ॥ **3.63.9** ॥ 2039

താം ഹാരപാശസ്യ സദോചിതാന്താം
ഗ്രീവാം പ്രിയായാ മമ സുവ്രതായാഃ।
രക്ഷാംസി നൂനം പരിപീതവന്തി
ശൂൻയേ ഹി ഭിത്ത്വാ രുധിരാശനാനി ॥ **3.63.10** ॥ 2040

മയാ വിഹീനാ വിജനേ വനേ സാ
രക്ഷോഭിരാഹൃത്യ വികൃഷ്യമാണാ।
നൂനം വിനാദം കുരരീവ ദീനാ
സാ മുക്തവത്യായതകാന്തനേത്രാ ॥ **3.63.11** ॥ 2041

അസ്മിൻ മയാ സാർധമുദാരശീലാ
ശിലാതലേ പൂർവമുപോപവിഷ്ടാ।
കാന്തസ്മിതാ ലക്ഷ്മണ ജാതഹാസാ
ത്വാമാഹ സീതാ ബഹുവാക്യജാതം ॥ **3.63.12** ॥ 2042

ഗോദാവരീയം സരിതാം വരിഷ്ഠാ
പ്രിയാ പ്രിയായാ മമ നിത്യകാലം।
അപ്യത്ര ഗച്ഛേദിതി ചിന്തയാമി
നൈകാകിനീ യാതി ഹി സാ കദാചിത് ॥ **3.63.13** ॥ 2043

പദ്മാനനാ പദ്മപലാശനേത്രാ
പദ്മാനി വാനേതുമഭിപ്രയാതാ।
തദപ്യയുക്തം നഹി സാ കദാചി -
ൻമയാ വിനാ ഗച്ഛതി പങ്കജാനി ॥ **3.63.14** ॥ 2044

കാമം ത്വിദം പുഷ്പിതവൃക്ഷഷണ്ഡം
നാനാവിധൈഃ പക്ഷിഗണൈരുപേതം।
വനം പ്രയാതാ നു തദപ്യയുക്ത -
മേകാകിനീ സാതിബിഭേതി ഭീരുഃ ॥ **3.63.15** ॥ 2045

ആദിത്യ ഭോ ലോകകൃതാകൃതജ്ഞ
ലോകസ്യ സത്യാനൃതകർമസാക്ഷിൻ।
മമ പ്രിയാ സാ ക്വ ഗതാ ഹൃതാ വാ
ശംസസ്വ മേ ശോകഹതസ്യ സർവം ॥ **3.63.16** ॥ 2046

ലോകേഷു സർവേഷു ന നാസ്തി കിഞ്ചിദ്
യത് തേ ന നിത്യം വിദിതം ഭവേത് തത്।
ശംസസ്വ വായോ കുലപാലിനീം താം
മൃതാ ഹതാ വാ പഥി വർതതേ വാ ॥ **3.63.17** ॥ 2047

ഇതീവ തം ശോകവിധേയദേഹം
രാമം വിസംജ്ഞം വിലപന്തമേവ।
ഉവാച സൗമിത്രിരദീനസത്ത്വോ
ൻയായ്യേ സ്ഥിതഃ കാലയുതം ച വാക്യം ॥ **3.63.18** ॥ 2048

ശോകം വിസൃജ്യാദ്യ ധൃതിം ഭജസ്വ
സോത്സാഹതാ ചാസ്തു വിമാർഗണേ്വസ്യാഃ।
ഉത്സാഹവന്തോ ഹി നരാ ന ലോകേ
സീദന്തി കർമസ്വതിദുഷ്കരേഷു ॥ **3.63.19** ॥ 2049

ഇതീവ സൗമിത്രിമുദഗ്രപൗരുഷം
ബ്രുവന്തമാർതോ രഘുവംശവർധനഃ।
ന ചിന്തയാമാസ ധൃതിം വിമുക്തവാൻ
പുനശ്ച ദുഃഖം മഹദഭ്യുപാഗമത് ॥ **3.63.20** ॥ 2050

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുഃഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണാഭ്യാം ഭൂയഃ സീതായാ അൻവേഷണം
ശ്രീരാമസ്യ ശോകോദ്ഗാരോ മൃഗേഭ്യഃ സങ്കേതം പ്രാപ്യ
ദ്വയോർഭ്രാത്രോർദക്ഷിണദിശാം പ്രതി ഗമനം, പർവതായ
ക്രോധഃ, സീതായാ വികീർണാനി പുഷ്പാണി ഭൂഷണാനാം
കണാൻ യുദ്ധസ്യ ചിഹ്നാനി ചാവലോക്യ ശ്രീരാമേണ
ദേവാദിസഹിതാം ത്രിലോകീം പ്രതി സ്വസ്യ രോഷസ്യ പ്രകടനം

സ ദീനോ ദീനയാ വാചാ
ലക്ഷ്മണം വാക്യമബ്രവീത് ।
ശീഘ്രം ലക്ഷ്മണ ജാനീഹി
ഗത്വാ ഗോദാവരീം നദീം ॥ **3.64.1** ॥ 2051

അപി ഗോദാവരീം സീതാ
പദ്മാൻയാനയിതും ഗതാ ।
ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
ലക്ഷ്മണഃ പുനരേവ ഹി ॥ **3.64.2** ॥ 2052

നദീം ഗോദാവരീം രമ്യാം
ജഗാമ ലഘുവിക്രമഃ ।
താം ലക്ഷ്മണസ്തീർഥവതീം
വിചിത്യാ രാമമബ്രവീത് ॥ **3.64.3** ॥ 2053

നൈനാം പശ്യാമി തീർഥേഷു
ക്രോശതോ ന ശൃണോതി മേ।
കം നു സാ ദേശമാപന്നാ
വൈദേഹീ ക്ലേശനാശിനീ ॥ **3.64.4** ॥ 2054

നഹി തം വേദ്മി വൈ രാമ
യത്ര സാ തനുമധ്യമാ।
ലക്ഷ്മണസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
ദീനഃ സന്താപമോഹിതഃ ॥ **3.64.5** ॥ 2055

രാമഃ സമഭിചക്രാമ
സ്വയം ഗോദാവരീം നദീം।
സ താമുപസ്ഥിതോ രാമഃ
ക്വ സീതേത്യേവമബ്രവീത് ॥ **3.64.6** ॥ 2056

ഭൂതാനി രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
വധാർഹേണ ഹൃതാമപി।
ന താം ശശംസൂ രാമായ
തഥാ ഗോദാവരീ നദീ ॥ **3.64.7** ॥ 2057

തതഃ പ്രചോദിതാ ഭൂതൈഃ
ശംസ ചാസ്മൈ പ്രിയാമിതി।
ന ച സാ ഹ്യവദത് സീതാം
പൃഷ്ടാ രാമേണ ശോചതാ ॥ **3.64.8** ॥ 2058

രാവണസ്യ ച തദ്രൂപം
കർമാപി ച ദുരാത്മനഃ।
ധ്യാത്വാ ഭയാത് തു വൈദേഹീം
സാ നദീ ന ശശംസ ഹ ॥ **3.64.9** ॥ 2059

നിരാശസ്തു തയാ നദ്യാ
സീതായാ ദർശനേ കൃതഃ।
ഉവാച രാമഃ സൗമിത്രിം
സീതാദർശനകർശിതഃ ॥ **3.64.10** ॥ 2060

ഏഷാ ഗോദാവരീ സൗമ്യ
കിഞ്ചിന്ന പ്രതിഭാഷതേ।
കിം നു ലക്ഷ്മണ വക്ഷ്യാമി
സമേത്യ ജനകം വചഃ ॥ **3.64.11** ॥ 2061

മാതരം ചൈവ വൈദേഹ്യാ
വിനാ താമഹമപ്രിയം।
യാ മേ രാജ്യവിഹീനസ്യ
വനേ വൻയേന ജീവതഃ ॥ **3.64.12** ॥ 2062

സർവം വ്യപാനയച്ഛോകം
വൈദേഹീ ക്വ നു സാ ഗതാ।
ജ്ഞാതിവർഗവിഹീനസ്യ
വൈദേഹീമപ്യപശ്യതഃ ॥ **3.64.13** ॥ 2063

മൻയേ ദീർഘാ ഭവിഷ്യന്തി
രാത്രയോ മമ ജാഗ്രതഃ।
മന്ദാകിനീം ജനസ്ഥാന -
മിമം പ്രസ്രവണം ഗിരിം ॥ **3.64.14** ॥ 2064

സർവാൺയനുചരിഷ്യാമി
യദി സീതാ ഹി ലഭ്യതേ।
ഏതേ മഹാമൃഗാ വീര
മാമീക്ഷന്തേ പുനഃ പുനഃ ॥ **3.64.15** ॥ 2065

വക്തുകാമാ ഇഹ ഹി മേ
ഇംഗിതാന്യുപലക്ഷയേ।
താംസ്തു ദൃഷ്ട്വാ നരവ്യാഘ്രോ
രാഘവഃ പ്രത്യുവാച ഹ ॥ **3.64.16** ॥ 2066

ക്വ സീതേതി നിരീക്ഷൻ വൈ
ബാഷ്പസംരുദ്ധയാ ഗിരാ।
ഏവമുക്താ നരേന്ദ്രേണ
തേ മൃഗാഃ സഹസോത്ഥിതാഃ ॥ **3.64.17** ॥ 2067

ദക്ഷിണാഭിമുഖാഃ സർവേ
ദർശയന്തോ നഭഃസ്ഥലം।
മൈഥിലീ ഹ്രിയമാണാ സാ
ദിശം യാമഭ്യപദ്യത ॥ **3.64.18** ॥ 2068

തേന മാർഗേണ ഗച്ഛന്തോ
നിരീക്ഷന്തേ നരാധിപം।
യേന മാർഗം ച ഭൂമിം ച
നിരീക്ഷന്തേ സ്മ തേ മൃഗാഃ ॥ **3.64.19** ॥ 2069

പുനർനദന്തോ ഗച്ഛന്തി
ലക്ഷ്മണേനോപലക്ഷിതാഃ।
തേഷാം വചനസർവസ്വം
ലക്ഷയാമാസ ചേംഗിതം ॥ **3.64.20** ॥ 2070

ഉവാച ലക്ഷ്മണോ ധീമാ -
ഞ്ജ്യേഷ്ഠം ഭ്രാതരമാർതവത്।
ക്വ സീതേതി ത്വയാ പൃഷ്ടാ
യഥേമേ സഹ സോത്ഥിതാഃ ॥ **3.64.21** ॥ 2071

ദർശയന്തി ക്ഷിതിം ചൈവ
ദക്ഷിണാം ച ദിശം മൃഗാഃ।
സാധു ഗച്ഛാവഹേ ദേവ
ദിശമേതാം ച നൈരൃതീം ॥ **3.64.22** ॥ 2072

യദി തസ്യാഗമഃ കശ്ചി -
ദാർയാ വാ സാഥ ലക്ഷ്യതേ।
ബാഢമിത്യേവ കാകുത്സ്ഥഃ
പ്രസ്ഥിതോ ദക്ഷിണാം ദിശം ॥ **3.64.23** ॥ 2073

ലക്ഷ്മണാനുഗതഃ ശ്രീമാൻ
വീക്ഷമാണോ വസുന്ധരാം।
ഏവം സംഭാഷമാണൗ താ -
വന്യോന്യം ഭ്രാതരാവുഭൗ ॥ **3.64.24** ॥ 2074

വസുന്ധരായാം പതിത -
പുഷ്പമാർഗമപശ്യതാം।
പുഷ്പവൃഷ്ടിം നിപതിതാം
ദൃഷ്ട്വാ രാമോ മഹീതലേ ॥ **3.64.25** ॥ 2075

ഉവാച ലക്ഷ്മണം വീരോ
ദുഃഖിതോ ദുഃഖിതം വചഃ।
അഭിജാനാമി പുഷ്പാണി
താനീമാനീഹ ലക്ഷ്മണ ॥ **3.64.26** ॥ 2076

അപിനദ്ധാനി വൈദേഹ്യാ
മയാ ദത്താനി കാനനേ।
മന്യേ സൂര്യശ്ച വായുശ്ച
മേദിനീ ച യശസ്വിനീ ॥ **3.64.27** ॥ 2077

അഭിരക്ഷന്തി പുഷ്പാണി
പ്രകുർവന്തോ മമ പ്രിയം।
ഏവമുക്ത്വാ മഹാബാഹു -
ർലക്ഷ്മണം പുരുഷർഷഭം ॥ **3.64.28** ॥ 2078

ഉവാച രാമോ ധർമാത്മാ
ഗിരിം പ്രസ്രവണാകുലം।
കച്ചിത് ക്ഷിതിഭൃതാം നാഥ
ദൃഷ്ടാ സർവാംഗസുന്ദരീ ॥ **3.64.29** ॥ 2079

രാമാ രമ്യേ വനോദ്ദേശേ
മയാ വിരഹിതാ ത്വയാ।
ക്രുദ്ധോഽബ്രവീദ് ഗിരിം തത്ര
സിംഹഃ ക്ഷുദ്രമൃഗം യഥാ ॥ **3.64.30** ॥ 2080

താം ഹേമവർണാം ഹേമാംഗീം
സീതാം ദർശയ പർവത।
യാവത് സാനൂനി സർവാണി
ന തേ വിധ്വംസയാമ്യഹം ॥ **3.64.31** ॥ 2081

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
പർവതോ മൈഥിലീം പ്രതി।
ദർശയന്നിവ താം സീതാം
നാദർശയത രാഘവേ ॥ **3.64.32** ॥ 2082

തതോ ദാശരഥീ രാമ
ഉവാച ച ശിലോച്ചയം।
മമ ബാണാഗ്നിനിർദഗ്ധോ
ഭസ്മീഭൂതോ ഭവിഷ്യസി ॥ **3.64.33** ॥ 2083

അസേവ്യഃ സർവതശ്ചൈവ
നിസ്തൃണദ്രുമപല്ലവഃ।
ഇമാം വാ സരിതം ചാദ്യ
ശോഷയിഷ്യാമി ലക്ഷ്മണ ॥ **3.64.34** ॥ 2084

യദി നാഖ്യാതി മേ സീതാ -
മദ്യ ചന്ദ്രനിഭാനനാം।
ഏവം പ്രരുഷിതോ രാമോ
ദിധക്ഷന്നിവ ചക്ഷുഷാ ॥ **3.64.35** ॥ 2085

ദദർശ ഭൂമൗ നിഷ്ക്രാന്തം
രാക്ഷസസ്യ പദം മഹത്।
ത്രസ്തായാ രാമകാങ്ക്ഷിണ്യാഃ
പ്രധാവന്ത്യാ ഇതസ്തതഃ ॥ **3.64.36** ॥ 2086

രാക്ഷസേനാനുസൃപ്തായാ
വൈദേഹ്യാശ്ച പദാനി തു।
സ സമീക്ഷ്യ പരിക്രാന്തം
സീതായാ രാക്ഷസസ്യ ച ॥ **3.64.37** ॥ 2087

ഭഗ്നം ധനുശ്ച തൂണീ ച
വികീർണം ബഹുധാ രഥം।
സംഭ്രാന്തഹൃദയോ രാമഃ
ശശംസ ഭ്രാതരം പ്രിയം ॥ **3.64.38** ॥ 2088

പശ്യ ലക്ഷ്മണ വൈദേഹ്യാ
കീർണാഃ കനകബിന്ദവഃ।
ഭൂഷണാനാം ഹി സൗമിത്രേ
മാൽയാനി വിവിധാനി ച ॥ **3.64.39** ॥ 2089

തപ്തബിന്ദുനികാശൈശ്ച
ചിത്രൈഃ ക്ഷതജബിന്ദുഭിഃ।
ആവൃതം പശ്യ സൗമിത്രേ
സർവതോ ധരണീതലം ॥ **3.64.40** ॥ 2090

മൻയേ ലക്ഷ്മണ വൈദേഹീ
രാക്ഷസൈഃ കാമരൂപിഭിഃ।
ഭിത്ത്വാ ഭിത്ത്വാ വിഭക്തോ വാ
ഭക്ഷിതാ വാ ഭവിഷ്യതി ॥ **3.64.41** ॥ 2091

തസ്യാ നിമിത്തം സീതായാ
ദ്വയോർവിവദമാനയോഃ।
ബഭൂവ യുദ്ധം സൗമിത്രേ
ഘോരം രാക്ഷസയോരിഹ ॥ **3.64.42** ॥ 2092

മുക്തോമണിചിതം ചേദം
രമണീയം വിഭൂഷിതം।
ധരൺയാം പതിതം സൗമ്യ
കസ്യ ഭഗ്നം മഹദ് ധനുഃ ॥ **3.64.43** ॥ 2093

രാക്ഷസാനാമിദം വത്സ
സുരാണാമഥവാപി വാ।
തരുണാദിത്യസങ്കാശം
വൈദൂർയഗുലികാചിതം ॥ **3.64.44** ॥ 2094

വിശീർണം പതിതം ഭൂമൗ
കവചം കസ്യ കാഞ്ചനം।
ഛത്രം ശതശലാകം ച
ദിവ്യമാൽയോപശോഭിതം ॥ **3.64.45** ॥ 2095

ഭഗ്നദണ്ഡമിദം സൗമ്യ
ഭൂമൗ കസ്യ നിപാതിതം।
കാഞ്ചനോരശ്ഛദാശ്ചേമേ
പിശാചവദനാഃ ഖരാഃ ॥ **3.64.46** ॥ 2096

ഭീമരൂപാ മഹാകായാഃ
കസ്യ വാ നിഹതാ രണേ।
ദീപ്തപാവകസങ്കാശോ
ദ്യുതിമാൻ സമരധ്വജഃ ॥ **3.64.47** ॥ 2097

അപവിദ്ധശ്ച ഭഗ്നശ്ച
കസ്യ സാംഗ്രാമികോ രഥഃ।
രഥാക്ഷമാത്രാ വിശിഖാ -
സ്തപനീയവിഭൂഷണാഃ ॥ **3.64.48** ॥ 2098

കസ്യേമേ നിഹതാ ബാണാഃ
പ്രകീർണാ ഘോരദർശനാഃ।
ശരാവരൗ ശരൈഃ പൂർണൗ
വിധ്വസ്തൗ പശ്യ ലക്ഷ്മണ ॥ **3.64.49** ॥ 2099

പ്രതോദാഭീഷുഹസ്തോഽയം
കസ്യ വാ സാരഥിർഹതഃ।
പദവീ പുരുഷസ്യൈഷാ
വ്യക്തം കസ്യാപി രക്ഷസഃ ॥ **3.64.50** ॥ 2100

വൈരം ശതഗുണം പശ്യ
മമ തൈർജീവിതാന്തകം।
സുഘോരഹൃദയൈഃ സൗമ്യ
രാക്ഷസൈഃ കാമരൂപിഭിഃ ॥ **3.64.51** ॥ 2101

ഹൃതാ മൃതാ വാ വൈദേഹീ
ഭക്ഷിതാ വാ തപസ്വിനീ।
ന ധർമസ്ത്രായതേ സീതാം
ഹ്രിയമാണാം മഹാവനേ ॥ **3.64.52** ॥ 2102

ഭക്ഷിതായാം ഹി വൈദേഹ്യാം
ഹൃതായാമപി ലക്ഷ്മണ।
കേ ഹി ലോകേ പ്രിയം കർതും
ശക്തോഃ സൗമ്യ മമേശ്വരാഃ ॥ **3.64.53** ॥ 2103

കർതാരമപി ലോകാനാം
ശൂരം കരുണവേദിനം।
അജ്ഞാനാദവമന്യേരൻ
സർവഭൂതാനി ലക്ഷ്മണ ॥ **3.64.54** ॥ 2104

മൃദും ലോകഹിതേ യുക്തം
ദാന്തം കരുണവേദിനം।
നിർവീര്യ ഇതി മന്യന്തേ
നൂനം മാം ത്രിദശേശ്വരാഃ ॥ **3.64.55** ॥ 2105

മാം പ്രാപ്യ ഹി ഗുണോ ദോഷഃ
സംവൃത്തഃ പശ്യ ലക്ഷ്മണ।
അദ്യൈവ സർവഭൂതാനാം
രക്ഷസാമഭവായ ച ॥ **3.64.56** ॥ 2106

സംഹൃത്യൈവ ശശിജ്യോത്സ്നാം
മഹാൻ സൂര്യ ഇവോദിതഃ।
സംഹൃത്യൈവ ഗുണാൻ സർവാൻ
മമ തേജഃ പ്രകാശതേ ॥ **3.64.57** ॥ 2107

നൈവ യക്ഷാ ന ഗന്ധർവാ
ന പിശാചാ ന രാക്ഷസാഃ।
കിന്നരാ വാ മനുഷ്യാ വാ
സുഖം പ്രാപ്സ്യന്തി ലക്ഷ്മണ ॥ **3.64.58** ॥ 2108

മമാസ്ത്രബാണസമ്പൂർണ -
മാകാശം പശ്യ ലക്ഷ്മണ।
അസമ്പാതം കരിഷ്യാമി
ഹ്യദ്യ ത്രൈലോക്യചാരിണാം ॥ **3.64.59** ॥ 2109

സന്നിരുദ്ധഗ്രഹഗണ -
മാവാരിതനിശാകരം।
വിപ്രണഷ്ടാനലമരു -
ദ്ഭാസ്കരദ്യുതിസംവൃതം ॥ **3.64.60** ॥ 2110

വിനിർമഥിതശൈലാഗ്രം
ശുഷ്യമാണജലാശയം।
ധ്വസ്തദ്രുമലതാഗുൽമം
വിപ്രണാശിതസാഗരം ॥ **3.64.61** ॥ 2111

ത്രൈലോക്യം തു കരിഷ്യാമി
സംയുക്തം കാലകർമണാ।
ന തേ കുശലിനീം സീതാം
പ്രദാസ്യന്തി മമേശ്വരാഃ ॥ **3.64.62** ॥ 2112

അസ്മിൻ മുഹൂർതേ സൗമിത്രേ
മമ ദ്രക്ഷ്യന്തി വിക്രമം।
നാകാശമുത്പതിഷ്യന്തി
സർവഭൂതാനി ലക്ഷ്മണ ॥ **3.64.63** ॥ 2113

മമ ചാപഗുണോന്മുക്തൈ -
ർബാണജാലൈർനിരന്തരം।
മർദിതം മമ നാരാചൈ -
ർധ്വസ്തഭ്രാന്തമൃഗദ്വിജം ॥ **3.64.64** ॥ 2114

സമാകുലമമർയാദം
ജഗത് പശ്യാദ്യ ലക്ഷ്മണ।
ആകർണപൂർണൈരിഷുഭി -
ർജീവലോകദുരാവരൈഃ ॥ **3.64.65** ॥ 2115

കരിഷ്യേ മൈഥിലീഹേതോ -
രപിശാചമരാക്ഷസം।
മമ രോഷപ്രയുക്താനാം
വിശിഖാനാം ബലം സുരാഃ ॥ **3.64.66** ॥ 2116

ദ്രക്ഷ്യന്ത്യദ്യ വിമുക്താനാ -
മമർഷാദ് ദൂരഗാമിനാം।
നൈവ ദേവാ ന ദൈതേയാ
ന പിശാചാ ന രാക്ഷസാഃ ॥ **3.64.67** ॥ 2117

ഭവിഷ്യന്തി മമ ക്രോധാത്
ത്രൈലോക്യേ വിപ്രണാശിതേ।
ദേവദാനവയക്ഷാണാം
ലോകാ യേ രക്ഷസാമപി ॥ **3.64.68** ॥ 2118

ബഹുധാ നിപതിഷ്യന്തി
ബാണൗഘൈഃ ശകലീകൃതാഃ।
നിർമർയാദാനിമാൻ ലോകാൻ
കരിഷ്യാമ്യദ്യ സായകൈഃ ॥ **3.64.69** ॥ 2119

ഹൃതാം മൃതാം വാ സൗമിത്രേ
ന ദാസ്യന്തി മമേശ്വരാഃ।
തഥാരൂപാം ഹി വൈദേഹീം
ന ദാസ്യന്തി യദി പ്രിയാം ॥ **3.64.70** ॥ 2120

നാശയാമി ജഗത് സർവം
ത്രൈലോക്യം സചരാചരം।
യാവദ് ദർശനമസ്യാ വൈ
താപയാമി ച സായകൈഃ ॥ **3.64.71** ॥ 2121

ഇത്യുക്ത്വാ ക്രോധതാമ്രാക്ഷഃ
സ്ഫുരമാണോഷ്ഠസമ്പുടഃ।
വൽകലാജിനമാബദ്ധ്യ
ജടാഭാരമബന്ധയത് ॥ **3.64.72** ॥ 2122

തസ്യ ക്രുദ്ധസ്യ രാമസ്യ
തഥാഭൂതസ്യ ധീമതഃ।
ത്രിപുരം ജഘ്നുഷഃ പൂർവം
രുദ്രസ്യേവ ബഭൗ തനുഃ ॥ **3.64.73** ॥ 2123

ലക്ഷ്മണാദഥ ചാദായ
രാമോ നിഷ്പീഡ്യ കാർമുകം।
ശരമാദായ സന്ദീപ്തം
ഘോരമാശീവിഷോപമം ॥ **3.64.74** ॥ 2124

സന്ദധേ ധനുഷി ശ്രീമാൻ
രാമഃ പരപുരഞ്ജയഃ।
യുഗാന്താഗ്നിരിവ ക്രുദ്ധ
ഇദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.64.75** ॥ 2125

യഥാ ജരാ യഥാ മൃത്യു -
ർയഥാ കാലോ യഥാ വിധിഃ।
നിത്യം ന പ്രതിഹൻയന്തേ
സർവഭൂതേഷു ലക്ഷ്മണ।
തഥാഹം ക്രോധസംയുക്തോ
ന നിവാർയോ‍ഽസ്മ്യസംശയം ॥ **3.64.76** ॥ 2126

പുരേവ മേ ചാരുദതീമനിന്ദിതാം
ദിശന്തി സീതാം യദി നാദ്യ മൈഥിലീം।
സദേവഗന്ധർവമനുഷ്യപന്നഗം
ജഗത് സശൈലം പരിവർതയാമ്യഹം ॥ **3.64.77** ॥ 2127

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ചതുഃഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ലക്ഷ്മണേന ശ്രീരാമസ്യ പ്രബോധനം തദീയശോകസ്യ പ്രശമനം ച

തപ്യമാനം തദാ രാമം
സീതാഹരണകർശിതം ।
ലോകാനാമഭവേ യുക്തം
സാംവർതകമിവാനലം ॥ **3.65.1** ॥ 2128

വീക്ഷമാണം ധനുഃ സജ്യം
നിഃശ്വസന്തം പുനഃ പുനഃ ।
ദഗ്ധുകാമം ജഗത് സർവം
യുഗാന്തേ ച യഥാ ഹരം ॥ **3.65.2** ॥ 2129

അദൃഷ്ടപൂർവം സങ്ക്രുദ്ധം
ദൃഷ്ട്വാ രാമം സ ലക്ഷ്മണഃ ।
അബ്രവീത് പ്രാഞ്ജലിർവാക്യം
മുഖേന പരിശുഷ്യതാ ॥ **3.65.3** ॥ 2130

പുരാ ഭൂത്വാ മൃദുർദാന്തഃ
സർവഭൂതഹിതേ രതഃ ।

ന ക്രോധവശമാപന്നഃ
പ്രകൃതിം ഹാതുമർഹസി ॥ **3.65.4** ॥ 2131

ചന്ദ്രേ ലക്ഷ്മീഃ പ്രഭാ സൂര്യേ
ഗതിർവായൗ ഭുവി ക്ഷമാ ।
ഏതച്ച നിയതം നിത്യം
ത്വയി ചാനുത്തമം യശഃ ॥ **3.65.5** ॥ 2132

ഏകസ്യ നാപരാധേന
ലോകാൻ ഹന്തും ത്വമർഹസി ।
നനു ജാനാമി കസ്യായം
ഭഗ്നഃ സാംഗ്രാമികോ രഥഃ ॥ **3.65.6** ॥ 2133

കേന വാ കസ്യ വാ ഹേതോഃ
സയുഗഃ സപരിച്ഛദഃ ।
ഖുരനേമിക്ഷതശ്ചായം
സിക്തോ രുധിരബിന്ദുഭിഃ ॥ **3.65.7** ॥ 2134

ദേശോ നിർവൃത്തസംഗ്രാമഃ
സുഘോരഃ പാർഥിവാത്മജ ।
ഏകസ്യ തു വിമർദോഽയം
ന ദ്വയോർവദതാം വര ॥ **3.65.8** ॥ 2135

നഹി വൃത്തം ഹി പശ്യാമി
ബലസ്യ മഹതഃ പദം ।
നൈകസ്യ തു കൃതേ ലോകാൻ
വിനാശയിതുമർഹസി ॥ **3.65.9** ॥ 2136

യുക്തദണ്ഡാ ഹി മൃദവഃ
പ്രശാന്താ വസുധാധിപാഃ ।

സദാ ത്വം സർവഭൂതാനാം
ശരണ്യഃ പരമാ ഗതിഃ ॥ **3.65.10** ॥ 2137

കോ നു ദാരപ്രണാശം തേ
സാധു മൻയേത രാഘവ ।
സരിതഃ സാഗരാഃ ശൈലാ
ദേവഗന്ധർവദാനവാഃ ॥ **3.65.11** ॥ 2138

നാലം തേ വിപ്രിയം കർതും
ദീക്ഷിതസ്യേവ സാധവഃ ।
യേന രാജൻ ഹൃതാ സീതാ
തമൻവേഷിതുമർഹസി ॥ **3.65.12** ॥ 2139

മദ്ദ്വിതീയോ ധനുഷ്പാണിഃ
സഹായൈഃ പരമർഷിഭിഃ ।
സമുദ്രം വാ വിചേഷ്യാമഃ
പർവതാംശ്ച വനാനി ച ॥ **3.65.13** ॥ 2140

ഗുഹാശ്ച വിവിധാ ഘോരാഃ
പദ്മിൻയോ വിവിധാസ്തഥാ ।
ദേവഗന്ധർവലോകാംശ്ച
വിചേഷ്യാമഃ സമാഹിതാഃ ॥ **3.65.14** ॥ 2141

യാവന്നാധിഗമിഷ്യാമ -
സ്തവ ഭാർയാപഹാരിണം ।
ന ചേത് സാമ്നാ പ്രദാസ്യന്തി
പത്നീം തേ ത്രിദശേശ്വരാഃ ।
കോസലേന്ദ്ര തതഃ പശ്ചാത്
പ്രാപ്തകാലം കരിഷ്യസി ॥ **3.65.15** ॥ 2142

ശീലേന സാമ്നാ വിനയേന സീതാം
നയേന ന പ്രാപ്സ്യസി ചേന്നരേന്ദ്ര।
തതഃ സമുത്സാദയ ഹേമപുംഖൈ -
ർമഹേന്ദ്രവജ്രപ്രതിമൈഃ ശരൗഘൈഃ ॥ **3.65.16** ॥ 2143

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷട്ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ലക്ഷ്മണേന ശ്രീരാമസ്യ പ്രബോധനം

തം തഥാ ശോകസന്തപ്തം
വിലപന്തമനാഥവത് ।
മോഹേന മഹതാ യുക്തം
പരിദ്യൂനമചേതസം ॥ **3.66.1** ॥ 2144

തതഃ സൗമിത്രിരാശ്വാസ്യ
മുഹൂർതാദിവ ലക്ഷ്മണഃ ।
രാമം സംബോധയാമാസ
ചരണൗ ചാഭിപീഡയൻ ॥ **3.66.2** ॥ 2145

മഹതാ തപസാ ചാപി
മഹതാ ചാപി കർമണാ ।
രാജ്ഞാ ദശരഥേനാസീ -
ൽലബ്ധോഽമൃതമിവാമരൈഃ ॥ **3.66.3** ॥ 2146

തവ ചൈവ ഗുണൈർബദ്ധ -
സ്ത്വദ്വിയോഗാൻമഹീപതിഃ ।
രാജാ ദേവത്വമാപന്നോ
ഭരതസ്യ യഥാ ശ്രുതം ॥ **3.66.4** ॥ 2147

യദി ദുഃഖമിദം പ്രാപ്തം
കാകുത്സ്ഥ ന സഹിഷ്യസേ।
പ്രാകൃതശ്ചാൽപസത്ത്വശ്ച
ഇതരഃ കഃ സഹിഷ്യതി ॥ **3.66.5** ॥ 2148

ആശ്വസിഹി നരശ്രേഷ്ഠ
പ്രാണിനഃ കസ്യ നാപദഃ।
സംസ്പൃശന്ത്യഗ്നിവദ് രാജൻ
ക്ഷണേന വ്യപയാന്തി ച ॥ **3.66.6** ॥ 2149

ദുഃഖിതോ ഹി ഭവാൻ ലോകാം -
സ്തേജസാ യദി ധക്ഷ്യതേ।
ആർതാഃ പ്രജാ നരവ്യാഘ്ര
ക്വ നു യാസ്യന്തി നിർവൃതിം ॥ **3.66.7** ॥ 2150

ലോകസ്വഭാവ ഏവൈഷ
യയാതിർനഹുഷാത്മജഃ।
ഗതഃ ശക്രേണ സാലോക്യ -
മനയസ്തം സമസ്പൃശത് ॥ **3.66.8** ॥ 2151

മഹർഷിർയോ വസിഷ്ഠസ്തു
യഃ പിതുർനഃ പുരോഹിതഃ।
അഹ്നാ പുത്രശതം ജജ്ഞേ
തഥൈവാസ്യ പുനർഹതം ॥ **3.66.9** ॥ 2152

യാ ചേയം ജഗതോ മാതാ
സർവലോകനമസ്കൃതാ।
അസ്യാശ്ച ചലനം ഭൂമേ -
ർദൃശ്യതേ കോസലേശ്വര ॥ **3.66.10** ॥ 2153

യൗ ധർമൗ ജഗതോ നേത്രൗ
യത്ര സർവം പ്രതിഷ്ഠിതം।
ആദിത്യചന്ദ്രൗ ഗ്രഹണ -
മഭ്യുപേതൗ മഹാബലൗ ॥ **3.66.11** ॥ 2154

സുമഹാന്ത്യപി ഭൂതാനി
ദേവാശ്ച പുരുഷർഷഭ।
ന ദൈവസ്യ പ്രമുഞ്ചന്തി
സർവഭൂതാനി ദേഹിനഃ ॥ **3.66.12** ॥ 2155

ശക്രാദിഷ്വപി ദേവേഷു
വർതമാനൗ നയാനയൗ।
ശ്രൂയേതേ നരശാർദൂല
ന ത്വം ശോചിതുമർഹസി ॥ **3.66.13** ॥ 2156

മൃതായാമപി വൈദേഹ്യാം
നഷ്ടായാമപി രാഘവ।
ശോചിതും നാർഹസേ വീര
യഥാന്യഃ പ്രാകൃതസ്തഥാ ॥ **3.66.14** ॥ 2157

ത്വദ്വിധാ നഹി ശോചന്തി
സതതം സർവദർശനാഃ।
സുമഹത്സ്വപി കൃച്ഛ്രേഷു
രാമാനിർവിണ്ണദർശനാഃ ॥ **3.66.15** ॥ 2158

തത്ത്വതോ ഹി നരശ്രേഷ്ഠ
ബുദ്ധ്യാ സമനുചിന്തയ।
ബുദ്ധ്യാ യുക്താ മഹാപ്രാജ്ഞാ
വിജാനന്തി ശുഭാശുഭേ ॥ **3.66.16** ॥ 2159

അദൃഷ്ടഗുണദോഷാണാ -
മധ്രുവാണാം തു കർമണാം।
നാന്തരേണ ക്രിയാം തേഷാം
ഫലമിഷ്ടം ച വർതതേ ॥ **3.66.17** ॥ 2160

മാമേവം ഹി പുരാ വീര
ത്വമേവ ബഹുശോക്തവാൻ।
അനുശിഷ്യാദ്ധി കോ നു ത്വാ -
മപി സാക്ഷാദ് ബൃഹസ്പതിഃ ॥ **3.66.18** ॥ 2161

ബുദ്ധിശ്ച തേ മഹാപ്രാജ്ഞ
ദേവൈരപി ദുരൻവയാ।
ശോകേനാഭിപ്രസുപ്തം തേ
ജ്ഞാനം സംബോധയാമ്യഹം ॥ **3.66.19** ॥ 2162

ദിവ്യം ച മാനുഷം ചൈവ -
മാത്മനശ്ച പരാക്രമം।
ഇക്ഷ്വാകുവൃഷഭാവേക്ഷ്യ
യതസ്വ ദ്വിഷതാം വധേ ॥ **3.66.20** ॥ 2163

കിം തേ സർവവിനാശേന
കൃതേന പുരുഷർഷഭ।
തമേവ തു രിപും പാപം
വിജ്ഞായോദ്ധർതുമർഹസി ॥ **3.66.21** ॥ 2164

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ ഷട്ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണകർതൃകം ജടായുഷോ ദർശനം ശ്രീരാമസ്യ തമാശ്ലിഷ്യ രോദനം

പൂർവജോഽപ്യുക്തമാത്രസ്തു
ലക്ഷ്മണേന സുഭാഷിതം।
സാരഗ്രാഹീ മഹാസാരം
പ്രതിജഗ്രാഹ രാഘവഃ ॥ **3.67.1** ॥ 2165

സ നിഗൃഹ്യ മഹാബാഹുഃ
പ്രവൃദ്ധം രോഷമാത്മനഃ।
അവഷ്ടഭ്യ ധനുശ്ചിത്രം
രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ॥ **3.67.2** ॥ 2166

കിം കരിഷ്യാവഹേ വത്സ
ക്വ വാ ഗച്ഛാവ ലക്ഷ്മണ।
കേനോപായേന പശ്യാവഃ
സീതാമിഹ വിചിന്തയ ॥ **3.67.3** ॥ 2167

തം തഥാ പരിതാപാർതം
ലക്ഷ്മണോ വാക്യമബ്രവീത്।

ഇദമേവ ജനസ്ഥാനം
ത്വമൻവേഷിതുമർഹസി ॥ **3.67.4** ॥ 2168

രാക്ഷസൈർബഹുഭിഃ കീർണം
നാനാദ്രുമലതായുതം ।
സന്തീഹ ഗിരിദുർഗാണി
നിർദരാഃ കന്ദരാണി ച ॥ **3.67.5** ॥ 2169

ഗുഹാശ്ച വിവിധാ ഘോരാ
നാനാമൃഗഗണാകുലാഃ ।
ആവാസാഃ കിന്നരാണാം ച
ഗന്ധർവഭവനാനി ച ॥ **3.67.6** ॥ 2170

താനി യുക്തോ മയാ സാർധം
സമൻവേഷിതുമർഹസി ।
ത്വദ്വിധാ ബുദ്ധിസമ്പന്നാ
മഹാത്മാനോ നരർഷഭാഃ ॥ **3.67.7** ॥ 2171

ആപത്സു ന പ്രകമ്പന്തേ
വായുവേഗൈരിവാചലാഃ ।
ഇത്യുക്തസ്തദ് വനം സർവം
വിചചാര സലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.67.8** ॥ 2172

ക്രുദ്ധോ രാമഃ ശരം ഘോരം
സന്ധായ ധനുഷി ക്ഷുരം ।
തതഃ പർവതകൂടാഭം
മഹാഭാഗം ദ്വിജോത്തമം ॥ **3.67.9** ॥ 2173

ദദർശ പതിതം ഭൂമൗ
ക്ഷതജാർദ്രം ജടായുഷം ।

തം ദൃഷ്ട്വാ ഗിരിശൃംഗാഭം
രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ॥ **3.67.10** ॥ 2174

അനേന സീതാ വൈദേഹീ
ഭക്ഷിതാ നാത്ര സംശയഃ।
ഗൃധ്രരൂപമിദം വ്യക്തം
രക്ഷോ ഭ്രമതി കാനനം ॥ **3.67.11** ॥ 2175

ഭക്ഷയിത്വാ വിശാലാക്ഷീ -
മാസ്തേ സീതാം യഥാസുഖം।
ഏനം വധിഷ്യേ ദീപ്താഗ്രൈഃ
ശരൈർഘോരൈരജിഹ്മഗൈഃ ॥ **3.67.12** ॥ 2176

ഇത്യുക്ത്വാഭ്യപതദ് ദ്രഷ്ടും
സന്ധായ ധനുഷി ക്ഷുരം।
ക്രുദ്ധോ രാമഃ സമുദ്രാന്താം
ചാലയന്നിവ മേദിനീം ॥ **3.67.13** ॥ 2177

തം ദീനദീനയാ വാചാ
സഫേനം രുധിരം വമൻ।
അഭ്യഭാഷത പക്ഷീ സ
രാമം ദശരഥാത്മജം ॥ **3.67.14** ॥ 2178

യാമോഷധീമിവായുഷ്മ -
ന്നൻവേഷസി മഹാവനേ।
സാ ദേവീ മമ ച പ്രാണാ
രാവണേനോഭയം ഹൃതം ॥ **3.67.15** ॥ 2179

ത്വയാ വിരഹിതാ ദേവീ
ലക്ഷ്മണേന ച രാഘവ।

ഹ്രിയമാണാ മയാ ദൃഷ്ടാ
രാവണേന ബലീയസാ ॥ **3.67.16** ॥ 2180

സീതാമഭ്യവപന്നോഽഹം
രാവണശ്ച രണേ പ്രഭോ ।
വിധ്വംസിതരഥച്ഛത്രഃ
പതിതോ ധരണീതലേ ॥ **3.67.17** ॥ 2181

ഏതദസ്യ ധനുർഭഗ്ന -
മേതേ ചാസ്യ ശരാസ്തഥാ ।
അയമസ്യ രണേ രാമ
ഭഗ്നഃ സാംഗ്രാമികോ രഥഃ ॥ **3.67.18** ॥ 2182

അയം തു സാരഥിസ്തസ്യ
മത്പക്ഷനിഹതോ ഭുവി ।
പരിശ്രാന്തസ്യ മേ പക്ഷൗ
ഛിത്ത്വാ ഖഡ്ഗേന രാവണഃ ॥ **3.67.19** ॥ 2183

സീതാമാദായ വൈദേഹീ -
മുത്പപാത വിഹായസം ।
രക്ഷസാ നിഹതം പൂർവം
മാം ന ഹന്തും ത്വമർഹസി ॥ **3.67.20** ॥ 2184

രാമസ്തസ്യ തു വിജ്ഞായ
സീതാസക്തതാം പ്രിയാം കഥാം ।
ഗൃധ്രരാജം പരിഷ്വജ്യ
പരിത്യജ്യ മഹദ് ധനുഃ ॥ **3.67.21** ॥ 2185

നിപപാതാവശോ ഭൂമൗ
രുരോദ സഹലക്ഷ്മണഃ ।

ദ്വിഗുണീകൃതതാപാർതോ
രാമോ ധീരതരോഽപി സൻ ॥ **3.67.22** ॥ 2186

ഏകമേകായനേ കൃച്ഛ്രേ
നിഃശ്വസന്തം മുഹർമുഹുഃ ।
സമീക്ഷ്യ ദുഃഖിതോ രാമഃ
സൗമിത്രിമിദമബ്രവീത് ॥ **3.67.23** ॥ 2187

രാജ്യം ഭ്രഷ്ടം വനേ വാസഃ
സീതാ നഷ്ടാ മൃതോ ദ്വിജഃ ।
ഈദൃശീയം മമാലക്ഷ്മീ -
ർദഹേദപി ഹി പാവകം ॥ **3.67.24** ॥ 2188

സമ്പൂർണമപി ചേദദ്യ
പ്രതരേയം മഹോദധിം ।
സോഽപി നൂനം മമാലക്ഷ്മ്യാ
വിശുഷ്യേത് സരിതാം പതിഃ ॥ **3.67.25** ॥ 2189

നാസ്ത്യഭാഗ്യതരോ ലോകേ
മത്തോഽസ്മിൻ സ ചരാചരേ ।
യേനേയം മഹതീ പ്രാപ്താ
മയാ വ്യസനവാഗുരാ ॥ **3.67.26** ॥ 2190

അയം പിതുർവയസ്യോ മേ
ഗൃധ്രരാജോ മഹാബലഃ ।
ശേതേ വിനിഹതോ ഭൂമൗ
മമ ഭാഗ്യവിപർയയാത് ॥ **3.67.27** ॥ 2191

ഇത്യേവമുക്ത്വാ ബഹുശോ
രാഘവഃ സഹലക്ഷ്മണഃ ।

ജടായുഷം ച പസ്പർശ
പിതൃസ്നേഹം നിദർശയൻ ॥ **3.67.28** ॥ 2192

നികൃത്തപക്ഷം രുധിരാവസിക്തം
തം ഗൃധ്രരാജം പരിഗൃഹ്യ രാമഃ ।
ക്വ മൈഥിലീ പ്രാണസമാ ഗതേതി
വിമുച്യ വാചം നിപപാത ഭൂമൗ ॥ **3.67.29** ॥ 2193

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ സപ്തഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ജടായുഷാ പ്രാണാനാം പരിത്യാഗഃ ശ്രീരാമകർതൃകസ്തസ്യ ദാഹസംസ്കാരശ്ച

രാമഃ പ്രേക്ഷ്യ തു തം ഗൃധ്രം
ഭുവി രൗദ്രേണ പാതിതം।
സൗമിത്രിം മിത്രസമ്പന്ന -
മിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.68.1** ॥ 2194

മമായം നൂനമർഥേഷു
യതമാനോ വിഹംഗമഃ।
രാക്ഷസേന ഹതഃ സംഖ്യേ
പ്രാണാംസ്ത്യജതി മത്കൃതേ ॥ **3.68.2** ॥ 2195

അതിഖിന്നഃ ശരീരേഽസ്മിൻ
പ്രാണോ ലക്ഷ്മണ വിദ്യതേ।
തഥാ സ്വരവിഹീനോഽയം
വിക്ലവം സമുദീക്ഷതേ ॥ **3.68.3** ॥ 2196

ജടായോ യദി ശക്നോഷി
വാക്യം വ്യാഹരിതും പുനഃ।

സീതാമാഖ്യാഹി ഭദ്രം തേ
വധമാഖ്യാഹി ചാത്മനഃ ॥ **3.68.4** ॥ 2197

കിന്നിമിത്തോ ജഹാരാർയാം
രാവണസ്തസ്യ കിം മയാ ।
അപരാധം തു യം ദൃഷ്ട്വാ
രാവണേന ഹൃതാ പ്രിയാ ॥ **3.68.5** ॥ 2198

കഥം തച്ചന്ദ്രസങ്കാശം
മുഖമാസീൻമനോഹരം ।
സീതയാ കാനി ചോക്തതാനി
തസ്മിൻ കാലേ ദ്വിജോത്തമ ॥ **3.68.6** ॥ 2199

കഥംവീർയഃ കഥംരൂപഃ
കിങ്കർമാ സ ച രാക്ഷസഃ ।
ക്വ ചാസ്യ ഭവനം താത
ബ്രൂഹി മേ പരിപൃച്ഛതഃ ॥ **3.68.7** ॥ 2200

തമുദ്വീക്ഷ്യ സ ധർമാത്മാ
വിലപന്തമനാഥവത് ।
വാചാ വിക്ലവയാ രാമ -
മിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **3.68.8** ॥ 2201

സാ ഹൃതാ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ
രാവണേന ദുരാത്മനാ ।
മായാമാസ്ഥായ വിപുലാം
വാതദുർദിനസങ്കുലാം ॥ **3.68.9** ॥ 2202

പരിക്ലാന്തസ്യ മേ താത
പക്ഷൗ ഛിത്ത്വാ നിശാചരഃ ।

സീതാമാദായ വൈദേഹീം
പ്രയാതോ ദക്ഷിണാമുഖഃ ॥ **3.68.10** ॥ 2203

ഉപരുധ്യന്തി മേ പ്രാണാ
ദൃഷ്ടിർഭ്രമതി രാഘവ ।
പശ്യാമി വൃക്ഷാൻ സൗവർണാ -
നുശീരകൃതമൂർധജാൻ ॥ **3.68.11** ॥ 2204

യേന യാതി മുഹൂർതേന
സീതാമാദായ രാവണഃ ।
വിപ്രണഷ്ടം ധനം ക്ഷിപ്രം
തത്സ്വാമീ പ്രതിപദ്യതേ ॥ **3.68.12** ॥ 2205

വിന്ദോ നാമ മുഹൂർതോഽസൗ
ന ച കാകുത്സ്ഥ സോഽബുധത് ।
ത്വത്പ്രിയാം ജാനകീം ഹത്വാ
രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ ।
ത്ഡഷവദ് ബഡിശം ഗൃഹ്യ
ക്ഷിപ്രമേവ വിനശ്യതി ॥ **3.68.13** ॥ 2206

ന ച ത്വയാ വ്യഥാ കാർയാ
ജനകസ്യ സുതാം പ്രതി ।
വൈദേഹ്യാ രംസ്യസേ ക്ഷിപ്രം
ഹത്വാ തം രണമൂർധനി ॥ **3.68.14** ॥ 2207

അസമ്മൂഢസ്യ ഗൃധ്രസ്യ
രാമം പ്രത്യനുഭാഷതഃ ।
ആസ്യാത് സുസ്രാവ രുധിരം
മ്രിയമാണസ്യ സാമിഷം ॥ **3.68.15** ॥ 2208

പുത്രോ വിശ്രവസഃ സാക്ഷാദ്
ഭ്രാതാ വൈശ്രവണസ്യ ച।
ഇത്യുക്ത്വാ ദുർലഭാൻ പ്രാണാൻ
മുമോച പതഗേശ്വരഃ ॥ **3.68.16** ॥ 2209

ബ്രൂഹി ബ്രൂഹീതി രാമസ്യ
ബ്രുവാണസ്യ കൃതാഞ്ജലേഃ।
ത്യക്ത്വാ ശരീരം ഗൃധ്രസ്യ
പ്രാണാ ജഗ്മുർവിഹായസം ॥ **3.68.17** ॥ 2210

സ നിക്ഷിപ്യ ശിരൗ ഭൂമൗ
പ്രസാര്യ ചരണൗ തഥാ।
വിക്ഷിപ്യ ച ശരീരം സ്വം
പപാത ധരണീതലേ ॥ **3.68.18** ॥ 2211

തം ഗൃധ്രം പ്രേക്ഷ്യ താമ്രാക്ഷം
ഗതാസുമചലോപമം।
രാമഃ സുബഹുഭിർദുഃഖൈ -
ർദീനഃ സൗമിത്രിമബ്രവീത് ॥ **3.68.19** ॥ 2212

ബഹൂനി രക്ഷസാം വാസേ
വർഷാണി വസതാ സുഖം।
അനേന ദണ്ഡകാരണ്യേ
വിശീർണമിഹ പക്ഷിണാ ॥ **3.68.20** ॥ 2213

അനേകവാർഷികോ യസ്തു
ചിരകാലസമുത്ഥിതഃ।
സോഽയമദ്യ ഹതഃ ശേതേ
കാലോ ഹി ദുരതിക്രമഃ ॥ **3.68.21** ॥ 2214

പശ്യ ലക്ഷ്മണ ഗൃധ്രോഽയ -
മുപകാരീ ഹതശ്ച മേ।
സീതാമഭ്യവപന്നോ ഹി
രാവണേന ബലീയസാ ॥ **3.68.22** ॥ 2215

ഗൃധ്രരാജ്യം പരിത്യജ്യ
പിതൃപൈതാമഹം മഹത്।
മമ ഹേതോരയം പ്രാണാൻ
മുമോച പതഗേശ്വരഃ ॥ **3.68.23** ॥ 2216

സർവത്ര ഖലു ദൃശ്യന്തേ
സാധവോ ധർമചാരിണഃ।
ശൂരാഃ ശരണ്യാഃ സൗമിത്രേ
തിർയഗ്യോനിഗതേഷ്വപി ॥ **3.68.24** ॥ 2217

സീതാഹരണജം ദുഃഖം
ന മേ സൗമ്യ തഥാഗതം।
യഥാ വിനാശോ ഗൃധ്രസ്യ
മത്കൃതേ ച പരന്തപ ॥ **3.68.25** ॥ 2218

രാജാ ദശരഥഃ ശ്രീമാൻ
യഥാ മമ മഹായശാഃ।
പൂജനീയശ്ച മാന്യശ്ച
തഥായം പതഗേശ്വരഃ ॥ **3.68.26** ॥ 2219

സൗമിത്രേ ഹര കാഷ്ഠാനി
നിർമഥിഷ്യാമി പാവകം।
ഗൃധ്രരാജം ദിധക്ഷ്യാമി
മത്കൃതേ നിധനം ഗതം ॥ **3.68.27** ॥ 2220

നാഥം പതഗലോകസ്യ
ചിതിമാരോപയാമ്യഹം।
ഇമം ധക്ഷ്യാമി സൗമിത്രേ
ഹതം രൗദ്രേണ രക്ഷസാ ॥ **3.68.28** ॥ 2221

യാ ഗതിർയജ്ഞശീലാനാ -
മാഹിതാഗ്നേശ്ച യാ ഗതിഃ।
അപരാവർതിനാം യാ ച
യാ ച ഭൂമിപ്രദായിനാം ॥ **3.68.29** ॥ 2222

മയാ ത്വം സമനുജ്ഞാതോ
ഗച്ഛ ലോകാനനുത്തമാൻ।
ഗൃധ്രരാജ മഹാസത്ത്വ
സംസ്കൃതശ്ച മയാ വ്രജ ॥ **3.68.30** ॥ 2223

ഏവമുക്ത്വാ ചിതാം ദീപ്താ -
മാരോപ്യ പതഗേശ്വരം।
ദദാഹ രാമോ ധർമാത്മാ
സ്വബന്ധുമിവ ദുഃഖിതഃ ॥ **3.68.31** ॥ 2224

രാമോഽഥ സഹസൗമിത്രി -
ർവനം ഗത്വാ സ വീർയവാൻ।
സ്ഥൂലാൻ ഹത്വാ മഹാരോഹീ -
നനുതസ്താര തം ദ്വിജം ॥ **3.68.32** ॥ 2225

രോഹിമാംസാനി ചോദ്ധൃത്യ
പേശീകൃത്വാ മഹായശാഃ।
ശകുനായ ദദൗ രാമോ
രമ്യേ ഹരിതശാദ്വലേ ॥ **3.68.33** ॥ 2226

യത് തത് പ്രേതസ്യ മർത്യസ്യ
കഥയന്തി ദ്വിജാതയഃ।
തത് സ്വർഗഗമനം പിത്ര്യം
തസ്യ രാമോ ജജാപ ഹ ॥ **3.68.34** ॥ 2227

തതോ ഗോദാവരീം ഗത്വാ
നദീം നരവരാത്മജൗ।
ഉദകം ചക്രതുസ്തസ്മൈ
ഗൃധ്രരാജായ താവുഭൗ ॥ **3.68.35** ॥ 2228

ശാസ്ത്രദൃഷ്ടേന വിധിനാ
ജലം ഗൃധ്രായ രാഘവൗ।
സ്നാത്വാ തൗ ഗൃധ്രരാജായ
ഉദകം ചക്രതുസ്തദാ ॥ **3.68.36** ॥ 2229

സ ഗൃധ്രരാജഃ കൃതവാൻ യശസ്കരം
സുദുഷ്കരം കർമ രണേ നിപാതിതഃ।
മഹർഷികൽപേന ച സംസ്കൃതസ്തദാ
ജഗാമ പുണ്യാം ഗതിമാത്മനഃ ശുഭാം ॥ **3.68.37** ॥ 2230

കൃതോദകൗ താവപി പക്ഷിസത്തമേ
സ്ഥിരാം ച ബുദ്ധിം പ്രണിധായ ജഗ്മതുഃ।
പ്രവേശ്യ സീതാധിഗമേ തതോ മനോ
വനം സുരേന്ദ്രാവിവ വിഷ്ണുവാസവൗ ॥ **3.68.38** ॥ 2231

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരണ്യകാണ്ഡേ അഷ്ടഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകോനസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ലക്ഷ്മണേനായോമുഖ്യൈ ദണ്ഡദാനം കബന്ധസ്യ ബാഹുബന്ധേ പ്രവിഷ്ടയോഃ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോശ്ചിന്താ

കൃത്വൈവമുദകം തസ്മൈ
പ്രസ്ഥിതൗ രാഘവൗ തദാ ।
അവേക്ഷന്തൗ വനേ സീതാം
ജഗ്മതുഃ പശ്ചിമാം ദിശം ॥ **3.69.1** ॥ 2232

താം ദിശം ദക്ഷിണാം ഗത്വാ
ശരചാപാസിധാരിണൗ ।
അവിപ്രഹതമൈക്ഷ്വാകൗ
പന്ഥാനം പ്രതിപേദതുഃ ॥ **3.69.2** ॥ 2233

ഗുൽമൈർവൃക്ഷൈശ്ച ബഹുഭി -
ർലതാഭിശ്ച പ്രവേഷ്ടിതം ।
ആവൃതം സർവതോ ദുർഗം
ഗഹനം ഘോരദർശനം ॥ **3.69.3** ॥ 2234

വ്യതിക്രമ്യ തു വേഗേന
ഗൃഹീത്വാ ദക്ഷിണാം ദിശം ।

സുഭീമം തൻമഹാരണ്യം
വ്യതിയാതൗ മഹാബലൗ ॥ **3.69.4** ॥ 2235

തതഃ പരം ജനസ്ഥാനാത്
ത്രികോശം ഗമ്യ രാഘവൗ ।
ക്രൗഞ്ചാരണ്യം വിവിശതു -
ർഗഹനം തൗ മഹൗജസൗ ॥ **3.69.5** ॥ 2236

നാനാമേഘഘനപ്രഖ്യം
പ്രഹൃഷ്ടമിവ സർവതഃ ।
നാനാവർണൈഃ ശുഭൈഃ പുഷ്പൈ -
ർമൃഗപക്ഷിഗണൈർയുതം ॥ **3.69.6** ॥ 2237

ദിദൃക്ഷമാണൗ വൈദേഹീം
തദ് വനം തൗ വിചിക്യതുഃ ।
തത്ര തത്രാവതിഷ്ഠന്തൗ
സീതാഹരണദുഃഖിതൗ ॥ **3.69.7** ॥ 2238

തതഃ പൂർവേണ തൗ ഗത്വാ
ത്രിക്രോശം ഭ്രാതരൗ തദാ ।
ക്രൗഞ്ചാരണ്യമതിക്രമ്യ
മതംഗാശ്രമമന്തരേ ॥ **3.69.8** ॥ 2239

ദൃഷ്ട്വാ തു തദ് വനം ഘോരം
ബഹുഭീമമൃഗദ്വിജം ।
നാനാവൃക്ഷസമാകീർണം
സർവം ഗഹനപാദപം ॥ **3.69.9** ॥ 2240

ദദൃശാതേ ഗിരൗ തത്ര
ദരീം ദശരഥാത്മജൗ ।

പാതാലസമഗംഭീരാം
തമസാ നിത്യസംവൃതാം ॥ **3.69.10** ॥ 2241

ആസാദ്യ ച നരവ്യാഘ്രൗ
ദർയാസ്തസ്യാവിദൂരതഃ ।
ദദർശതുർമഹാരൂപാം
രാക്ഷസീം വികൃതാനനാം ॥ **3.69.11** ॥ 2242

ഭയദാമൽപസത്ത്വാനാം
ബീഭത്സാം രൗദ്രദർശനാം ।
ലംബോദരീം തീക്ഷ്ണദംഷ്ട്രാം
കരാലീം പരുഷത്വചം ॥ **3.69.12** ॥ 2243

ഭക്ഷയന്തീം മൃഗാൻ ഭീമാൻ
വികടാം മുക്തമൂർധജാം ।
അവൈക്ഷതാം തു തൗ തത്ര
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **3.69.13** ॥ 2244

സാ സമാസാദ്യ തൗ വീരൗ
വ്രജന്തം ഭ്രാതുരഗ്രതഃ ।
ഏഹി രംസ്യാവഹേത്യുക്ത്വാ
സമാലംഭത ലക്ഷ്മണം ॥ **3.69.14** ॥ 2245

ഉവാച ചൈനം വചനം
സൗമിത്രിമുപഗുഹ്യ ച ।
അഹം ത്വയോമുഖീ നാമ
ലാഭസ്തേ ത്വമസി പ്രിയഃ ॥ **3.69.15** ॥ 2246

നാഥ പർവതദുർഗേഷു
നദീനാം പുലിനേഷു ച ।

ആയുശ്ചിരമിദം വീര
ത്വം മയാ സഹ രംസ്യസേ ॥ **3.69.16** ॥ 2247

ഏവമുക്തസ്തു കുപിതഃ
ഖഡ്ഗമുദ്ധൃത്യ ലക്ഷ്മണഃ ।
കർണനാസസ്തനം തസ്യാ
നിചകർതാരിസൂദനഃ ॥ **3.69.17** ॥ 2248

കർണനാസേ നികൃത്തേ തു
വിസ്വരം വിനനാദ സാ ।
യഥാഗതം പ്രദുദ്രാവ
രാക്ഷസീ ഘോരദർശനാ ॥ **3.69.18** ॥ 2249

തസ്യാം ഗതായാം ഗഹനം
വ്രജന്തൗ വനമോജസാ ।
ആസേദതുരമിത്രഘ്നൗ
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **3.69.19** ॥ 2250

ലക്ഷ്മണസ്തു മഹാതേജാഃ
സത്ത്വവാംഛീലവാംഛുചിഃ ।
അബ്രവീത് പ്രാഞ്ജലിർവാക്യം
ഭ്രാതരം ദീപ്തതേജസം ॥ **3.69.20** ॥ 2251

സ്പന്ദതേ മേ ദൃഢം ബാഹു -
രുദ്വിഗ്നമിവ മേ മനഃ ।
പ്രായശശ്ചാപ്യനിഷ്ടാനി
നിമിത്താൻയുപലക്ഷയേ ॥ **3.69.21** ॥ 2252

തസ്മാത് സജ്ജീഭവാർയ ത്വം
കുരുഷ്വ വചനം മമ ।

മമൈവ ഹി നിമിത്താനി
സദ്യഃ ശംസന്തി സംഭ്രമം ॥ **3.69.22** ॥ 2253

ഏഷ വഞ്ജുലകോ നാമ
പക്ഷീ പരമദാരുണഃ ।
ആവയോർവിജയം യുദ്ധേ
ശംസന്നിവ വിനർദതി ॥ **3.69.23** ॥ 2254

തയോരൻവേഷതോരേവം
സർവം തദ് വനമോജസാ ।
സഞ്ജജ്ഞേ വിപുലഃ ശബ്ദഃ
പ്രഭഞ്ജന്നിവ തദ് വനം ॥ **3.69.24** ॥ 2255

സംവേഷ്ടിതമിവാത്യർഥം
ഗഹനം മാതരിശ്വനാ ।
വനസ്യ തസ്യ ശബ്ദോഽഭൂദ്
വനമാപൂരയന്നിവ ॥ **3.69.25** ॥ 2256

തം ശബ്ദം കാങ്ക്ഷമാണസ്തു
രാമഃ ഖഡ്ഗീ സഹാനുജഃ ।
ദദർശ സുമഹാകായം
രാക്ഷസം വിപുലോരസം ॥ **3.69.26** ॥ 2257

ആസേദതുശ്ച തദ്രക്ഷ -
സ്താവുഭൗ പ്രമുഖേ സ്ഥിതം ।
വിവൃദ്ധമശിരോഗ്രീവം
കബന്ധമുദരേമുഖം ॥ **3.69.27** ॥ 2258

രോമഭിർനിശിതൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർമഹാഗിരിമിവോച്ഛ്രിതം ।

നീലമേഘനിഭം രൗദ്രം
മേഘസ്തനിതനിഃസ്വനം ॥ **3.69.28** ॥ 2259

അഗ്നിജ്വാലാനികാശേന
ലലാടസ്ഥേന ദീപ്യതാ ।
മഹാപക്ഷേണ പിംഗേന
വിപുലേനായതേന ച ॥ **3.69.29** ॥ 2260

ഏകേനോരസി ഘോരേണ
നയനേന സുദർശിനാ ।
മഹാദംഷ്ട്രോപപന്നം തം
ലേലിഹാനം മഹാമുഖം ॥ **3.69.30** ॥ 2261

ഭക്ഷയന്തം മഹാഘോരാ -
ന്യൃക്ഷസിംഹമൃഗദ്വിജാൻ ।
ഘോരൗ ഭുജൗ വികുർവാണ -
മുഭൗ യോജനമായതൗ ॥ **3.69.31** ॥ 2262

കരാഭ്യാം വിവിധാൻ ഗൃഹ്യ
ഋക്ഷാൻ പക്ഷിഗണാൻ മൃഗാൻ ।
ആകർഷന്തം വികർഷന്ത -
മനേകാൻ മൃഗയൂഥപാൻ ॥ **3.69.32** ॥ 2263

സ്ഥിതമാവൃത്യ പന്ഥാനം
തയോർഭ്രാത്രോഃ പ്രപന്നയോഃ ।
അഥ തം സമതിക്രമ്യ
ക്രോശമാത്രം ദദർശതുഃ ॥ **3.69.33** ॥ 2264

മഹാന്തം ദാരുണം ഭീമം
കബന്ധം ഭുജസംവൃതം ।

കബന്ധമിവ സംസ്ഥാനാ -
ദതിഘോരപ്രദർശനം ॥ **3.69.34** ॥ 2265

സ മഹാബാഹുരത്യർഥം
പ്രസാർയ വിപുലൗ ഭുജൗ ।
ജഗ്രാഹ സഹിതാവേവ
രാഘവൗ പീഡയൻ ബലാത് ॥ **3.69.35** ॥ 2266

ഖഡ്ഗിനൗ ദൃഢധൻവാനൗ
തിഗ്മതേജൗ മഹാഭുജൗ ।
ഭ്രാതരൗ വിവശം പ്രാപ്തൗ
കൃഷ്യമാണൗ മഹാബലൗ ॥ **3.69.36** ॥ 2267

തത്ര ധൈർയാച്ച ശൂരസ്തു
രാഘവൗ നൈവ വിവ്യഥേ ।
ബാൽയാദനാശ്രയാച്ചൈവ
ലക്ഷ്മണസ്ത്വഭിവിവ്യഥേ ॥ **3.69.37** ॥ 2268

ഉവാച ച വിഷണ്ണഃ സൻ
രാഘവം രാഘവാനുജഃ ।
പശ്യ മാം വിവശം വീര
രാക്ഷസസ്യ വശംഗതം ॥ **3.69.38** ॥ 2269

മയൈകേന തു നിർയുക്തഃ
പരിമുച്യസ്വ രാഘവ ।
മാം ഹി ഭൂതബലിം ദത്ത്വാ
പലായസ്വ യഥാസുഖം ॥ **3.69.39** ॥ 2270

അധിഗന്താസി വൈദേഹീ -
മചിരേണേതി മേ മതിഃ ।

പ്രതിലഭ്യ ച കാകുത്സ്ഥ
പിതൃപൈതാമഹീം മഹീം ॥ **3.69.40** ॥ 2271

തത്ര മാം രാമ രാജ്യസ്ഥഃ
സ്മർതുമർഹസി സർവദാ ।
ലക്ഷ്മണേനൈവമുക്തസ്തു
രാമഃ സൗമിത്രിമബ്രവീത് ॥ **3.69.41** ॥ 2272

മാ സ്മ ത്രാസം വൃഥാ വീര
നഹി ത്വാദൃഗ് വിഷീദതി ।
ഏതസ്മിന്നന്തരേ ക്രൂരോ
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **3.69.42** ॥ 2273

താവുവാച മഹാബാഹുഃ
കബന്ധോ ദാനവോത്തമഃ ।
കൗ യുവാം വൃഷഭസ്കന്ധൗ
മഹാഖഡ്ഗധനുർധരൗ ॥ **3.69.43** ॥ 2274

ഘോരം ദേശമിമം പ്രാപ്തൗ
ദൈവേന മമ ചാക്ഷുഷൗ ।
വദതം കാർയമിഹ വാം
കിമർഥം ചാഗതൗ യുവാം ॥ **3.69.44** ॥ 2275

ഇമം ദേശമനുപ്രാപ്തൗ
ക്ഷുധാർതസ്യേഹ തിഷ്ഠതഃ ।
സബാണചാപഖഡ്ഗൗ ച
തീക്ഷ്ണശൃംഗാവിവർഷഭൗ ॥ **3.69.45** ॥ 2276

മാം തൂർണമനുസമ്പ്രാപ്തൗ
ദുർലഭം ജീവിതം ഹി വാം ।

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
കബന്ധസ്യ ദുരാത്മനഃ ॥ **3.69.46** ॥ 2277

ഉവാച ലക്ഷ്മണം രാമോ
മുഖേന പരിശുഷ്യതാ ।
കൃച്ഛ്രാത് കൃച്ഛ്രതരം പ്രാപ്യ
ദാരുണം സത്യവിക്രമ ॥ **3.69.47** ॥ 2278

വ്യസനം ജീവിതാന്തായ
പ്രാപ്തമപ്രാപ്യ താം പ്രിയാം ।
കാലസ്യ സുമഹദ് വീർയം
സർവഭൂതേഷു ലക്ഷ്മണ ॥ **3.69.48** ॥ 2279

ത്വാം ച മാം ച നരവ്യാഘ്ര
വ്യസനൈഃ പശ്യ മോഹിതൗ ।
നഹി ഭാരോഽസ്തി ദൈവസ്യ
സർവഭൂതേഷു ലക്ഷ്മണ ॥ **3.69.49** ॥ 2280

ശൂരാശ്ച ബലവന്തശ്ച
കൃതാസ്ത്രാശ്ച രണാജിരേ ।
കാലാഭിപന്നാഃ സീദന്തി
യഥാ വാലുകസേതവഃ ॥ **3.69.50** ॥ 2281

ഇതി ബ്രുവാണോ ദൃഢസത്യവിക്രമോ
മഹായശാ ദാശരഥിഃ പ്രതാപവാൻ ।
അവേക്ഷ്യ സൗമിത്രിമുദഗ്രവിക്രമഃ
സ്ഥിരാം തദാ സ്വാം മതിമാത്മനാകരോത് ॥ **3.69.51** ॥ 2282

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ഏകോനസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

മിഥോ വിചാർയ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണാഭ്യാം കബന്ധഭുജയോശ്ഛേദനം കബന്ധേന തയോഃ സത്കാരശ്ച

തൗ തു തത്ര സ്ഥിതൗ ദൃഷ്ട്വാ
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ।
ബാഹുപാശപരിക്ഷിപ്തൗ
കബന്ധോ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **3.70.1** ॥ 2283

തിഷ്ഠതഃ കിം നു മാം ദൃഷ്ട്വാ
ക്ഷുധാർതം ക്ഷത്രിയർഷഭൗ ।
ആഹാരാർഥം തു സന്ദിഷ്ടൗ
ദൈവേന ഹതചേതനൗ ॥ **3.70.2** ॥ 2284

തച്ഛ്രുത്വാ ലക്ഷ്മണോ വാക്യം
പ്രാപ്തകാലം ഹിതം തദാ ।
ഉവാചാർതിസമാപന്നോ
വിക്രമേ കൃതനിശ്ചയഃ ॥ **3.70.3** ॥ 2285

ത്വാം ച മാം ച പുരാ തൂർണ -
മാദത്തേ രാക്ഷസാധമഃ ।

തസ്മാദസിഭ്യാമസ്യാശു
ബാഹൂ ഛിന്ദാവഹേ ഗുരൂ ॥ **3.70.4** ॥ 2286

ഭീഷണോഽയം മഹാകായോ
രാക്ഷസോ ഭുജവിക്രമഃ ।
ലോകം ഹ്യതിജിതം കൃത്വാ
ഹ്യാവാം ഹന്തുമിഹേച്ഛതി ॥ **3.70.5** ॥ 2287

നിശ്ചേഷ്ടാനാം വധോ രാജൻ
കുത്സിതോ ജഗതീപതേഃ ।
ക്രതുമധ്യോപനീതാനാം
പശൂനാമിവ രാഘവ ॥ **3.70.6** ॥ 2288

ഏതത് സഞ്ജൽപിതം ശ്രുത്വാ
തയോഃ ക്രുദ്ധസ്തു രാക്ഷസഃ ।
വിദാർയാസ്യം തതോ രൗദ്രം
തൗ ഭക്ഷയിതുമാരഭത് ॥ **3.70.7** ॥ 2289

തതസ്തൗ ദേശകാലജ്ഞൗ
ഖഡ്ഗാഭ്യാമേവ രാഘവൗ ।
അച്ഛിന്ദന്താം സുസംഹൃഷ്ടൗ
ബാഹൂ തസ്യാംസദേശതഃ ॥ **3.70.8** ॥ 2290

ദക്ഷിണോ ദക്ഷിണം ബാഹു -
മസക്തമസിനാ തതഃ ।
ചിച്ഛേദ രാമോ വേഗേന
സവ്യം വീരസ്തു ലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.70.9** ॥ 2291

സ പപാത മഹാബാഹു -
ശ്ഛിന്നബാഹുർമഹാസ്വനഃ ।

ഖം ച ഗാം ച ദിശശ്ചൈവ
നാദയഞ്ജലദോ യഥാ ॥ **3.70.10** ॥ 2292

സ നികൃത്തൗ ഭുജൗ ദൃഷ്ട്വാ
ശോണിതൗഘപരിപ്ലുതഃ।
ദീനഃ പപ്രച്ഛ തൗ വീരൗ
കൗ യുവാമിതി ദാനവഃ ॥ **3.70.11** ॥ 2293

ഇതി തസ്യ ബ്രുവാണസ്യ
ലക്ഷ്മണഃ ശുഭലക്ഷണഃ।
ശശംസ തസ്യ കാകുസ്ഥം
കബന്ധസ്യ മഹാബലഃ ॥ **3.70.12** ॥ 2294

അയമിക്ഷ്വാകുദായാദോ
രാമോ നാമ ജനൈഃ ശ്രുതഃ।
തസ്യൈവാവരജം വിദ്ധി
ഭ്രാതരം മാം ച ലക്ഷ്മണം ॥ **3.70.13** ॥ 2295

മാത്രാ പ്രതിഹതേ രാജ്യേ
രാമഃ പ്രവ്രാജിതോ വനം।
മയാ സഹ ചരത്യേഷ
ഭാർയയാ ച മഹദ് വനം ॥ **3.70.14** ॥ 2296

അസ്യ ദേവപ്രഭാവസ്യ
വസതോ വിജനേ വനേ।
രക്ഷസാപഹൃതാ ഭാർയാ
യാമിച്ഛന്താവിഹാഗതൗ ॥ **3.70.15** ॥ 2297

ത്വം തു കോ വാ കിമർഥം വാ
കബന്ധസദൃശോ വനേ।

ആസ്യേനോരസി ദീപ്തേന
ഭഗ്നജംഘോ വിചേഷ്ടസേ ॥ **3.70.16** ॥ 2298

ഏവമുക്തഃ കബന്ധസ്തു
ലക്ഷ്മണേനോത്തരം വചഃ।
ഉവാച വചനം പ്രീത -
സ്തദിന്ദ്രവചനം സ്മരൻ ॥ **3.70.17** ॥ 2299

സ്വാഗതം വാം നരവ്യാഘ്രൗ
ദിഷ്ട്യാ പശ്യാമി വാമഹം।
ദിഷ്ട്യാ ചേമൗ നികൃത്തൗ മേ
യുവാഭ്യാം ബാഹുബന്ധനൗ ॥ **3.70.18** ॥ 2300

വിരൂപം യച്ച മേ രൂപം
പ്രാപ്തം ഹ്യവിനയാദ് യഥാ।
തൻമേ ശൃണു നരവ്യാഘ്ര
തത്ത്വതഃ ശംസതസ്തവ ॥ **3.70.19** ॥ 2301

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ സപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

കബന്ധസ്യാത്മകഥാ സ്വശരീരസ്യ ദാഹാനന്തരം തേന സീതാൻവേഷണേ ശ്രീരാമായ സാഹായ്യം ദാതുമാശ്വാസനം

പുരാ രാമ മഹാബാഹോ
മഹാബലപരാക്രമം।
രൂപമാസീൻമമാചിന്ത്യം
ത്രിഷു ലോകേഷു വിശ്രുതം ॥ **3.71.1** ॥ 2302

യഥാ സൂര്യസ്യ സോമസ്യ
ശക്രസ്യ ച യഥാ വപുഃ।
സോഽഹം രൂപമിദം കൃത്വാ
ലോകവിത്രാസനം മഹത് ॥ **3.71.2** ॥ 2303

ഋഷീൻ വനഗതാൻ രാമ
ത്രാസയാമി തതസ്തതഃ।
തതഃ സ്ഥൂലശിരാ നാമ
മഹർഷിഃ കോപിതോ മയാ ॥ **3.71.3** ॥ 2304

സ ചിൻവൻ വിവിധം വൻയം
രൂപേണാനേന ധർഷിതഃ।

തേനാഹമുക്തഃ പ്രേക്ഷ്യൈവം
ഘോരശാപാഭിധായിനാ ॥ **3.71.4** ॥ 2305

ഏതദേവം നൃശംസം തേ
രൂപമസ്തു വിഗർഹിതം।
സ മയാ യാചിതഃ ക്രുദ്ധഃ
ശാപസ്യാന്തോ ഭവേദിതി ॥ **3.71.5** ॥ 2306

അഭിശാപകൃതസ്യേതി
തേനേദം ഭാഷിതം വചഃ।
യദാ ഛിത്ത്വാ ഭുജൗ രാമ -
സ്ത്വാം ദഹേദ് വിജനേ വനേ ॥ **3.71.6** ॥ 2307

തദാ ത്വം പ്രാപ്സ്യസേ രൂപം
സ്വമേവ വിപുലം ശുഭം।
ശ്രിയാ വിരാജിതം പുത്രം
ദനോസ്ത്വം വിദ്ധി ലക്ഷ്മണ ॥ **3.71.7** ॥ 2308

ഇന്ദ്രകോപാദിദം രൂപം
പ്രാപ്തമേവം രണാജിരേ।
അഹം ഹി തപസോഗ്രേണ
പിതാമഹമതോഷയം ॥ **3.71.8** ॥ 2309

ദീർഘമായുഃ സ മേ പ്രാദാത്
തതോ മാം വിഭ്രമോഽസ്പൃശത്।
ദീർഘമായുർമയാ പ്രാപ്തം
കിം മാം ശക്രഃ കരിഷ്യതി ॥ **3.71.9** ॥ 2310

ഇത്യേവം ബുദ്ധിമാസ്ഥായ
രണേ ശക്രമധർഷയം।

തസ്യ ബാഹുപ്രമുക്തേന
വജ്രേണ ശതപർവണാ ॥ **3.71.10** ॥ 2311

സക്ഥിനീ ച ശിരശ്ചൈവ
ശരീരേ സമ്പ്രവേശിതം।
സ മയാ യാച്യമാനഃ സൻ
നാനയദ് യമസാദനം ॥ **3.71.11** ॥ 2312

പിതാമഹവചഃ സത്യം
തദസ്ത്വിതി മമാബ്രവീത്।
അനാഹാരഃ കഥം ശക്തോ
ഭഗ്നസക്ഥിശിരോമുഖഃ ॥ **3.71.12** ॥ 2313

വജ്രേണാഭിഹതഃ കാലം
സുദീർഘമപി ജീവിതും।
സ ഏവമുക്തഃ ശക്രോ മേ
ബാഹൂ യോജനമായതൗ ॥ **3.71.13** ॥ 2314

തദാ ചാസ്യം ച മേ കുക്ഷൗ
തീക്ഷ്ണദംഷ്ട്രമകൽപയത്।
സോഽഹം ഭുജാഭ്യാം ദീർഘാഭ്യാം
സങ്ക്ഷിപ്യാസ്മിൻ വനേചരാൻ ॥ **3.71.14** ॥ 2315

സിംഹദ്വീപിമൃഗവ്യാഘ്രാൻ
ഭക്ഷയാമി സമന്തതഃ।
സ തു മാമബ്രവീദിന്ദ്രോ
യദാ രാമഃ സലക്ഷ്മണഃ ॥ **3.71.15** ॥ 2316

ഛേത്സ്യതേ സമരേ ബാഹൂ
തദാ സ്വർഗം ഗമിഷ്യസി।

അനേന വപുഷാ താത
വന്യേഽസ്മിൻ രാജസത്തമ ॥ **3.71.16** ॥ 2317

യദ് യത് പശ്യാമി സർവസ്യ
ഗ്രഹണം സാധു രോചയേ ।
അവശ്യം ഗ്രഹണം രാമോ
മൻയേഽഹം സമുപൈഷ്യതി ॥ **3.71.17** ॥ 2318

ഇമാം ബുദ്ധിം പുരസ്കൃത്യ
ദേഹൻയാസകൃതശ്രമഃ ।
സ ത്വം രാമോഽസി ഭദ്രം തേ
നാഹമൻയേന രാഘവ ॥ **3.71.18** ॥ 2319

ശക്യോ ഹന്തും യഥാ തത്ത്വ -
മേവമുക്തം മഹർഷിണാ ।
അഹം ഹി മതിസാചിവ്യം
കരിഷ്യാമി നരർഷഭ ॥ **3.71.19** ॥ 2320

മിത്രം ചൈവോപദേക്ഷ്യാമി
യുവാഭ്യാം സംസ്കൃതോഽഗ്നിനാ ।
ഏവമുക്തസ്തു ധർമാത്മാ
ദനുനാ തേന രാഘവഃ ॥ **3.71.20** ॥ 2321

ഇദം ജഗാദ വചനം
ലക്ഷ്മണസ്യ ച പശ്യതഃ ।
രാവണേന ഹൃതാ ഭാർയാ
സീതാ മമ യശസ്വിനീ ॥ **3.71.21** ॥ 2322

നിഷ്ക്രാന്തസ്യ ജനസ്ഥാനാത്
സഹ ഭ്രാത്രാ യഥാസുഖം ।

നാമമാത്രം തു ജാനാമി
    ന രൂപം തസ്യ രക്ഷസഃ ॥ **3.71.22** ॥ 2323

നിവാസം വാ പ്രഭാവം വാ
    വയം തസ്യ ന വിദ്മഹേ ।
ശോകാർതാനാമനാഥാനാ -
    മേവം വിപരിധാവതാം ॥ **3.71.23** ॥ 2324

കാരുണ്യം സദൃശം കർതു -
    മുപകാരേണ വർതതാം ।
കാഷ്ഠാന്യാനീയ ഭഗ്നാനി
    കാലേ ശുഷ്കാണി കുഞ്ജരൈഃ ॥ **3.71.24** ॥ 2325

ധക്ഷ്യാമസ്ത്വാം വയം വീര
    ശ്വഭ്രേ മഹതി കൽപിതേ ।
സ ത്വം സീതാം സമാചക്ഷ്വ
    യേന വാ യത്ര വാ ഹൃതാ ॥ **3.71.25** ॥ 2326

കുരു കൽയാണമത്യർഥം
    യദി ജാനാസി തത്ത്വതഃ ।
ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
    വാക്യം ദനുരനുത്തമം ॥ **3.71.26** ॥ 2327

പ്രോവാച കുശലോ വക്താ
    വക്താരമപി രാഘവം ।
ദിവ്യമസ്തി ന മേ ജ്ഞാനം
    നാഭിജാനാമി മൈഥിലീം ॥ **3.71.27** ॥ 2328

യസ്താം വക്ഷ്യതി തം വക്ഷ്യേ
    ദഗ്ധഃ സ്വം രൂപമാസ്ഥിതഃ ।

യോഽഭിജാനാതി തദ്രക്ഷ -
സ്തദ് വക്ഷ്യേ രാമ തത്പരം ॥ **3.71.28** ॥ 2329

അദഗ്ധസ്യ ഹി വിജ്ഞാതും
ശക്തിരസ്തി ന മേ പ്രഭോ ।
രാക്ഷസം തു മഹാവീർയം
സീതാ യേന ഹൃതാ തവ ॥ **3.71.29** ॥ 2330

വിജ്ഞാനം ഹി മഹദ് ഭ്രഷ്ടം
ശാപദോഷേണ രാഘവ ।
സ്വകൃതേന മയാ പ്രാപ്തം
രൂപം ലോകവിഗർഹിതം ॥ **3.71.30** ॥ 2331

കിം തു യാവന്ന യാത്യസ്തം
സവിതാ ശ്രാന്തവാഹനഃ ।
താവൻമാമവടേ ക്ഷിപ്ത്വാ
ദഹ രാമ യഥാവിധി ॥ **3.71.31** ॥ 2332

ദഗ്ധസ്ത്വയാഹമവടേ
ൻയായേന രഘുനന്ദന ।
വക്ഷ്യാമി തം മഹാവീര
യസ്തം വേത്സ്യതി രാക്ഷസം ॥ **3.71.32** ॥ 2333

തേന സഖ്യം ച കർതവ്യം
ൻയായ്യവൃത്തേന രാഘവ ।
കൽപയിഷ്യതി തേ വീര
സാഹായ്യം ലഘുവിക്രമ ॥ **3.71.33** ॥ 2334

നഹി തസ്യാസ്ത്യവിജ്ഞാതം ത്രിഷു ലോകേഷു രാഘവ ।
സർവാൻ പരിവൃതോ ലോകാൻ പുരാ വൈ കാരണാന്തരേ ॥ **3.71.34** ॥ 2335

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ഏകസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണാഭ്യാം ചിതാഗ്നിനാ കബന്ധസ്യ ദാഹോ ദിവ്യരൂപം ധൃത്വാ തേന ശ്രീരാമായ സുഗ്രീവേണ സഹ മൈത്രീം കർതും സംമതിദാനം

ഏവമുക്തൗ തു തൗ വീരൗ
കബന്ധേന നരേശ്വരൗ ।
ഗിരിപ്രദരമാസാദ്യ
പാവകം വിസസർജതുഃ ॥ **3.72.1** ॥ 2336

ലക്ഷ്മണസ്തു മഹോൽകാഭി -
ർജ്വലിതാഭിഃ സമന്തതഃ ।
ചിതാമാദീപയാമാസ
സാ പ്രജജ്വാല സർവതഃ ॥ **3.72.2** ॥ 2337

തച്ഛരീരം കബന്ധസ്യ
ഘൃതപിണ്ഡോപമം മഹത് ।
മേദസാ പച്യമാനസ്യ
മന്ദം ദഹത പാവകഃ ॥ **3.72.3** ॥ 2338

സവിധൂയ ചിതാമാശു
വിധൂമോഽഗ്നിരിവോത്ഥിതഃ ।

അരജേ വാസസീ ബിഭ്ര -
ന്മാൽയം ദിവ്യം മഹാബലഃ ॥ **3.72.4** ॥ 2339

തതശ്ചിതായാ വേഗേന
ഭാസ്വരോ വിരജാംബരഃ।
ഉത്പപാതാശു സംഹൃഷ്ടഃ
സർവപ്രത്യംഗഭൂഷണഃ ॥ **3.72.5** ॥ 2340

വിമാനേ ഭാസ്വരേ തിഷ്ഠൻ
ഹംസയുക്തേ യശസ്കരേ।
പ്രഭയാ ച മഹാതേജാ
ദിശോ ദശ വിരാജയൻ ॥ **3.72.6** ॥ 2341

സോഽന്തരിക്ഷഗതോ വാക്യം
കബന്ധോ രാമമബ്രവീത്।
ശൃണു രാഘവ തത്ത്വേന
യഥാ സീതാമവാപ്സ്യസി ॥ **3.72.7** ॥ 2342

രാമ ഷഡ് യുക്തയോ ലോകേ
യാഭിഃ സർവം വിമൃശ്യതേ।
പരിമൃഷ്ടോ ദശാന്തേന
ദശാഭാഗേന സേവ്യതേ ॥ **3.72.8** ॥ 2343

ദശാഭാഗഗതോ ഹീന -
സ്ത്വം ഹി രാമ സലക്ഷ്മണഃ।
യത്കൃതേ വ്യസനം പ്രാപ്തം
ത്വയാ ദാരപ്രധർഷണം ॥ **3.72.9** ॥ 2344

തദവശ്യം ത്വയാ കാർയഃ
സ സുഹൃത് സുഹൃദാം വര।

അകൃത്വാ നഹി തേ സിദ്ധി -
മഹം പശ്യാമി ചിന്തയൻ ॥ **3.72.10** ॥ 2345

ശ്രൂയതാം രാമ വക്ഷ്യാമി
സുഗ്രീവോ നാമ വാനരഃ।
ഭ്രാത്രാ നിരസ്തഃ ക്രുദ്ധേന
വാലിനാ ശക്രസൂനുനാ ॥ **3.72.11** ॥ 2346

ഋഷ്യമൂകേ ഗിരിവരേ
പമ്പാപർയന്തശോഭിതേ।
നിവസത്യാത്മവാൻ വീര -
ശ്ചതുർഭിഃ സഹ വാനരൈഃ ॥ **3.72.12** ॥ 2347

വാനരേന്ദ്രോ മഹാവീർയ -
സ്തേജോവാനമിതപ്രഭഃ।
സത്യസന്ധോ വിനീതശ്ച
ധൃതിമാൻ മതിമാൻ മഹാൻ ॥ **3.72.13** ॥ 2348

ദക്ഷഃ പ്രഗൽഭോ ദ്യുതിമാൻ
മഹാബലപരാക്രമഃ।
ഭ്രാത്രാ വിവാസിതോ വീര
രാജ്യഹേതോർമഹാത്മനാ ॥ **3.72.14** ॥ 2349

സ തേ സഹായോ മിത്രം ച
സീതായാഃ പരിമാർഗണേ।
ഭവിഷ്യതി ഹി തേ രാമ
മാ ച ശോകേ മനഃ കൃഥാഃ ॥ **3.72.15** ॥ 2350

ഭവിതവ്യം ഹി തച്ചാപി
ന തച്ശക്യമിഹാൻയഥാ।

കർതുമിക്ഷ്വാകുശാർദൂല
കാലോ ഹി ദുരതിക്രമഃ ॥ **3.72.16** ॥ 2351

ഗച്ഛ ശീഘ്രമിതോ വീര
സുഗ്രീവം തം മഹാബലം।
വയസ്യം തം കുരു ക്ഷിപ്ര -
മിതോ ഗത്വാദ്യ രാഘവ ॥ **3.72.17** ॥ 2352

അദ്രോഹായ സമാഗമ്യ
ദീപ്യമാനേ വിഭാവസൗ।
ന ച തേ സോഽവമന്തവ്യഃ
സുഗ്രീവോ വാനരാധിപഃ ॥ **3.72.18** ॥ 2353

കൃതജ്ഞഃ കാമരൂപീ ച
സഹായാർഥീ ച വീർയവാൻ।
ശക്തൗ ഹ്യദ്യ യുവാം കർതും
കാര്യം തസ്യ ചികീർഷിതം ॥ **3.72.19** ॥ 2354

കൃതാർഥോ വാകൃതാർഥോ വാ
തവ കൃത്യം കരിഷ്യതി।
സ ഋക്ഷരജസഃ പുത്രഃ
പമ്പാമടതി ശങ്കിതഃ ॥ **3.72.20** ॥ 2355

ഭാസ്കരസ്യൗരസഃ പുത്രോ
വാലിനാ കൃതകിൽബിഷഃ।
സന്നിധായായുധം ക്ഷിപ്ര -
മൃഷ്യമൂകാലയം കപിം ॥ **3.72.21** ॥ 2356

കുരു രാഘവ സത്യേന
വയസ്യം വനചാരിണം।

സ ഹി സ്ഥാനാനി കാർത്സ്ന്യേന
സർവാണി കപികുഞ്ജരഃ ॥ **3.72.22** ॥ 2357

നരമാംസാശിനാം ലോകേ
നൈപുൺയാദധിഗച്ഛതി ।
ന തസ്യാവിദിതം ലോകേ
കിഞ്ചിദസ്തി ഹി രാഘവ ॥ **3.72.23** ॥ 2358

യാവത് സൂർയഃ പ്രതപതി
സഹസ്രാംശുഃ പരന്തപ ।
സ നദീർവിപുലാൻ ശൈലാൻ
ഗിരിദുർഗാണി കന്ദരാൻ ॥ **3.72.24** ॥ 2359

അൻവിഷ്യ വാനരൈഃ സാർധം
പത്നീം തേഽധിഗമിഷ്യതി ।
വാനരാംശ്ച മഹാകായാൻ
പ്രേഷയിഷ്യതി രാഘവ ॥ **3.72.25** ॥ 2360

ദിശോ വിചേതും താം സീതാം
ത്വദ്വിയോഗേന ശോചതീം ।
അൻവേഷ്യതി വരാരോഹാം
മൈഥിലീം രാവണാലയേ ॥ **3.72.26** ॥ 2361

സ മേരുശൃംഗാഗ്രഗതാമനിന്ദിതാം
പ്രവിശ്യ പാതാലതലേഽപി വാശ്രിതാം ।
പ്ലവംഗമാനാമൃഷഭസ്തവ പ്രിയാം
നിഹത്യ രക്ഷാംസി പുനഃ പ്രദാസ്യതി ॥ **3.72.27** ॥ 2362

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ദ്വിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണൗ പ്രതി ഋഷ്യമൂകപമ്പാസരോവരയോർമാർഗം വർണയിത്വാ മതംഗമുനേർവനസ്യാശ്രമസ്യ പരിചയം ദത്ത്വാ ദിവ്യരൂപസ്യ കബന്ധസ്യ തതഃ പ്രസ്ഥാനം

ദർശയിത്വാ തു രാമായ
സീതായാഃ പരിമാർഗണേ ।
വാക്യമൻവർഥമർഥജ്ഞഃ
കബന്ധഃ പുനരബ്രവീത് ॥ **3.73.1** ॥ 2363

ഏഷ രാമ ശിവഃ പന്ഥാ
യത്രൈതേ പുഷ്പിതാ ദ്രുമാഃ ।
പ്രതീചീം ദിശമാശ്രിത്യ
പ്രകാശന്തേ മനോരമാഃ ॥ **3.73.2** ॥ 2364

ജംബൂപ്രിയാലപനസാ
ൻന്യഗ്രോധപ്ലക്ഷതിന്ദുകാഃ ।
അശ്വത്ഥാഃ കർണികാരാശ്ച
ചൂതാശ്ചാൻയേ ച പാദപാഃ ॥ **3.73.3** ॥ 2365

ധൻവനാ നാഗവൃക്ഷാശ്ച
തിലകാ നക്തമാലകാഃ ।

നീലാശോകാഃ കദംബാശ്ച
കരവീരാശ്ച പുഷ്പിതാഃ ॥ **3.73.4** ॥ 2366

അഗ്നിമുഖ്യാ അശോകാശ്ച
സുരക്തൂഃ പാരിഭദ്രകാഃ ।
താനാരുഹ്യാഥവാ ഭൂമൗ
പാതയിത്വാ ച താൻ ബലാത് ॥ **3.73.5** ॥ 2367

ഫലാന്യമൃതകൽപാനി
ഭക്ഷയിത്വാ ഗമിഷ്യഥഃ ।
തദതിക്രമ്യ കാകുത്സ്ഥ
വനം പുഷ്പിതപാദപം ॥ **3.73.6** ॥ 2368

നന്ദനപ്രതിമം ത്വാൻയത്
കുരവസ്തൂത്തരാ ഇവ ।
സർവകാലഫലാ യത്ര
പാദപാ മധുരസ്രവാഃ ॥ **3.73.7** ॥ 2369

സർവേ ച ഋതവസ്തത്ര
വനേ ചൈത്രരഥേ യഥാ ।
ഫലഭാരനതാസ്തത്ര
മഹാവിടപധാരിണഃ ॥ **3.73.8** ॥ 2370

ശോഭന്തേ സർവതസ്തത്ര
മേഘപർവതസന്നിഭാഃ ।
താനാരുഹ്യാഥവാ ഭൂമൗ
പാതയിത്വാഥവാ സുഖം ॥ **3.73.9** ॥ 2371

ഫലാന്യമൃതകൽപാനി
ലക്ഷ്മണസ്തേ പ്രദാസ്യതി ।

ചക്രമന്തൗ വരാഞ്ശൈലാ -
ഞ്ശൈലാച്ഛൈലം വനാദ് വനം ॥ **3.73.10** ॥ 2372

തതഃ പുഷ്കരിണീം വീരൗ
പമ്പാം നാമ ഗമിഷ്യഥഃ।
അശർകരാമവിഭ്രംശാം
സമതീർഥാമശൈവലാം ॥ **3.73.11** ॥ 2373

രാമ സഞ്ജാതവാലൂകാം
കമലോത്പലശോഭിതാം।
തത്ര ഹംസാഃ പ്ലവാഃ ക്രൗഞ്ചാഃ
കുരരാശ്ചൈവ രാഘവ ॥ **3.73.12** ॥ 2374

വൽഗുസ്വരാ നികൂജന്തി
പമ്പാസലിലഗോചരാഃ।
നോദ്വിജന്തേ നരാൻ ദൃഷ്ട്വാ
വധസ്യാകോവിദാഃ ശുഭാഃ ॥ **3.73.13** ॥ 2375

ഘൃതപിണ്ഡോപമാൻ സ്ഥൂലാം -
സ്താൻ ദ്വിജാൻ ഭക്ഷയിഷ്യഥഃ।
രോഹിതാൻ വക്രതുണ്ഡാംശ്ച
നലമീനാംശ്ച രാഘവ ॥ **3.73.14** ॥ 2376

പമ്പായാമിഷുഭിർമത്സ്യാം -
സ്തത്ര രാമ വരാൻ ഹതാൻ।
നിസ്ത്വക്പക്ഷാനയസ്തപ്താ -
നകൃശാനൈകകണ്ടകാൻ ॥ **3.73.15** ॥ 2377

തവ ഭക്ത്യാ സമായുക്തോ
ലക്ഷ്മണഃ സമ്പ്രദാസ്യതി।

ഭൃശം താൻ ഖാദതോ മത്സ്യാൻ
പമ്പായാഃ പുഷ്പസഞ്ചയേ ॥ **3.73.16** ॥ 2378

പദ്മഗന്ധി ശിവം വാരി
സുഖശീതമനാമയം।
ഉദ്ധൃത്യ സ തദാക്ലിഷ്ടം
രൂപ്യസ്ഫടികസന്നിഭം ॥ **3.73.17** ॥ 2379

അഥ പുഷ്കരപർണേന
ലക്ഷ്മണഃ പായയിഷ്യതി।
സ്ഥൂലാൻ ഗിരിഗുഹാശയ്യാൻ
വാനരാൻ വനചാരിണഃ ॥ **3.73.18** ॥ 2380

സായാഹ്നേ വിചരൻ രാമ
ദർശയിഷ്യതി ലക്ഷ്മണഃ।
അപാം ലോഭാദുപാവൃത്താൻ
വൃഷഭാനിവ നർദതഃ ॥ **3.73.19** ॥ 2381

സ്ഥൂലാൻ പീതാംശ്ച പമ്പായാം
ദ്രക്ഷ്യസി ത്വം നരോത്തമ।
സായാഹ്നേ വിചരൻ രാമ
വിടപീ മാൽയധാരിണഃ ॥ **3.73.20** ॥ 2382

ശിവോദകം ച പമ്പായാം
ദൃഷ്ട്വാ ശോകം വിഹാസ്യസി।
സുമനോഭിശ്ചിതാസ്തത്ര
തിലകാ നക്തമാലകാഃ ॥ **3.73.21** ॥ 2383

ഉത്പലാനി ച ഫുല്ലാനി
പങ്കജാനി ച രാഘവ।

ന താനി കശ്ചിൻമാൽയാനി
തത്രാരോപയിതാ നരഃ ॥ **3.73.22** ॥ 2384

ന ച വൈ മ്ലാനതാം യാന്തി
ന ച ശീർയന്തി രാഘവ ।
മതംഗശിഷ്യാസ്തത്രാസ -
ന്ഋഷയഃ സുസമാഹിതാഃ ॥ **3.73.23** ॥ 2385

തേഷാം ഭാരാഭിതപ്താനാം
വൻയമാഹരതാം ഗുരോഃ ।
യേ പ്രപേതുർമഹീം തൂർണം
ശരീരാത് സ്വേദബിന്ദവഃ ॥ **3.73.24** ॥ 2386

താനി മാൽയാനി ജാതാനി
മുനീനാം തപസാ തദാ ।
സ്വേദബിന്ദുസമുത്ഥാനി
ന വിനശ്യന്തി രാഘവ ॥ **3.73.25** ॥ 2387

തേഷാം ഗതാനാമദ്യാപി
ദൃശ്യതേ പരിചാരിണീ ।
ശ്രമണീ ശബരീ നാമ
കാകുത്സ്ഥ ചിരജീവിനീ ॥ **3.73.26** ॥ 2388

ത്വാം തു ധർമേ സ്ഥിതാ നിത്യം
സർവഭൂതനമസ്കൃതം ।
ദൃഷ്ട്വാ ദേവോപമം രാമ
സ്വർഗലോകം ഗമിഷ്യതി ॥ **3.73.27** ॥ 2389

തതസ്തദ്രാമ പമ്പായാ -
സ്തീരമാശ്രിത്യ പശ്ചിമം ।

ആശ്രമസ്ഥാനമതുലം
ഗുഹ്യം കാകുത്സ്ഥ പശ്യസി ॥ **3.73.28** ॥ 2390

ന തത്രാക്രമിതും നാഗാഃ
ശക്നുവന്തി തദാശ്രമേ ।
ഋഷേസ്തസ്യ മതംഗസ്യ
വിധാനാത് തച്ച കാനനം ॥ **3.73.29** ॥ 2391

മതംഗവനമിത്യേവ
വിശ്രുതം രഘുനന്ദന ।
തസ്മിൻ നന്ദനസങ്കാശേ
ദേവാരണ്യോപമേ വനേ ॥ **3.73.30** ॥ 2392

നാനാവിഹഗസങ്കീർണേ
രംസ്യസേ രാമ നിർവൃതഃ ।
ഋഷ്യമൂകസ്തു പമ്പായാഃ
പുരസ്താത് പുഷ്പിതദ്രുമഃ ॥ **3.73.31** ॥ 2393

സുദുഃഖാരോഹണശ്ചൈവ
ശിശുനാഗാഭിരക്ഷിതഃ ।
ഉദാരോ ബ്രഹ്മണാ ചൈവ
പൂർവകാലേഽഭിനിർമിതഃ ॥ **3.73.32** ॥ 2394

ശയാനഃ പുരുഷോ രാമ
തസ്യ ശൈലസ്യ മൂർധനി ।
യത് സ്വപ്നം ലഭതേ വിത്തം
തത് പ്രബുദ്ധോഽധിഗച്ഛതി ॥ **3.73.33** ॥ 2395

യസ്ത്വേനം വിഷമാചാരഃ
പാപകർമാധിരോഹതി ।

തത്രൈവ പ്രഹരന്ത്യേനം
സുപ്തമാദായ രാക്ഷസാഃ ॥ **3.73.34** ॥ 2396

തത്രാപി ശിശുനാഗാനാ -
മാക്രന്ദഃ ശ്രൂയതേ മഹാൻ।
ക്രീഡതാം രാമ പമ്പായാം
മതംഗാശ്രമവാസിനാം ॥ **3.73.35** ॥ 2397

സക്തൂതാ രുധിരധാരാഭിഃ
സംഹത്യ പരമദ്വിപാഃ।
പ്രചരന്തി പൃഥക്കീർണാ
മേഘവർണാസ്തരസ്വിനഃ ॥ **3.73.36** ॥ 2398

തേ തത്ര പീത്വാ പാനീയം
വിമലം ചാരു ശോഭനം।
അത്യന്തസുഖസംസ്പർശ
സർവഗന്ധസമൻവിതം ॥ **3.73.37** ॥ 2399

നിർവൃത്താഃ സംവിഗാഹന്തേ
വനാനി വനഗോചരാഃ।
ഋക്ഷാംശ്ച ദ്വീപിനശ്ചൈവ
നീലകോമലകപ്രഭാൻ ॥ **3.73.38** ॥ 2400

രുരൂനപേതാനജയാൻ
ദൃഷ്ട്വാ ശോകം പ്രഹാസ്യസി।
രാമ തസ്യ തു ശൈലസ്യ
മഹതീ ശോഭതേ ഗുഹാ ॥ **3.73.39** ॥ 2401

ശിലാപിധാനാ കാകുത്സ്ഥ
ദുഃഖം ചാസ്യാഃ പ്രവേശനം।

തസ്യാ ഗുഹായാഃ പ്രാഗ്ദ്വാരേ
മഹാഞ്ശീതോദകോ ഹ്രദഃ ॥ **3.73.40** ॥ 2402

ബഹുമൂലഫലോ രമ്യോ
നാനാനഗസമാകുലഃ।
തസ്യാം വസതി ധർമാത്മാ
സുഗ്രീവഃ സഹ വാനരൈഃ ॥ **3.73.41** ॥ 2403

കദാചിച്ഛിഖരേ തസ്യ
പർവതസ്യാപി തിഷ്ഠതി।
കബന്ധസ്ത്വനുശാസ്യൈവം
താവുഭൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **3.73.42** ॥ 2404

സ്രഗ്വീ ഭാസ്കരവർണാഭഃ
ഖേ വ്യരോചത വീർയവാൻ।
തം തു ഖസ്ഥം മഹാഭാഗം
താവുഭൗ രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **3.73.43** ॥ 2405

പ്രസ്ഥിതൗ ത്വം വ്രജസ്വേതി വാക്യമൂചതുരന്തികേ।
ഗമ്യതാം കാർയസിദ്ധ്യർഥമിതി താവബ്രവീത് സ ച ॥ **3.73.44** ॥ 2406

സുപ്രീതൗ താവനുജ്ഞാപ്യ
കബന്ധഃ പ്രസ്ഥിതസ്തദാ ॥ **3.73.45** ॥ 2407

സ തത് കബന്ധഃ പ്രതിപദ്യ രൂപം
വൃതഃ ശ്രിയാ ഭാസ്വരസർവദേഹഃ।
നിദർശയൻ രാമമവേക്ഷ്യ ഖസ്ഥഃ
സഖ്യം കുരുഷ്വേതി തദാഭ്യുവാച ॥ **3.73.46** ॥ 2408

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അരൺയകാണ്ഡേ ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണാഭ്യാം പമ്പാതടേ മതംഗവനേ ശബർയാ ആശ്രമം ഗത്വാ തസ്യാഃ സത്കാരസ്യ ഗ്രഹണം തയാ സഹ മതംഗവനസ്യ നിരീക്ഷണം ശബർയാ സ്വശരീരസ്യാഹുതിം ദത്ത്വാ തതോ ദിവ്യധാമ്നി ഗമനം

തൗ കബന്ധേന തം മാർഗം
പമ്പായാ ദർശിതം വനേ ।
ആതസ്ഥതുർദിശം ഗൃഹ്യ
പ്രതീചീം നൃവരാത്മജൗ ॥ **3.74.1** ॥ 2409

തൗ ശൈലേഷ്വാചിതാനേകാൻ
ക്ഷൗദ്രപുഷ്പഫലദ്രുമാൻ ।
വീക്ഷന്തൗ ജഗ്മതുർദ്രഷ്ടും
സുഗ്രീവം രാമലക്ഷ്മണൗ ॥ **3.74.2** ॥ 2410

കൃത്വാ തു ശൈലപൃഷ്ഠേ തു
തൗ വാസം രഘുനന്ദനൗ ।
പമ്പായാഃ പശ്ചിമം തീരം
രാഘവാവുപതസ്ഥതുഃ ॥ **3.74.3** ॥ 2411

തൗ പുഷ്കരിണ്യാഃ പമ്പായാ -
സ്തീരമാസാദ്യ പശ്ചിമം।
അപശ്യതാം തതസ്തത്ര
ശബർയാ രമ്യമാശ്രമം ॥ **3.74.4** ॥ 2412

തൗ തമാശ്രമമാസാദ്യ
ദ്രുമൈർബഹുഭിരാവൃതം।
സുരമ്യമഭിവീക്ഷന്തൗ
ശബരീമഭ്യുപേയതുഃ ॥ **3.74.5** ॥ 2413

തൗ ദൃഷ്ട്വാ തു തദാ സിദ്ധാ
സമുത്ഥായ കൃതാഞ്ജലിഃ।
പാദൗ ജഗ്രാഹ രാമസ്യ
ലക്ഷ്മണസ്യ ച ധീമതഃ ॥ **3.74.6** ॥ 2414

പാദ്യമാചമനീയം ച
സർവം പ്രാദാദ് യഥാവിധി।
താമുവാച തതോ രാമഃ
ശ്രമണീം ധർമസംസ്ഥിതാം ॥ **3.74.7** ॥ 2415

കച്ചിത്തേ നിർജിതാ വിഘ്നാഃ
കച്ചിത്തേ വർധതേ തപഃ।
കച്ചിത്തേ നിയതഃ കോപ
ആഹാരശ്ച തപോധനേ ॥ **3.74.8** ॥ 2416

കച്ചിത്തേ നിയമാഃ പ്രാപ്താഃ
കച്ചിത്തേ മനസഃ സുഖം।
കചിത്തേ ഗുരുശുശ്രൂഷാ
സഫലാ ചാരുഭാഷിണി ॥ **3.74.9** ॥ 2417

രാമേണ താപസീ പൃഷ്ടാ
സാ സിദ്ധാ സിദ്ധസമ്മതാ।
ശശംസ ശബരീ വൃദ്ധാ
രാമായ പ്രത്യവസ്ഥിതാ ॥ **3.74.10** ॥ 2418

അദ്യ പ്രാപ്താ തപഃസിദ്ധി -
സ്തവ സന്ദർശനാൻമയാ।
അദ്യ മേ സഫലം ജൻമ
ഗുരവശ്ച സുപൂജിതാഃ ॥ **3.74.11** ॥ 2419

അദ്യ മേ സഫലം തപ്തം
സ്വർഗശ്ചൈവ ഭവിഷ്യതി।
ത്വയി ദേവവരേ രാമ
പൂജിതേ പുരുഷർഷഭ ॥ **3.74.12** ॥ 2420

തവാഹം ചക്ഷുഷാ സൗമ്യ
പൂതാ സൗമ്യേന മാനദ।
ഗമിഷ്യാമ്യക്ഷയാംൽലോകാം -
സ്ത്വത്പ്രസാദാദരിന്ദമ ॥ **3.74.13** ॥ 2421

ചിത്രകൂടം ത്വയി പ്രാപ്തേ
വിമാനൈരതുലപ്രഭൈഃ।
ഇതസ്തേ ദിവമാരൂഢാ
യാനഹം പർയചാരിഷം ॥ **3.74.14** ॥ 2422

തൈശ്ചാഹമുക്താ ധർമജ്ഞൈ -
ർമഹാഭാഗൈർമഹർഷിഭിഃ।
ആഗമിഷ്യതി തേ രാമഃ
സുപുൺയമിമമാശ്രമം ॥ **3.74.15** ॥ 2423

സ തേ പ്രതിഗ്രഹീതവ്യഃ
സൗമിത്രിസഹിതോഽതിഥിഃ।
തം ച ദൃഷ്ട്വാ വരാംൽലോകാ -
നക്ഷയാംസ്ത്വം ഗമിഷ്യസി ॥ **3.74.16** ॥ 2424

ഏവമുക്താ മഹാഭാഗൈ -
സ്തദാഹം പുരുഷർഷഭ।
മയാ തു സഞ്ചിതം വന്യം
വിവിധം പുരുഷർഷഭ ॥ **3.74.17** ॥ 2425

തവാർഥേ പുരുഷവ്യാഘ്ര
പമ്പായാസ്തീരസംഭവം।
ഏവമുക്തഃ സ ധർമാത്മാ
ശബർയാ ശബരീമിദം ॥ **3.74.18** ॥ 2426

രാഘവഃ പ്രാഹ വിജ്ഞാനേ
താം നിത്യമബഹിഷ്കൃതാം।
ദനോഃ സകാശാത് തത്ത്വേന
പ്രഭാവം തേ മഹാത്മനാം ॥ **3.74.19** ॥ 2427

ശ്രുതം പ്രത്യക്ഷമിച്ഛാമി
സന്ദ്രഷ്ടും യദി മന്യസേ।
ഏതത്തു വചനം ശ്രുത്വാ
രാമവക്ത്രവിനിഃസൃതം ॥ **3.74.20** ॥ 2428

ശബരീ ദർശയാമാസ
താവുഭൗ തദ്വനം മഹത്।
പശ്യ മേഘഘനപ്രഖ്യം
മൃഗപക്ഷിസമാകുലം ॥ **3.74.21** ॥ 2429

മതംഗവനമിത്യേവ
വിശ്രുതം രഘുനന്ദന।
ഇഹ തേ ഭാവിതാത്മാനോ
ഗുരവോ മേ മഹാദ്യുതേ।
ജുഹവാഞ്ചക്രിരേ നീഡം
മന്ത്രവൻമന്ത്രപൂജിതം ॥ **3.74.22** ॥ 2430

ഇയം പ്രത്യക്സ്ഥലീ വേദീ
യത്ര തേ മേ സുസത്കൃതാഃ।
പുഷ്പോപഹാരം കുർവന്തി
ശ്രമാദുദ്വേപിഭിഃ കരൈഃ ॥ **3.74.23** ॥ 2431

തേഷാം തപഃപ്രഭാവേണ
പശ്യാദ്യാപി രഘൂത്തമ।
ദ്യോതയന്തീ ദിശഃ സർവാഃ
ശ്രിയാ വേദ്യതുലപ്രഭാ ॥ **3.74.24** ॥ 2432

അശക്നുവദ്ഭിസ്തൈർഗന്തു -
മുപവാസശ്രമാലസൈഃ।
ചിന്തിതേനാഗതാൻ പശ്യ
സമേതാൻ സപ്ത സാഗരാൻ ॥ **3.74.25** ॥ 2433

കൃതാഭിഷേകൈസ്തൈർന്യസ്താ
വൽകലാഃ പാദപേഷ്വിഹ।
അദ്യാപി ന വിശുഷ്യന്തി
പ്രദേശേ രഘുനന്ദന ॥ **3.74.26** ॥ 2434

ദേവകാർയാണി കുർവദ്ഭി -
ർയാനീമാനി കൃതാനി വൈ।

പുഷ്പൈഃ കുവലയൈഃ സാർധം
മ്ലാനത്വം ന തു യാന്തി വൈ ॥ **3.74.27** ॥ 2435

കൃത്സ്നം വനമിദം ദൃഷ്ടം
ശ്രോതവ്യം ച ശ്രുതം ത്വയാ ।
തദിച്ഛാമ്യഭ്യനുജ്ഞാതാ
ത്യക്ഷ്യാമ്യേതത് കലേവരം ॥ **3.74.28** ॥ 2436

തേഷാമിച്ഛാമ്യഹം ഗന്തും
സമീപം ഭാവിതാത്മനാം ।
മുനീനാമാശ്രമോ യേഷാ -
മഹം ച പരിചാരിണീ ॥ **3.74.29** ॥ 2437

ധർമിഷ്ഠം തു വചഃ ശ്രുത്വാ
രാഘവഃ സഹലക്ഷ്മണഃ ।
പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ
ആശ്ചർയമിതി ചാബ്രവീത് ॥ **3.74.30** ॥ 2438

താമുവാച തതോ രാമഃ
ശബരീം സംശിതവ്രതാം ।
അർചിതോഽഹം ത്വയാ ഭദ്രേ
ഗച്ഛ കാമം യഥാസുഖം ॥ **3.74.31** ॥ 2439

ഇത്യേവമുക്താ ജടിലാ
ചീരകൃഷ്ണാജിനാംബരാ ।
അനുജ്ഞാതാ തു രാമേണ
ഹുത്വാഽഽത്മാനം ഹുതാശനേ ॥ **3.74.32** ॥ 2440

ജ്വലത്പാവകസങ്കാശാ
സ്വർഗമേവ ജഗാമ ഹ ।

ദിവ്യാഭരണസംയുക്താ
ദിവ്യമാൽയാനുലേപനാ ॥ **3.74.33** ॥ 2441

ദിവ്യാംബരധരാ തത്ര
ബഭൂവ പ്രിയദർശനാ ।
വിരാജയന്തീ തം ദേശം
വിദ്യുത്സൗദാമനീ യഥാ ॥ **3.74.34** ॥ 2442

യത്ര തേ സുകൃതാത്മാനോ
വിഹരന്തി മഹർഷയഃ ।
തത് പുൺയം ശബരീ സ്ഥാനം
ജഗാമാത്മസമാധിനാ ॥ **3.74.35** ॥ 2443

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര

പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോർവാർതാലാപസ്തയോഃ പമ്പാതടേ ഗമനം

ദിവം തു തസ്യാം യാതായാം
ശബർയാം സ്വേന തേജസാ ।
ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രാ
ചിന്തയാമാസ രാഘവഃ ॥ **3.75.1** ॥ 2444

ചിന്തയിത്വാ തു ധർമാത്മാ
പ്രഭാവം തം മഹാത്മനാം ।
ഹിതകാരിണമേകാഗ്രം
ലക്ഷ്മണം രാഘവോഽബ്രവീത് ॥ **3.75.2** ॥ 2445

ദൃഷ്ടോ മയാഽഽശ്രമഃ സൗമ്യ
ബഹ്വാശ്ചര്യഃ കൃതാത്മനാം ।
വിശ്വസ്തമൃഗശാർദൂലോ
നാനാവിഹഗസേവിതഃ ॥ **3.75.3** ॥ 2446

സപ്താനാം ച സമുദ്രാണാം
തേഷാം തീർഥേഷു ലക്ഷ്മണ ।
ഉപസ്പൃഷ്ടം ച വിധിവത്
പിതരശ്ചാപി തർപിതാഃ ॥ **3.75.4** ॥ 2447

പ്രണഷ്ടമശുഭം യന്നഃ
കൽയാണം സമുപസ്ഥിതം।
തേന ത്വേതത് പ്രഹൃഷ്ടം മേ
മനോ ലക്ഷ്മണ സമ്പ്രതി ॥ **3.75.5** ॥ 2448

ഹൃദയേ മേ നരവ്യാഘ്ര
ശുഭമാവിർഭവിഷ്യതി।
തദാഗച്ഛ ഗമിഷ്യാവഃ
പമ്പാം താം പ്രിയദർശനാം ॥ **3.75.6** ॥ 2449

ഋഷ്യമൂകോ ഗിരിർയത്ര
നാതിദൂരേ പ്രകാശതേ।
യസ്മിൻ വസതി ധർമാത്മാ
സുഗ്രീവോ്ഽംശുമതഃ സുതഃ ॥ **3.75.7** ॥ 2450

നിത്യം വാലിഭയാത് ത്രസ്ത -
ശ്ചതുർഭിഃ സഹ വാനരൈഃ।
അഹം ത്വരേ ച തം ദ്രഷ്ടും
സുഗ്രീവം വാനരർഷഭം ॥ **3.75.8** ॥ 2451

തദധീനം ഹി മേ കാർയം
സീതായാഃ പരിമാർഗണം।
ഇതി ബ്രുവാണം തം വീരം
സൗമിത്രിരിദമബ്രവീത് ॥ **3.75.9** ॥ 2452

ഗച്ഛാവസ്ത്വരിതം തത്ര
മമാപി ത്വരതേ മനഃ।
ആശ്രമാത്തു തതസ്തസ്മാ -
ന്നിഷ്ക്രമ്യ സ വിശാമ്പതിഃ ॥ **3.75.10** ॥ 2453

ആജഗാമ തതഃ പമ്പാം
ലക്ഷ്മണേന സഹ പ്രഭുഃ।
സമീക്ഷമാണഃ പുഷ്പാഢ്യം
സർവതോ വിപുലദ്രുമം ॥ **3.75.11** ॥ 2454

കോയഷ്ടിഭിശ്ചാർജുനകൈഃ
ശതപത്രൈശ്ച കീരകൈഃ।
ഏതൈശ്ചാൻയൈശ്ച ബഹുഭി -
ർനാദിതം തദ് വനം മഹത് ॥ **3.75.12** ॥ 2455

സ രാമോ വിവിധാൻ വൃക്ഷാൻ
സരാംസി വിവിധാനി ച।
പശ്യൻ കാമാഭിസന്തപ്തോ
ജഗാമ പരമം ഹ്രദം ॥ **3.75.13** ॥ 2456

സ താമാസാദ്യ വൈ രാമോ
ദൂരാത് പാനീയവാഹിനീം।
മതംഗസരസം നാമ
ഹ്രദം സമവഗാഹത ॥ **3.75.14** ॥ 2457

തത്ര ജഗ്മതുരവ്യഗ്രൗ
രാഘവൗ ഹി സമാഹിതൗ।
സ തു ശോകസമാവിഷ്ടോ
രാമോ ദശരഥാത്മജഃ ॥ **3.75.15** ॥ 2458

വിവേശ നലിനീം രമ്യാം
പങ്കജൈശ്ച സമാവൃതാം।
തിലകാശോകപുന്നാഗ -
ബകുലോദ്ദാലകാശിനീം ॥ **3.75.16** ॥ 2459

രമ്യോപവനസംബാധാം
പദ്മസമ്പീഡിതോദകാം।
സ്ഫടികോപമതോയാം താം
ശ്ലക്ഷ്ണവാലുകസന്തതാം ॥ **3.75.17** ॥ 2460

മത്സ്യകച്ഛപസംബാധാം
തീരസ്ഥദ്രുമശോഭിതാം।
സഖീഭിരിവ സംയുക്താം
ലതാഭിരനുവേഷ്ടിതാം ॥ **3.75.18** ॥ 2461

കിന്നരോരഗഗന്ധർവ -
യക്ഷരാക്ഷസസേവിതാം।
നാനാദ്രുമലതാകീർണാം
ശീതവാരിനിധിം ശുഭാം ॥ **3.75.19** ॥ 2462

പദ്മസൗഗന്ധികൈസ്താമ്രാം
ശുക്ലാം കുമുദമണ്ഡലൈഃ।
നീലാം കുവലയോദ്ഘാടൈ -
ർബഹുവർണാം കുഥാമിവ ॥ **3.75.20** ॥ 2463

അരവിന്ദോത്പലവതീം
പദ്മസൗഗന്ധികായുതാം।
പുഷ്പിതാമ്രവണോപേതാം
ബർഹിണോദ്ഘുഷ്ടനാദിതാം ॥ **3.75.21** ॥ 2464

സ താം ദൃഷ്ട്വാ തതഃ പമ്പാം
രാമഃ സൗമിത്രിണാ സഹ।
വിലലാപ ച തേജസ്വീ
രാമോ ദശരഥാത്മജഃ ॥ **3.75.22** ॥ 2465

തിലകൈർബീജപൂരൈശ്ച
വടൈഃ ശുക്ലദ്രുമൈസ്തഥാ।
പുഷ്പിതൈഃ കരവീരൈശ്ച
പുന്നാഗൈശ്ച സുപുഷ്പിതൈഃ ॥ **3.75.23** ॥ 2466

മാലതീകുന്ദഗുൽമൈശ്ച
ഭണ്ഡീരൈർനിചുലൈസ്തഥാ।
അശോകൈഃ സപ്തപർണൈശ്ച
കേതകൈരതിമുക്തകൈഃ ॥ **3.75.24** ॥ 2467

അൻയൈശ്ച വിവിധൈർവൃക്ഷൈഃ
പ്രമദാമിവ ശോഭിതാം।
അസ്യാസ്തീരേ തു പൂർവോക്തഃ
പർവതോ ധാതുമണ്ഡിതഃ ॥ **3.75.25** ॥ 2468

ഋഷ്യമൂക ഇതി ഖ്യാത -
ശ്ചിത്രപുഷ്പിതപാദപഃ।
ഹരിരൃക്ഷരജോനാമ്നഃ
പുത്രസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ ॥ **3.75.26** ॥ 2469

അധ്യാസ്തേ തു മഹാവീർയഃ
സുഗ്രീവ ഇതി വിശ്രുതഃ।
സുഗ്രീവമഭിഗച്ഛ ത്വം
വാനരേന്ദ്രം നരർഷഭ ॥ **3.75.27** ॥ 2470

ഇത്യുവാച പുനർവാക്യം
ലക്ഷ്മണം സത്യവിക്രമഃ।
കഥം മയാ വിനാ സീതാം
ശക്യം ലക്ഷ്മണ ജീവിതും ॥ **3.75.28** ॥ 2471

ഇത്യേവമുക്ത്വാ മദനാഭിപീഡിതഃ
സ ലക്ഷ്മണം വാക്യമനൻയചേതസം।
വിവേശ പമ്പാം നലിനീം മനോഹരാം
രഘൂത്തമഃ ശോകവിഷാദയന്ത്രിതഃ ॥ **3.75.29** ॥ 2472

തതോ മഹദ്വർത്മ സുദൂരസങ്ക്രമഃ
ക്രമേണ ഗത്വാ പ്രവിലോകയൻ വനം।
ദദർശ പമ്പാം ശുഭദർശകാനനാം
അനേകനാനാവിധപക്ഷിസങ്കുലാം ॥ **3.75.30** ॥ 2473

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണ്ഡേ പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥